MAX

GALLO

SERIA

ROMANII

volumul I

SPARTACUS

REVOLTA SCLAVILOR

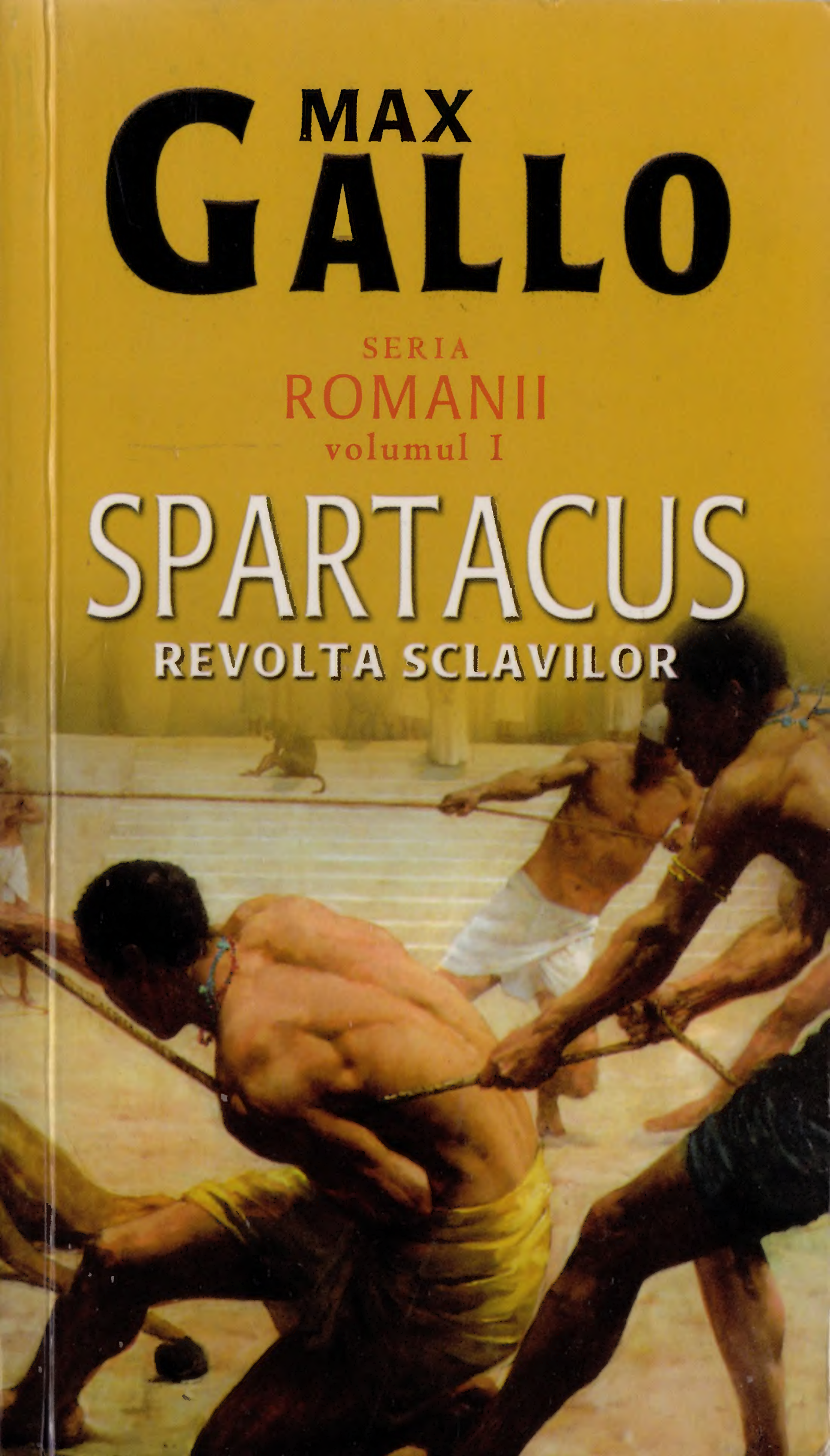

Max Gallo

seria

ROMANII

volumul I

SPARTACUS

Revolta sclavilor

rao international publishing company

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
GALLO, MAX
Spartacus/Max Gallo; trad.: Aurelia Ulici. - Bucureşti:
RAO International Publishing Company, 2009
ISBN 978-973-103-988-6

I. Ulici, Aurelia (trad.)

821.133.1-31=135.1
94(3)(0:84-31)

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117-119, Bucureşti, România
www.rabooks.com
www.rao.ro

MAX GALLO
LES ROMAINS
SPARTACUS. LA REVOLTE DES ESCLAVES
WORLD COPYRIGHT © LIBRAIRIE ARTHÈME FAYARD, 2006
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba franceză
AURELIA ULICI

© RAO International Publishing Company, 2007
pentru versiunea în limba română

septembrie 2009

ISBN 978-973-103-988-6

REPERE CRONOLOGICE

Romulus: 754–715 î. Hr.
Marius, consul: 107 î. Hr.
Sylla, consul: 88 î. Hr.
„Războaiele sclavilor conduse de *Spartacus:* 73–71 î. Hr. *Romanii,* vol. 1
Pompei și Crassus, consuli: 70 î. Hr.
Caesar trece Rubiconul: 49 î. Hr.
Asasinarea lui Caesar: 44 î. Hr.

Imperiul roman — Dinastia iulio-claudiană

Octavian-Augustus: 27 î. Hr.
Tiberius: 14–37
Răstignirea lui Hristos: în jurul anului 30
Caligula: 37–41
Claudius: 41–54
Nero: 54–68 — *Romanii,* vol. 2
Galba
Otho
Vitellius: 68–69

Dinastia flaviană

Vespasian: 69–70
Titus: 79–81 — *Romanii,* vol. 3
Domițian: 81.96
Nerva: 96–98

Dinastia Antoninilor

Traian: 98–117
Hadrian: 117–138
Antonin cel Pios: 138–161
Marcus Aurelius: 161–180 — *Romanii,* vol. 4
Commodus: 180–192
Pertinax: 193

Dinastia Severilor

Septimiu Sever: 193–211
Dioclețian: 284–304
Maximian: 306–310
Galerius: 304–311
Constanțiu I Chlorus: 5–306
Severus: 306–307
Maximinus II Daia: 307–323
Licinius: 307–323

Dinastia constantiniană

Constantin I: 306–337 — *Romanii,* vol. 5
Crispus Caesar: 317–326
Constantin II: 337–340
Constant I: 337–350
Constanțiu II: 337–361
Iulian: 361–363
Iovianus: 363–364

476 – Sfârșitul Imperiului de Apus.

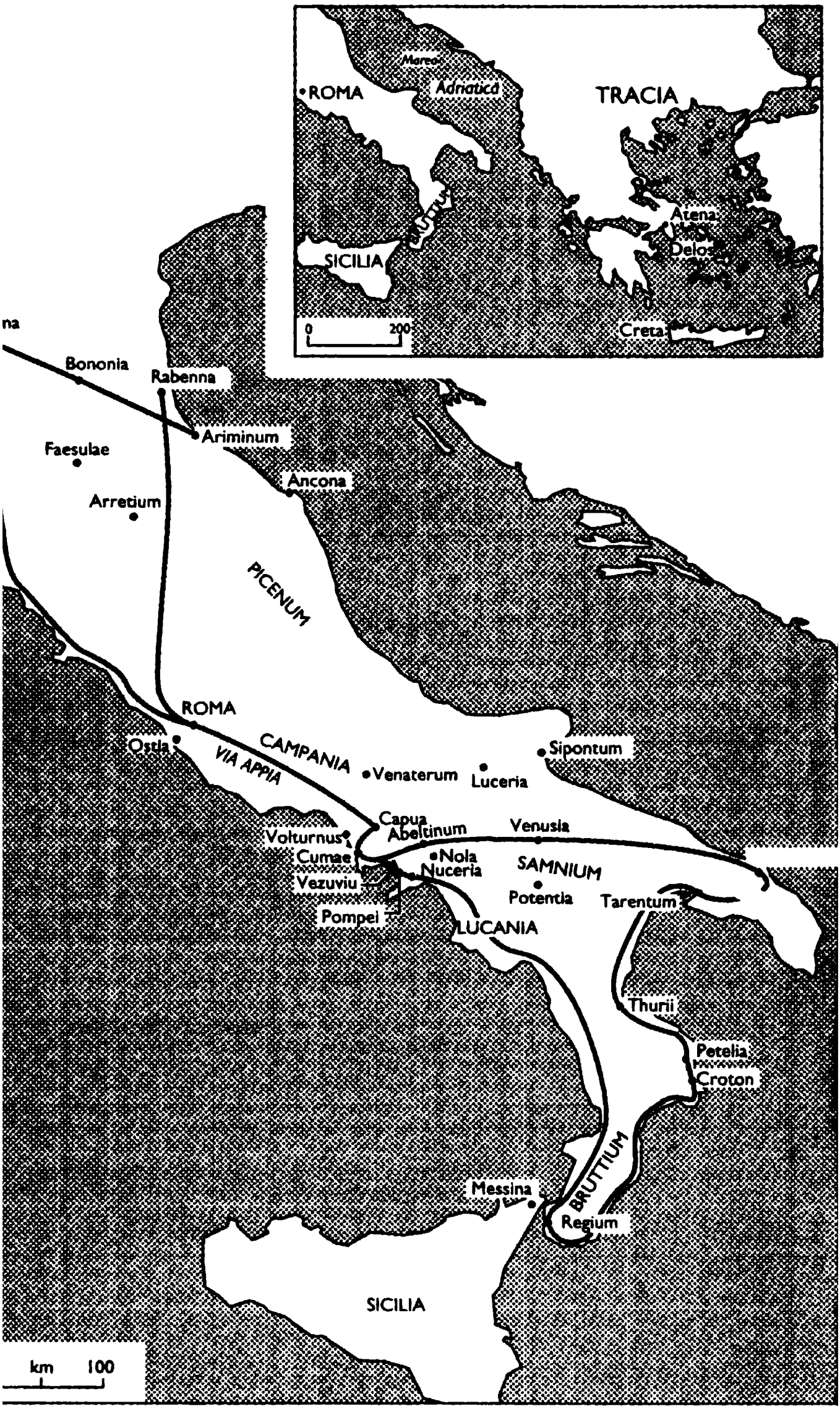
Mare Adriatico
ROMA
TRACIA
BRUTTIUM
SICILIA
Atena
Delos
Creta
0
200
na
Bononia
Rabenna
Ariminum
Faesulae
Ancona
Arretium
PICENUM
ROMA
Ostia
VIA APPIA
CAMPANIA
Venaterum
Luceria
Sipontum
Capua
Abeltinum
Venusia
Volturnus
Cumae
Nola
Nuceria
SAMNIUM
Vezuviu
Potentia
Tarentum
Pompei
LUCANIA
Thurii
Petelia
Croton
Messina
BRUTTIUM
Regium
SICILIA
km
100

Pentru Arthur Koestler, pentru al său Spartacus.
Ca omagiu și în amintire.

„Spartacus, un trac, med de origine, a avut mult curaj și putere, dar mai ales inteligența și blândețea l-au ridicat deasupra condiției sale și l-au făcut mai grec decât era prin naștere."

Plutarh, *Vieți paralele,* Crassus, VIII, 3

Prolog

O noapte de iarnă, în anul 71 î. Hr.

1.

La marginea Italiei, peste acel colţ de pământ, pe care un braţ de mare îl desparte de Sicilia, s-a aşternut o noapte de iarnă.

Plouă. Ninge.

Ici şi colo ard focuri mari, ale căror flăcări albăstrui sunt culcate de vânt.

Unii bărbaţi umblă înarmaţi, iar alţii stau ghemuiţi umăr lângă umăr, cu mâinile întinse deasupra jarului. Uneori se aud lovituri surde, voci izbucnind, sunetul ascuţit al trompetelor. Pe un platou îngust care domină şi apără o faleză, ard două trunchiuri de copac puse unul peste altul.

Lângă vatră, un bărbat, stând în picioare, cu braţele încrucişate, spune:

– Eu, Spartacus, prinţul sclavilor, o să pornesc bătălia cu cele zece legiuni romane ale proconsulului Licinius Crassus!

Poartă o mantie de culoarea pupurei, prinsă la gât cu un lanţ de aur. Îi acoperă, în parte, umerii şi torsul strâns într-o vestă de piele. Cade până la gleznele înfăşurate în fâşii de piele încrucişate, legate deasupra genunchilor, care susţin sandalele cu tălpi late. Coapsele îi sunt dezgolite, zdravene de parcă ar fi nişte ramuri groase, noduroase. De centura ghintuită atârnă o spadă scurtă.

Face un pas, apropiindu-se astfel de foc.

– Ascultă-mă, Posidionos, și tu Jair... începe el.

Stă aplecat desupra celor doi bărbați care sunt așezați în fața flăcărilor, cu capul ridicat, fără să scape din ochi silueta lui Spartacus.

Se arăta uriașă: o stâncă pe care nimic nu părea s-o poată răsturna.

– Ai să învingi încă o dată, Spartacus! murmură o voce care țâșnește dintr-o scobitură a falezei.

O femeie pe jumătate ascunsă într-o piele de oaie, cu părul lung, blond, căzându-i pe umeri, se apropie de vatră, se ridică dintr-odată, ducându-și brațele deasupra capului, aruncând blana, lăsând să i se vadă trupul zvelt de sub tunica de in.

– L-am întrebat pe Dionysos. Te apără. Mă ascultă. Dansez pentru el. Este fiul lui Zeus, nu uită.

Sare, îngenunchează, îmbrățișează coapsele lui Spartacus.

El își pune mâna pe capul tinerei femei, îi mângâie părul.

– Apollonia, spune el, Dionysos nu mai vorbește prin gura ta, ca altădată. Cuvintele pe care le rostești se nasc doar din gâtul și din pântecul tău.

Se întoarce spre noaptea care este șfichiută de vânt.

– Auziți ce aud și eu...? murmură el.

Din depărtare, de pe pământurile acestei peninsule pe care o numesc Bruttium, se rostogolesc bubuituri surde, răsunet de trompete, scrâșnete, voci.

– Licinus Crassus este acolo cu legiunile lui, reia Spartacus. Pune să se ridice o palisadă, să se sape un șanț. Ne înconjoară. Ne încolțește. Așa cum se vânează fiarele și cum se prind peștii cei mari în capcană. Apoi urmează masacrul și pământul sau marea se înroșesc. Iată ce pregătește Licinius

Crassus. Să obțină gloria, învingându-ne, este singura lui dorință. Are deja toate bogățiile. Deține cea mai mare avere din Roma și Senatul l-a învestit cu puteri depline. Dar încă n-a condus legiunile la victorie. Noi suntem prada lui. Cu sângele nostru o să-și vopsească mantia și, astfel îmbrăcat în purpură, va triumfa la Roma.

Îl privește pe Posidionos, apoi pe Jair și adaugă cu voce slabă:

– O știți, așa acționează romanii. Nici un popor, nici numidian, nici grec, nici evreu, nici trac nu trebuie să rămână liber. Suntem sclavi. Am sfidat Roma. Nu poate să ne lase în viață. Ce răspunzi la asta, Apollonia?

Ea își depărtează brațele. Rămâne în picioare în fața lui Spartacus.

– Adu-ți aminte, Apollonia, continuă el. Se întâmpla nu departe de piața de sclavi de la Roma, în acea sală întunecată din cartierul Velabru unde eram ținuți, împilați. A doua zi trebuia să ajungem la Capua la *ludus*-ul gladiatorilor. Eram vreo douăzeci de bărbați, sortiți să luptăm în aceeași arenă, unii contra altora, sau să fim dați animalelor sălbatice. Nimeni nu-și putea cunoaște destinul. Fiecare se temea de soarta pe care o credea a fi a celuilalt. Galul o să fie cel care o să-mi taie gâtul? Oare o să-l ucid pe acel numid sau șeful *ludus*-ului, lanistul, o să-și asmută asupra mea tigrii, urșii, leii, sau mai mulți gladiatori, germanul ăsta sau dacul? În noaptea aceea, am avut un vis. Am văzut un șarpe încolăcit în jurul feței mele, cu gura lipită de a mea, cu limba bifurcată lingându-mi buzele. M-am trezit și ți-am povestit viziunea. Tu m-ai ascultat, cu ochii ieșiți din orbite. Atunci erai stăpânită de spiritul

lui Dionysos. Ai început să tremuri, să te legeni înainte și înapoi, să dansezi. Mi-ai spus, și aveai vocea atât de puternică încât nu m-am îndoit de adevărul profeției tale: „Spartacus, șarpele care te strânge și te sărută este semnul unei mari și teribile puteri. O să pună stăpânire pe tine, Spartacus! O să facă din tine un prinț. Oamenii în lanțuri, aparținând tuturor neamurilor, ți se vor alătura ca să se elibereze. O să fii în fruntea unei armate. O să învingi legiunile. O să pui mâna pe însemnele chestorilor și ale consulilor, pe fasciile lictorilor. O să cucerești orașe. O să faci Roma să tremure!

Spartacus a făcut o pauză, a mers câțiva pași, apoi, întorcându-se spre Apollonia, a adăugat:

– Dionysos nu te-a mințit. Roma, da, Roma a tremurat în fața mea, războinicul trac, în fața mea, dezertorul din armata ei, eu, sclavul, eu, Spartacus, gladiatorul, ajuns prințul sclavilor!

Ridică brațele și mantia îi alunecă, dezvelindu-i umerii masivi.

– Mulțumesc fiului lui Zeus, Dionysos, și tuturor zeilor de a-mi fi dăruit această bucurie și această glorie. Își pune mâinile pe capul Apolloniei. Ai mai spus, Apollonia, că acest destin de prinț o să mă conducă la un sfârșit nefericit. Chiar în seara victoriei, nu am uitat niciodată cuvintele profeției tale. Știam că o să vină clipa. Iată că a sosit, Apollonia, noaptea asta sau mâine; în scurt timp o să dăm ochii unul cu altul. Și, dacă o să ne doboare, o să ne plecăm capul sub pumnul lui.

Apollonia geme. Se îndoaie, își ascunde capul sub pielea de oaie, apoi face câțiva pași înapoi, clătinându-se la fiecare mișcare, și încet-încet, noaptea o înghite.

Atunci, Spartacus se așează de cealaltă parte a focului, în fața lui Posidionos și Jair.

2

Mă numesc Gaius Fuscus Salinator.

Am fost legat al proconsulului Licinius Crassus, omul cel mai bogat și mai puternic din Roma.

Senatul i-a dat puteri depline lui Crassus cu scopul de a distruge armata lui Spartacus, un fost gladiator trac, care a adunat în jurul lui zeci de mii de sclavi revoltați și de săraci ai plebei. De aproape doi ani, răvășea cu armata lui Italia, de la Po până aproape de Bruttium.

Zdrobea, umilea și ucidea pretorii, consulii și soldații lor, care îl înfruntau. Părea de neînvins, cohortele se dezorganizau și Roma tremura. Orașul a sfârșit prin a-și încredința destinul lui Crassus, care m-a ales ca pe unul dintre legații lui.

Armata noastră, alcătuită din zece legiuni, a pornit la drum.

Mergeam călăre mereu alături de Crassus și îi admiram energia nebună, voința de a învinge, descoperindu-i în același timp și brutalitatea sălbatică.

Dar noi vânam mai mult niște animale feroce decât niște oameni. La capătul câtorva săptămâni de urmăriri și lupte, am reușit să-l constrângem pe Spartacus să se refugieze în această peninsulă din Bruttium, care este la capătul Italiei. Aici a ales Crassus să distrugă hoardele. Voia să le împiedice să fugă

ridicând o palisadă de înălțimea a doi oameni și săpând un șanț de mai mult de cinci pași în lățime și trei pași în adâncime.

Acest obstacol, acest zid care se întindea de la o coastă la cealaltă, de la marea Ionică la marea Tireniană, trebuia să fie de netrecut. Astfel, valurile și legiunile noastre îl încercuiau pe Spartacus și fiarele lui.

Într-o noapte de iarnă, când străbăteam palisada alături de doi centurioni, prin ploaie și zăpadă, am fost atacați de vreo zece sclavi care stăteau la pândă, după ce, fără îndoială, omorâseră santinelele. Cei doi centurioni au fost omorâți de oamenii care au sărit pe ei ca niște tigri. N-au apucat nici să strige, nici să se apere.

Eu am fost rănit, legat, târât în tabăra sclavilor. M-am gândit că însemnele mele de legat mi-au salvat viața, că mi s-a rezervat una din acele execuții publice în care oamenii, indiferent cine ar fi ei, apreciază cruzimea.

Mi-am pierdut cunoștința.

M-a trezit căldura unui foc.

Eram întins pe pământ, la piciorul unei faleze, alături de flăcările care topeau două trunchiuri de copaci.

O femeie dansa în jurul focului, părul blond îi cădea pe umeri, avea trupul ascuns sub o piele de oaie. Se oprea brusc, apuca toartele unei amfore cu amândouă mâinile, apoi, cu capul dat pe spate, bea. Vinul îi curgea pe la colțurile buzelor, pe piept.

Trei bărbați erau așezați nu departe de foc. Unul dintre ei s-a ridicat și s-a apropiat de mine. Purta o mantie de culoarea

purpurei, prinsă la gât cu un lanț de aur. Era foarte înalt. Prestanța lui, expresia mândră, de la privirea pătrunzătoare până la ridurile dispreţuitoare care îi înconjurau gura, dovedeau că el e căpetenia.

Și-a scos din teacă o spadă scurtă de centurion. A apropiat vârful lamei de gâtul meu, mi-a zgâriat ușor pielea și am simțit arsura tăișului, sângele care picura pe el.

– Înainte de a muri, privește-l pe Spartacus, mi-a spus el.

Apoi, brusc, și-a băgat spada în teacă și s-a așezat lângă mine.

– Ești tânăr pentru un legat, a reluat el. Cine ești?

Nu voiam să-i răspund acestui barbar, acestui sclav.

Eram magistrat al Republicii romane. Dădeam ordine, nu primeam. Eram cetățean. Spartacus, el, nu era decât un animal înzestrat cu grai.

M-am ţinut cu legiunile după urma lui însângerată. Trupurile cetățenilor omorâți, mutilați, ale femeilor spintecate, ale orașelor transformate în cenușă, ale pomilor fructiferi doborâți, ale viței-de-vie și ale recoltelor distruse presărau drumul de la Abruzzi în Campania, de la Lucania la Bruttium.

Dar laţul s-a strâns în jurul lui. Urma să-l străpungem cu sulițele noastre ca pe un mistreț încolțit în propria vizuină.

Și totuși, pentru a-l sfida, ca să-l fac să-și dea seama de josnicia lui de fiară sălbatică și de măreția Romei, căreia i-a nesocotit legile; în cele din urmă i-am spus că sunt Gaius Fuscus Salinator, din familia Pedianus, aristocrați din Hihispania, cetățeni ai Romei pentru care ne-am luptat din tată în fiu, ajungând la cele mai înalte funcții ale Republicii.

Spartacus m-a măsurat disprețuitor, o strâmbătură deformându-i gura.

– Nu mai ești nimic, a spus el aplecându-se spre mine. Ai gleznele și mâinile legate. Ești la fel ca orice sclav sau gladiator care va fi omorât doar pentru că nu-i place stăpânului. În noaptea asta, chiar aici...

A luat un pumn de țărână și l-a lăsat să i se scurgă încet printre degete.

– Tu, strămoșii tăi, viața ta valorează mai puțin decât atât: puțin nisip și puțin pietriș.

S-a întors spre cei doi bărbați așezați de cealaltă parte a focului.

Femeia tânără continua să danseze, atingându-i, ridicând pielea de oaie, arătându-și tunica de in lipită de trupul subțire și musculos.

– Crassus o să învingă, a reluat Spartacus. Mâine sau peste câteva zile. Zeii sunt cei care au vrut puterea Romei și au decis astfel. Iar eu o să mor. Zeii au fost generoși cu mine. Acum îmi cer viața, și eu le-o datorez.

S-a ridicat și a început să umble în jurul vetrei, adâncindu-și uneori degetele în părul lung și negru, strângându-și capul între palme. Apoi s-a oprit, și-a pus o mână pe umărul unuia dintre bărbați și cealaltă – pe al doilea.

– Crassus vrea ca sângele nostru să ne spele faptele. Vrea să nu mai dăinuie decât pedeapsa noastră, torturile la care o să ne supună. Trebuie, pentru măreția sa și cea a Romei, să fie uitate victoriile noastre. Ca nimeni să nu mai știe cine a fost Spartacus. Tu, Posidionos...

Se adresa celui mai vârstnic dintre cei doi bărbați, chelul cu fața rotundă, al cărui trup, sub mantia lungă, mi-l imaginam grăsuț.

– Ai citit poveștile grecilor, despre cum au învins imperiile. Ai traversat marea, ai predat la Rodos, ai trăit la Delos și la Roma. Datorită ție, grecii n-au murit. În ce te privește, Jair...

Celălalt bărbat era slab; cu obrajii supți, cu privirea arzătoare și cu șuvițe buclate ce îi acopereau fruntea osoasă.

–... Tu vii din Iudeea. Istoria poporului tău se află toată într-o carte, mi-ai spus-o. Și oricine Îl poate cunoaște astfel pe Dumnezeul tău, curajul și credința strămoșilor tăi.

Spartacus s-a apropiat de mine, m-a atins cu vârful piciorului, apoi s-a așezat pe vine.

– Cel de care ceilalți își amintesc nu moare, a spus el.

Dintr-odată și-a înnodat mâinile în jurul gâtului meu și a început să strângă. Era ca o zgardă de fier.

– Dacă vrei să trăiești, legat... a reluat el.

Am deschis gura încercând să respir. Cu degetele lui mari îmi zdrobea gâtul și aveam impresia că ochii o să-mi plesnească, țâșnind din orbite.

Apoi cercul degetelor lui s-a desfăcut ușor.

– Te las în viață, legat, dacă juri pe Zeus, pe Dionysos și pe toți zeii pe care îi cinstești că o să-i aperi pe Posidionos Grecul, Jair Evreul și Apollonia, care vine din Tracia, ca și mine. Ei îți vor spune povestea lui Spartacus și tu o vei face cunoscută atunci când vei crede de cuviință că este potrivit. Poate o să aștepți, dacă ești prudent – și tu ești, o simt! – moartea lui Crassus. Dar, dacă refuzi...

Simțeam unghiile cum mi se adâncesc în carne.

– Alege, sau mâinile mele o să te sufoce. Am degetele mai tari ca fierul, vrednice să-ți smulgă capul de pe trup, legat! Dar dacă promiți, o să pleci în noaptea asta cu ei. O să fie ai tăi. O să fii recunoscut de santinelele romane. Tu ești legat, o să te creadă. Decizia ta de a-i păstra în viață o să fie respectată. O să fie sclavii tăi. Tu o să-i asculți. Posidionos și Jair au fost profesori de știința literelor. Cărțile sunt pâinea lor. Apollonia vorbește cu zeii. Eu, eu nu sunt decât un războinic trac, dar ascendența mea este la fel de valoroasă ca a ta: strămoșii mei au fost oameni liberi, regi ai triburilor lor. Romani ca tine sunt cei care m-au adus în sclavie și au făcut din mine un gladiator promis morții. Dar zeii generoși mi-au dat gloria și bucuria de a fi din nou un om liber în fruntea unei armate de bărbați, și ei ajunși din nou liberi. Vreau ca toate astea să se știe!

M-a strâns de gât având fruntea lipită de a mea.

– Ce-ar fi dacă ți-aș smulge capul, legat?

Am ales să-mi salvez viața.

Am acceptat propunerea lui Spartacus și, după ce am ajuns din nou în tabăra romană, i-am dus pe Apollonia, Posidionos și Jair în *villa* mea de la Capua.

Apoi mi-am luat din nou locul alături de Crassus.

Am dat mai multe bătălii în peninsula Bruttium. Și am învins.

L-am văzut murind pe Spartacus și am înaintat cu spada în mâini printre cadavrele hoardei lui. L-am auzit pe Crassus dând ordin să se ridice șase mii de cruci de-a lungul Viei

Appia, între Capua și Roma, ca să fie torturați sclavii care n-au fost decapitați în luptă.

Țipetele și horcăiturile bărbaților și femeilor m-au bântuit.

Apoi m-am întors la Capua.

Villa mea este situată nu departe de școala gladiatorilor, de *ludus*-ul unde a început revolta lui Spartacus.

Ceea ce scriu despre ea și despre el, la sfârșitul vieții, când Crassus este mort de mulți ani și după ce Republica a fost sfâșiată între fidelii și dușmanii lui Caius Iulius Caesar, este ceea ce mi-au povestit Posidionos Grecul, Jair Evreul și Apollonia din Tracia, preoteasă a lui Dionysos și ghicitoare.

Prima parte

3

Ea și el, Apollonia și Spartacus, erau din Tracia, ținutul oamenilor liberi.

Era ziua unirii lor.

Stăteau în picioare unul lângă altul, într-o sală rotundă, în mijlocul căreia se găsea un bazin din bronz, așezat pe un trepied, și o statuie a lui Dionysos, din marmură cu vine roșii și negre.

În adâncitura bazinului ardea un foc și flăcările luminau coroana de aur care încingea fruntea lui Dionysos. Adesea, tinere femei veneau să arunce esențe în foc, și flăcările țâșneau, făcând să răsară din umbră colanul lung de flori, care cobora până jos, pe pieptul zeului, și mădularul, de care erau atârnați doi ciorchini de struguri cu boabele cărnoase.

Cox, oracolul templului, se apropiase.

Bărbatul era bătrân. Fața lui trasă era pe jumătate ascunsă de barba și de părul lui lung.

Apucase mâinile Apolloniei și ale lui Spartacus și le împreunase, strângându-le între degetele lui osoase, apoi le spusese:

– Fiți liberi ca aceste flăcări sfinte care ard pentru Dionysos! El a venit în Tracia ca să aprindă acest foc al libertății pentru ca nici un bărbat, nici o femeie din această țară să

nu accepte supunerea, sclavia. Fiți credincioși voinței lui Dionysos! Fie ca niciodată vreun lanț să nu vă lege mâinile! Tu, Apollonia, tu ești fiica lui Apollo, părul tău are culoarea soarelui. Tu, Spartacus, ai puterea torentelor munților tăi, ești fiu de rege.

S-a îndepărtat. Una din tinerele femei i-a întins o mică amforă de argint. A ridicat-o, a băut, apoi a întins-o lui Spartacus și Apolloniei care, la rândul lor, au dus-o la gură. Atunci tinerele i-au înconjurat, în timp ce cântăreții din flaut au început să-și țeasă trilurile, purtate de vântul primăverii.

Sărbătoarea trupurilor, în beția dansului și a vinului, se prelungise mult după amurg.

Tineri războinici agățaseră torțe pe coloanele templului. Ele luminau uscatul, tufișurile, pădurea de pini și luminile lor se reflectau în jos, pe întinderea din ce în ce mai neagră a mării.

Cox se așezase pe treptele templului, cu brațele încrucișate, urmărind cu privirea hora tinerilor care dispăreau în codru.

Apollonia se lăsase purtată de cântăreții din flaut, Spartacus – de femeile în tunică albă. Se auzeau râsete și cântece, se ghiceau trupurile înlănțuite.

La miezul nopții, Apollonia se întorsese singură și se așezase lângă Cox.

Oracolul pusese mâna pe genunchii ei, amintindu-i că i-a dat acest nume imediat ce i-a văzut părul blond, la fel cu cel al barbarilor veniți din Nord.

Ea își amintea de această primă întâlnire.

Fugise din sat și mersese până la templul lui Dionysos. Oracolul o primise, ducând-o la picioarele statuii zeului. Îi prezentase mica amforă de argint și o invitase să bea.

Căldura îi copleșise atunci trupul și i se păruse că o ridică, înainte de a o prăbuși într-un abis.

Când își revenise, era lungită în sala rotundă, luminată de focul sacru care ardea în bazinul de bronz.

Cox îngenunchease alături de ea și îi freca de sâni și coapse crenguțe subțiri în vârful cărora atârnau conuri de pin.

Apollonia tremurase, cuprinsă de plăcearea de a simți pe piele solzii aspri ca niște gheare, despre care Cox îi spusese că aveau puteri care nu aparțineau decât zeilor.

Se ridicase ușor, rezemându-se în coate, și descoperise că avea coapsele pline de sânge.

– Dinoysos a intrat în tine, murmurase Cox. De-acum ești preoteasa lui.

Zile la rând și în fiecare noapte o învățase toate jocurile trupului care provoacă plăcere.

O instruise ca să știe să-l venereze pe Dionysos, să cunoască dorințele și prezicerile zeului.

Ea îi celebrase puterea și, puțin câte puțin, într-un semn al cerului, într-o mișcare a crengilor, într-un tremur al focului știa să ghicească viitorul și să citească destinul celor care intrau în templu ca să întrebe oracolul.

– Acum ești ghicitoare, îi spusese Cox. Lasă-te purtată de voința lui Dionysos. Ascultă-l căci vorbește prin tine!

Într-o zi, războinici ai poporului med, venind din estul Traciei, din regiunea Strymon, și care se îndreptau spre

coastă, se opriseră pe continent. Apollonia se apropiase împreună cu celelalte preotese ale lui Dionysos. Dar refuzase să li se alăture în dansuri și jocuri.

Unul dintre războinici rămăsese, ca și ea, la distanță. Era cel mai înalt dintre toți. Părul negru îi acoperea fruntea și obrajii. Avea trupul cambrat, mușchii, ca niște funii groase, îi acopereau umerii, torsul, brațele și picioarele.

Apollonia simțise dorința de a mângâia acest trup și se îndreptase spre el cu amfora plină de ulei; încet, începuse să-i toarne ulei pe ceafă, pe gât, pe coapse, apoi să-i maseze mușchii care i se întăreau sub palme.

Apucase mădularul în erecție, la fel de mare ca acela al lui Dionysos.

Crezuse că zeul se strecurase în corpul acestui tânăr războinic, pe care îl sărutase toată noaptea.

În zori, el adormise și Apollonia rămăsese alături de el, stând pe călcâie, cu brațele întinse, cu palmele cu degetele răsfirate pe pieptul bărbatului, la fel de tare ca piatra.

Ar fi vrut ca fiecare trăsătură de pe această față cu linii pure, sculptată ca aceea a statuii lui Dionysos, să i se întipărească în minte.

Când soarele îi acoperise trupul cu lumina lui, bărbatul deschisese ochii.

Se încruntase, orbit, și ea băgă de seamă că un rid adânc îi împărțea fruntea ca o rană.

Apollonia ar fi vrut să urle, ca și cum ghicise că într-o zi, un tăiș o să împartă această față în două. Spusese:

– Eu, Apollonia, sunt a ta, așa cum îi aparțin și lui Dionysos.

El se ridicase și îi apucase încheieturile:

– Numele meu este Spartacus. Aparţin poporului med. Sunt războinic din Tracia, fiul regelui tribului meu. O să te ţin lângă mine câtă vreme zeii vor vrea.

O trăsese lângă el, obligând-o să-și lipească trupul de al lui.

– Câtă vreme sângele va curge în mine, adăugase el, până ce...

Ea îi astupase gura cu buzele ei ca să-l împiedice să pronunțe numele stăpânului morţilor.

A doua zi, Cox, oracolul lui Dionysos, îi unise.

4

Spartacus și Apollonia trăiră liberi ca lupii din codru.

Mergeau unul lângă celălalt și, la fiecare pas, umerii și șoldurile li se atingeau.

Îi urmau o ceată de vreo zece războinici și trei preotese ale lui Dionysos.

Când Spartacus se oprea, ridicând mâna, războinicii se apropiau de el. Le arăta în depărtare, pe înălțimile care dominau coasta Pontului Euxinus sau pe cea a mării Egee, palisadele și turnurile de pază ale unei tabere romane.

Legiunile debarcaseră în Tracia de mai multe anotimpuri, dar nu se coborâseră în văi, ridicându-și corturile, săpând șanțuri, tăind aleile taberei la câteva sute de pași de mal. Dar patrule alcătuite din câțiva oameni și un centurion se aventurau departe de tabără, pătrunzând în munții Haemos și Istranca. Apollonia este cea care, înainte de a-i vedea sau de a-i auzi, le ghicea apropierea.

Strângea pumnul lui Spartacus ca să nu-și tragă spada. Îl obliga să meargă sub copaci, să se ascundă după tufișuri, să lase să treacă mica trupă ale cărei scuturi, sulițe, săbii și armuri străluceau.

Siguranța lor, mersul lor tacticos, armele lor, căștile și uneori caii îl fascinau pe Spartacus și pe ceilalti războinici. Urmărea de la adăpostul copacilor înaintarea romanilor.

Când venea noaptea, observau cum centurionul alegea locul taberei, organiza apărarea, aprindea focurile mari în jurul cărora vegheau santinelele.

– Se tem de lupii Traciei, murmura Apollonia. Nimeni, mai adăuga ea, nici Darius Persanul, nici Filip Macedoneanul, nici atenienii, nici barbarii nu au putut învinge sau îmblânzi poporul lui Dionysos.

Romanii n-o să reușească nici măcar atât.

Apollonia se îndepărta, se afunda în pădure și Spartacus, ca fără să vrea, o urma.

Ea descoperise în coasta stâncii, departe de tabăra romană, o grotă. Aduna crengi uscate și curând flăcările țâșneau în mijlocul peșterii. Puneau la fript două capre cumpărate de la ciobani. Apollonia desprindea din colier o fiolă, ca fiecare să-și umezească buzele cu această licoare, pe care ea o făcea din ierburi adunate, apoi zdrobite și lăsate la macerat în apă clocotită.

După care, războinicii ofereau vin din amforele lor. Unul dintre ei își scotea flautul și tinerele preotese ale lui Dionysos începeau să danseze. Corpurile se dezgoleau, întinzându-se și aplecându-se, înainte de a se întinde și de a se înlănțui unii cu alții.

Ca și în prima noapte, Spartacus și Apollonia stăteau deoparte, rămânând în pragul grotei, ca să privească focurile romane care luminau, dincolo de pădure, orizontul.

– Ei au tăria vânătorilor, murmura Spartacus. Noi avem instinctul lupilor. Dar, la sfârșit, vânătorii ucid lupii și îi jupoaie ca să-și facă haine din pieile lor.

Spartacus se așezase cu picioarele încrucișate, cu mâinile pe genunchi, cu spatele drept, privind înainte.

– Nu vreau să am parte de soarta unui lup, a adăugat el.

– Vrei deci să devii vânător?

El lăsase capul în jos, cu bărbia înfiptă în piept.

Apollonia pusese mâna pe ceafa lui Spartacus.

– N-o să fii niciodată roman, îi spusese ea. O să rămâi mereu un lup din Tracia. Romanii o să-ți lege brațele și picioarele. O să fii sclavul lor!

– O să devin un soldat al legiunilor lor. O să le port armura. O să fiu mai curajos și mai puternic decât oricare dintre ei. O să recunoască în mine pe fiul de rege, războinicul.

– O să te trateze ca pe o fiară sălbatică. Și o să valorezi mai puțin decât un cal.

Sparacus scuturase din cap pentru ca Apollonia să-și ridice mâna.

– O să fiu unul dintre ei, repetase el ridicându-se.

5

Venise iarna. Trebuiră să-şi împartă caprele cu lupii. Haita înfometată se apropia atât de mult de focul la care se frigea carnea, încât Apollonia spunea că le zăreşte ochii cenuşii, cu toată zăpada viscolită.

Îl invoca pe Dionysos ca să alunge aceste animale la fel de sălbatice şi de crude ca dacii, barbarii veniţi din Nord, de peste marele fluviu şi pe care vântul îngheţat părea că-i împinge peste Tracia.

Într-o zi, pe când era un frig atât de năprasnic încât zăpada şi pământul îngheţate trosneau sub picioare şi pietrele crăpau cu un zgomot ca de tunet, Apollonia depărtă braţele, cerându-le tuturor să tacă, pentru a putea auzi mai bine tăişurile care se ciocneau, ţipetele răniţilor. Descria toate astea, lucruri pe care nimeni nu le auzea, dar Dionysos îi dăduse puterea să le prezică, să audă zgomote îndepărtate şi să vadă ceea ce încă nu apăruse. Spartacus zicea că este la fel ca o lupoaică din pădure care-şi ciuleşte urechile simţind duşmanul, chiar şi atunci când nu se aude nici un zgomot.

– Dacii! Vor învinge, murmurase ea pe un ton slab.

Ştia că nu i-ar fi putut opri pe Spartacus şi pe războinici. Deja îşi trăseseră spadele şi se aruncaseră în direcţia pe care, cu braţele întinse, le-o arăta Apollonia.

Ea alergă în urma lor pe sub copaci. Rupeau sau aplecau crengile cu o lovitură de umăr, și zăpada cădea pe pământ, cu un zgomot de mătase boțită. Stratul alb era atât de gros și atât de tare, încât piciorul nu se afunda în ea. Suprafața strălucitoare scrâșnea sub pași și crăpa fără să se surpe.

Așa că Spartacus se aruncă, urmat de războinicii lui, într-un luminiș, iar acolo văzu bărbați care se luptau învârtind spadele și sulițele. Datorită părului lor negru, strâns la ceafă, îi recunoscu pe daci și se grăbi spre ei, cu sabia ridicată. Dacii erau mai multe sute, dar fură surprinși de acest asalt, care-i prindea pe picior greșit.

În acea clipă, cu toată zăpada care începea din nou să cadă, Spartacus zări flamurile romane, vulturii, căștile și armurile legionarilor. Dacii încercuiau o centurie romană care forma, cu scuturile, un fel de carapace de care se loveau lănciile, sulițele, țepușele ascuțite. Dar numărul barbarilor era atât de mare, încât centuria avea să fie copleșită. Dacii călcau în picioare cadavrele războinicilor lor, care făceau în jurul centuriei romane o scară continuă, pe care o urcau, ca să se arunce pe deasupra scuturilor, chiar în mijlocul legionarilor.

Atunci țâșnise Spartacus cu ceata lui. Strigătele lor fură atât de puternice, atacul – atât de violent, elanul – atât de mare, încât dacii fugiră ca și cum sute de oameni îi luau cu asalt.

Începură atunci să se îndrepte spre pădure, în timp ce Spartacus și războinicii Traciei îi urmăriră, izbind gâturile și cefele cu lovituri largi de spadă.

Curând, în luminiș, nu mai rămaseră decât petele negre ale cadavrelor și petele roșii aureolate de sânge.

Spartacus auzi sunetul unei trompete, apoi un bocănit surd. Se întoarse: romanii înaintau pe două linii. Își țineau scutul pătrat și plat agățat de brațul stâng și sprijineau răniții cu sulițele sau spadele. O cuirasă cu reflexe argintii le încingea bustul, metalul lucrat reproducea mușchii pieptului, iar în mijlocul lor mergea un bărbat înalt. Casca lui era împodobită cu un panaș care se întindea de la o ureche la cealaltă.

Făcu un semn și legionarii se opriră, în timp ce doar el continua să meargă spre Spartacus.

Se opri la câțiva pași, surprins s-o vadă pe Apollonia și pe cele trei preotese ale lui Dionysos apropiindu-se de Spartacus, pe care războinicii traci îl înconjurau.

– Te-ai bătut ca un roman, spuse centurionul.

Vorbea grecește.

– Zeii v-au trimis pe tine și pe ai tăi în momentul cel mai greu al luptei, continuă el. Ai tăiat trupurile barbarilor așa cum ai reteza crengile uscate ale unui copac. Cine ești?

– Dar tu? întrebă Spartacus.

Își păstrase spada scoasă din teacă. Zăpada care cădea viscolită îi învăluia pe legionarii romani cu un văl gros și alb. Dar tunicile de zale, căștile și armele se conturau în forme întunecate.

– Sunt centurionul primipil care comandă prima cohortă a Legiunii a VII-a a Republicii romane, răspunse el.

Se întoarse spre soldații lui.

– Iată ce a mai rămas din centuria mea. Dacii sunt la fel de periculoși ca lupii din munții Traciei, ca fiarele din Africa și ca șerpii Macedoniei.

Făcu încă un pas.

– Numele meu este Nomius Castricus.

Acum era atât de aproape de Spartacus, că acesta îi distingea cicatricea lată care brăzda obrazul drept al centurionului.

– Încă nu știu nimic despre tine, reluă Castricus. În afară de faptul – și asta mă mulțumește – că te-ai bătut pentru Roma contra barbarilor. Dar cine ești?

– Aparțin poporului med, din Tracia.

Lovi cu călcâiul zăpada întărită.

– Este pământul nostru. Este liber ca și oamenii care îl stăpânesc.

– Ești mândru, observă Castricus.

– Înaintașii lui Spartacus au domnit aspra triburilor din Kertch, la malul mării.

Nomius Castricus rămase tăcut, contemplând zăpada din jurul lui, acoperită de morți și de sânge. Apoi, cu un gest molatic, apucă garda spadei și făcu un pas înapoi, întorcându-se spre bărbații nemișcați, care nu-l scăpaseră din ochi, cu sulițele și spadele sprijinite pe umărul drept, cu trupul ușor aplecat înainte, ca și cum erau gata să se arunce asupra acestui războinic a cărui atitudine hotărâtă îi uimea, îi neliniștea.

Se auziră chiar și murmure de îngrijorare când au simțit că Nomius Castricus ezita, apreciind poate timpul de care ar fi avut nevoie oamenii lui ca să ajungă la el și ce șanse ar fi avut, ca, lovind primii, să-l doboare pe conducătorul tracilor, al cărui glas plin de orgoliu îl enervase.

Dintr-odată, una dintre femei, cea cu părul lung, blond, schiță un pas de dans, făcându-și brațele să se răsucească în aer, iar celelalte trei tinere formară în jurul ei o horă. Era ca și cum se deschidea o floare, trupurile se lăsau pe spate, părul atârna în zăpadă.

Nomius Castricus își încrucișă brațele.

– Cunoști puterea Romei? întrebă el. Nu este mal al acestei mări despre care îmi vorbești, pe care oamenii din legiunile Romei să nu fi pus piciorul și să nu le cucerească. Nu există nici un popor care să fi îndrăznit să se ridice împotriva ei și care să nu fi trebuit să îngenuncheze în fața stindardelor ei, să-i recunoască măreția și puterea vulturilor.

Cu o mișcare a capului, Castricus arătase spre steagurile Romei, ale căror prăjini erau înfipte de legionari în zăpadă.

– Roma este generoasă cu popoarele care îi devin aliate, reluă Castricus. Dacă vrei să rămâi puternic și mândru, tracule, fii cu ea cum ai fost astăzi; nu părăsi niciodată această cale!

Brusc, Spartacus ridicase spada și Nomius Castricus dăduse înapoi, apucând arma.

– Roma îmi vrea sabia și brațul care o mânuiește? spune Spartacus.

Se îndreptase spre războinicii lui. Cercul preoteselor lui Dionysos se deschisese și Spartacus pusese mâna pe umărul Apolloniei.

– Femeia asta este cu mine. Dacă îmi vrei arma și brațul, trebuie să o iei și pe ea împreună cu toți cei care vor să mă însoțească.

Castricus clătinase din cap și întinse brațul spre steagurile Romei.

– Tribunul Calvicius Sabinus care comandă Legiunea a VII-a este cel care o să-ți răspundă. O să-i spun cum ai luptat pentru Roma. Există întotdeauna loc pentru un războinic curajos în armata Republicii. Fiecare poate servi după priceperea lui. Cretanii sunt arcași; germanii cavaleri; cei născuți în Baleare aruncă bine cu praștia. Privește-mă, războinicule trac: sunt

născut departe de Roma, în Galia Cisalpină, şi comand prima cohortă a Legiunii a VII-a. Roma îi răsplăteşte pe cei care se supun legilor ei.

Spartacus îşi băgase încet spada în teacă.

Zeii îi împliniseră dorinţa.

6

Spartacus nu-și plecă fruntea în fața tribunului Calvicius Sabinus.

– Ce răsplată vrei, tu care te-ai bătut pentru Roma? îl întrebase acesta.

Așezat pe o estradă ridicată la răscrucea a două drumuri care împărțeau tabăra Legiunii a VII-a, ținea bărbia ridicată, gura lui arătând dispreț. Vocea era plictisită și sfidătoare.

Legionarii încadrau estrada, cu picioarele ușor depărtate, cu pumnul stâng strâns lipit de piept, cu dreapta pe mânerul suliței. Alături de tribun se afla un stegar.

La picioarele estradei, centurionul Nomius Castricus pusese mâna pe garda spadei, ca și cum s-ar fi temut ca Spartacus să nu se repeadă spre estradă, ca să încerce să-l omoare pe Sabinius.

– Ce cere? repetă tribunul, aplecat spre Castricus.

Spartacus se întoarse, străbătu cu privirea drumul care împărțea tabăra de la o intrare la alta. Cu fiecare pas pe care-l făcuse după ce trecuse de șanț, apoi de intervalul care separa palisada de corturi, pătrunzând astfel în tabără, avusese impresia să se afundă într-o capcană din care nu va putea scăpa decât cu ajutorul zeilor.

O privise pe Apollonia. Părea liniștită, zâmbitoare, ca și cum plutea deasupra zăpezii, urmată de cele trei preotese ale

lui Dionysos. El pricepuse întrebările tribunului și răspunsul lui Castricus. Pedestrașii auxiliari de origine tracă și greacă erau adunați la câteva sute de pași de tabără. Spartacus și ai lui li se puteau alătura. Fiind de descendență regală, a fost nevoit să facă multe înrolări. Or, armata avea nevoie de pedestrași ca să stăpânească această țară cu munți și păduri, și să respingă invaziile barbare.

– Sunt valoroși, precizase Castricus.

Tribunul se ridicase, coborâse de pe estradă, urmat de stegar. Se apropiase de Spartacus, îl fixase fără ca să lase ochii în jos celălalt, apoi se oprise în fața Apolloniei, îi măsurase îndelung trupul, aruncând din când în când o privire către Spartacus.

– Ți-o las, îi spusese în cele din urmă. Miroase a capră.

Zâmbise, se îndepărtase, făcând un gest către Castricus.

Centurionul se întorsese spre Spartacus.

– Iată-te auxiliar al armatei romane, spusese el. Îi strânsese brațul deasupra cotului. Va trebui să înveți. Chiar și un cetățean al Republicii lasă ochii în jos în fața tribunului său. Și tu nu ești decât un trac, Spartacus.

Cu o mișcare bruscă, Spartacus își eliberase brațul.

Castricus se îndepărtase iute.

– Nu ridica niciodată mâna asupra unui cetățean al Romei! spusese el.

Dar, chiar din primele zile, Spartacus avusese chef să-i apuce de gât pe legionarii romani care comandau auxiliarii.

Își urlau ordinele ca și cum se adresau unor câini.

Îi provocau pe cei mai slabi dintre traci și greci, pentru ca în cele din urmă să-i snopească în lovituri, apoi să-i oblige să îngenuncheze, să ceară iertare, să jure supunere și credință Romei.

Cei care opuneau rezistență prea multă vreme se alegeau cu urechile și nasurile ciopârțite, mâinile – tăiate, ochii – scoși, pentru ca oricine, în Tracia și în Grecia, să afle ce li se întâmpla rebelilor. Alții, legați de gât, cu picioarele împiedicate, erau trimiși în sclavie, marcați cu fierul roșu pe obraji și pe frunte, ca vitele de povară.

Deci asta era Roma?

Mai bine moartea!

Dar, în clipa când era gata să sară, Apollonia îi apuca mâinile, îl obliga să-și bage spada în teacă.

– Nu te bate, murmura ea. Zeii, o știu, îți rezervă alt destin. Dionysos veghează asupra noastră. Lasă-mă pe mine să trec la fapte!

Se apropia de legionari în tovărășia celor trei preotese ale lui Dionysos. Se agăța de gâtul unuia dintre ei, îl atrăgea. Îi cerea să bea.

Tinerele preotese începeau să danseze. Era celebrat Dionysos. Romanii îl uitau pe Spartacus care se îndepărta, făcea încet înconjurul taberei, cu pumnii strânși, furia i se urca la cap.

Aflat dincolo de locul care înconjura tabăra și care fusese despădurit de soldați, privea pădurea, vârfurile înzăpezite. De ce îl orbiseră zeii îndemnându-l să intre în slujba Romei când ea nu oferea decât rușine și umilință?

Mai bine moartea!

Santinelele îi dădeau ordin să se îndepărtaze de șanțuri și palisade. Dacă refuza, îi anunțau pe legionari și Spartacus avea soarta pe care centurionul Nomius Castricus o rezerva celor care încercau să fugă. Erau acuzați de trădare, uneori mutilați, trimiși în sclavie pentru totdeauna; unii dintre ei fuseseră răstigniți la intrarea în tabără, pentru ca toți să-i vadă și să le audă horcăielile, țipetele sau să audă bătăile de aripi ale păsărilor de pradă, care veneau să le ciugulească ochii, fața.

Spartacus se întoarse în cort. O regăsise pe Apollonia ghemuită, făcând cu o crenguță semne pe pământ, apoi ștergându-le cu palma, murmurându-i lui Spartacus:

– Sunt curată ca acest pământ: Dionysos șterge ceea ce nu trebuie să rămână în mine. Vinul răspândește bucurie și uitare. Bea, Spartacus!

Îi întinse o amforă, poate darul unuia dintre acei legionari. Spartacus o îndepărtă însă. Strânse ceafa Apolloniei, încovoindu-i trupul. Ea se lăsa și el avea impresia că îl atrage într-un dans și o beție pe care nu le putea stăpâni, care, în loc să-l sfârșească îi insuflau forță, siguranța că zeii o să-l ducă din nou spre păduri, acolo unde se simțea liber, și nu soldat al Romei, tratat ca un sclav, un câine care trebuie să latre și să muște când îi poruncesc stăpânii.

Visa să trăiască din nou liber ca un lup.

– Trebuie să plecăm iarăși spre păduri, îi șoptise el Apolloniei.

Ea se ridicase, trăsese din nou cu crenguța arabescuri pe pământ, le șterse, apoi făcuse altele, legănându-și capul cu o mișcare din ce în ce mai amplă.

În cele din urmă îl înlănțuise, mâinile ei îi strângeau mădularul, limba îi lingea buzele și gâtul.

– Lasă-mă să te conduc, spusese ea.

El nu mai știuse să facă altceva decât să închidă ochii.

Apollonia îl învățase astfel în fiecare noapte să-și stăpânească trupul și sufletul. Îl obliga să deschidă pumnii pe care furios îi strângea ca pe niște cochilii. Îi masa degetele, mâinile ei alunecau de-a lungul falangelor, pumnului, brațelor, mângâindu-i umerii, gâtul și ceafa.

Dar Spartacus era ca un câine turbat.

Centurionul Nomius Castricus îl umilise din nou, obligându-l să iasă din rânduri ca să îngenuncheze, el, care se trăgea din stirpea regală, cea a mezilor din Kertch, în fața vulturului Romei.

Spartacus ezitase. Dar Nomius Castricus stătea în picioare la câțiva pași, înconjurat de garda lui, sfidându-l cu privirea. El se înclinase în fața steagului, îngropându-și genunchii în zăpadă.

Atunci Castricus îi spusese răspicat:

– Intră în rând, tracule! Și nu uita niciodată că un cetățean al Romei are drept de viață și de moarte asupra popoarelor pe care le-a supus. Un cetățean al Romei nu se luptă cu un sclav sau cu un barbar. Îl pedepsește. Îl omoară. Dar știe și să-l răsplătească.

Apoi, întorcându-se, strigase:

– Pleacă-ți ochii, Spartacus, sau ți-i scot!

– Îți întinde capcane, îi explicase Apollonia.

Unsese pieptul și coapsele lui Spartacus cu o peliculă subțire de ulei și îi mângâie pielea, la început cu mână ușoară, apoi ciupindu-i carnea, apucându-i mușchii cu unghiile.

– Dacă te zbaţi, fierul capcanei o să te pătrundă, rana o să fie tot mai mare și mai profundă, sângele o să curgă. O să fii învins. Învață răbdarea, Spartacus! Dionysos te pândește și te observă. Te pune la încercare. Vrea să știe dacă meriți atenția pe care ți-o dă. Dacă știi să aștepți, o să te ajute.

Apollonia își pusese mâinile pe umerii lui Spartacus, care se lăsa în voia ei. Respira mai calm, palmele deschise se întorceau spre cer.

– Nu te arunca după dorinţă, după răzbunare, după dușman. Lasă-le să vină spre tine.

Lui Spartacus i se părea că tot sângele pe care îl avea în trup se scurge acolo, în pântecul asupra căruia se apleca Apollonia cu buzele întredeschise.

Așa trecu iarna.

Într-o noapte, când vântul sufla viscolind, Apollonia îl trezise.

– În noaptea asta, Dionysos ne trimite ultimul viscol, spusese ea. Este cel mai puternic. O să ne apere.

Se strecuraseră afară din cort, înfundându-se în zăpada care umplea șanțul. Fulgii cădeau atât de deși, că acopereau zgomotele, ștergând în câteva clipe toate urmele.

Se apropiaseră astfel de poarta pe care o numeau decumană.

Ghemuită după palisadă, santinela avea capul acoperit de capă. Apollonia înaintase, apoi, în clipa când părea să i se ofere, întinzând brațele, Spartacus îl doborâse pe bărbat la pământ.

– Nu-l omorî, murmurase ea. Lasă-l pe Nomius Castricus să-l pedepsească.

Spartacus împinsese santinela în șanț.

Traversaseră în fugă zona despădurită care înconjura tabăra Legiunii a VII-a și corpurile de auxiliari, iar zăpada îi lovea în față.

Nu se opriseră decât după ce merseseră prin pădure până în noaptea următoare. Apollonia era cea care alegea drumul, oprindu-se din când în când, invocându-l pe Dionysos, ridicând privirea spre vârful copacilor, ca să știe de unde bate vântul.

– Trebuie mers spre marea grecească, indicase ea. Acolo unde a apărut cândva Dionysos.

Spartacus o urma la câțiva pași, pândind.

La sfârșitul celei de a doua zile, ucisese un lup care se aruncase asupra Apolloniei. Tranșase animalul, greu și bătrân. Carnea lui, pe care o mâncaseră crudă, călduță încă, era înțepătoare și tare.

7

Când zărise marea, Apollonia se opri, întinsese brațele spre orizont, apoi îngenunchease, înainte de a se întinde, cu pântecul și gura lipite de pământul uscat.

Zăpada se topise de multă vreme și cerul devenise albastru.

Pădurilor întunecoase și dese din nordul Traciei, pe care Apollonia și Spartacus le străbătuseră zi după zi, le urmaseră pădurile de pini.

Spartacus se lipi cu spatele de unul dintre acești copaci.

Privind depărtarea, era la început uimit de scânteierea mării, apoi zărise la câteva sute de pași numai, pe o colină, un templu cu coloane înalte, sculptate, care susțineau un acoperiș plat, făcut din blocuri de marmură albă.

Apollonia se ridicase.

– Cibele, marea zeiță, marea Mamă a tuturor zeilor, ne așteaptă în sanctuarul ei, spuse ea depărtând brațele.

Dintr-odată auziră țipete, sunetele vesele ale flautelor curbate, ritmul ascuțit al tamburinelor, loviturile cimbalelor, susurul surd al frazelor și al cântecelor repetate. Văzură, ieșind din templul Cibelei, bărbați goi care mergeau alături de femei abia acoperite de o tunică albă, din țesătură ușoară.

În jurul lor se îngrămădea o mică adunătură care psalmodia.

– Este ziua sângelui, murmură Apollonia, pornind spre templu.

Spartacus o urmă, apoi, când ea se amestecă în mulțime, se opri.

Bărbații goi urlau. Spartacus văzu cum ridică brațele. Aveau în mâini cuțite, vase de ceramică. Se loveau peste piept, peste brațe, peste pulpe și chiar peste față. Sângele țâșnea.

Unii, aplecați, își tăiau o bucată din sex, pe care o agitau deasupra capului, gesticulând.

Gloata se îndepărtase și cortegiul însângerat făcea înconjurul sanctuarului.

Câțiva bărbați îngenuncheau, alții se legănau. Toți strigau numele Cibelei, marea Mamă, pentru care își vărsau sângele ca să-și celebreze însoțirea cu ea.

Spartacus i se alătură Apolloniei. Cu ochii ieșiți din orbite, intona cântece împreună cu celelalte femei.

Se întoarse spre Spartacus și păru îngrozită când îi descoperi expresia de dezgust și îl auzi strigând că a te sfâșia în felul ăsta era curată nebunie.

Nu trebuia să-ți verși sângele decât în luptă, ca să-ți aperi libertatea, pământul, moștenirea, și nu în aceste dansuri în timpul cărora bărbații se multilau mândri, îmbătați de propriile răni și de suferință, arătându-și carnea tăiată ca pe un trofeu. Făcu un pas, înlăturând gloata cu o mișcare a umerilor, și ridică pumnul, amenințând, respingând-o în același timp pe Apollonia, care încerca să-l țină și repeta:

– Este ziua sângelui! Trebuie celebrată marea zeiță Cibele, Mama zeilor. Ea cere acest sacrificiu: Se hrănește cu sângele bărbaților ca să-i nască pe zei.

Spartacus păru că nici n-o auzise. Ieși în întâmpinarea bărbaților goi ale căror trupuri nu mai erau decât o rană. Se loveau unii de alții, se sprijineau de umeri ca să se țină pe picioare, înlănțuiți, își crestau spatele, apoi încercau să înainteze, cu picioarele sfâșiate, cu coapsele înroșite. Din cioturile de sex curgea sânge.

Spartacus se așează în fața lor, cu mâinile întinse.

– Nu vă supuneți zeilor vieții, zeilor protectori, zeilor generoși, le strigă el, ci puterilor întunericului și al abisurilor! Sunteți sclavii forțelor subpământene. Vă tratați corpul ca și cum ar fi al unui animal. Îi insultați pe zei. Eliberați-vă!

Își apucă sabia, încercă să-i dezarmeze, dar bărbații goi se zbătură și îl îndepărtară în timp ce mulțimea urla, cuprinsă de nebunie.

Unele femei fugeau, altele își contorsionau brațele, se trânteau la pământ.

– Marea zeiță, Mama tuturor zeilor, nu vrea așa ceva! strigă Spartacus. Nu fiți sclavii divinităților întunericului! Ele sunt dușmanii zeilor. Ele vor să le distrugă lucrarea. Îi devorează pe oameni, se hrănesc cu sângele lor. Fiți liberi!

Se grăbi spre sanctuarul de unde, puțin mai târziu, ieșiră urlând niște femei îmbrăcate în tunică albă.

Țipau cu o voce ascuțită că un bărbat stinsese focul sacru, furase ofrandele, răsturnase statuile, profanase sanctuarul marii zeițe. Nenorocirea o să se abată asupra oamenilor, cerul o să se întunece, vântul o să se transforme în furtună, o să

smulgă arborii și acoperișurile, o să ia copiii, iar armate invincibile o să debarce, ducând poporul Macedoniei și al Traciei în sclavie.

Femeile furioase se întoarseră spre Spartacus, îi zgâriară umerii și obrajii, i se agățară de coapse, mușcându-l în timp ce el se zbătea ca o fiară pe care vânătorii o înțeapă cu sulițele, prizonieră într-o plasă.

Apollonia se grăbi, trăgându-le pe femei de păr, trântindu-le, călcându-le în picioare, descoperind că Spartacus avea fața însângerată și că una din rănile mari – cea despre care avusese viziunea, în timpul primei întâlniri – îi brăzda fruntea.

Îl sprijinea când se clătina, cu capul plecat, cu mersul nesigur. Gloata se împrăștiase și câteva femei care mai rămăseseră se îndepărtară, aruncându-le injurii, apoi se întoarseră, se aplecară asupra corpurilor bărbaților goi, care gâfâiau, îngenuncheați sau întinși în jurul sanctuarului.

– Liberi! repeta Spartacus, pe care Apollonia îl căra spre pădurea de pini. Omul trebuie să fie liber! Ei sunt sclavi!

Mai mult pentru ea decât pentru el, Apollonia murmura că a te supune zeilor, a-i cinsti, a le da sângele și chiar viața ta nu însemna să fii scalv. Cibele era Mama zeilor din Olimp. Celebrând-o, unindu-te cu ea prin sânge, însemna să pătrunzi în regatul lor.

Ajunseseră la marginea pădurii.

Spartacus se lăsă să cadă, încercând să se lipească de un copac cu spatele. Obiectă că el se născuse dintr-o spiță de oameni care nu fuseseră niciodată supuși, care nu-i celebrau decât pe zeii bucuriei, ai puterii și ai libertății. Nimeni, nici

perşii, nici dacii, nici romanii nu-i aduseseră niciodată în sclavie. Această dorinţă de a fi liber ca un lup fusese cea care îl făcuse să fugă din tabăra auxiliarilor. Dacă refuzase să se lase umilit de centurionul Nomius Castricus sau de tribunul Calvicius Sabinus, n-o făcuse ca să se supună zeilor şi mai aspri, dornici şi ei să-i înlănţuiască pe oameni.

– Liber sau mort! spuse Spartacus.

Dintr-odată, trase spada şi ridică fruntea.

În faţa lui stătea în picioare un bărbat, cu braţele întinse.

Apollonia se apropie şi ea, pregătindu-se să sară asupra lui.

Sub mantia îmblănită, din lână cenuşie, bărbatul părea fragil. Avea faţa osoasă, obrajii – supţi. Fruntea îi era acoperită de bucle negre.

Cu un gest, Spartacus îi ceru Apolloniei să nu se arunce asupra bărbatului dezarmat care se ghemuise în faţa lui.

– Te-au rănit? murmură necunoscutul.

Desfăcu pulpanele mantiei. Era îmbrăcat într-o tunică albă, strânsă în talie de o curea lată, de care era agăţat un săculeţ. Îl deschise, scoase o mână de frunze uscate, se întoarse spre Apollonia, i le întinse, cerându-i să le pună pe rana care spinteca fruntea lui Spartacus.

Ea ezită, dar Spartacus se aplecă spre ea ca să-i poată pune frunzele care, în câteva clipe, opriră sângele, formând pe rană o coajă roşie, întunecată.

Omul se aşeză alături de Spartacus.

– Eşti curajos, spuse el. Te-ai aruncat în mijlocul unei grămezi de oameni înfuriaţi, orbiţi, în plin delir.

Se întrerupse şi înclină capul.

– Eu cunosc toți zeii. Pământul meu este Iudeea. Sunt Jair din Ierihon. Mi se mai spune Jair Vindecătorul.

Îl cercetă îndelung pe Spartacus.

– Te-am văzut, te-am auzit. Vrei ca omul să fie liber?

Zâmbi.

– Romanii au făcut din mine un sclav. Au descoperit că stăpânesc arta vindecării. Atunci m-au eliberat din lanțuri și am devenit sclav în casă. Îl îngrijesc pe tribunul Calvicius Sabinus, care comandă Legiunea a VII-a. Te-am văzut când te-au împins spre el și nu ți-ai plecat capul. Ar fi putut, sau poate ar fi trebuit să ți-l taie. Am știut că ai fugit și am părăsit tabăra puțin după aceea. Dar eu n-am fugit. Romanii mă lasă să plec când vreau. Trebuie să mă duc să culeg ierburi, scoarță, plante sau să adun veninul șerpilor. Mereu m-am întors în tabără. Ce înseamnă să fii liber într-o lume în întregime supusă? Libertatea este în trupul și în spiritul tău. E scrisă în Carte. Într-o zi, o să-ți vorbesc despre învățătura Stăpânului Dreptății. Ești demn s-o cunoști...

Se întorsese spre Apollonia și o cercetase îndelung și pe ea.

– Va trebui să renunți la tot, îi spuse lui Spartacus. Căci nu e liber decât cel care trăiește în sărăcie, având ca singură bogăție gândirea lui și ca singură putere – cea pe care o exercită asupra trupului său. Nu ca să-l mutileze, ca acei oameni, sclavi ai divinităților, ci ca să-l purifice, ca să fie la fel de ușor ca spiritul care se simte liber ca o pasăre, în stare să zboare atât de sus, încât să fie la un pas de gândul lui Dumnezeu.

O privi din nou pe Apollonia, apoi, aplecându-se spre Spartacus, adăugă:

– Dar tu nu ești gata să renunți. Vrei să fii liber într-o lume în lanțuri. Va trebui să lupți. Căci romanii înțeleg să-i supună

pe toți oamenii. Ai putut să-ți dai seama de puterea legiunilor. Se naște din dorința lor. Vor să cucerească lumea. Să facă din Roma cel mai mare dintre toate orașele, să atragă spre ea toate bogățiile, știința, esența. Cel care nu este cetățean al Romei este sclav. Eu asta sunt. Tu ai fost și, dacă rămâi în această lume, o să mai fii. Ești puternic, îndrăzneț; romanii o să te oblige să lupți împotriva fraților tăi sau a fiarelor sălbatice. Orice sclav nu este pentru ei decât un animal cuvântător. Ăsta este destinul tău dacă o să rămâi în lumea asta.

El clătină din cap.

– Chiar dacă nu pleci prea departe... O să-ți arăt drumul spre grotele Iudeii unde îl ascultăm pe Stăpânul Dreptății vorbindu-ne despre Dumnezeul unic. Pornim la drum. Poate n-o să ajungem niciodată la capăt, căci lumea este plină de romani și de oameni cuprinși de nebunie. Dar, cu fiecare pas, o să te simți mai ușor, mai pur. O să te apropii de adevărata și singura libertate. N-o să mai ai nimic, și totuși, o să te simți mai puternic, pentru că o să fii singurul tău stăpân, și bogăția ta o să fie fără sfârșit.

Se ridică, se îndepărtă, apoi se răzgândi și se întoarse spre Spartacus.

– Dacă refuzi această alegere, n-o să cunoști decât sclavia, chiar dacă romanii n-o să te pună în lanțuri. Și chiar dacă lupți cu ei. La capătul acestui drum, n-o să obții nici libertatea, nici adevărul, numai moartea cea mai crudă, cea la care romanii te vor condamna.

Jair se așeză din nou în fața lui Spartacus.

– Am trăit în Sicilia printre ciobanii care nu se temeau nici de oameni, nici de lupi. Ei mi-au povestit care a fost soarta sclavilor care s-au revoltat împotriva stăpânilor. Vrei să-ți

povestesc despre aceste războaie ale sclavilor, care au făcut mai mulţi morţi decât sunt vii azi în Roma? Şi se zice să sunt un milion!

Spartacus aprobă din cap, iar Jair Evreul, care mai era numit şi Jair Vindecătorul, vorbi.

8

– Era ca focul sau chiar ca acel flagel care a lovit Africa... începu Jair Evreul.

Dar, după aceste câteva cuvinte, se opri și închise ochii. Nu reluă decât după o lungă tăcere:

– Sclavii erau atât de numeroși în Sicilia, ca să sape pământul, să semene grăunțele, să strângă grâul de pe proprietățile atât de mari că nu li se cunoșteau marginile, încât nici un stăpân nu putea număra capetele acestor unelte vorbitoare, care se reproduceau, prolifici ca animalele, și ai căror copii erau puși la muncă de cum erau în stare să meragă.

Administratorii loveau, mutilau, violau, ucideau după bunul lor plac. Nimeni nu-și amintea de cuvintele pline de înțelepciune ale lui Cato cel Bătrân care spusese că „zelul în muncă al uneltelor vorbitoare, sclavii, era cu atât mai mare, cu cât erau conduși mai generos, acordându-le în fiecare zi o pauză în timpul muncii". Dar cine respecta această măsură, câtă vreme în porturile Siciliei debarcau mii de sclavi, traci, parți, sirieni, evrei, greci, pe care legiunile îi împinseseră înaintea lor ca pe o turmă captivă?

Jair puse mâna pe genunchiul lui Spartacus.

– Mai târziu, am fost unul dintre acești sclavi. Dar amintirea acelor mari bătălii, în toate țările care mărgineau Mediterana, era încă vie, ca și cum ieri îi văzusem pe legionari

și pe negustorii de sclavi vânzându-i sau cumpărându-i pe prizonieri, îndesându-i în fundul calei, ca pe niște saci cu grâu sau butuci nesimțitori, la bordul vaselor care se îndreptau spre Sicilia. Pentru că acolo existau domenii întinse unde se semăna și recolta grâul de care Roma, Roma nesătulă, avea nevoie ca să-și hrănească cetățenii, să-și îmbogățească senatorii, tribunii, să-și plătească legiunile.

Atâția bărbați și femei debarcau acolo, atâția copii se năș-teau colo, încât stăpânii și administratorii lor credeau că se pot purta cu ei cum le plăcea, că puteau trata aceste trupuri mai aspru decât dacă era vorba despre animale de povară.

Când nu erau brațe suficiente, se făcea comandă negustorilor care, la Delos, organizaseră cea mai mare piață de sclavi de pe toată marea de sclavi care devenise Mediterana...

Jair își dădu capul pe spate.

– Am fost vândut la Delos, murmură el. În fiecare zi, în piața de sclavi de pe mica insulă se vindeau mai mult de zece mii de sclavi. Eram înghesuiți unii în alții, ca albinele în stup.

Încrucișă brațele și zâmbi.

– Îți vorbeam despre focul și despre flagelul care au lovit Africa. Așa au fost războiele sclavilor. Ciobanii care erau copii când au izbucnit revoltele, vorbeau încă temători despre ele, chiar dacă ochii le străluceau precum cei ai beților când vine vorba de vin.

Revolta începu când patru sute de sclavi, lângă orașul Enna, s-au răsculat pentru că se știau sortiți morții și pentru că acela care nu se mai teme pentru viața lui nu mai poate fi stăpânit. S-au adunat în jurul unui sirian, un bărbat uriaș, spuneau ciobanii, poate la fel de înalt și de puternic ca tine, Spartacus. Se numea Ennus și se proclamă rege.

În câteva zile, se întoarse în fruntea unei armate de douăzeci de mii de oameni, sclavi veniţi din întreaga insulă, dar şi ţărani liberi, foşti soldaţi înfometaţi, ciobani, bouari, femei. Curând fură două sute de mii. Cuceriră oraşele: Enna, Agrigento, Taormina. Revolta se răspândi mai repede ca focul care, pe vreme uscată şi vânt puternic, înghite pădurile. Şi revoltaţii se năpusteau ca un flagel asupra satelor şi a oraşelor, la fel ca acei nori de lăcuste care se abat asupra coastelor Africii, devorând recoltele, iarba şi rădăcinile ei, frunzişul şi ramurile copacilor, până la coaja amară şi la lemnul gol. Da, Spartacus, războinicii sclavi din Sicilia, e o viaţă de om de atunci, au fost focul devastator şi flagelul distrugător. Când un consul reuşea să stingă incendiul, să zdrobească insectele, alte flăcări se înălţau, un nou nor înainta.

Astfel, când Ennus şi cei care îl urmau nu mai fură decât o baltă de sânge, cu trupurile atât de martirizate că nu se mai ştia unde le erau membrele, capul sau trunchiul, alţii se declarau regi ai sclavilor şi luau conducerea unor noi bande de revoltaţi. După Ennus a fost Salvius şi Athenion, cărora li se spunea, respectiv, Tracul şi Grecul. Fură şi mai cruzi decât fuseseră armatele lui Ennus, pentru că ştiau ce soartă le era rezervată de către legiunile noului consul care îi hărţuia.

Numărul cadavrelor fu atât de mare, că te făcea să te gândeşti de fapt la acele imense mormane de lăcuste, la acea grămadă putrezită care se înălţase pe malurile Africii, când un vânt puternic a aruncat în marea africană norul de insecte şi l-a înecat. Un nou flagel se născuse din primul. Mii de oameni au murit ca urmare a aerului stricat, iscat de grămada de insecte zdrobite.

La fel s-a întâmplat și în Sicilia, Spartacus. Pământul, îmi spuneau ciobanii, mustea de sânge, atât de plin de cadavre în descompunere, că iarba și grâul erau otrăvite, iar cei care foloseau ca hrană carnea sau făina mureau. Și ciobanii au adăugat numărului de morți făcuți de războaiele sclavilor miile de victime ale aerului și pământului împuțite de cadavrele sclavilor.

Jair Evreul tăcu.

Spartacus rămase la început nemișcat, apoi se ridică încet, rămânând cu spatele lipit de trunchiul copacului și privind drept înainte.

– Au cucerit orașe, murmură el. Au pus stăpânire pe pământurile celor care i-au tratat ca pe niște simple animale.

Se întoarse spre Jair.

– Ai spus că privirea ciobanilor strălucea la amintirea acestor revolte?

– Beție! răspunse Jair. Cei care au pornit revolta au fost învinși. Sclavii au fost zdrobiți ca niște lăcuste.

– Înainte de asta, remarcă Spartacus, s-au răzbunat.

Jair ridică din umeri.

– Lăcuste, corpuri care putrezesc... Și lumea rămâne ceea ce este. Încă se vând mii de oameni, în fiecare zi, în piața de la Delos. N-au fost niciodată atâția sclavi în Sicilia și în satele Italiei. Sirienilor, tracilor, parților, numizilor, evreilor, legiunile i-au adăugat pe daci și pe germani.

Spartacus păru să nu audă.

– Revoltații sunt niște morți liberi, murmură el.

9

Spartacus mergea mult înaintea Apolloniei.

Uneori, spre prânz, începea să fugă ca să-l prindă din urmă. I se agăța de umeri, de gât, îl înlănțuia, voia să-l oblige s-o iubească printre ierburile înalte ale unui luminiș. El o apuca de brațe, ezitând, privind în jurul lui, căutând să pătrundă umbra acestei păduri din Nord în care intrase din nou, pentru că era destul să stea câteva secunde la pândă, ca să prindă un animal în capcană, sau ca să-l rănească cu o lovitură de spadă sau de suliță. Apollonia îl trăgea, îl obliga să se lipească de ea, își înnoda picioarele în jurul mijlocului. Trupurile lor se legănau și el o pătrundea, cu spatele cambrat, cu capul ridicat spre cer, cu ochii închiși.

Dar, de cele mai multe ori o respingea cu o mișcare bruscă. Ea rămânea pe pământ, lăsându-l pe Spartacus să se îndepărteze.

Nu se ridica decât în momentul când îl zărea pe Jair Evreul, care îi urma la mai multe sute de pași, întâlnindu-i numai la căderea nopții, când Spartacus alesese locul și momentul opririi și deja aprindea un foc, frecând două pietre de silex deasupra surcelelor și a ramurilor subțiri și uscate.

Jair nu se apropia de foc, se așeza acolo unde flăcările nu reușeau să destrame noaptea. Încrucișa brațele, cu bărbia în

piept, se hrănea cu fructe sălbatice adunate de pe drum și uneori era auzit crăpând în dinți carapacea unei insecte pe care o mesteca îndelung, indiferent la grăsimea și mirosul de carne pe care Apollonia o așezase pe jar și din care îi întindea lui Spartacus bucăți, în vârful unei crenguțe ascuțite. Acesta umbla încoace și încolo, se oprea adesea în fața lui Jair Evreul, hotărându-se în cele din urmă să se așeze față în față cu el. Jair întindea mâna spre fruntea tracului, mângâind cu vârful degetelor cicatricea care, ca un rid adânc, îi împărțea fruntea în două.

– E ușor să vindeci pielea, trupul, mumură Jair. Dar ca să vindeci ceea ce roade mintea e nevoie de ani întregi, și uneori nu ajunge o viață.

Se apleca spre Spartacus.

– Știu că te gândești la revoltele sclavilor din Sicilia. Visezi...

Se întrerupea dând din cap.

– Niciodată, în nici un regat, în nici o provincie a Republicii – și totuși, sclavii se revoltaseră deja în Italia, aproape de Roma, în Attica și chiar la Delos –, nu s-a pomenit o revoltă atât de puternică. Ți-am spus: un flagel care părea în stare să cuprindă toată Sicilia. Apoi consulii au debarcat cu legiunile. Și asta a fost hecatomba de lăcuste. De ce vrei să iau de la capăt povestea? Te-am văzut mișcându-ți buzele, mormăind toată ziua în timpul mersului. Dacă l-ai cunoște pe Stăpânul Dreptății, ți-ar vorbi de Dumnezeul nostru, despre ceea ce El îi învață pe oameni. Și ai înțelege în sfârșit cum trebuie trăit.

Jair Evreul punea mâinile pe umerii lui Spartacus.

– Nu există nici sclav, nici stăpân. Unul se supune și celălalt comandă, unul suferă și celălalt crede că se bucură, dar amândoi mor. Și unul, și celălalt sunt egali în fața judecății lui Dumnezeu. Atunci cel care a fost stăpân nu este mai bine tratat decât sclavul. Pentru cel care știe, oamenii sunt egali. Stăpânul poate fi sclav și sclavul, stăpân. Nu lanțul, nici stigmatul cu fierul înroșit nu îl fac pe om sclav, ci ceea ce gândește.

Își sprijinea palmele pe umerii lui Spartacus.

– Învață să gândești, Spartacus!

Acesta se ridica, cerceta cerul din care zărea fâșii printre ramurile copacilor.

Se făcuse deja dimineață.

El împrăștia cu vârful suliței jarul din vatră.

Atunci începea o nouă zi de mers.

Uneori, șanțurile largi ale unui drum deschideau în pădure o rană vie. Trunchiurile prăbușite se îngrămădeau de-o parte și de alta a ei. Spartacus se ghemuia în spatele lor, iar Apollonia i se alătura. Jair se ascundea în codru. Într-o zi, pe unul din aceste drumuri, trecu, precedată de un stegar și de centurioni, o cohortă romană înaintând cu pas hotărât.

Pe un alt drum, mai târziu – era deja sfârșitul verii –, înaintă, însoțită de lătrături, o turmă. Câinii care alergau de jur împrejur se opriră la câțiva pași de Spartacus și de Apollonia.

Spartacus sări asupra ciobanului și îi puse tăișul spadei la gât, încercând să-l descoasă.

Omul, înspăimântat, spuse cu o voce slabă că patrulele romane străbăteau toată regiunea, că o nouă legiune își instase tabăra nu departe de sanctuarul lui Dionysos. Soldații jefuiesc

satele, iau turmele și femeile. Îl răstigniseră pe Cox, oracolul care voise să-i împiedice să pătrundă în templul lui Dionysos. Pe bărbații mai tineri îi pun în lanțuri, îi duc până pe coastă, unde îi îmbarcă în galere.

– Pentru ei nu suntem decât niște animale, mormăi ciobanul.

Spartacus își puse la loc spada în teacă și, cu un semn, îi arătă ciobanului că se putea îndepărta. Omul ezită, apoi prinse o capră dintre oile și caprele care se îngrămădeau în jurul lui, și i-o dădu lui Spartacus.

– Asta să fie pentru tine, spuse el. Ești trac. Dacă tu ești cel care a fugit din armata lor și a stins focul sacru din templul Cibelei, tu ești cel pe care-l caută romanii. L-au bătut pe Cox înainte de a-l sacrifica, ca să spună ce știa despre tine. Întoarce-te în pădure, romanii supraveghează drumurile. Le place lumina și se tem de întunericul codrului. Eu o să mă ascund, adăugă ciobanul chemându-și câinii printr-un fluierat și pornind spre pădure.

Spartacus privi cum se îndepărtează ciobanul, cum câinii dau ocol turmei care ezita s-o ia pe sub frunziș.

Când, în cele din urmă, drumul se goli, își reluă mersul spre nord, punând capra pe umeri, ținând-o de copite, în așteptarea nopții ca s-o jupoaie.

Atunci Apollonia se grăbi, adunând sângele într-o mică amforă, smulgând animalul încă mișcând din mâinile lui Spartacus, despicându-i burta cu o lovitură de pumnal, apoi își cufundă mâinile în viscere, le aruncă pe pământ unde alunecară, aburinde, unele peste altele, ca un nod colcăitor de șerpi.

Bău o gură de sânge, apoi, cu gesturi lente, separă inima și ficatul de intestine.

Se așeză pe vine, atinse ușor cu buzele măruntaiele, bău apoi din nou o gură de sânge. În fine, cu o lovitură apăsată, spintecă inima și ficatul, luă fiecare bucată din aceste organe în palme și le duse la buze, înainte de a le arunca în foc. După asta, întinse peste flăcări mațele, care la început părură fleșcăite, dar apoi se umflară de parcă prindeau viață.

Atunci Apollonia se apropie de Spartacus.

– Te pândește moartea, îi spuse ea. Am văzut-o. Mergi direct spre ea. Poți s-o învingi cu ajutorul zeilor. Îngenunche în fața lui. Dar e vicleană și încăpățânată. Depărtează-te de drumul ăsta, e drumul ei!

Spartacus nu răspunse, dar, în zilele următoare, continuă să înainteze, mergând pe marginea drumului, fără să se ascundă în pădure decât în momentul când se făceau auzite tobele și trompetele unei centurii sau ale unei cohorte romane.

Atunci revenea încet pe sub copaci, cu regret, ca și cum l-ar fi durut că nu-și poate arăta sfidarea, opunându-se Apolloniei care voia să-l atragă mai adânc în pădure.

Se elibera cu o mișcare a torsului, o respingea, se așeza pe un buștean, privea trecând la câteva zeci de pași steagurile Romei, sau chiar carele încărcate cu metalele pe care sclavii le extrăgeau din nordul Traciei, sau în care erau îngrămădite țesăturile de mătase pe care negustori veniți din Asia le vindeau pe malurile Pontului Euxinus.

Apoi, imediat ce drumul era din nou pustiu, se grăbea să se întoarcă, de parcă această vale de lumină îl atrăgea irezistibil.

Într-o dimineață, când ploile de toamnă începeau să transforme drumurile în torente noroioase, Spartacus auzi scârțâitul roților mari ale unui car, și, înainte să apuce să se ascundă, îl văzu apărând în fața lui. Vreo zece sclavi înarmați cu bâte lungi, ghintuite, escortau acest vehicul lung și jos, acoperit și închis.

Spartacus rămase câteva clipe nemișcat, neștiind ce să facă – să fugă sau să lupte, apoi se repezi, cu sabia și sulița ridicate, strigând ca și cum trăgea după el o ceată de războinici.

Sclavii își imaginară, fără îndoială, că au căzut într-o capcană, că din pădure o să apară o întreagă trupă. O luară la fugă, bouarul sărind din car și abandonându-și atelajul.

Spartacus se apropie, ridică pieile care înveleau carul și deasupra, și pe lături. Descoperi, așezat pe covoare, un bărbat durduliu, cu fața rotundă, cu ochii vii, care îi întinse imediat o pungă. Spartacus o luă, o cântări, o deschise. Băgă mâna în ea și o scoase plină cu monede de bronz, de argint și de aur.

– Pentru călătorie, precizâ bărbatul, e toată averea mea. Se ridică și continuă: Dacă ești sclav, această comoară mică o să-ți permită să-ți cumperi libertatea. O să sprijin cererea ta pe lângă stăpânul tău. O să propovăduiesc indulgența, dacă ai comis unele nelegiuiri. Știu să vorbesc. Îi învăț și pe alții. Sunt grec. Sunt cunoscut, sunt respectat. Lasă-mi viața și n-o să-ți regreți îngăduința.

Bărbatul era greoi, dar coborî sprinten din car, ca și cum greutatea nu-i împiedica deloc mișcările, lăsându-i vioiciunea și agilitatea.

Se apropie de Spartacus și îl cercetă.

– Dar m-am înșelat în privința ta. Ești un om liber, ai privirea unui războinic. Deci banii pe care ți i-am dat – nu zic că mi i-ai furat: n-ai pretins nimic –, folosește-i ca să te îndepărtezi de romani. Un grec îți spune asta. Știu totul despre ei. Am predat, la Rodos, filosofia tinerilor aristocrați care visează să ocupe cele mai înalte posturi în Republică. Am traversat toată Mediterana, din Asia până în Hispania. Nu am văzut decât popoare supuse, oameni însemnați ca animalele în frunte sau pe obraz. Ascultă-mă! Romanii nu-i suportă pe cei care îi slujesc. Tu ești de aici, din Tracia? Părăsește-ți țara. Cei care acționează în numele Romei, fie că sunt tribuni, centurioni sau simpli cetățeni ai Republicii, nu vor înceta să facă din tine un scalv. Ei au nevoie de brațe viguroase. Te vor folosi pe domeniile lor, atât de vaste că nu le cunosc marginile. Am trăit în Sicilia și în Numidia, în Hispania. Am văzut oamenii cu șira spinării îndoită, mai loviți decât boii. Și, dacă scapi de muncile câmpului, te vor fugări într-una din minele lor, ca să scoți argint sau aur. N-o să mai fii decât un șobolan. O să-ți pierzi pielea, ochii, viața.

Aplecă fruntea și aprecie trupul lui Spartacus.

– Sau, chiar, pentru că ești puternic, un antrenor de gladiatori, un organizator de jocuri o să te cumpere și o să te împingă în arenă. Și cele mai mici sate au una. O să asmută împotriva ta fiarele sălbatice sau pe gladiatorii germani sau numizi. O să trebuiască să te bați, mulțimea o să te aplaude sau îți va cere moartea. Poate o să supraviețuiești primelor lupte, dar destinul tău va fi pecetluit. O să fii ucis sau sfâșiat în arenă, și o să ți se târască trupul prin nisip înainte de a hrăni leii și tigrii.

Cu o mișcare a bărbiei arătă spre punga pe care Spartacus continua s-o țină în mâini.

– Cu ce e în ea poți să supraviețuiești, dar fugi cât poți de repede! Îmi cunosc sclavii. Trebuie să fi anunțat un post de pază roman, sperând astfel că n-o să fie pedepsiți pentru că au fugit. O să vină în ajutorul meu, pentru că se știe că sunt prieten cu tribunul Calvicius Sabinus. Ce-ai putea face contra unei centurii? O să fii capturat.

Puse mâna pe brațul lui Spartacus.

– Ascultă-l pe Posìdionos Grecul, spuse el, sunt un om înțelept.

Spartacus își eliberă brațul și aruncă punga la picioarele lui Posidionos.

10

Legionarii au țâșnit din pădure.

Apollonia a urlat, a sărit, dar se aruncaseră deja asupra lui Spartacus și îl puseseră la pământ.

Atunci ea a îngenuncheat și a început să-l invoce, cu brațele ridicate, pe Dionysos ca să-l apere pe Spartacus.

Legionarii n-au luat-o în seamă.

Îl țineau pe trac țintuit la pământ, cu fața cufundată în pământul noroios. I-au legat mâinile la spate, cu coatele lipite. I-au împiedicat gleznele, apoi s-au dat la o parte, ca să se poată apropia centurionul Nomius Castricus, să-și pună călcâiul pe ceafa lui Spartacus.

– Te-am avertizat!

Castricus ezită. Era destul să-l tragă de păr cu o smucitură scurtă, continuând să țină piciorul pe ceafa lui Spartacus, pentru ca acesta să moară.

– Nu-l omorî, făcu Posidionos înaintând.

Îi arătă lui Castricus punga.

– Îi cumpăr viața.

Băgă mâna în pungă, scoase o monedă de aur, apoi o a doua, dar Castricus nu se mișcă.

– Dacă îl omori, o să mă plâng tribunului Calvicius Sabinus.

Castricus își retrase piciorul, dădu drumul părului lui Spartacus și capul căzu la loc, pe pământ; apoi, centurionul luă monedele pe care Posidionos i le întindea.

– A atacat și a rănit una din santinelele noastre, spuse Castricus. A dezertat din corpul auxiliarilor. Își merită moartea. Tribunul trebuie să aplice legea.

– Mi-ai vândut viața lui, replică Posidionos.

Și mai scoase din pungă încă două monede.

– Cumpăr și femeia, adăugă el arătând-o pe Apollonia, care continua să psalmodieze.

– Asta..., începu Castricus.

Ridică din umeri.

– S-o ia cine vrea. E o cățea.

Făcu o mutră disprețuitoare.

– Dar tu ești grec, reluă el. Voi toți grecii, și chiar tu, retore, toți sunteți niște câini. Ia-ți deci cățeaua.

– Viața unui om este cea pe care o cumpăr, repetă Posidionos.

Se așeză pe vine lângă Spartacus, a cărui față tumefiată, congestionată se strâmba de durere.

– Este o marfă de valoare și tu l-ai chinuit.

Nomius Castricus se enervă, dădu cu toată puterea un picior în coastele lui Spartacus, care încercă să se ghemuiască.

– Ți-am vândut viața lui, spuse Castricus, dar tribunul trebuie să-l judece. El este cel care va decide.

Făcu un gest și doi legionari îl ridicară pe Spartacus care se legănă, apoi se îndreptă, și, dintr-odată, se prăvăli cu capul aplecat asupra lui Castricus care, cu o lovitură de pumn îl trânti la pământ. Atunci legionarii îl loviră cu mânerul suliței, și trupul lui Spartacus fu curând vărgat de urme adânci, roșii.

– Oprește-i, spuse Posidionos. Pierzi o avere.

Cu un gest al mâinii, Castricus porunci legionarilor să se depărteze de Spartacus.

– A dezertat. Tu l-ai prins, continuă Posidionos. Ai drepturi asupra lui. Dar viața lui îmi aparține. Dacă îl ucizi, arunci monedele de aur pe apa sâmbetei.

Centurionul îl privea pe Posidionos fără să priceapă.

– Lasă-l să fie judecat de zei, spuse grecul. Să fie trimis să lupte în arenă. Tribunul o să accepte. Dacă tracul moare este pedepsit. Dacă trăiește, o să fie sclav. Și într-un caz, și în celălalt, n-o să-ți scape.

– Și tu?

– Pe mine mă interesează destinul oamenilor și alegerea zeilor, răspunse Posidionos. Așa cum ai observat, sunt grec.

11

Spartacus se întinsese, gol, cu ochii închiși, cu brațele de-a lungul trupului, cu picioarele ușor depărtate.

Sângele i se uscase pe pielea sfâșiată.

Legionarii, care îl aruncaseră în această cușcă de lemn ridicată în mijlocul taberei Legiunii a VII-a, îi desfăcuseră legăturile și așezaseră lângă el o strachină cu supă de grâu și un urcior plin cu apă.

Spartacus trebuia să rămână în viață și să-și recapete vigoarea până când tribunul Calvicius Sabinius avea să decidă dacă tracul îl va înfrunta în luptă, cu mâinile goale, pe Galvix, unul dintre barbarii daci care fusese cruțat, pentru că trupul lui gigantic și forța ieșită din comun păreau că nu s-ar fi putut naște decât dintr-o împerechere cu zeii. Merita deci o moarte aparte, nu o moarte de animal pe câmpul de bătaie. Așa că, din ordinul tribunului, Galvix fusese târât în tabără și îi legaseră piciorul cu lanțuri de tribuna forumului.

Jair Evreul, Jair Vindecătorul, care se întorsese în tabără cu traista plină de ierburi, cu flacoanele lui cu venin, cu punguțele cu insecte pisate, îl îngrijise. Dacul își trăgea acum lanțul ca un câine furios, căruia legionarii îi aruncau de departe pâine și bucăți de carne, apoi împingeau spre el, în capătul mânerului suliței, un vas plin cu apă.

Galvix mormăia, încerca să-și rupă lanțul, apoi adormea, făcut ghem, cu pumnul strâns sub obrazul drept.

– O să fie o luptă pe cinste, decretase tribunul când i-l arătaseră pe Spartacus.

Dar, de trei zile, Spartacus nu se mișcase și centurionul Nomius Castricus era îngrijorat.

Făcuse de mai multe ori înconjurul cuștii, oprindu-se aproape la fiecare pas ca să observe, printre țărușii care țineu loc de gratii, corpul tracului.

Spartacus avea buzele strânse și pieptul îi rămânea nemișcat.

Cu vârful spadei, Castricus îl înțepase în coaste de două ori, fără ca el să tresară.

În aceeași clipă, un câine urlase a moarte.

Castricus zărise animalul culcat în fața altarului unde se celebra cultul zeilor, unde își lăsau semnele voinței lor și se descifrau augurii.

Câinele ridicase botul, sfidându-l pe Castricus, apoi se îndepărtase cu pași mărunți, urlând la intervale regulate; și după ce dispăruse printre corturi, Castricus încă îl mai auzea.

Atunci centurionul poruncise cu glas răspicat să fie găsit Jair Vindecătorul și acea cățea care își zicea preoteasă a lui Dionysos și ghicitoare.

Îi duseră lângă trac.

Răspundeau cu capul pentru viața lui Spartacus. Dacă tracul murea înainte de luptă sau în timpul acesteia, cei doi vor fi omorâți. Dacă Spartacus supraviețuia, își vor îndura soarta. Toți trei vor fi vânduți ca sclavi.

Odată rostite aceste cuvinte, Nomius Castricus pusese să fie sacrificați doi pui pe altarul zeilor. Sângele roșu-aprins cursese în direcția cuștii în care îi băgaseră pe Jair Evreul și Apollonia.

Ficații puilor erau tari și netezi, cu o nuanță frumoasă de culoarea vinului.

Castricus se îndepărtase cu pas rar, înconjurând cortul tribunului și îndreptându-se spre tribuna forumului.

Prin întunericul care se lăsa, îl ghici pe Galvix Dacul.

O zgardă de fier, cu un lanț cu zale mari, care îl lega de piciorul tribunei, îi strângea gâtul. Încheieturile și gleznele erau legate. Se ghemuise, dar Castricus stătea la distanță, pentru că dacul părea în stare ca, sărind, să-și smulgă lanțul și să rupă legăturile.

Avea gâtul atât de gros, încât îmbrăca maxilarul cu un colac de mușchi.

Ca să învingi și să omori acest om ar fi fost nevoie de ajutorul zeilor.

Așa îi vorbise Posidionos tribunului când acesta i-l arătase pe dac.

– Tu nu pregătești o luptă, Sabinius, protestase el, ci un sacrificiu. Tracul este rănit. Legionarii tăi i-au zdrobit coastele și i-au sfâșiat pielea. Cum vrei să-i reziste acestei fiare monstruoase? Barbarul ăsta mă face să mă gândesc la o enormă caracatiță pe care am văzut-o ieșind din ape în largul Siciliei. Are brațele la fel de lungi ca tentaculele ei. Mâinile lui sunt de fier. În loc să-i opui un adversar, îi oferi o pradă.

Cu degetele pline de inele, înnodate pe burtă, cu spatele sprijinit de perne, cu picioarele întinse pe covorul care

acoperea pământul din cortul său, Calvicius Sabinius clătină din cap.

– Voiai judecata zeilor? Ţi-o ofer! ripostă el.

Desfăcu palmele întinzându-le spre Posidionos.

– Eşti grec şi retor. Nu poţi decât să-mi judeci raţionamentul corect. Dacă pun doi oameni cu forţe egale faţă în faţă, de unde să ştiu pe care vor zeii să-l salveze? Voinţa zeilor are nevoie, ca să se manifeste, ca luptătorii să nu fie egali. Dacă tracul tău îl învinge, zeii se vor pronunţa fără tăgadă. Şi, îţi promit în faţa lui Jupiter, că o să-i cruţ viaţa, chiar dacă, în jurul meu, o să i se ceară moartea. O să fie vândut ca sclav. Nu eşti mulţumit?

Tribunul se ridicase şi Posidionios îl urmase afară din cort.

Un câine – poate cel pe care îl auzise şi văzuse Castricus – urlase atunci, în amurgul în culori funeste.

– Sunt de acord cu tine, Posidionos, adăugase tribunul punând mâna pe umărul grecului, că adesea zeii nu urmează decât ce le spune alegerea oamenilor şi că şovăie să schimbe ceea ce oamenii au pus ei înşişi la cale. Nu ştiu ce războinic ar putea să-l ucidă pe barbarul dac! Ştii că a zdrobit ceafa a cinci legionari, de fiecare dată cu o singură lovitură de pumn, şi că n-a putut fi capturat decât prinzându-l într-una din acele plase cu care se prind fiarele mari? Centurionul voia să fie sugrumat sau tras în ţeapă. Ar fi fost ca şi cum ai arunca o mâncare foarte bine pregătită. O să mergem să gustăm din ea imediat ce tracul o să se poată ţine pe picioare.

– Nu mi-e poftă de o asemenea masă, observă Posidionos.

Părăsi tabăra puțin mai târziu, fără să-l revadă pe Spartacus.

12

Jair Vindecătorul și Apollonia fuseseră împinși cu o asemenea brutalitate în cușcă, încât s-au clătinat pe picioare, în timp ce cădeau țărușii legați, care astupau intrarea.

Jair o opri pe Apollonia, o îndepărtă și îngenunche lângă Spartacus. Nu atinse trupul nemișcat. La început, lăsă impresia că-l învăluie cu gesturi încete, cu palmele desfăcute, cu degetele întinse, ca și cum voia să-l acopere. Apoi, cu o bucată de cârpă începu să-l spele, făcând încet-încet să apară, sub crustele de sânge închegat, pielea sfâșiată. Apa din urcior, în care își cufundă mâinile și stoarse cârpa, se înroși.

Cu mușchii țepeni, cu buzele strânse, cu ochii închiși, Spartacus nu s-a mișcat.

S-au auzit murmurele Apolloniei care, stând pe călcâie, se legăna înainte și înapoi, cu brațele încrucișate pe piept, cu palmele prinse de umeri.

În fine, trupul lui Spartacus nu mai era prizonierul mocirlei de pământ și de sânge. Jair se aplecă peste fața tracului. Cu vârful degetelor îi desfăcu buzele, le depărtă, își băgă unghiile între dinți, deschise în cele din urmă gura lui Spartacus, al cărui trup tremura.

Atunci, cu o mână pusă pe fruntea colosului, cu alta sprijinită de pieptul lui, Jair începu să-i sufle aer în gură.

Spartacus se cambră, inspiră, pieptul i se umflă și se dezumflă în spasme. Jair îl stropi cu ulei, cu picături de venin, cu un amestec verde, apoi, punând flacoanele lângă el, începu să-i maseze trupul. Îl întoarse, îi masă ceafa și spatele. Îl încălecă, apăsă pe pântec, făcând mâinile să-i alunece de jos în sus, ușoare, ca să nu irite rănile din care picura un sânge proaspăt.

Veni noaptea.

Jair se retrase într-un colț al cuștii. Se așeză cu picioarele încrucișate, cu spatele sprijinit de gratii, niște țepușe aspre.

Îl invocă pe Dumnezeu Unicul și cel Drept, cel care salvează, cel care judecă. Îl rugă să-i dea puțin din forța Lui, din eternitatea Sa lui Spartacus Tracul, care trebuia să-l înfrunte pe Galvix Dacul, acel ghem de mușchi și de violență, acel barbar capabil să îndoaie fierul cu mâna.

– Știu, murmură Jair Evreul, că Spartacus Te-a cunoscut, o, Doamne, fără să Te fi întâlnit. Lasă-l să ajungă pe drumul care îl va conduce spre Stăpânul Dreptății, spre Tine!

Auzi vocea Apolloniei. Șoptea, lungită lângă Spartacus. Îl lingea, îl mângâia. Și lui Jair i se păru că Spartacus tresare, încearcă să se ridice, gemând.

Odată cu zorii reveni și viața.

Era ziua a doua.

Jair Vindecătorul continuă să-l maseze pe Spartacus, să-i acopere rănile cu un strat subțire de ierburi și de insecte pisate.

Spartacus încercă să-i apuce mâna. Jair desfăcu degetele tracului, înlăturându-i mâna.

– Nu te lăsa sedus de moarte, mormăi el. Timpul marelui somn încă n-a venit pentru tine.

O arătă pe Apollonia care psalmodia, îngenuncheată la câţiva paşi.

– Dacă mori au s-o ucidă.

Jair ezită, apoi adăugă cu jumătate de voce:

– Şi pe mine!

Spartacus îi prinse din nou mâinile, se ridică, sprijinit cu spatele de ţăruşi. Avea ochii deschişi, dar păstră capul plecat, cu bărbia în piept, ca şi cum încă nu putea face efortul de a o ridica şi de a privi drept în faţa lui.

– O să ne omoare pe toţi, murmură el.

Jair clătină din cap.

– Trebuie să te lupţi. Dacă îl învingi pe Galvix Dacul o să supravieţuieşti. Şi noi o să fim cruţaţi.

– Nu-l cunosc pe dac.

– Are mâinile ca maiul, dar le poate folosi şi ca pe tăişul unei lame. Pisează, zdrobeşte. Spintecă. Dacă îţi dă o lovitură de cap, îţi sparge maxilarul şi nasul, sau îţi desfundă pieptul. Dacă te strânge între picioare, te sufocă. În ziua luptei, nu te apropia, sari în jurul lui, încearcă să-l atingi la gât ca să nu mai poată respira, sau să-l loveşti la glezne, ca să-l faci să cadă. Este puternic, dar neîndemânatic. Trebuie să-l iei prin surprindere.

Jair se ridică.

– Îi cunosc trupul, spuse el. L-am îngrijit cândva. Aminteşte-ţi: dacă reuşeşte să te atingă, să te apuce, o să te omoare. Or, tu eşti cel care trebuie să omori.

Spartacus depărtă braţele.

– Nu e dușmanul meu, este și el prizonier al romanilor. Este aliatul meu. Nu pot să mă bat cu el. Nu vreau!

Jair se ghemui lângă el și începu din nou să-l maseze.

– O să te vindec, o să-ți recapeți puterile. O să te lupți. Tribunul Calvicius Sabinius a poruncit să se ridice gradenele în forumul din tabără. Oferă aceste jocuri legiunii lui. La început, se vor înfrunta treizeci de perechi de daci. Cei care vor rămâne în picioare după luptă vor face față câinilor flămânzi care au fost dresați să le sfâșie gâtul. N-o să existe supraviețuitori. Apoi o să te conducă în mijlocul acelei arene; o să fii gol, ca și Galvix Dacul. Trupurile voastre o să fie unse cu ulei. Și o să vă luptați până ce unul din voi moare.

Jair își încrucișă brațele.

– Privește-mă! porunci el.

Spartacus își ridică privirea.

– A ta este alegerea dacă vrei să mori cu ceafa zdrobită, ca o capră doborâtă dintr-o lovitură de baros, apoi să i se taie gâtul, sau vrei să te lupți ca un om liber.

– Nu pot să omor un om care nu este dușmanul meu, răspunse el. Nu mă mai îngriji, Jair, mai bine lasă-mă să mor.

– Nu hotărăști numai pentru viața ta, ci și pentru a noastră, ca și pentru cele pe care le vei apăra și salva dacă învingi. Dumnezeu mi te-a scos în cale ca să te învăț.

Spartacus scutură din cap, se agăță de gratii, se cățără și făcu câțiva pași.

– Credeam că Dumnezeul tău Unic voia să nu se ucidă, obiectă el. Tu mi-ai spus asta în pădurea de pini. Tu mi-ai vorbit despre Stăpânul Dreptății și Judecătorul oamenilor. Și vrei astăzi ca eu să-l omor pe acest Galvix care nici nu știu cum arată la față? Vrei să-ți salvezi viața, Jair, de asta mă îndemni

să mă bat. Dar romanii n-o să ne cruțe. Nici pe mine, nici pe tine. Atunci, mai bine alegi moartea.

– Hotărăște singur, Dumnezeu o să te lumineze, răspunde Jair. Dar fiecare om are dreptul să se apere, chiar dacă pentru asta trebuie să ucidă.

Spartacus se clatină. Apollonia se grăbește spre el, îl cuprinde, îl sprijină.

– Dionysos îți dăruiește victoria, îi spune ea. O să-l omori pe Galvix Dacul.

13

Pe Spartacus îl pun în lanțuri și lui Jair Vindecătorul îi poruncesc să ungă trupul gol al tracului cu un strat gros de ulei. Apoi îl închid în cortul mare, care servește de rezervă și de atelier Legiunii a VII-a. Se află la capătul forumului, la marginea unui șanț care înconjoară tabăra.

Galvix Dacul a fost condus într-un alt cort la patru sute de pași depărtare.

Spartacus rămâne în picioare, în umbră.

Aude strigătele soldaților adunați în gradene. Treizeci de perechi de prizonieri daci intraseră în forumul amenajat ca o arenă. Bărbați înarmați, umăr la umăr, cu sulițele și scuturile lor formând un zid și un gard viu ale cărui vârfuri strălucesc în soarele începutului de după-amiază și înconjoară spațiul în mijlocul căruia dacii trebuiau să se înfrunte, cu mâinile goale.

Tribunul Calvicius Sabinius și centurionul Nomius Castricus s-au așezat la tribuna care se afla în fața cortului.

Jair și Apollonia sunt imobilizați, cu mâinile legate, lângă gradene.

Trompetele sună, Sabinius ridică sabia, apoi o coboară. Soldații urlă: „Omoară, omoară!“

După o clipă de ezitare, dacii se aruncă unii asupra celorlalţi, se rostogolesc la pământ, își caută ochii, sexul, gâtul. Unghiile, dinţii, mâinile, călcâiele, fiecare parte a trupului devine o armă.

Este o grămadă roșie din care ies clătinându-se câţiva bărbaţi, în timp ce alţii încearcă să se ridice, înainte de a se prăbuși la loc.

Atunci sunt eliberați câinii de Frigia.

Au botul lung, urechile – ascuţite, blana – neagră. Sângele și acești vreo zece oameni goi, în picioare, îngrămădiţi unii în alţii, îi ațâță. Nu latră. Sar la gât, ară piepturile cu ghearele curbate. Sfâșie, smulg. Sugrumă. Nimic nu-i poate face să le dea drumul.

„Omoară, omoară, omoară!“ scandează soldaţii ridicaţi în picioare în gradene, în timp ce bubuiturile tobelor susţin ritmul țipetelor.

Curând, n-o să mai rămână decât câinii negri, cu colţii înfipţi în cadavrele sângerânde.

Soldaţii țâșnesc, aruncă plasele peste această grămadă de carne umană și de animale furioase. Câinii sunt loviţi cu bâtele, sunt împinși afară din forum, cadavrele sfâșiate sunt târâte.

Arena nu mai este decât o suprafață de iarbă călcată în picioare.

Când apărură Spartacus și Galvix, încadrați de soldaţi, trompetele răsună din nou.

Li se scot lanţurile. Încă sunt la capetele opuse ale forumului. Sunt împinși și înţepaţi cu sulițele ca să se îndrepte unul spre celălalt.

Sunt goi, ca animalele.

Galvix Dacul e uriaş, depăşeşte umerii şi capul lui Spartacus. Se ţine aplecat în faţă, ca şi cum braţele lungi şi mâinile enorme cântăresc atât de greu, încât îl obligă să se îndoaie spre pământ.

Acum este la doi paşi de Spartacus. Îşi ridică pumnii strânşi, care se vor prăbuşi ca un baros.

„Omoară, omoară, omoară!“

Oare aceste strigăte îl surprind şi îl fac să ezite?

Spartacus sare. Mâinile taie aerul, lovesc gâtul lui Galvix Dacul, care îşi dă ochii peste cap; se clatină, se îndoaie, îngenunchează şi Spartacus, cu vârful piciorului, îl loveşte din nou la gât, apoi o ia de la capăt, izbind stomacul, bărbia. Capul lui Galvix este dat pe spate, gâtul la vedere.

„Omoară, omoară, omoară!“

Spartacus ar putea să sară la acest gât, să-l strângă, să-l sugrume. Deja îşi întinde mâinile.

„Omoară, omoară, omoară!“

Dar face mai mulţi paşi în spate.

Cât timp s-a scurs înainte ca soarele care îşi urma drumul să nu-l orbească pe Spartacus?

Tracul nu-l vede pe Galvix care se ridică, înaintează cu paşi rari, cu ochii pe jumătate închişi.

Când aude respiraţia sacadată a dacului, atât de aproape, este prea târziu.

Galvix se aruncă înainte, îl zdrobeşte pe Spartacus sub greutatea lui.

Spartacus cade în mijlocul strigătelor: „Omoară, omoară, omoară!“

Galvix este peste el. Genunchii lui înfundă în pământ palmele lui Spartacus. Greutatea lui îi turtește pieptul tracului. Deci moartea are fața asta cu ochi cenușii?

Spartacus nu își întoarce privirea. Vrea să vadă moartea în liniștea care se așterne, se prelungește, acoperă forumul, dar care, dintr-odată, este străbătură de un țipăt ascuțit de femeie:

– Trăiește, trăiește, Spartacus! Trăiește, pentru numele lui Dionysos!

Spartacus își întoarce capul, ca și cum ar încerca s-o vadă pe Apollonia, dar descoperă doar albastrul decolorat al cerului copilăriei lui, pe care moartea o să-l întunece.

Spartacus nu va cunoaște grotele Iudeii. Nu-l va întâlni pe Stăpânul Dreptății de care îi vorbea Jair Evreul.

Brusc, acest urlet care se rostogolește deasupra lui...

Galvix se ridică, trupul lui imens acoperă cerul.

Este în picioare, cu pumnii ridicați. Spartacus nu mișcă.

Galvix începe să alerge spre linia scuturilor acoperite de vârfurile sulițelor.

În gradene, soldații s-au ridicat gesticulând, urlând, în timp ce Galvix, cu palmele și cu brațele întinse, continuă să alerge, din ce în ce mai repede, ca și cum nu vedea carapacele scuturilor, vârfurile sulițelor, sau ca și cum credea că poate pătrunde printre ele și să le răstoarne cu trupul lui uriaș.

Urlă și el și hotărârea lui e atât de mare, că legionarii spre care se îndreaptă dau înapoi.

Este peste ei. Reușește să smulgă unul dintre scuturi. Mai multe sulițe i se înfig în piept și în coapse, dar el îl apucă de gât pe unul dintre legionari. Cade împreună cu el, fără să-și desfacă mâinile, pe când ceilalți legionari îi sfâșie spatele cu

lovituri puternice de sabie. Capul i se rostogolește, dar degetele continuă să rămână strânse în jurul gâtului romanului ale cărui picioare, dintr-odată, înțepenesc.

Spartacus s-a ridicat.

Pentru el, moartea n-a întunecat cerul.

14

Spartacus înaintează cu fruntea plecată.

N-are ochi pentru acești bărbați și aceste femei care călătoresc alături de el și de care este legat cu o funie aspră, care îi strânge gâtul și mâinile. Alături de el merg Jair Evreul și Apollonia. Când unul, când altul murmură uneori:

– Ești viu, Spartacus.

Apollonia îi mulțumește lui Dionysos și Jair Îl invocă pe Dumnezeul Unic care rânduiește oamenii și lucurile, și oprește moartea când viața unui om poate folosi lucrărilor Sale.

– Acum Îi aparții Lui, adaugă Jair Evreul.

Spartacus pare că nu înțelege.

Uneori, venele gâtului și ale brațelor se umflă. Mușchii coapselor și ale pulpelor se contractă, ca și cum se pregătește să sară. Face câțiva pași mai iuți, dar imediat funia se întinde. Îl sugrumă, îi sfâșie încheieturile, și tot șirul de sclavi de care este legat geme, mormăie, unii se clatină și, după încă niște pași, Spartacus, care în continuare îi forțează să meargă, îi trage în timp ce funia îi rănește gâtul.

Legionarii care împing turma fac să trosnească șfichiurile ghintuite ale bicelor.

Spartacus își bagă capul între umeri și rărește pasul. Biciul îl plesnește, îi taie spinarea. Nu tresare. Nu întoarce capul când unul dintre legionari se apropie de sclavul care nu s-a

mai ridicat, când șirul este obligat să tragă – și funia sugrumă, și alte trupuri cad.

Romanul taie funia, apoi o înnoadă la loc, face să se rostogolească trupurile sclavilor leșinați sau morți, și îi sugrumă la marginea drumului.

Și, în acest timp, bicele pocnesc, turma pornește din nou la drum.

În depărtare, jos, apar casele și digul portului din Velles. Acolo sunt ancorate vasele. Sclavii vor fi încărcați și, în momentul când vor urca la bord, o să fie puternic loviți peste ceafă ca să se asigure că se vor întinde, unii lângă alții, pe fundul vasului, fără să protesteze. Cei care se vor opune vor fi aruncați în mare, cu mâinile și picioarele legate.

– Au să ne vândă în piață la Delos, mumură Jair Evreul. Cel care nu va fi cumpărat ca să lucreze în minele din Grecia sau Hispania Îi va putea mulțumi lui Dumnezeu.

– Zeilor nu le pasă de sclavi, observă Spartacus.

De mai multe zile, de când au părăsit tabăra Legiunii a VII-a, era pentru prima oară când vorbea Spartacus.

– Dumnezeu îl vede pe sclav, așa cum îi vede și pe oamenii liberi, spuse Jair Evreul cu voce foarte puternică.

Biciul pocnește, dar Spartacus se așază în fața lui Jair și cureaua îl atinge pe el, cuiele îi înțeapă carnea.

– Spuneai că în Sicilia sclavii au vrut să devină din nou liberi și zeii i-au abandonat. Vorbeai de mai mulți morți decât locuitori are Roma.

– Morții sunt vii, reluă Jair Evreul.

Spartacus se întoarce atât de iute că funia se întinde, se strânge. Încearcă s-o apuce ca s-o tragă, dar cel care i-a legat mâinile a lăsat-o prea scurtă.

Jair face un semn, Spartacus se apleacă și Vindecătorul, apucând funia cu dinții, o desface.

Un legionar urlă, amenință, lovește cu mânerul suliței umerii și ceafa lui Jair.

Mersul devine mai ușor, drumul coboară în pantă lină spre mare.

– Dacul a ales să moară în loc să mă ucidă, murmură Spartacus.

Turma rămâne nemișcată pe chei, și primii sclavi sunt îndreptați spre dig. Loviturile încep să curgă peste cefele lor. Se clatină, îi fac să se prăbușească în cală.

– De ce m-a cruțat dacul? insistă Spartacus.

Nu-l privește pe Jair Evreul. Nu așteaptă răspuns.

– I-am văzut ochii cenușii, continuă el. Nu mai puteam să mă apăr. Atunci a urlat și m-a lăsat în viață. De ce?

– Numai Dumnezeu Unicul cunoaște calea, mormăi Jair.

Este rândul lui Spartacus să înainteze spre unul din vase.

Bicele, mânerele sulițelor lovesc sclavii. Un legionar o oprește pe Apollonia și o împboldește spre pod, în timp ce Jair și Spartacus, împinși spre cală, cad peste alte corpuri îndesate acolo.

Aerul pe care îl respiră e jilav, gros. Miroase a vomă și a urină.

Spartacus și Jair sunt lipiți unul de altul.

– Dumnezeu Unicul... repetă Jair Evreul.

– Dacul a ales să moară ca un om liber, replică Spartacus.

– Dumnezeu Unicul a vrut așa, repetă Jair.

– Vreau să mor ca dacul! exclamă Spartacus.

15

Spartacus stă gol, în picioare, cu pumnii strânși în dreptul sexului.

O funie întinsă este înnodată în jurul pumnilor și gleznelor.

O alta îi leagă gâtul de un țăruș înfipt în mijlocul estradei pe care umblă în sus și în jos Paquius, negustorul de sclavi.

Omul este scund, gras și vioi. La fiecare pas ridică brațele, îl arată pe Spartacus.

– Cetățeni ai Romei, strigă el cu vocea răgușită de luntraș, priviți ce-am pescuit de curând din Delos, la greci!

Râde în hohote.

– Ați mai văzut vreodată un trup mai neted, mai viguros decât acesta?

Se apropie de Spartacus, întinde mâna, atinge ușor pieptul, șoldurile tracului, căruia toți mușchii i se contractă.

– Iată carnea de gladiator pentru marile jocuri de la Roma! reia Paquius.

Înaintează până la marginea estradei, privește mulțimea care se îngrămădește între pantele colinei Palatinului și malul Tibrului. Alte estrade se ridică ici și colo, în forumul Boarium, unde se ține în fiecare zi piața de sclavi.

Trupurile vin din toate provinciile Republicii, popoare cu care Roma a luptat și le-a supus. Prețul înfrângerii se calculează pentru ei în bărbați, femei, copii pe care îi vând în Delos

pentru cei din Grecia și Asia, sau aici, la Roma, unde prețurile sunt mai mari și unde sunt apreciate trupurile străinilor, suficient de pigmentate ca să reînvie simțurile moleșite, blazate.

– Împreună cu gladiatorul mai vând o pereche! spuse răspicat Paquius.

Arată către Jair Evreul și Apollonia, ghemuiți, legați de un țăruș.

Apollonia își strânge genunchii cu brațele. Jair privește înainte, cu fața impasibilă.

Paquius îi trage și pe unul, și pe celălalt de păr, îi obligă să se scoale. Ridică tunica Apolloniei, îi dezvelește sexul, sânii, zice că e preoteasă a lui Dionysos, ghicitoare, că trupul ei este doar o gură care sărută, suge, linge.

– Și ăsta, circumcisul, știe toate secretele vindecării. Vindecă plăgi, închide răni.

Paquius înaintează până la marginea estradei și deschide brațele.

– Dacă cineva a văzut lot mai bun pe această piață din Roma, să îndrăznească să se apropie! Îi dau pe toți cu treizeci de talanți. Un gladiator trac, Spartacus, care are cel mai frumos corp, mai musculos și mai plăcut decât dacă ar fi fost sculptat de Praxitele. O femeie pentru el, aceasta, Apollonia, dar o să deschidă gura pentru toți cei care i-o vor cere. Și Jair Evreul ca să vă vindece de indigestii și să facă să vă dispară bubele! Trei la treizeci de talanți!

Fixează gloata, cu brațele mereu larg deschise.

– Vin din piața de la Delos. I-am cumpărat de la cei care i-au capturat. Cel care îi va cumpăra îi va dresa după bunul lui plac. Nimeni încă nu i-a pervertit. Dar, darurile lor se cunosc. Ăsta l-a învins pe cel mai puternic războinic al poporului dac,

ea a prezis o furtună cu două zile înainte să se facă simțită, și mi-a salvat și vasul. Celălalt, în fine, a pus pe picioare un marinar căruia un catarg în cădere i-a zdrobit spatele. Tot lotul de trei: treizeci de talanți!

Un bărbat se apropie de estradă. Doi tineri epilați, cu tunica întredeschisă, îi fac loc prin mulțimea pestriță în care se agită femei fardate, cu fețele acoperite de pudră albă, cu ochii dați cu negru, cu buzele verzi, cu părul roșu, adolescenți cu trupuri neformate care își lipesc fesele musculoase de pântecele romanilor cu sprâncenele și craniile rase. Aceștia ezită să se lase seduși, vor să vadă corpurile care sunt dezbrăcate pe estrade și pe care le pot atinge, cărora pot să le ceară să deschidă gura sau să tragă de pielea mădularului.

Alții, din mulțime, vin pentru tinerele fete care sunt expuse goale, pe care se străduiesc să le prezinte ca nefiind încă nubile, pe care le vor putea deci perverti după bunul plac, vor putea să le învețe toate viciile, apoi să le arunce, să le revândă sau să le închirieze unuia din acele lupanare din cartierul Velabru unde stau în picioare, machiate, cu tunica deschisă, în pragul ușii camerelor lor sordide, oferindu-se pentru o monedă de bronz – și unii, chiar dintre cei mai bogați, se vor delecta cu mirosul fetid care le iese din gură, pe care îl gustă așa cum apreciază *garum*, acel condiment puturos, amestecat cu sânge, cu măruntaie, ouă și pește putred.

Bărbatul, încadrat de cei doi tineri care îl însoțesc, a ajuns în dreptul estradei. Apollonia îl recunoaște. Este Posidionos, retorul grec pe care Spartacus l-a atacat în car, acolo, în Tracia, într-o vreme care pare la fel de îndepărtată ca aceea

când, liberă, îl întâlnise pe trac în templul lui Dionysos și când oracolul Cox le celebrase unirea.

Îl observă pe Posidionos. Cei doi tineri bărbați se lipesc de el și îl înlănțuie în timp ce vorbește cu Paquius, cu ochii lipiți de Spartacus, cu fața întinsă spre el, cu buzele întredeschise, cu trăsăturile subțiate și întineriți de dorință.

Apollonia se sprijini de coapsele lui Spartacus. Dacă nu ar fi avut brațele legate, le-ar fi cuprins, ca să-i arate lui Posidionos, grecul, că n-o să se bucure niciodată de trupul lui Spartacus, chiar dacă îi devenea stăpân.

Îi vede pe tineri râzând și frecându-se de Posidionos, mângâindu-i pântecul și gâtul, făcând semne lui Spartacus, schițând strâmbături complice, cu pleoapele pe jumătate închise, cu buzele schițând un sărut.

O voce puternică acoperise dintr-odată zgomotul mulțimii.

– Iau lotul, a spus. Evreul, femeia și gladiatorul trac!

Mai întâi, Apollonia văzu doi bărbați, cu bustul în veste de piele, cu o armă la șold, dând la o parte mulțimea cu lovituri de pumn, și, în spatele lor, mergând agale, un al treilea bărbat, robust, cu craniul ras, și un pumnal la cingătoare.

Se așeză lângă Posidionos și cele două gărzi de corp îi împinseră pe tinerii care îl însoțeau pe grec.

I se adresă lui Spartacus:

– La mine n-o să ai nici o altă obligație decât să te bați, spuse el. O să-ți păstrezi femeia și vindecătorul. Vei primi cea mai bună hrană și vin rece. În *ludus* la mine vei fi învățat secretele luptelor și ale mânuirii armelor. O să fii liber să pleci și să vii. Nu vei fi obligat decât să te bați. Eu sunt Cnaeus Lentulus Balatius, lanistul din Capua. Organizez jocuri. La

mine în *ludus* găsești cea mai bună școală de gladiatori din toată Republica romană. Viața ta o să fie atât de lungă cât vei hotărî. Dacă femeia ta nu-ți ajunge, o să ți le ofer pe toate cele pe care ți le vei dori. Un gladiator nu este un sclav; este un om care luptă pentru viața lui.

Paquius înaintase.

– Vorbești, vorbești, Lentulus Balatius, dar deja am un cumpărător pentru ei.

Îl arătă pe Posidionos, în spatele căruia stăteau cei doi tineri.

– Acest retor grec îmi oferă... reia Paquius.

Lentulus Balatius îl întrerupe cu un gest și o mutră disprețuitoare.

Se întoarce spre cel interesat.

– Vrei să faci un întreținut dintr-un gladiator? Ești nebun, Posidionos. El o să fie stpânul tău. O să te facă să-i înghiți rahatul! Dar poate asta n-o să-ți displacă?

Ridică din umeri.

– Mulțumește-te cu spânii, continuă el. Și lasă-i pe gladiatori pentru jocurile noastre.

Cu un semn, își invită gărzile de corp să urce pe estradă. Ei sar, își întind mâinile, îi apucă.

Lentulus Balatius merge spre Spartacus, se proptește în fața lui; cercetează încet cu privirea corpul tracului.

– Mincinosul de Paquius a spus adevărul. Ai mușchi de gladiator și corpul tău e frumos precum cele mai frumoase statui din orașul de pe Palatin.

Arată cu capul spre colina unde se ghicește, printre chiparoși și pinii-umbrelă, marmura coloanelor locuințelor mai-marilor Republicii, senatori sau bancheri, consuli și pretori.

– Te cumpăr pe tine, pe femeia ta și pe evreu pentru *ludus*-ul meu din Capua. O să fii gladiatorul lanistului Lentulus Balatius!

Se întoarce spre Paquius.

– O să-ți număr cincizeci de talanți.

Paquius ridică brațele și spune:

– Lotul este al tău, Balatius!

Coboară vocea și îl previne:

– Teme-te, este o fiară. Privește-i ochii. Nu-i lasă în jos niciodată. Nu sunt cei ai unui sclav.

– Leii și tigrii se dresează bine, spuse Balatius. Noi îi dresăm.

Întinde mâna, atinge umărul, apoi torsul lui Spartacus care întoarce capul, rage ca și cum ar vrea să muște, dar funia care îl leagă de picioare se întinde, îl strânge și de gât.

Balatius râde și îl bate pe umăr.

– Liniștește-te, nu sunt un stăpân rău. Toți gladiatorii din *ludus* o spun.

Se îndepărtează și se îndreaptă spre Paquius.

– Un gladiator turbat, iată ce face un spectacol reușit. Corpul tracului este cel al unui om care iubește viața. În arenă, o să trebuiască să se bată ca să și-o păstreze. O s-o facă, o să vrea să învingă.

Balatius se aplecă spre Paquius.

– Știi de ce gladiatorii cei mai feroce sunt cei mai buni și mai fideli dintre sclavi? Pentru că începe să le placă să învingă și să ucidă.

Îl arată pe Spartacus cu o mișcare din bărbie.

– Tracul ăsta este făcut din aceeași carne ca și ceilalți. Într-o zi, o să-mi hrănesc fiarele cu el.

16

Spartacus se ridică dintr-un salt.

Privește în jurul lui, ca și cum somnul îl făcuse să uite de sala întunecată cu tavanul jos, de oamenii așezați alături de el, împilați și ei, lungiți pe același pământ sau așezați, cu spatele sprijinit de peretele din cărămidă dată cu vopsea roșie care se scorojește.

Pune mâna pe o coapsă a Apolloniei, care stă ghemuită lângă el.

Dintr-odată, respiră zgomotos, de parcă s-ar sufoca și nu mai suportă acest miros de pește împuțit, dulce și acru în același timp, pe care îl emană cartierul Velabru, unde Cneus Lentulus Balatius i-a dus după ce îi cumpărase din piața de sclavi. Ai fi zis că e ridicat pe un morman de carne stricată, de fructe fleșcăite, de noroi, de rahat și de sânge, toate amestecate.

Se întoarce, încercând să nu mai gâfâie, să-l imite pe Jair Evreul, așezat lângă el, cu brațele încrucișate, cu spatele drept și picioarele îndoite, care pare că fixează orizontul de dincolo de zidul scund ce închide sala și prin fața căruia umblă în sus și în jos bărbații înarmați care aparțin de *ludus*-ul lui Balatius.

Ei sunt cei care i-au legat unii de alții pe sclavii cumpărați; ei – cei care i-au escortat până în sala asta; ei – cei care au îndepărtat mulțimea care voia să-i atingă pe sclavii promiși pentru rolul de gladiatori; tot ei – cei care au pretins o monedă

ca să lase pe una sau alta dintre femei să se frece de numid sau de celt, să-i spună în șoaptă că o să vină să-l caute, în noaptea asta, și că o să facă ce vrea din ea – și să tremure, cu capul dat pe spate, cu gura căscată, femeie bătrână cu trupul lacom și mort.

Femeile acelea sunt acolo, foșgăie de cealaltă parte a zidului scund, înconjurându-i pe bărbații înarmați. Uneori, unul dintre ei se îndepărtează cu una sau cu alta agățată de braț, femeie care se mulțumește cu un gladiator care nu mai luptă, devine supraveghetor, antrenor, servitor al stăpânului *ludu*-sului, Cnaeus Lentuluis Balatius.

Bărbații sunt cei pe care moartea nu i-a vrut, pe care destinul i-a cruțat; trupurile pe care le oferă privirii sunt pline de cicatrici.

Lama spadei a alunecat pe gâtul lui, explică unul dintre ei, ca și cum Zeus a ținut brațul adversarului care crezuse că i-a tăiat gâtul, și iluzia asta îl costase viața.

– Și am fost acolo, continuă omul, cu zgarda mea.

Și atinge umflătura de carne care îi încinge gâtul.

Un altul lasă să se vadă trei dâre lungi și adânci, care i se adâncesc în carnea pieptului, de la gât până la mijloc.

– Gheare de urs, spune cu mândrie.

Apoi, împungându-i cu sulița pe cei vreo douăzeci de sclavi din sală, spune:

– Dacă un gladiator vrea să supraviețuiască, trebuie să iubească moartea, să se culce cu ea în fiecare noapte, să meargă ziua cu ea la braț. Și, în arenă, să fie sclavul ei, să ucidă ca s-o venereze. Să fie gata să întindă gâtul, când a fost

dezarmat și când învingătorul ridică spada, în așteptarea semnului stăpânului și a poruncilor mulțimii.

Strigă:

– Destinul vostru este să muriți, gladiatori! Din cauza asta femeile, toate femeile vor să se distreze cu voi. Ne spun „infami", dar toate visează să ne lingă, să-și deschidă gura și coapsele!

Se întoarce.

– Iată-le, cățelele!

Și Spartacus le vede, fardate, cu buzele întredeschise, înconjurându-i pe paznici, implorându-i să le lase să pătrundă în sală sau cel puțin să le dea măcar ei ceva din puterea lor, ei care au cunoscut lupta în arenă.

Spartacus strânge coapsa Apolloniei.

– Am avut un vis, îi spune el.

Ea îl ascultă atunci cum povestește că un șarpe i s-a înfășurat în jurul feței, i-a mângâiat buzele cu limba lui bifurcată.

Femeia începe să tremure, să se balanseze, cu ochii ieșiți din orbite. Spune că o să fie conducătorul unei mari și teribile puteri, că nenumărați vor fi cei care se vor aduna în jurul lui, alcătuind o armată de bărbați liberi din nou, al cărei prinț victorios va fi el.

Se leagănă din ce în ce mai repede înainte și înapoi, invocându-l pe Dionysos, și murmură:

– Tu, Spartacus, războinic al Traciei, tu cel înlănțuit ca un sclav, tu asupra căruia veghează zeii, o să faci Roma să tremure!

Cuvintele i se încalecă, pare să-și piardă mințile, clătinându-și capul. Părul îi mătură umerii, palmele îi astupă urechile, ca și cum voia să se împiedice să mai audă și apoi să

repete ceea ce o voce îi dicta, bubuia, şi, la sfârşit, depărtându-şi braţele, mai mult urlă, mai mult ţipă decât vorbeşte.

Spune că această teribilă putere, această putere de prinţ pe care Spartacus o s-o aibă, îi va aduce un sfârşit la fel de nefericit pe cât de mare a fost triumful pe care l-ar fi avut.

– Zeii vor lua înapoi ce au dat, adaugă ea. Îi înalţă pe oameni până la ei, apoi îi aruncă într-un abis fără fund. Vor fi geloşi pe tine, Spartacus. Ei îţi vor da gloria, dar imediat îţi vor aduce şi nenorocirea...

Urlă, se agaţă de gâtul lui, îi înlănţuie umerii, îi sărută pieptul gemând.

Spartacus închide ochii, se apleacă peste ea, o sărută pe păr, o leagănă.

Şi noaptea trece. Vin zorii.

Gardienii ţipă că trebuie să pornească la drum, că îi aşteaptă trei care, că vor fi trataţi ca nişte animale de preţ, nu ca nişte sclavi obişnuiţi, marcaţi cu fierul înroşit. Sunt aleşi să fie gladiatori. Stăpânul *ludus*-ului din Capua, domnul lor, Cnaeus Lentulus Balatois, nu vrea ca gladiatorii lui să-şi irosească puterile pe dalele de pe Via Appia. Vrea ca ei să-şi înceapă antrenamentul în *ludus* imediat ce sosesc, apoi să apară în arenă ca să se bată sălbatic şi acolo să sfideze moartea cu curaj, în mod strălucit.

– Toate femeile vor veni la voi ca nişte căţele sau scroafe. O să vă lingă rănile. O să vă ofere cel mai bun vin, sturzii cei mai graşi, turturele, fudulii de mistreţ fripte. Le veţi putea cere orice. Gladiatori, avem forţa invincibilă a morţii în mâinile noastre. Să mergem...

Bărbaţii se ridică.

Se ating, se cercetează, se sfidează. Privirile se încrucişează: cele ale tracului cu cele ale numidului, celtului şi germanului, ale dacului şi galului.

Unii dintre aceşti bărbaţi au obţinut, ca şi Spartacus, dreptul de a fi însoţiţi de femeile lor. Şi ele sunt în lanţuri. Când ies din sala întunecată, le înjură pe cele care, afară, leşină privindu-i pe gladiatori, încercând să se apropie de ei, cerşind o mângâiere, urmând, pe străzile noroioase din cartierul Velabru, cele trei căruţe care încep să se zgâlţâie, care îşi fac loc cu greu printre tejghele, prin mijlocul mulţimii zgomotoase.

Soarele îl orbeşte pe Spartacus.

Îşi aminteşte de momentul crucial al luptei care l-a confruntat cu Galvix Dacul.

Murmură:

– Nu-l vedeam. Putea să mă ucidă. Dar a preferat moartea lui morţii mele.

Spartacus se întoarce spre Jair Evreul, aşezat alături de el, în primul car.

– De ce?

Jair îl priveşte, apoi spune cu voce înceată, ca şi cum şopteşte un secret:

– Fiecare dintre noi este în mâna Domnului Unic. El vede. Îndrumă. Uită-l pe dac! Uită profeţiile Apolloniei, Spartacus. Acţionează şi visează ca un om liber şi drept. Astfel vei merge pe calea lui Dumnezeu.

Partea a doua

17

Jair Evreul își lipește palmele de urechi. Apasă din toate puterile pentru ca zvâcnetul sângelui să acopere urletele care se năpustesc din gradenele arenei aflate deasupra sălilor subterane unde el așteaptă.

Se ghemuiește, cu picioarele îndoite, cu fruntea pe genunchi. Îndoaie ceafa ca și cum o să-l lovescaă.

„*Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară"

Mulțimea scandează cuvintele într-un singur glas, cu o duritate care crește, repetă:

„*Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!"

Urletele pătrund prin gurile de aerisire, răsună sub boltele joase, ajunge pe coridoarele care duc la clădirile *ludus*-ului lipit de amfiteatrul din Capua, pe malul Volturnusului, care înconjoară orașul cu unul din brațele sale.

Așa că nu e nevoie decât de câteva sute de pași ca să ajungi la *ludus* prin aceste subterane unde gladiatorii se adună înainte de a sui cele câteva trepte, care îi conduc în arenă, pe nisipul adesea înecat de sângele împrăștiat ici și colo, în pete mari, întunecate.

Dintr-odată, se face liniște, atât de neașteptat, atât de brusc, încât Jair Evreul ridică fruntea, privește în jurul lui, apoi spre gura de aerisire de care se apropie. Zărește în față, în celălalt capăt al arenei, loja unde sunt așezați magistrații și

patricienii din Capua și, în picioare, lângă ei, sprijinit de balustradă, recunoaște silueta lui Cnaeus Lentulus Balatius, stăpânul *ludus*-ului, proprietarul școlii de gladiatori, organizatorul jocurilor.

A sosit momentul.

O voce stingheră, bruscă, ascuțită, cea a unei femei care urlă:

– *Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!

Și urletul reîncepe.

Jair Evreul dă înapoi, se ascunde în întuneric.

Nu vrea să vadă brațele pretorului ridicându-se, cu pumnul închis, poate încă ezitând, în timp ce ascultă cum cuvintele: „*Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!" se rostogolesc, dar nu, pretorul va ceda, își va întoarce pumnul, cu degetul mare în jos, făcând astfel semn învingătorilor să-i omoare pe cei ale căror trupuri se află la capătul tridentului lor, al spadei lor, sau cărora le zdrobesc pieptul cu călcâiul.

Liniște din nou, apoi o respirație lungă ca de satisfacție sau de relaxare a trupurilor strânse unele în altele în gradene, în momentul când lamele taie gâturile și când vârfurile de fier zdrobesc piepturile.

Brusc, un val de lumină invadează sala, alungând întunericul. Poarta care dă spre arenă tocmai fusese deschisă și gladiatorii încep să coboare clătinându-se, pe panta care duce la subterane.

Sunt supraviețuitorii celor douăzeci care fuseseră cumpărați la Roma din piața de sclavi. Fuseseră instalați, îndesați unul în altul, în cartierul Velabru, apoi, umăr lângă

umăr, parcurseseră, în care, Via Appia, de la Roma la Capua. Unii cântaseră în limba lor.

Unul dintre ei, un celt, la o oprire la Minturno, reușise să-și rupă legăturile și alergase spre câmp printre măslini. Gardienii îl urmăriseră, îl prinseseră și îl bătuseră până ce capul îi atârnă pe piept și nu se mai ghicește culoarea părului cu suvițele colorate de sângele negru care se uscase.

Lentulus Balatius ceruse să fie stropit cu apă. Și celtul tresărise, ridicase puțin capul. Balatius repetase de mai multe ori:

– Trăiește, câinele, trăiește! Fie lăudați zeii!

Îl legaseră, îl aruncaseră într-un car, și, la sosirea la Capua, când noii gladiatori descoperiseră orașul, meandrele Volturnusului, și, departe de promontoriu, muntele conic împodobit cu un fum cenușiu, care se pierdea în cer, la orizont, Balatius se apropiase de Jair Evreul.

– Ești vindecător, evreule, de asta ai fost vândut, și tu...

Se întorsese spre Apollonia:

– Tu ești preoteasă a lui Dionysos? Ei bine...

Arătase spre trupul celtului:

– Chiar de mâine vreau să fie pus pe picioare. Cere să ți se dea ce ai nevoie ca să-l îngrijești. Dacă moare sau nu mai poate merge...

Îl privise lung pe Jair Evreul.

– Leilor mei libieni le este mereu foame, spusese el îndepărtându-se.

Jair unsese trupul celtului cu uleiuri și unguente. Îi masase ceafa și coapsele, îi spălase părul blond și buclat, îi pansase rănile.

Celtul căpătase încet-încet o respirație regulată. Deschisese, în sfârșit, ochii tumefiați, privise în jurul lui, și se îndreptase, făcându-l pe Jair Vindecătorul să înțeleagă că se numea Gaelus, că se luptase și îi învinsese pe romani ca un războinic, și că nu accepta să fie condamnat la condiția infamă de gladiator. I se adresase lui Spartacus care nu-i pricepea limba, dar un gal, Crixos, și un german, Œnomaus – și ei cumpărați în piața de la Roma –, au fost cei care îi răspunseră, explicându-i apoi lui Spartacus că celtul îi îndemna să refuze să se bată, să se revolte, să fugă așa cum a încercat și el să facă. Nu înțelegeau, a repetat el, că vor fi mult mai puternici dacă acționau împreună, că-și puteau folosi contra paznicilor armele care li se dădeau ca să lupte în arenă?

Crixos și Œnomaus vorbiseră cu voce înceată. Primul era la fel de înalt ca Spartacus, dar mai corpolent. Fruntea îngustă, bărbia proeminentă dădeau figurii lui o expresie dură și încruntată. Œnomaus era uriaș: brațele și picioarele păreau fără sfârșit, gâtul – lung, capul, care părea mic, acoperit cu un păr roșu și des.

Spartacus ascultase fără să răspundă și Gaelus celtul, după ce gesticulase, adormise.

A doua zi dimineața, Lentulus Balatius, înconjurat de paznici, se apropiase de Gaelus care stătea în picioare cu brațele încrucișate, lipit cu spatele de una din ușile care dădeau spre coridoarele ce duceau în sălile subterane, săpate pe sub gradenele amfiteatrului.

– Eşti nerăbdător s-o iei pe acolo? spusese Balatius. Nu te îngrijora! Balatius nu uită nimic. Ai vrut să fugi? Îţi place să alergi? O să alergi...

Balatius se întorsese spre Curius, un om liber care alesese să fie gladiator şi care, după mai multe lupte victorioase, fusese desemnat maestru de arme la *ludus.*

– Ai grijă să fie bine hrănit, adăugă Balatius. Antrenează-l la alergări. Vreau să deschidă jocurile următoare şi populaţia din Capua să fie uimită de spectacolul pe care o să i-l ofer.

Imediat ce lanistul părăsise cazarma, Curius se apropie de Spartacus.

– Îţi cer sfatul, te ascultă, începu el. Ai cu tine o femeie şi pe evreul vindecător care nu te părăseşte. Balatius trebuie să fi dat pe tine o avere, o ghicesc după cum te priveşte. Te tratează ca pe căpetenia noilor gladiatori. Dar îl cunosc; este crud şi răzbunător. Celtul l-a sfidat încercând să fugă. Dacă Balatius a renunţat să-l omoare este pentru că îi pregăteşte ceva mai rău decât moartea. Sfătuieşte-i pe Crixos Galul şi Œnomaus Germanul să-i explice. Au încredere în tine, ţi se supun.

Puse mâna pe umărul lui Spartacus.

– Dacă celtul era un om înţelept, şi-ar fi tăiat venele. Ar fi fost pentru el o moarte mai fericită şi mai dulce, decât...

Dar, recăpătându-şi forţele, celtul recăpătase şi pofta de viaţă.

Îl hrăniseră bine. Balatius îngăduise chiar uneia dintre femeile care bântuiau pe malurile fluviului Volturnus să i se

ofere. Gaelus se retrăsese cu ea într-una din *cella* de care dispuneau gladiatorii. Și se auziseră țipetele femeii.

– Să mori, să mori, de ce să mori? îi răspunsese lui Crixos Galul. O să mă bat. O să supraviețuiesc. Și o să-l ucid pe Lentulus Balatius!

Dar, într-o dimineață, paznicii se aruncară pe Gaelus și îi legară mâinile la spate, îl dezbrăcară și apoi turnară peste el o găleată de sânge proaspăt.

Lentulus Balatius veni să-l cerceteze.

– Ai fugit? O să te fac eu să fugi!

Mai târziu, trompetele și tamburinele anunțară deschiderea jocurilor din Capua și Lentulus Balatius, de la tribună, avea să ofere cea mai frumoasă dintre fiare, un leu din Libia, un bărbat gol cu mâinile legate care nu va putea decât să fugă ca să scape să nu fie devorat.

– Dacă supraviețuiește, fac din el un om liber!

Dădu ordin să se deschidă porțile, cea prin care intrau în arenă gladiatorii și cea prin care țâșneau fiarele. Mirosul sângelui era împregnat în pielea lui Gaelus.

Nu alergă multă vreme.

Leul, cu labele pe pieptul bărbatului, îl devora încet, gura sfâșiindu-i fața celtului.

Sclavii cumpărați la Roma nu participaseră la aceste prime jocuri. Trebuiau instruiți, trebuiau să fie învățați să lupte într-o arenă, să evite plasa aruncată peste ei, să respingă tridentul sau spada curbată.

Unii trebuiau să lupte chiar fără să-și vadă adversarul, cu fața închisă într-o cască prelungită de o mască din metal și fără deschizături.

Alții – Crixos Galul era unul dintre ei – erau în întregime acoperiți de armură, zdrobiți sub greutatea metalului atât de greu, încât trebuiau să înainteze cu pași mărunți, cu picioarele depărtate, și era destul un bobârnac pentru a-i face să se dezechilibreze; atunci erau incapabili să se redreseze.

Spartacus purta scutul și spada curbată și dințată a războinicului trac, în timp ce Œnomaus Germanul era înarmat cu un topor cu două tăișuri, cu mâner lung, pe care știa să-l învârtească, secerând tot ce se apropia.

Toți cei care alcătuiau noua grupă de gladiatori se antrenau în arenă pentru următoarele jocuri din Capua.

Se făcuse deja vară. Un strat gros de ceață plutea deasupra Volturnusului.

Din subteranele unde erau închise fiarele urca un miros acru. Jocurile începeau la sfârșitul zilei, când căldura urma să se potolească și se așternea amurgul lung.

Jair Evreul auzise ciocnirea armelor, strigătele care salutau cele mai spectaculoase faze ale luptei, apoi acel urlet: „*Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!“, și acel strigăt sfâșietor când pretorul întorcea degetul mare, poruncea să se taie gâturile, să se înfigă sulițele și tridentele în trupuri.

Și acum, Jair Evreul îi vede înaintând încet, pe planul înclinat care duce la sălile subterane, pe gladiatorii supraviețuitori.

Pășesc împleticindu-se, cu trupurile acoperite de sânge.

18

Jair Vindecătorul vede cum sângele curge pe pieptul lui Spartacus.

Se apropie de trac, al cărui umăr drept este sfâşiat; un fir de sânge desenează pe braţ o dâră negricioasă.

Spartacus ezită, apoi se lasă să cadă pe pământ. Jair se apleacă. Rana nu este decât superficială. Bărbatul care lovea a trebuit să fie ucis în momentul când lama armei sale – spadă sau topor – cădea asupra lui Spartacus.

Jair începe să oprească sângele, apoi acoperă rana cu unguente.

Spartacus pare că nici nu bagă se seamă că este îngrijit. Şi-a lăsat din nou capul să-i cadă în piept, mâinile – între coapse, cu spatele cocoşat.

Nu-l priveşte pe Crixos Galul care se opreşte în faţa lui, apoi, dintr-odată, se prăbuşeşte, ca zdrobit de greutatea metalului armurii care îi acoperă trupul în întregime. Încearcă în zadar să se ridice. Œnomaus Germanul, al cărui piept este arat de brazde roşii, se străduieşte să deznoade curelele de piele care, pe spate, pe ceafă şi la mijloc, pe coapse, fixează bucăţile armurii pe corpul lui Crixos. Alţi gladiatori se sprijină de perete şi se lasă să alunece pe pământ, închizând ochii, la început în tăcere, apoi cerând vin.

Jair îi priveşte. Erau douăzeci cei care au intrat în arenă; toţi cei din noua grupă de gladiatori cumpăraţi la Roma. Nu mai sunt decât şapte, înconjuraţi de gladiatorii din *ludus,* veniţi prin coridoare şi care au năvălit zgomotos în sălile subterane.

– Dacul, murmură Spartacus, aminteşte-ţi de Galvix Dacul, el m-a cruţat. A ales să moară el, în loc să mă ucidă pe mine.

Cu mâna stângă, îl strânge de ceafă pe Jair, îl obligă să se aplece mai mult.

– Când l-am văzut pe numid că ridică toporul, reia el, m-am aruncat înainte, cu spada în mână. I-am înfipt-o în pântec până la plăsele. A scăpat arma. Pune mâna dreaptă pe piept. Sângele lui a gâlgâit, m-a acoperit. Sângele lui s-a amestecat cu al meu. Era fratele meu, şi eu l-am omorât. Nu am avut curajul lui Galvix Dacul.

Clătină din cap. S-ar putea crede că hohoteşte, dar ochii îi rămân uscaţi.

– Mi-am ucis fratele... mai repetă el.

Dintr-odată sub bolţi se aşterne liniştea. Gladiatorii se dau la o parte ca să-l lase să treacă pe Lentulus Balatius care înaintează, înconjurat de gărzi. Curius, maestrul de arme, merge alături de el.

– Vreau să-i văd, spune Balatius cu voce puternică. Vii, răniţi sau morţi sunt ai mei. Arată-mi răniţii, Curius.

– Sunt învingători, observă Curius.

– Sunt ai mei! repetă Balatius. Şi tu eşti la fel, prin contract. Tu ai ales. Nu uita niciodată că dispun de tine, chiar dacă eşti un om liber. Mi-ai vândut libertatea ta, Curius! Şi

pot să te împing în arenă, cu mâinile goale, legate la spate, așa cum am decis pentru celt. Știi ce i s-a întâmplat.

Face semn gladiatorilor să se îndepărteze, ca să-i poată vedea pe supraviețuitori.

Balatius îl zărește pe Spartacus și, alături de el, pe Jair Vindecătorul.

– Spune-mi, tu, evreule, de câte zile are nevoie tracul ca să lupte din nou?

– Dă-mi o spadă, răspunde Spartacus ridicându-și brațul însângerat.

Balatius zâmbi.

– Te-ai bătut bine. L-ai străpuns cu spada pe numid, l-ai tăiat în două. Pretorului i-a plăcut felul tău de a ucide. Tu ești Spartacus? Curius mi-a spus că gladiatorii te ascultă. Sfătuiește-i să se poarte ca mielușeii față de mine, iar în arenă – ca niște tigri.

Îi întoarce spatele lui Spartacus, îl cercetează pe Crixos Galul, apoi pe Œnomaus Germanul.

– Voi trei o să deschideți viitoarele jocuri.

Ceilalți supraviețuitori ai luptelor sunt lungiți pe jos, cu trupurile acoperite de sânge și sudoare.

– Celor de colo, să li se dea o armă! porunci Balatius.

Apucă brațul mestrului de arme.

– Tu înțelegi?

Cu o mișcare a capului, arată spre gradenele arenei care se zăresc prin răsuflători. Mulțimea este în picioare, strigă și gesticulează.

– Curius, să se lupte din nou!

– Au învins deja, repetă maestrul de arme.

– Ai auzit? Pretorul mi-a plătit scump pentru jocurile astea.

Ridică vocea:

– Vă burdușesc cu carne și cu vin, vă dau femei. Duceți o viață de patricieni, voi, niște nenorociți care nu însemnați nimic. Dar trebuie să luptați. Ăsta e prețul!

Îi privește pe gladiatori, îi fixează până ce majoritatea coboară privirea.

– Răniții, în arenă, cu tridentele și spadele, imediat! reia el. Fă-i să se ducă, aruncă-i înăuntru, dacă e nevoie, Curius! Acum! Să fie stropiți cu apă rece! Capua o să-și amintească de gladiatorii din *ludus*-ul lui Balatius, adaugă el. Într-o zi, o să vă duc să vă bateți la Roma!

Se retrage cu pași rari.

– La animale, la animale! repetă el. Să-mi înfrunte fiarele!

Spartacus se ridică, gladiatorii îl înconjoară. Sunt mai multe zeci, poate două sute. Mormăie. Dar Spartacus este singurul care a ridicat pumnul.

19

Feţele gladiatorilor se pierd în întunericul sălilor subterane. Nu se văd decât umeri, braţe, piepturi, partea de sus a coapselor. Prăfuită, lumina care vine prin răsuflători brăzdează trupurile.

Jair Evreul este în mijlocul acestei mase mutilate care vibrează, înaintează, nu se lasă împins, apoi se îndreaptă spre bolţi, ascultă strigătele care vin din gradene, aude răgetele fiarelor, loviturile labelor lor care dau târcoale în sălile învecinate, aşteptând să li se deschidă porţile ca să ţâşnească în arenă şi să se hrănească din carnea oamenilor.

La câţiva paşi înaintea lui, Jair vede vârfurile suliţelor şi spadelor, scuturile oamenilor de arme, acei şacali devotaţi lui Lentulus Balatius.

Stau cu picioarele depărtate, cu tăişurile şi suliţele întinse, ziduri de metal care strâng masa gladiatorilor, pe care o împing încet-încet pe sub bolţi, în colţuri, acolo unde nu se poate sta în picioare. Şi gladiatorii se ghemuiesc.

Jair le simte pieile unse cu ulei. În întunericul cel mai dens, simte mănuşile de oţel, piesele armurilor, pielea şi zalele cămăşilor. Se sprijină de şoldul şi umărul lui Spartacus, mângâie braţul lui Crixos Galul. Mâinile grele ale lui Œnomaus îi apasă umerii.

Îl vede înaintând pe Curius, maestrul de arme din *ludus*. Cu un gest, acesta și-a oprit șacalii care se îngrămădeau în spatele lui; aproape nu mai era loc între cei două sute de gladiatori fără arme și fără scuturi, cu gâtul și piepturile goale.

– Ce vreți? le strigă Curius. Să vă zdrobesc ca pe niște șobolani?

Face încă un pas.

Jair Evreul simte că Spartacus tremură din tot corpul. Tracul este tentat să sară la beregata lui Curius; apoi ceilalți gladiatori se aruncă și ei. Șacalii vor fi cu siguranță învingători, dar unii dintre ei, și în primul rând Curius, vor avea corpul sfâșiat cu dinții și ghearele.

Jair Evreul pune mâna pe coapsa lui Spartacus. Se sprijină, strânge până când Spartacus încetează să tremure.

Curius a dat înapoi.

– L-ați auzit pe Lentulus Balatius? Tot ce vrea și ce poruncește respectă legea noastră. Dacă vă ridicați împotriva lui, sunteți niște șobolani și o să muriți ca șobolanii. Nu sunteți oameni decât dacă vă bateți pentru el. El v-a cumpărat. El v-a antrenat. El vă hrănește. El vă dă șansa de a supraviețui. Să aveți o viață frumoasă în așteptarea morții de care nimeni nu poate scăpa. Ați prefera să vă cățărați într-o galerie de mină, sau să vă uscați la soare pe câmpurile cu grâu? Datorită lui trăiți și muriți ca niște războinici.

Curius se întoarce, lovește cu scutul trupul lui Spartacus.

– Tu, tracule, murmură el, tu ai ridicat pumnul. Știi că Lentulus Balatius nu uită nimic. Într-o zi o să pună să-ți fie legate mâinile, așa cum a făcut cu Gaelus Celtul. Sau, mai bine – Curius dă înapoi –, o să pună să ți se taie mâinile și o să te împingă în arenă. Iată ce câștigi când uiți că ești un

nimic, doar un nenorocit căruia stăpânul îi dăruieşte o fărâmă de viaţă.

Curius se află acum în spatele oamenilor.

– Viaţa voastră o să fie şi mai scurtă dacă nu vă supuneţi. Veţi avea moartea unor şobolani! îi sfidează el.

Merge spre cei patru gladiatori răniţi care sunt ajutaţi să se pună pe picioare şi ale căror trupuri şiroiesc de apa cu care tocmai au fost stropiţi. Curius pune să li se dea înapoi spadele şi tridentele.

Doi bărbaţi deschid porţile. Lumina şi urletele mulţimii izbucnesc, umplu sălile subterane, copleşesc masa întunecată a gladiatorilor, orbiţi, încercând să-i distingă pe răniţii care sunt împinşi în arenă.

Jair aude răgetele animalelor.

Şacalii lui Lentulus Balatius dau înapoi, cu sulițele şi spadele tot întinse.

Gladiatorii înaintează treptat, se îndreaptă în timp ce porţile se deschid, umbra se aşterne din nou, strigătele se rostogolesc prin răsuflători.

Evreul îl urmează pe Spartacus care se apropie de una din deschideri şi se caţără agăţându-se de gratii. Jair face la fel.

Zăreşte o clipă loja patricienilor şi a magistraţilor din oraş, apoi valuri de nisip o ascund.

Ghiceşte un trup însângerat. Închide ochii, se lasă să alunece, refuzând să vadă mai mult. Dar aude răgetele mulţimii şi cele ale fiarelor, care se amestecă şi se confundă.

Jair rămâne ghemuit, sprijinit de perete. Spartacus se aşază lângă el, în întuneric, în timp ce lumina cenuşie îi scaldă

pe ceilalţi gladiatori cărora Curius pune să li se împartă amfore cu vin.

Oamenii beau, cu capul dat pe spate, cu ochii pe jumătate închişi, oferindu-şi gâtul, iar vinul de culoarea sângelui le alunecă prin colţul gurii.

– Niciodată n-o să mai omor pe vreunul dintre fraţii mei, murmură Spartacus.

Îşi strânge pumnii, îi învârteşte deasupra capului.

20

Apollonia îngenunchează în faţa lui Spartacus. Îi apucă pumnii, îi sărută, îl obligă să-şi întindă degetele, să-şi deschidă pumnii. Îşi pune buzele în scobitura palmelor lui.

Partul este aşezat tot pe pământ în *cella* pe care o ocupă la capătul clădirii *ludus*-ului, acolo unde Lantulus Balatius îi ţine pe gladiatorii care au luptat deja, care încep să fie cunoscuţi în Capua după nume şi de care trebuie să aibă grijă ca de nişte animale de preţ, ca să însufleţească viitoarele jocuri: atunci crainicii se răspândesc pe malurile fluviului Volturnus, în pieţele şi târgurile din Capua, anunţând că Crixos Galul, Œnomaus Germanul, Vindex Frigianul şi Spartacus Tracul vor intra împreună în arenă şi vor ţine piept la cinci perechi de gladiatori, pentru o luptă pe viaţă şi pe moarte. Supravieţuitorii vor înfrunta fiarele. Jocurile vor ţine de la prânz până noaptea. Şi, dacă trebuie, se vor prelungi la lumina torţelor. Vin şi pâine vor fi împărţite spectatorilor prin bunăvoinţa pretorului Claudius Glaber, venit de la Roma ca să asiste la cele mai mari jocuri, al celui mai mare lanist din toată Republica, Cnaeus Lentulus Balatius!

Apollonia îi îndoaie degetele lui Spartacus şi astfel îl obligă să îşi strângă pumnii. Îi apropie, îi închide în mâinile

ei. Îi sărută, îi linge. Geme. Povestește, murmurând, cu fruntea plecată, cu pumnii lui Spartacus lipiți de buze.

S-a strecurat, spune ea, în sala unde stau șacalii lui Lentulus Balatius. Beau. A dansat pentru ei. L-a auzit pe Curius, maestrul de arme, repetând că primise ordin de la Lentulus Balatius să taie, înainte de viitoarele jocuri, mâinile lui Spartacus Tracul.

Se întrerupe. Sărută pumnii lui Spartacus, îi deschide palmele, îi sărută fiecare deget.

– Pumnii tăi! geme ea.

El îi strânge, amenință cu ei. Are trupul încordat, ca fierul. Spune că va lupta cu mâinile, ca un om liber, și că o să-l ucidă de Curius. Că va fi nevoie de zece șacali ca să-l pună la pământ. Numai moartea îi va îndoi genunchii.

– Niciodată mâinile mele! spune el, cu dinții strânși.

Apollonia îl îmbrățișează.

– Curius a băut, reia ea. A spus că trebuia să se supună lui Lentulus Balatius, că toți cei care se revoltau împotriva stăpânului *ludus*-ului ajungeau doar o bucată de carne stricată, bună de aruncat la fiare. Nu la lei, ci la hiene și șacali!

Apollonia se apropiase de Curius. Îl mângâiase. Îi amintise că era preoteasa lui Dionysos și ghicitoare. Îl luase după ea în *cella*. Acolo, el continuase să bea, să strige că un gladiator trebuia să intre în arenă cu mâinile și armele lui. Un maestru de arme nu era un măcelar care tranșează carnea înainte de a o vinde. El, Curius, era un om liber, însărcinat să-i învețe pe gladiatori să-și apere viața ca niște războinici. A tăia mâinile unui om înainte de a lupta era sarcina unui călău, nu a lui, Curius. El tăiase brațe, scosese ochi, dar pentru că erau ale barbarilor împotriva cărora câștigaseră victoria

și pentru că trebuiau pedepsiți cei care îndrăzniseră să sfideze legiunile, iar învinșii trebuiau trimiși la triburile lor, pentru ca trupurile lor mutilate să vorbească întregului popor despre puterea teribilă a Romei.

– Curius nu vrea, murmură Apollonia, dar se teme. A băut și a vomitat toată noaptea. Dacă nu-ți taie mâinile, Lentulus Balatius o să pună să-i fie tăiate ale lui. Printre șacali sunt mulți care vor să-l alunge pe Curius din *ludus*, să-l arunce în arenă ca să-și reia locul. El o știe, se teme de un spaniol cu pieptul și pielea neagră ca de taur. L-am văzut, Spartacus. M-a atins. Se numește Vacerra. Nu are nevoie de armă ca să omoare. Are mâini de om care sugrumă. Degetele lui sunt ca niște tije de fier. M-a strâns de gât. I-am simțit unghiile înfigându-mi-se în ceafă. „Îți smulg limba, dacă vorbești", mi-a spus.

Tace câteva secunde, suspină, apoi adaugă faptul că Dionysos a învățat-o să liniștească taurii, și că a știut cum să-l calmeze pe Vacerra.

– O să-ți taie mâinile și ție, și pe cele ale lui Curius. O să ajungă maestru de arme și *ludus*-ul lui Lentulus Balatius nu va mai fi altceva decât o măcelărie.

Spartacus se ridică, încearcă să desfacă brațele Apolloniei. Dar ea îi îmbrățișează coapsele, cu gura lipită de sexul lui.

– Chiar cu mâinile astea o să-l ucid, mormăie Spartacus.

Apollonia scutură din cap.

– O să fii singur, neînarmat, n-o să ai nici timp să ridici şi să îţi prăvăleşti pumnii, că îţi vor crăpa burta şi îţi vor spinteca gâtul. Şi o să te arunce la fiare.

Îşi apasă buzele pe sexul lui Spartacus.

– Dionysos nu vrea să mori, murmură ea. Nu uita şarpele care îţi înconjura faţa, puterea unui prinţ pe care ţi-o prevestea visul.

Corpul Apolloniei începe să tremure.

– Eu sunt vocea, carnea lui Dionysos. Ele îţi vor da putere şi îţi vor arăta drumul.

Spartacus rămâne nemişcat, cu degetele cufundate în părul Apolloniei.

– Ce spune Dionysos? întreabă el.

Apollonia ia sexul tracului în gură.

Corpul lui Spartacus se arcuieşte ca şi cum o forţă de neînlăturat îi cuprinde şalele. Simte seva puterii urcând în el, un foc de aur topit i se răspândeşte de-a lungul picioarelor, al pulpelor, în pântec, până în mădular.

În sfârşit, Apollonia se ridică.

– Trebuie să fugi încă din noaptea asta, spune ea.

Iese din *cella* şi Spartacus îi aude paşii fugind pe culoar, vocea care îi trezeşte pe ceilalţi gladiatori.

21

Gladiatorii intră în *cella* lui Spartacus, întinzând spre el palmele deschise.

Nu sunt înarmați.

Se îngrămădesc unii în alții în cămăruță, fără să-l scape din ochi pe trac. El stă în picioare, cu brațele încrucișate. Jair Evreu este alături de el. În umbră abia dacă se ghicește Apollonia, lipită cu spatele de zidul din capăt.

Vindex Frigianul înaintează, îi dă la o parte pe Crixos Galul și pe Œnomaus Germanul. Spune că l-a văzut la începutul nopții pe Vacerra, șacalul, ochii și urechile lui Lentulus Balatius, punându-i pe sclavi să ridice toate armele depozitate în *ludus*.

Vindex își duce mâna stângă la gât, în timp ce pe dreapta o ține pe piept, ca și cum simțea deja rănile pe care sulițele și spadele aveau să i le facă.

– Noi suntem cu mâinile goale, insistă el. Ce vrei să facem? Vacerra n-a lăsat nici măcar țepușele de antrenament, nici plasele. Avem mâinile goale. Ne vor ucide când vor voi, sau mai degrabă o să ne dea la fiare. O să-l aleagă dintre noi pe cel pe care o să-l pedepsească primul.

Ridică mâinile deasupra capului.

– Curius a spus-o, Vecerra a repetat-o strigând în *ludus:* o să înceapă cu tine, Spartacus. O să-ți taie mâinile. Și, mai târziu, vor urma ale noastre. Ce vrei să facem?

Vindex Frigianul se ridică pe vârful picioarelor. Astfel, el care este înalt, domină umerii și capul gladiatorilor care sunt îngrămădiți pe coridor în fața cămăruței lui Spartacus.

Sunt mai mult de câteva zeci, cărora întunericul le amestecă trupurile și fețele, creând o magmă negricioasă din care se ridică un murmur și frânturi de fraze răsună scurt, amplificate de ziduri. Sunt aproape niște vaiete, niște implorări.

Una din voci spune că Lentulus Balatius nu va putea să-i ucidă pe toți. Ce-o să creadă spectatorii și patricienii din Capua dacă Balatius nu oferă decât lupte între ciungi? „Dacă vrea să luptăm, va trebui să ne lase mâinile aproape tuturor și să ne dea armele înapoi. Să ne întoarcem în *cella* și să așteptăm!“

O altă voce strigă că Lentulus Balatius o să-i dea pe toți la animale, imediat ce va cumpăra alți sclavi din piață, de la Roma, cu care să facă o nouă grupă de gladiatori.

– Noi n-o să-i cunoaștem pe acei luptători. Ne vor lăsa să fim aruncați în arenă, așa cum noi i-am lăsat gladiatorii răniți să fie devorați. Fiecare are doar o singură viață! țipă vocea pe un ton și mai ascuțit. Fiecare trebuie să și-o apere. Celălalt să crape, eu să supraviețuiesc!

– Nici unul dintre noi nu va supraviețui! strigă Apollonia.

A ieșit din umbră. Se agață de gâtul lui Crixos și Œnomaus. Se prinde de ei și li se cațără pe umeri.

– Dionysos mi-a spus că trebuie să fugim încă din noaptea asta, că șacalii au să ne omoare sau o să ne mutileze în zori, că așa a decis Lentulus Balatius. L-a însărcinat pe Vacerra să facă curățenie în *ludus*. Apoi o să ne târască trupurile în arenă și vor da drumul fiarelor. Vor duce lucrurile la bun sfârșit. Așa se vor deschide noile jocuri din Capua. O să curgă sânge, un carnagiu. După festinul fiarelor, îi vor împinge în arenă pe Curius, împreună cu câțiva șacali. Și o să fie nevoiți să se bată.

Cambrată, sprijinindu-se pe capetele lui Crixos și Œnomaus, Apollonia repetă:

– Trebuie să fugim în noaptea asta, acum!

Se lasă să alunece de-a lungul corpurilor celor doi gladiatori. Se face un moment de liniște, apoi, dintr-odată, răsună vocea lui Vindex Frigianul:

– Să fugim unde? Suntem goi. O să ne vâneze așa cum hăituiesc lupii. O să fim prinși. Ferice de cei care vor fi omorâți! Pe ceilalți o să-i jupoaie cu biciul. O să-i răstignească.

Spartacus face un pas înainte, îl apucă pe Vindex de umeri, îl zgâlțâie.

– Fie ca aceia care vor să se lase sugrumați sau mutilați să rămână aici, spune el. Ceilalți, care nu se tem să moară ca lupii, să vină cu mine!

Îi dă la o parte pe Vindex, Crixos, Œnomaus.

Ceilalți gladiatori se îndepărtează și îl lasă s-o ia pe coridor. Apollonia și Jair îl urmează și, în spatele lor, se face agitație, se ridică pumnii, în timp ce câțiva gladiatori se lipesc de pereți, lăsând să treacă acest val de mai multe zeci de oameni, apoi se întorc în *cella*, cu frunțile plecate, uitându-se

mereu înapoi, răzgândindu-se uneori – iar unii dintre ei se alătură grupului care, condus de Spartacus, a ajuns la porțile *ludus*-ului, ce dau spre malurile Volturnusului.

Porțile sunt distruse cu umerii și cu picioarele, sunt ridicate grinzile care le blochează, se prăbușesc, în fine se deschid și, dintr-odată, adierea albă a nopții cu lună pătrunde în *ludus,* în același timp cu zgomotul apelor Volturnusului, care curge în urmă.

Brusc, un bărbat apare, cu brațele desfăcute, în fața lui Spartacus.

Strigă că gladiatorii trebuie să se întoarcă în *ludus,* că astfel își vor salva viața, că el, Curius, n-o să-i spună nimic lui Lentulus Balatius de această încercare de fugă, de această revoltă, că mai este vreme să renunțe, că fugind se aruncă într-un abis: n-o să se mai poată agăța de peretii prăpastiei, o să-și rupă oasele, o să se zdrobească, n-o să mai rămână din ei decât niște carne care palpită, bună să hrănească răpitoarele, cu care să se delecteze vulturii, acvilele sau corbii.

Spartacus îl apucă pe Curius, maestrul de arme, de mâini. La lumina lunii nu-i distinge decât silueta, nu-i recunoaște decât vocea.

– Lasă-ne să trecem! spune el, dându-l la o parte. Vrem să ne luptăm și să murim ca oameni liberi, și nu să fim omorâți ca niște animale de măcelărie.

Curius nu mai rezistă; merge alături de Spartacus repetând că el însuși este un om liber, un gladiator care a făcut o înțelegere cu Lentulus Balatius, că nu este un călău, nici un

măcelar, că i-a spus-o și i-a repetat-o Apolloniei, că l-a oprit pe Vacerra.

– Vino cu noi, îi spune Spartacus. Chiar mâine Lentulus Balatius o să te arunce la fiare dacă rămâi.

Se oprește, îl privește fix pe Curius.

– Tu nu ești un șacal, spune el. O să fim cu toții oameni liberi!

Spartacus pornește din nou la drum cu pași mari, pe malul sinuos care coboară în pantă lină spre Volturnus.

Orașul Capua este un amestec întunecat de clădiri îngrămădite unele în altele, pe malul stâng al fluviului.

Spartacus își întoarce capul fără să se oprească din mers. În ceața nopții, numără șaptezeci, optzeci de gladiatori care merg umăr la umăr, încurajându-se.

– Lentulus Balatius va cere magistraților să pună pe urmele tale miliția din Capua, obiectează Curius.

El ridică din umeri.

– E adevărat că miliția nu știe să se bată, dar voi nu aveți arme, continuă el.

– Dacă trebuie o să ne batem cu crengi și pietre ascuțite, răspunde Spartacus. N-o să rămânem cu mâinile goale!

Străbătuseră deja toată valea Volturnusului, care înconjura orașul. Ajung la un pod ale cărui dale păreau albe în lumina lunii.

De acolo începe câmpul, se întind plantațiile de pomi fructiferi, viile, lanurile de grâu. Încă nu s-a luminat de ziuă și pe drum nu e nici un om.

– Pretorul Claudius Glaber este în Capua, reia Curius. Dacă scapi de miliție, Glaber o să obțină de la Roma o armată care o să te urmărească. Unde te vei duce, Spartacus?

Tracul întinde brațele, arată conul negru al Vezuviului, care seamănă cu vârful unei lănci, înfipt în carnea albă a orizontului.

Partea a treia

22

– Câinii au fugit în noaptea asta! exclamă Cnaeus Lentulus Balatius.

Stă pe scaun în *villa* sa din Capua, cu mâinile încrucișate pe burtă, privind frescele pictate pe pereții și tavanul peristilului din grădina interioară.

Dincolo de vestibul și de intrarea în locuință, se zărește aleea de pini-umbrelă care duce la Volturnus. Bărcile sunt ancorate la mal, legate de țărușii înfipți în pământ.

– Câți sunt? întreabă pretorul Claudius Glaber, instalat într-un fotoliu de piele.

Își sprijină brațele de mânerele sculptate. Degetele lui strâng capetele de leu cioplite în lemn, ai căror ochi sunt din pietre albastre.

Lentulus Balatius nu întoarce capul. Degetele mari se răsucesc unul în jurul celuilalt, într-o mișcare de rotație înceată.

– Mai mult de șaptezeci, șaptezeci și cinci, fără să-i mai pun la socoteală pe servitorii care li s-au alăturat, și pe Curius, un om liber, maestrul meu de arme. A fost văzut mergând alături de tracul pe care tu mi l-ai vândut, Paquius.

Negustorul de sclavi sosise în acea dimineață de la Roma, în tovărășia lui Posidionos și a celor doi tineri care nu-l părăseau niciodată pe retorul grec. Stăteau acum în pragul vestibulului, în picioare, unul în fața celuilalt, cu picioarele și

braţele goale, cu părul buclat, cu trupurile atât de bine făcute, încât păreau nişte statui. Din peristil se auzea hârjoneala lor.

– Tu mi-ai vândut pentru cincizeci de talanţi pe trac, pe vindecătorul evreu şi pe preoteasa lui Dionysos.

– De fapt, tu mi-ai oferit suma asta, mormăie Paquius.

Stă pe un scăunel cu picioarele încrucişate. Este aplecat, cu coatele pe coapse; sub tunica albă se zăreşte burta proeminentă.

– Tu, Posidionos, spune Lentulus Balatius aplecându-şi capul spre grec, tu eşti cel care îl voiai pe trac, ca să ţi-l bagi în pat, şi ai venit până aici...

– Doream să-l văd luptând, chiar voiam să-ţi propun să-l cumpăr de la tine.

– Fugi după el! bodogăne Lentulus Balatius.

Rânjeşte.

– Au treversat podul, reia el. Un sclav i-a văzut în zori mergând în direcţia Vezuviului. În frunte era preoteasa şi în urma ei venea Spartacus al tău.

Arată cu o mişcare din bărbie spre cei doi tineri.

– Credeam că nu apreciezi decât tinerii cu pielea fină, cu fundul epilat. Deci vrei să-ţi freci cornul şi de un gladiator. Ridică din umeri. Ai cu adevărat curiozitatea şi gusturile unui retor grec, Posidionos. Nu-ţi poţi ascunde originea! Dar să ştii... Ridică mâna, ameninţă cu arătătorul: Tribunul miliţiei din Capua şi-a trimis trupele pe urmele lor. Îl ştiu pe Amillus, o să-i hărţuiască şi o să-i aducem înapoi, aici, vii. Vreau să-i văd aici – loveşte cu piciorul în podeaua cu dale a peristilului –, în lanţuri, cu frica în priviri, cu trupurile asudate, ca nişte animale sălbatice care au fost capturate, şi o să poţi să-mi propui o mie de talanţi, să mă implori ca un amant orbit de pasiune, că n-o să ţi-l las! Pretor...

Se înclină în faţa lui Claudius Glaber.

– O să organizez pentru tine, cu câinii ăştia, jocuri cum nu-ţi poţi imagina. Ai văzut ce i-am făcut celtului? A alergat cu mâinile tăiate ca şi cum ar fi putut scăpa de leii mei de Libia. Cu ăla, cu Spartacus al tău, Posidionos, vreau un spectacol pe care nici un locuitor din Capua să nu-l poată uita. Leilor mei le place carnea vie. Vreau să le-o ofer! Îmi cunosc fiarele. Ştiu să aştepte. Jocurile astea o să fie cele mai frumoase din câte a prezentat vreodată un lanist în oraşele Republicii. Nici măcar la Roma, pretor, nu vei vedea ce-o să-ţi arăt eu!

– Mai întâi să-i prinzi, spune serios Posidionos.

Se ridică apoi, face câţiva paşi pe peluza grădinii, se apropie de fântână, îşi pune mâinile sub jet.

– Tracul ăsta este ca apa, continuă el. O să-ţi alunece printre degete. În Tracia, tribunul Legiunii a VII-a, Calvicius Sabinus, l-a pus în cuşcă şi a ales el însuşi un dac, un uriaş, Galvix, care trebuia să-i sfâşie ceafa dintr-o lovitură, într-o luptă pe viaţă şi pe moarte, cu mâinile goale. Şi ştii ce s-a întâmplat? Galvix a refuzat să-l ucidă şi a ales să moară.

Posidionos se aşază din nou alături de pretorul Glaber.

– Spartacus este un om pe care zeii îl apără, continuă el. Sunt sigur de asta. Preoteasa aia şi evreul veghează asupra lui. Nu va muri până ce zeii nu vor decide. Voiai să-l arunci la fiare? A fugit. Vrei să-l prinzi viu? O să-ţi scape, Balatius, şi, dacă într-o zi pui mâna pe el, n-o să ai decât trupul lui mort.

– O iei razna, retor! Nu eşti decât un grec cu capul plin de minciuni. Aici, Roma stăpâneşte cu sabia şi cu legea. Nimeni nu poate sfida Roma, nici un popor, nici un rege. Crezi că un câine nenorocit, un gladiator trac va putea învinge, când Hannibal şi Cartagina, sau sute de mii de sclavi revoltaţi din Sicilia au fost învinşi? Visezi, retore!

Lentulus Balatius pocneşte din palme. Sclavii aduc amfore umplute cu vin rece, castroane pline cu ciuperci fripte şi salată, tăvi încărcate cu sturzi grăsuţi, cu carnea care se topeşte în gură.

– I-am hrănit pe câini ca pe nişte patricieni, spune Lentulus Balatius, vorbind cu gura plină, ştergându-şi buzele cu dosul mâinii. Mormăie: Vreau să-mi dea înapoi carnea şi vinul odată cu carnea şi sângele lor!

Amurgul îşi lasă încet-încet vălul de purpură şi cenuşiu, şi pinii-umbrelă de pe alee se pierd în penumbra care pare să urce de pe Volturnus.

Se aprind lămpile şi torţele. Uleiul şi răşina sfârâie. Tinerii sclavi ai lui Posidionos stau lungiţi în vestibul.

Dintr-odată se aude larmă de voci. Unele siluete înaintează încet, altele traversează în fugă atriumul, grădina interioară.

Una dintre ele se înclină în faţa lui Lentulus Balatius.

– Am fost împreună cu miliţia, murmură omul. Tribunul Amillus este rănit.

Lentulus se ridică, îl apucă pe om de umeri şi urlă:

– Ţi-am spus, Vacerra: ori tu, ori ei!

Vacerra îşi arată braţele însângerate.

– Sunt înarmaţi, explică el. Sclavii li s-au alăturat după ce au tăiat pomii fructiferi, au tăiat boii. Erau ca nebuni. Miliţienii au fugit. Tribunul Amillus şi cu mine...

Lentulus Balatius îl respinge pe Vacerra.

– Întoarce-te în *ludus,* mormăie el trântindu-se pe scaun. O să fii maestrul meu de arme.

Pretorul Claudius Glaber face un semn, invitându-l pe Vacerra să se apropie.

– Povesteşte-mi, îi spune.

23

Iluștri și Veneraţi Senatori,

Eu, Claudius Glaber, pretor al Republicii, în vizită la Capua pentru a face Dreptate în numele vostru, lansez un strigăt de alarmă.

De mai multe zile, un vânt rău suflă peste această provincie. Gladiatorii au fugit din ludus-*ul lanistului Cnaeus Lentulus Balatius. Nu erau decât șaptezeci și trei, dar s-au organizat, iar sclavii care lucrează pe câmpuri li s-au alăturat.*

Au luat-o spre muntele Vezuviu și nimeni, pentru moment, nu i-a putut opri.

După ce au părăsit clădirile ludus-*ului, pe malurile fluviului Volturnus, cu complicitatea maestrului de arme, un gladiator liber, au devalizat o rotiserie situată la marginea amfiteatrului din Capua.*

Astfel au pus mâna pe cuțite și țepușe, precum și pe mâncare.

Lanistul, Cnaeus Lentulus Balatius, avertizat de această revoltă și fugă, a obținut de la magistrații orașului să pună miliția din Capua pe urmele nenorociților de sclavi.

Consultat de Balatius și de magistrați, am aprobat această decizie. Miliția, alcătuită din trei sute de oameni aflați sub comanda tribunului Amillus, s-a strâns deci în aceeași noapte și a părăsit Capua în zori, toți fiind convinși că, la cădearea serii, Amillus și milițienii îi vor aduce înapoi pe fugari, legați.

Lanistul Balatius visa deja la jocuri în care să-i dea pe gladiatori leilor.

Știam mult prea bine ce animale sălbatice sunt sclavii, ca să fi crezut în acest sfârșit rapid și fericit al celor întâmplate, și îmi exprim aici temerea față izbucnirea unei revolte.

Familia mea păstrează încă amintirea războaielor sclavilor, care au însângerat Sicilia, au distrus cele mai frumoase dintre grânarele și depozitele noastre, și chiar i-au ucis pe ai noștri.

Un sclav care-și rupe căpăstrul devine o fiară. E și mai rău dacă este un gladiator care știe să se bată și să moară.

Doar în câteva zile, fugarii din ludus-*ul din Capua au arătat că sunt la fel de periculoși ca o armată barbară. Și încă nu sunt decât o sută.*

Punând cap la cap poveștile celor care i-au urmărit și hărțuit în zadar, le-am putut reconstitui traseul.

Înarmați cu țepușe și cuțite luate de la rotiserie, cu burdihanele pline de carne și vin, s-au îndreptat spre Vezuviu, doborând ici și colo pomii fructiferi, dând foc grânarelor, furând.

Se pare că s-au împăcat cu zeii.

O preoteasă a lui Dionysos, tovarășa unuia conducătorii pe care și i-au ales, un războinic trac care a fost soldat auxiliar al Republicii și al cărui nume este Spartacus, merge în fruntea lor, cântă și dansează.

Ea a condus banda pe unul din drumurile care duce în portul din Cumae și pe care umblă numeroase convoaie.

Acești gladiatori au devalizat mai multe care pline cu arme destinate ludus-*ului din Capua și făurite în Sicilia. Au*

obținut deci tridente, plase, spade curbate: echipamente pentru gladiatori, dar, în mâinile lor, arme de temut.

Milițienii din Capua și-au putut da seama mai târziu, când i-au înfruntat pe fugari.

Tribunul Amillus, pe care l-am văzut rănit și umilit, mi-a povestit despre luptă.

Milițienii erau de trei ori mai numeroși decât sclavii, dar aceștia urlau ca niște fiare sălbatice și au pus pe fugă majoritatea milițienilor care și-au abandonat armele. Numai o mână dintre ei, printre care și tribunul, au rezistat. Amillus mi-a spus cât de surprins a fost să-i vadă pe sclavi supunându-se tracului Spartacus ca niște soldați, și cum au pornit la luptă luând armele milițienilor fără să ezite să încerce să-i ucidă pe cei care, ca el, Amillus, continuau să se bată.

Cu frica în priviri, tribunul miliției din Capua mi-a repetat că acest Spartacus era o căpetenie de război hotărâtă, dând dovadă se sânge rece și impunându-și autoritatea trupei de gladiatori și de sclavi.

L-am interogat pe lanistul Cnaeus Lentulus Balatius, care a trebuit să recunoască faptul că, printre gladiatori, acest Spartacus era de fapt ascultat și urmat.

Amenințarea cu pedeapsa pe care Balatius a decis s-o administreze acestui Spartacus a declanșat la început rezerva maestrului de arme din ludus, *apoi trădarea lui, revolta gladiatorilor și, în fine, fuga maestrului se arme în tovărășia sclavilor.*

Un retor grec, Posidionos, care se află în Capua, l-a cunoscut pe Spartacus în Tracia și se pare că el însuși este atras de acest bărbat a cărui vitejie o subliniază. Amintește cum soarta l-a favorizat până acum de mai multe ori. Spartacus a supraviețuit unei lupte organizate de tribunul

Legiunii a VII-a care nu putea, conform regulilor, să se încheie decât prin moartea lui. Dar adversarul său a renunțat să-l ucidă și a preferat să moară el decât să-l facă să piară.

Tracul este un războinic mândru de originea lui, care zice că e regală.

Preoteasa lui Dionysos și vindecătorul evreu care îl însoțesc îi repetă că este un protejat al zeilor, și tot asta spune și Posidionos. Condusă de un asemenea om, revolta gladiatorilor poate reprezenta un mare pericol pentru Republică.

Provincia Capua este bogată. Are zeci de mii de sclavi care lucrează în case și pe domenii.

Dacă zvonul revoltei sclavilor, victorioasă, se răspândește, riscă să răvășească provincia ca un foc de vară, când vântul duce flăcările și ele devorează lanurile, pădurile și grânarele.

Provincia Capua este aproape de Roma.

Dacă revolta gladiatorilor nu este înăbușită, ea va deveni un război al sclavilor care nu va putea fi oprit la o insulă, cum a fost cazul Siciliei, ci va amenința capitala, așa cum au făcut-o cândva armatele barbare.

Astăzi, suta de fugari a început să urce pantele Vezuviului.

Poate este semnul că zeii au început să-i orbească, pentru că, odată ajunși în vârf, o să fie ușor de încercuit.

Sigur, au astăzi arme de luptă: lănci, sulițe, cuirase, căști, scuturi, jambiere pe care le-au luat din căruțe, sau de care i-au deposedat pe milițienii din Capua.

Dar, Iluștri și Veneraţi Senatori, dacă îmi încredinţaţi conducerea luptei, o să înăbuș această revoltă înainte ca zvonul despre ea să cuprindă provincia.

Vă cer deci să mă autorizaţi să ridic o armată de pedestrași a cărei comandă o voi prelua.

O să înconjor vârful muntelui Vezuviu cu o coroană de fier, apoi, pas cu pas o să îl cuceresc, lăsând pe pantele lui numai cadavrele acestor animale sălbatice, cruţându-le viaţa unora dintre ei, și mai ales pe cea a războinicului trac, Spartacus, pentru ca pedepsirea lor să amintească pentru totdeauna de puterea invincibilă a Romei.

Partea a patra

24

Spartacus merge pe pământul care seamănă cu un strat de cenușă.

Este un praf fin, în care strălucesc scântei de metal, ca niște stele îndepărtate pe un cer portocaliu.

Se oprește, își ridică fruntea.

În fiecare zi, când amurgul sărută orizontul și marea capătă culoarea sângelui, vârful muntelui Vezuviu dispare, ascuns de norii negri.

– Privește, spune Apollonia. Dionysos doarme.

Cu o mână se agață de brațul lui Spartacus, cu cealaltă smulge un ciorchine stafidit din viță-de-vie sălbatică, cu butucii groși și noduroși ca brațele gladiatorului.

– Este pământul lui Dionysos! exclamă ea.

Zdrobește boabele de struguri între degete. Duce pulpa verde și lipicioasă la gură, își unge buzele.

– Este sângele lui Dionysos, repetă ea.

Spartacus își eliberează brațul, înaintează până la marginea platoului, ultimul înainte de pantele abrupte, aproape verticale, ce formează vârful conului a cărui bază au urcat-o în fugă, sărind din stâncă în stâncă, temându-se să nu fie ajunși de trupele romane, despre care sclavii, ce lucrau pe câmpurile de orz și de grâu sau în vie, le-au spus că au părăsit Capua – vestea s-a răspândit din domeniu în domeniu, din sclav în sclav: un țipăt, câteva șoapte erau destul.

La poalele muntelui, un cioban le-a arătat câmpia care se întindea până la Capua:

– Sunt trei mii de pedestraşi, le-a spus el. Pretorul Claudius Glaber îi comandă. Printre soldaţi sunt şi gărzile de corp de la *ludus*-ul lui Lentulus Balatius. Se zice că lanistul a anunţat deja că o să ofere în curând cetăţenilor din Capua jocuri cum nu s-au mai văzut. O să-i pună să lupte, spune el, pe gladiatorii care, din laşitate, trădându-şi stăpânul, au fugit, şi vor fi obligaţi să facă dovada curajului lor. Unora le va scoate ochii, altora le va tăia membrele; o să fie o luptă între animale sălbatice, care, rănite, turbează de durere.

Ciobanul i-a condus pe versanţii muntelui Vezuviu; acolo, le-a arătat că, deasupra locuinţei zeilor care trăiesc acolo, sus, în vârf, şi uneori mormăie făcând pământul să se cutremure, exista o întindere plată, lată ca o mână de uriaş.

Nu se putea ajunge pe acel platou decât printr-un singur defileu, atât de îngust, încât un om abia dacă putea trece. Era platoul oamenilor liberi, acolo unde sclavii din provincie se refugiau şi unde nimeni nu putea ajunge să-i caute, pentru că era destul o praştie şi o piatră bine ascuţită ca să omori pe oricine se aventura în defileu.

– Pe pământul ăsta cenuşiu creşte viţa sălbatică. Aici sclavul devine om liber, le-a mai spus ciobanul.

A arătat spre platoul care părea treapta unei scări. Crestele îl încadrau, făcându-l inaccesibil. Defileul prin care se putea ajunge la el era atât de îngust, că abia putea trece prin el un om.

Au luat-o prin defileu, unul după altul, în spatele ciobanului.

În frunte se afla Apollonia, pentru că era preoteasa lui Dionysos şi pentru că muntele Vezuviu era locuinţa zeului.

Apoi Spartacus, pentru că gladiatorii deciseseră astfel, întinzînd brațele spre el, repetând toți odată: „Tu, tracule, tu înainte".

Apoi arătară spre Crixos Galul, apoi spre Œnomaus Germanul și, în cele din urmă, spre Vindex Frigianul.

Șovăiră, dar unul dintre ei arătă spre Jair Vindecătorul. Mulțimea murmură, dar în cele din urmă îl împinseră spre defileu și el trecu după cele patru căpetenii.

Apoi gladiatorii se întoarseră și unul dintre ei se apropie de Curius, maestrul de arme din *ludus:*

– Tu, tu o să treci ultimul.

Așa au ajuns pe platou și Spartacus a pus cinci oameni la ieșirea din defileu. Trebuia să omoare pe oricine încerca să treacă.

Apoi a poruncit să se rostogolească blocuri de piatră, ca să închidă defileul cât mai bine.

Și așteptarea a început.

Le era foame. Au mestecat boabele de struguri acre și verzi, frunzele de viță sălbatică; au dezgropat rădăcini și au încercat să prindă mici animale de pe pantele care se înălțau spre vârful muntelui Vezuviu, la fel de gri precum cenușa, și care alergau să se ascundă în vizuinele lor. Le-au scos cu țăruși, cu sulițe, cu lănci: le-au omorât zdrobindu-le boturile de șobolani cu ochii roșii. Apoi și-au împărțit carnea ațoasă pe care au devorat-o crudă.

Pentru că n-au putut să aprindă focul.

Tot așa au pândit și păsările care își aveau cuibul în scobiturile falezelor. Au mâncat șerpi, păianjeni mari.

Unii – gladiatori italieni în mare parte – l-au înconjurat pe Spartacus, reproşându-i că i-a adus pe acest platou, pe coasta muntelui Vezuviu, care era un munte blestemat; l-au anunţat că aveau să coboare din nou în câmpie, unde vor găsi fructe, orz, sate de jefuit, carne şi femei.

S-au întors spre Apollonia, spunând că nu fugiseră din *ludus*-ul din Capua ca să îndure din nou nedreptatea, pentru că unii, ca Spartacus, aveau femeie, şi ei nu.

Apollonia a ieşit în faţă. Şi-a deschis tunica şi a strigat:

– Cel care mă vrea, să mă aibă!

Dar nici unul dintre cei care protestaseră n-a îndrăznit s-o atingă. Spartacus a arătat spre defileu şi a răspuns că fiecare era liber să părăsească tabăra, dar că moartea îl aştepta neiertătoare în câmpie. Dacă, printr-un miracol, supravieţuia, cel care pleca nu va mai fi niciodată acceptat printre ei.

Un singur gladiator, care se numea Genua Ligurul, s-a strecurat printre blocurile de piatră şi a dispărut în defileu. Ceilalţi s-au întors la colibele pe care şi le construiseră din butuci şi frunze de viţă.

Li s-a făcut sete şi au îngenuncheat ca să bea apă din bălţile noroioase. Când ploaia s-a prăvălit din cer şi de pe pante, au încercat s-o adune în pânze înnodate ca nişte burdufuri. După câteva zile, au fost nevoiţi să le lingă, să le stoarcă cum au putut, ca să mai găsească un strop din această mană cerească despre care Apollonia pretindea că zeii le-o dădeau cu ţârâita, ca să-i facă să rămână atenţi, în aşa fel ca romanii să nu poată surprinde.

Deşi era o zi fără vânt, un vârtej de praf a acoperit totuşi câmpia şi poalele crestelor.

Gladiatorii s-au apropiat de marginile platoului şi au auzit tobele şi trompetele armatei pretorului Claudius Glaber.

Orbiţi de strălucirea cuiraselor şi a spadelor, au ghicit şirurile lungi de pedestraşi care începeau să urce încet muntele Vezuviu, având în frunte înălţate steagurilor lor.

Pretorul Claudius Glaber era înconjurat de cei şase lictori ai săi, cu fasciile pe umăr. Unul dintre ei, care mergea alături de Glaber, ţinea steagul pe care vulturul Romei îşi desfăşura aripile negre.

Pe platou, unii au strigat că trebuia să alerge în întâmpinarea soldaţilor, să-i ia prin surprindere, în plin urcuş, să nu aştepte ca ei să încercuiască platoul.

Deja mureau de foame şi de sete; cum vor putea supravieţui dacă romanii îi asediau?

Toată lumea ştia de ce era în stare armata Romei. Oamenii ei vor rămâne acolo, pe platoul de la poalele muntelui, câtă vreme va fi nevoie. Poate chiar o să aprindă focuri mari, ca să-i afume ca pe nişte şobolani.

Spartacus îi chemă în mijlocul platoului pe Crixos Frigianul, pe Œnomaus Germanul, pe Vindex Frigianul şi le ceru lui Jair Evreul şi Curius, maestrul de arme, să se aşeze lângă el, închizând astfel cercul.

Apollonia stătea în picioare, cu ochii închişi, cu capul dat pe spate, cu picioarele depărtate, cu mâinile în şolduri, răsucindu-şi trupul într-o rotaţie din ce în ce mai amplă şi mai rapidă, în aşa fel încât după câteva clipe vârful şuviţelor ei blonde atingea pământul de culoarea cenuşei.

– O să-i ucidem! strigă Spartacus cu voce puternică, ca să fie auzit de gladiatorii care, la câţiva paşi, înconjurau grupul care stătea jos.

Și, ținând brațul întins, arătă spre defileu.

– Tu, Vindex Frigianul, tu le vei zdrobi fețele cu pietrele din praștia ta. Și dacă cel pe care l-ai nimerit se ridică, ceilalți îl vor mutila. Nici un roman, cu trupul în întregime acoperit cu armură, nu trebuie să ajungă în defileu. Și cum nu se vor putea cățăra pe faleze, nici să ridice până la tabăra lor mașinăriile de asediu, nimic nu se va schimba. O să trăim în continuare sub protecția lui Dionysos.

Privi în direcția vârfului muntelui Vezuviu.

– O să murim și fără să ne atace, observă Crixos Galul. Suntem înfometați și însetați. Ne lasă puterile. Unde sunt orzul, fasolea, fructele uscate, carnea și vinul din *ludus?* Eram destinați morții, dar trupurile noastre nu sufereau decât în luptă. Aici suntem liberi, dar fiecare clipă e o suferință.

Spartacus s-a ridicat.

– Cei care regretă captivitatea nu au decât să părăsească platoul, așa cum a făcut Genua Ligurul.

– Spun doar că nu trebuie să ne lăsăm cadavrele să putrezească aici, ci că trebuie să ne batem, Spartacus! spune răspicat Crixos.

– Înainte de a lovi trebuie să stăm la pândă, ripostează tracul. La vânătoare, în pădurile noastre, pândim zile și nopți ursul sau lupul înainte de a-i ataca.

Astfel, în fiecare zi, de când pretorul Claudius Glaber a pus să fie ridicate corturile mai jos de platou, Spartacus se duse până în buza stâncii ca să-i privească pe luptătorii acestei armate de trei mii de oameni cărora pare să le pese foarte puțin de cei o sută de fugari asediați, aflați deasupra lor.

La început au încercat să-i atace, dar mai mulți au căzut încercând să ajungă în defileu, iar Claudius Glaber a poruncit

să oprească atacurile inutile. Moartea avea să-i secere singură pe sclavii lipsiți de hrană, de apă și de foc.

Era suficient să aștepte.

Mirosul oilor fripte, al supei de orz care fierbe urcă până la platou.

Spartacus se întinse pe pământ.

Avea impresia că, dacă rămânea în picioare, o să se clatine în abis. Smulse niște frunze și niște ciorchini de struguri de viță sălbatică. Le rupse butașii, își umplu gura cu boabele, cu tijele, cu fibrele lor.

Privi panta care coboară, lină, înspre tabăra romană.

Era de-ajuns să se strecoare într-o noapte de-a lungul peretelui stâncos. Astfel îi va surprinde pe soldații care benchetuiesc și sforăie în corturile lor, fără ca vreo santinelă sau vreun post de veghe să-i păzească.

Spartacus începu să împletească acei curmei pe care nu-i putea mesteca. Vedea cum, treptat-treptat, din mâinile lui se naște o funie.

Se întoarse, își întinse spatele, și privirea i se pierdu printre pantele acoperite de vița sălbatică și deasă, care, cu butucii și frunzișul ei acoperă pământul de culoarea cenușii.

Spartacus se ridică, intră în colibe. Trezește, îi îmbrâncește pe oamenii cu privirile tulburi din cauza lâncezelii, a foamei și a setei.

– Curmeii ăștia! strigă el. Toți aracii ăștia! O să fie smulși, jupuiți și o să-i ducă până în mijlocul platoului!

Nu e nevoie decât de o zi și butașii sunt strânși. Spartacus apucă unul dintre ei, mușcă, îi smulge fibrele, se apucă să le

împletească, să le înnoade, când îl aude pe Vindex Frigianul scoțând un strigăt.

Se apropie de el la marginea platoului.

La picioarele stâncilor, în mijlocul taberei romane, s-a ridicat o cruce. Se poate distinge silueta unui bărbat cu capul lăsat pe umărul stâng. Are trupul acoperit de sânge. Păsările dau roată în jurul feței lui.

– Genua Ligurul! strigă Crixos.

Toți rămân nemișcați multă vreme, privind.

Apoi, Spartacus se întoarce, se îndepărtează și toți îl urmează.

25

Spartacus își ridică privirea.

Luna nu este mai mare decât un ciob, pe care norii îl acoperă și, încet-încet îl fac să dispară.

Se apleacă peste hău, acest abis negru în fundul căruia moare jarul vetrelor pe care romanii, în fiecare noapte, îl lasă se se stingă.

– Acum! spune tracul.

În spatele lui, gladiatorii sunt goi, cu trupurile mânjite cu pământ amestecat cu cenușa care acoperă platoul.

Au în mâini funii lungi pe care le-au împletit din curmeii de viță.

Au trecut mai multe zile de când le răsucesc, le înnoadă, le încearcă rezistența. Adesea au renunțat, aruncând cât colo aracii cărora trebuiau să le smulgă fibrele.

„Asta nu e luptă de gladiator!“ protestau ei.

Crixos Galul s-a apropiat de mai multe ori de Spartacus, clătinându-și capul mare, al cărui păr ciufulit îi acoperă fruntea și obrajii.

– O să ne rupem oasele, s-a împotrivit el. În cazul ăsta, ei nu trebuie decât să ne omoare.

– Eu o să cobor primul, s-a mulțumit să răspundă Spartacus.

Acum este momentul, în această noapte fără lună.

Se aruncă funiile.

Ele se leagănă de-a lungul stâncii care se înalță în spatele taberei romane, tabără pe care n-o păzește nimeni.

Ce pretor își poate imagina că oamenii își vor da drumul goi, cu pumnalul strâns între dinți, și că se vor prăvăli peste legionarii adormiți după ce au chefuit?

– Te urmez, spus Crixos.

Œnomaus Germanul va coborî ultimul, după ce a aruncat lăncile și sulițele.

Apollonia se așază între Spartacus și Crixos. Și ea e goală, mânjită cu cenușă, și le spune:

– Știu să ucid. Vreau să ucid și eu!

Numai vuietul vântului vine dinspre mare, urcă colinele muntelui Vezuviu, ia cu el și zgomotele: frecarea trupurilor și a funiilor de stâncă, strigătele înăbușite ale unui om care s-a rănit de stâncă, pocnetul surd al armelor care culcă iarba.

Platoul pe care pretorul Claudius Glaber a pus să se ridice corturile armatei este pământ arabil, și numeroase izvoare țâșnesc dintre stânci. Un torent curge la picioarele crucii pe care Genua Ligurul nu mai este decât un cadavru descărnat, uscat, în care păsări negre își înfig ghearele, îi smulg cu ciocurile ascuțite ce a mai rămas din carne.

Spartacus stă ghemuit, cu un pumnal în mâna stângă, iar cu dreapta strânge mânerul unei sulițe. Arată cu arma spre mijlocul taberei, spre cortul mare al pretorului Claudius Glaber.

– El e al meu, murmură el.

– Și al meu! adaugă Crixos Galul.

Vindex Frigianul li se alătură.

Jair Evreul stă jos, cu picioarele încrucișate. Clatină din cap, zicând că el nu ucide.

– Eu ucid! repetă Apollonia.

Are părul plin de pământ. Își ridică amândouă mâinile, și în fiecare strânge câte un pumnal.

– Să mergem! poruncește Spartacus.

Lictorii dorm, încolăciți la intrarea marelui cort al pretorului Claudius Glaber.

Mor toți odată, fără un strigăt.

Pretorul doarme, cu brațele depărtate, cu pumnii strânși.

Spartacus îi zdrobește buzele cu palma, îi înfundă genunchiul în burtă. Privirea lui Glaber e plină de groază.

– Sunt un om liber din Tracia, spune Spartacus.

Glaber se zbate, apoi, dintr-odată, rămâne nemișcat.

Spartacus se întoarce. Crixos și Vindex și-au implântat pumnalele până la plăsele în coastele pretorului. Sângele curge. Spartacus se ridică; ar vrea să vorbească, dar un strigăt țâșnește, crește, acoperă toată tabăra, umple cortul:

„Jugula! Jugula! Jugula!“

Gladiatorii și sclavii repetă cuvântul pe care l-au auzit strigat în arenă. Doar că atunci acest cuvânt anunța moartea lor.

În noaptea asta însă, ei sunt cei care ucid, care strigă: *„Jugula! Jugula!“*. Soldații o iau la fugă. Cuprinși de groază, se aruncă de pe stânci.

Corturile sunt răsturnate, cuferele – sparte, fețele se afundă în urcioarele pline cu orz fiert, vinul din amfore este băut cu atâta lăcomie că le curge pe piepturi, lăsând dâre în praful cenușiu cu care le sunt acoperite corpurile.

Spartacus străbate tabăra, păşeşte peste oamenii pe care gladiatorii îi dezbracă, pe care îi termină cu o lovitură de lamă la baza gâtului: *„Jugula! Jugula!“*

Se aşază lângă Jair Evreul, cu ochii închişi, rămâne nemişcat, cu capul plecat, cu mâinile împreunate, cu bărbia în piept.

– Mirosul sângelui, murmură el. Ca în arenă. Omul e la fel ca fiarele...

– Aici sângele s-a vărsat pentru viaţă, replică Spartacus. Acolo, la Capua, sângele...

Jair Evreul pune mâna pe piciorul lui Spartacus şi îl opreşte:

– Sângele omului are întotdeauna culoarea suferinţei, spune el.

Spartacus îl alungă pe Jair cu brutalitate. Se ridică, merge cu paşi mari spre cruce, strigă că trupul lui Genua Ligurul trebuie pus într-un mormânt aşa cum se cuvine.

Cu vârful suliţei începe să taie legăturile răstignitului şi să alunge păsările. Ar fi avut nevoie de ajutor. Încearcă să-i oprească pe gladiatorii care trec prin apropiere, dar aceştia refuză, par că nu-l aud, că nu înţeleg.

Urlă totuşi, în zorii care se ivesc, şi în clipa aceea zeci de păsări negre se rotesc pe deasupra taberei.

Îl vede venind spre el pe Jair Evreul. Se aşază lângă cruce, îşi îndoaie picioarele, şi le înconjoară cu braţele, îşi reazemă fruntea de genunchi. Atunci simte umărul lui Jair alături de al lui.

– Aşa sunt oamenii, spune Vindecătorul. Numai unii îşi mai amintesc de morţi şi îi venerează.

26

Spartacus se întoarce, adesea fără să se oprească.

În urma lui merg Apollonia şi Jair Evreul, apoi, la câţiva paşi, Crixos Galul, Œnomaus Germanul, Vindex Frigianul şi, mai departe, în mijlocul coloanei zgomotoase de sclavi şi gladiatori, se află Curius, maestrul de arme din *ludus*-ul din Capua.

Spartacus zăreşte la orizont platourile şi crestele Vezuviului, linii care se întretaie sub vârful lui deja învăluit în ceaţă.

Îşi mijeşte privirea.

I se pare că zăreşte păsări răpitoare, acel nor negru care trebuie să-şi împartă cu lupii cadavrele soldaţilor romani.

Îşi imaginează cadavrul pretorului Claudius Glaber pe care sclavii au vrut să-l ţintuiască pe cruce, după ce au coborât şi i-au îngropat trupul lui Genua Ligurul. Abia îl răstigniseră pe pretor, că păsările au şi început să-i scoată ochii, să-i sfâşie pântecul.

Acela a fost momentul când Spartacus a părăsit platoul, alergând de-a lungul pantelor, spre câmpia din Campania.

Nu l-a interesat să afle cine îl urma. Nici n-ajunsese bine la primele livezi, vii, câmpuri de orz şi de grâu, că bărbaţi, femei şi chiar copii rupeau crengile portocalilor şi ale lămâilor, ale perilor şi merilor, se strecurau printre butucii de

viță-de-vie, alergau printre lanuri și mergeau alături de el pe marginea drumului.

Erau acolo ciobani și bouari, care spuneau că-și părăsiseră turmele ca să se alăture armatei oamenilor liberi, cea care învinsese – toată lumea aflase în Campania văzându-i pe romani fugind în dezordine, cu frica în priviri, spre Nola și Capua – armata pretorului.

Și ciobanii, și bouarii spuneau, învârtind deasupra capetelor țărușii ascuțiți, că știau să se bată, că vânează haite de lupi, că-i alungă pe tâlhari. Unii dintre ei erau foști legionari, da, oameni liberi, cetățeni romani, dar pe care mizeria și foamea îi aduseseră în starea de sclavi.

Adăugau că înfrângerea armatei pretorului Claudius Glaber era semnul că zeii îi apărau pe sclavi și pe săraci ca să se adune, să-și împartă între ei bogățiile câmpurilor și ale livezilor, ale caselor celor avuți, care dădeau pe-afară de bunătăți.

Grâul și orzul erau îngrămădite în hambare, smochinele se uscau cu miile pe lesele de nuiele, vinul dădea pe-afară din amfore și butoaie. Bogăția era peste tot, trebuia numai să se hotărască să pună mâna pe ea, s-o împartă între oamenii care, în fiecare zi, munceau câmpurile, tăiau copacii și butașii, secerau, culegeau fructele și storceau ciorchinii, și cărora li se dădea, ca la câini, o strachină de grăunțe nefierte, de fructe putrezite.

Și cel care înălța capul, căruia stăpânii, administratorii le citeau revolta în priviri, i se sfâșia trupul cu lovituri de bici, sau chiar era aruncat de viu într-o cocină sau un coteț unde porcii și câinii se dovedeau mai flămânzi, mai turbați decât fiarele.

Spartacus îi ascultase fără să le răspundă, iar ei încetaseră să-i mai vorbească, lăsându-l singur.

După câțiva pași, se întorsese și îi văzuse pe acei sărmani, femei, copii amestecându-se printre gladiatori și sclavii din Capua care îl urmaseră, părăsind tabăra romană, coborând pantele Vezuviului. În primele rânduri ale acestei turme mergeau Crixos Galul, Œnomaus Germanul, Vindex Frigianul, Jair și Apollonia.

Spartacus lăsase capul în jos și zâmbea.

Mai târziu, văzuse venind în întâmpinarea lui vreo cincizeci de oameni înarmați cu tridente și plase, spade scurte și pumnale.

Nu se oprise, obligându-i să stea la distanță și să-l urmeze. Îi spuseră că erau gladiatori din *ludus*-ul din Nola și din *ludus*-ul din Cumae și că fugiseră ca să-l întâlnească pe el, pe Spartacus, și pe gladiatorii lanistului Lentulus Balatius. Chiar la Cumae, port situat de cealaltă parte a golfului, destul de departe de Vezuviu, aflaseră că o armată de trei mii de soldați romani a fost înfrântă de sclavii și de gladiatorii care au fugit. Pretorul Glaber fusese răstignit, sute de pedestrași – decapitați. Sclavii învingători aveau deci armele, tunicile, scuturile armatei romane. Puseseră mâna pe steaguri și tăiaseră cu lovituri de spadă aripile vulturului roman.

Cu o mișcare a capului, Spartacus le arătase steagul pe care-l ducea un sclav din ceată.

Apoi mărise pasul ca să rămână din nou singur, lăsându-i pe gladiatori să se amestece în mulțime.

Și, când tracul se întorcea, vedea alaiul lung, amestecat, care se îngroșa în fiecare clipă, din care adesea bărbați și femei ieșeau ca să se îmbrățișeze pe marginea drumului, urcându-se unii peste alții pentru a rupe o ramură de copac ca să culeagă un fruct, pe care îl aruncau după ce abia mușcaseră din el.

Jair Evreul s-a alăturat la dreapta lui Spartacus; merg umăr lângă umăr.

– Turma asta ar putea deveni o armată, remarcă Jair. Bouarii, ciobanii, gladiatorii, toţi aceşti oameni sărmani, dar liberi, adesea foşti legionari, ştiu să se lupte. Vor dreptate, adaugă el. Se întoarce. Priveşte, deja s-au adunat mai multe mii.

Apucă braţul lui Spartacus.

– Încă nu este decât o turmă. Pradă livezile. Jefuiesc şi beau. Le trebuie un păstor, altfel, va fi de ajuns o centurie romană ca să-i pună pe fugă, soldaţii o să-i omoare unul câte unul, şi o să-i împingă pe gladiatori în arenă, cu mâinile legate. Aminteşte-ţi de Gaelus Celtul!

Un timp au continuat să înainteze în tăcere.

– Orice am face ne vor ataca, murmură Spartacus. Vor vrea să facă uitată Victoria noastră şi să-l răzbune pe pretor.

Se apleacă spre Jair Evreul.

– Mă gândeam să schimb viaţa pretorului pe libertatea noastră.

– Galii, germanii, celţii, frigienii, ciobanii, gladiatorii, sclavii şi oamenii liberi nu au în minte decât o singură dorinţă, obiecteză Jair. Cu cât îl laşi pe fiecare să facă tot ce-l taie capul, cu atât gâtul şi mâinile tale vor cădea pradă spadei Romei!

Apollonia a apucat braţul stâng al lui Spartacus.

– Supune-te lui Dionysos, îi spune ea. El i-a surzit şi i-a orbit pe romani. El i-a cufundat în somn. El ne-a lăsat să învingem. Te apără!

Spartacus se eliberează, îi împinge cu violenţă pe Jair şi pe Apollonia pe marginea drumului pavat, care traversează Campania.

De când merg de-a lungul câmpiei, n-au întâlnit nici un obstacol. Locuinţele erau părăsite. Sclavii povestesc că stăpânii s-au refugiat în oraşele Nola, Nuceria, Abellinum; unii s-au îndreptat spre portul din Cumae.

Sclavii strigă că acum sunt şi ei oameni liberi, că nu se vor mai lăsa niciodată puşi în lanţuri, târâţi în sclavie, şi că vor să lupte.

Unii împing înaintea lor boi şi oi şi spun: „Sunt ale noastre! Totul este al nostru, trebuie doar să le luăm!“

– Sunt ca o turmă de animale sălbatice, observă Jair Evreul. Ţie îţi revine sarcina să faci din ei o armată de oameni liberi.

Spartacus îşi încetineşte pasul, ca şi cum ar fi fost dintr-odată cuprins de moleşeală.

– Dumnezeu Unicul, continuă Jair, şi Stăpânul Dreptăţii spune că omul trebuie să devină ceea ce este. Devino ceea ce eşti, Spartacus: păstorul acestei turme. Condu-o!

27

Spartacus privește trupurile întinse despre care ai fi zis că sunt moarte printre tufele de trandafiri roșii și statuile de marmură.

Stă în picioare pe terasa acestei *villa* a cărei grădină și livadă sunt atât de întinse, că par să se întindă până la orizont, către Vezuviu și mare, despărțite doar de un șir de chiparoși și de câteva grupuri de pini-umbrelă.

Se sprijină de balustradă, își apleacă fruntea, ca și cum spectacolul sclavilor și al gladiatorilor care se tăvălesc, se înlănțuie, femeile adesea goale, unii lipiți cu spatele de soclurile statuilor cu brațele rupte, îi face greață.

Stă așa, nemișcat, un lung moment, dar sfârșește prin a se îndrepta și a se întoarce.

Vede pe terasă, în vestibulul casei, apoi în camere, pe mobilele răsturnate, vinul vărsat peste tot pe mozaic, confundându-se cu sângele câtorva gărzi care au vrut să se opună pătrunderii sclavilor în *villa*, apoi jefuirii ei.

Au fost omorâți înainte de a înțelege că nimic nu putea rezista acestei prăvăliri, și trupurile le-au fost dezmembrate, fiecare atacator ținând să-și dea lovitura de țepușă sau de pumnal, să învârtească deasupra capului o halcă de carne din acești oameni care făceau parte dintre cei care loveau, violau, umileau sclavii. Capul zdrobit, pe care îl arunca rostogolindu-l

în grădină printre cele ale statuilor, dovedea că devenise un om liber.

Spartacus intră din nou în *villa*, traversează atriumul, apoi camerele, mai întunecoase, unde distinge perechi înlănțuite, bărbați care cu ochii închiși continuă să bea, fără să mai aibă măcar puterea să ridice amfora până la buze, apoi rostogolindu-se pe o parte printre propriile vărsături.

Păşeşte peste trupuri.

Oameni sau animale sălbatice?

Armată sau hoardă?

Iese din nou pe terasă, orbit, fără ca, în primul moment, să vadă altceva decât Vezuviul și marea.

Dincolo de ele, la câteva zile de mers cu corabia, se află pădurile Traciei, haitele de lupi, vânătoarea de iarnă, cerul copilăriei.

Are chef să ridice pumnul, să-i amenințe pe zeii care l-au smuls de pe pământul lui, din pădurile lui, de sub cerul lui, ca să-l arunce aici, în mijlocul acestei turme.

Ar fi vrut să ajungă la mal, să pună mâna pe un vas, să oblige echipajul să se îndrepte spre coastele Traciei, spre acele golfulețe și golfuri pe care le zărise de la templul Cibelei.

Sau chiar ar fi vrut să meargă în fruntea unei armate, să învingă legiunile pe care Roma le va ridica, să treacă fluviile și munții, să vadă dintr-odată în depărtare pădurile Traciei, să audă cântecele, cuvintele poporului său.

Ar fi trebuit...

Coboară cele câteva trepte care duc în grădină.

Cadavrele sunt atât de numeroase, încât aproape acoperă pământul şi dalele aleilor.

Ici şi colo, unii oameni stau ghemuiţi lângă un foc. Oi, capre, sferturi de bou se frig deasupra jarului.

La fiecare pas, Spartacus descoperă copaci cu ramurile rupte, viţa-de-vie-smulsă, călcată în picioare. Nici o singură statuie care să nu fi fost mutilată. Au fost tăiate şi scoase maţele animalelor doar pentru o bucată de carne. Leşurile lor zăceau acolo, cu măruntaiele răspândite, pe care le ciugulesc pe rând păsările.

Spartacus este strigat. I se întinde o amforă, o bucată de carne de oaie care încă sfârâie.

Să bea! Să mănânce!

El se îndepărtează. Poate că vocile care mormăie dintr-odată aruncă injurii. Dar nu le înţelege limba. Oamenii sunt germani, pentru să sunt aşezaţi în jurul lui Œnomaus. Mai departe, galii lui Crixos îl invită să se aşeze alături de ei, să bea cu ei. Îşi ţin mâinile încrucişate pe burdihanele umflate. Râd, cu capul pe spate, morţi de beţi.

Îşi oferă grumazul.

Ar fi de-ajuns ca o mână de călăreţi romani să se ivească dintr-odată în dreptul şirului de chiparoşi, urmaţi de o centurie de soldaţi, pentru ca galii, celţii, tracii, dacii şi gladiatorii scăpaţi din *ludus*-ul din Nola şi din *ludus*-ul din Cumae, precum şi bouarii, ciobanii şi sclavii care şi-au abandonat turmele, câmpurile, îndatoririle, să nu mai fie, chiar înainte de a fi auzit galopul cailor, paşii pedestraşilor, decât nişte cadavre printre statuile mutilate, animalele spintecate, copacii jumuliţi, viile, fructele şi florile călcate în picioare.

Încă multă vreme Spartacus măsoară cu paşi mari livada şi grădina.

Sunt mii de bărbaţi şi de femei, un val imens, ce s-a umflat ca un torent scăpat din matcă şi unde se adună acum toate cursurile de apă, care, curând, înghite, ia copacii, boii, distruge zidurile oraşelor, îneacă oamenii. În cele din urmă slăbeşte, scade, se retrage, seacă.

Cine mai păstrează amintirea forţei sale, a nebuniei sale?

Spartacus se opreşte. Printre amfore, cioburi de statui, observă, în picioare, o tobă romană luată din tabăra armatei lui Claudius Glaber.

Apucă cilindrul cu pielea întinsă, cu marginile strânse în curele de piele care au atârnate două beţe.

O duce până pe terasă.

Jair Evreul stă jos, cu picioarele încrucişate, cu spatele sprijinit de peretele coridorului gălbui.

Spartacus pune toba în faţa lui.

– Loveşte, îi spune lui Jair, loveşte!

Toba începe să răsune. Trupurile din livadă şi din grădină se ridică, unii ajung până la zidurile casei şi îl privesc pe Spartacus care, cu mâinile sprijinite de balustradă, cu capul drept, are ochi aţintiţi spre orizont, Vezuviu şi mare.

Îi face un semn lui Jair Evreul care încetează să lovească toba.

– Sunteţi ca nişte animale sălbatice moarte deja! le strigă Spartacus. Îşi întinde braţele.Vreau oameni liberi, oameni care să ştie să se lupte, să omoare şi să moară!

– Vrei gladiatori, de fapt! protestează o voce.

Se aud strigăte, urlete, râsete.

– Vrei să-i iei locul lui Lentulus Balatius, să devii lanistul nostru, stăpânul nostru! continuă vocea.

– Nu ești decât unul din rândurile noastre, strigă altcineva. Nu există căpetenie!

Dintr-odată, Apollonia sare peste balustradă. Își depărtează și mai apoi își ridică brațele. Își arată sânii și coapsele legănându-se de la stânga la dreapta. Face să i se răsucească șuvițele lungi în jurul feței. Spune că este preoteasa lui Dioniysos, cea care știe să citească semnele și augurii.

– Nimic din ce li se întâmplă oamenilor nu scapă de voința zeilor, adaugă ea.

Întinde brațele spre Vezuviu, și toți, bouari și gladiatori, gali și germani, celți și frigieni, întorc capul spre orizont.

– Cine poate crede, spune Apollonia, că Dionysos care își are una din locuințe pe Vezuviu, nu l-a condus pe Spartacus? Cine își poate imagina că Dionysos nu i-a orbit pe romani? Că nu a împletit el însuși funiile însufleţindu-vă mâinile, și poruncindu-ne să le aruncăm de pe stâncă? Suntem supuși zeilor, și Spartacus Tracul se supune dorinței lor! Spartacus este prințul vostru prin voința lui Dionysos!

Apollonia se dezbracă de tunică și se arată goală, în tăcerea ce s-a lăsat.

Apoi pumnii se ridică. Se aud murmure. Sunt agitate sulițele, țepușele și spadele.

Spartacus se întoarce spre Jair Evreul.

Toba bate din nou, înăbușind strigătele.

28

Învăluit în lumina amurgului, trupul Apolloniei seamănă cu o statuie drapată într-o tunică roșie.

Stă sprijinită de una din coloanele de porfir care, subțiri, înconjoară atriumul villei.

Jair Evreul, stă lipit cu spatele de peretele de pe care frescele albăstrui dispar încet-încet în întuneric. Mica nișă, unde trebuia să se afle statuetele zeilor protectori și lampa cu ulei destinată să-i venereze și să-i lumineze, este o gaură neagră și goală.

Totul a fost furat și distrus.

Vocile lui Crixos Galul, Œnomaus Germanul, Vindex Frigianul răsună în atrium, ca într-o fântână.

– Zeii vor ceea ce vor oamenii! spune Crixos.

Se întoarce spre Apollonia.

– Preoteasa ta exprimă dorința ta, Spartacus, și nu pe cea a lui Dionysos. Își arată mâinile. Cu degetele mele și cu cele ale celorlalți gali, cu cele ale celorlalți gladiatori – cu o mișcare a capului arată spre Œnomaus și Vindex –, am țesut, fir cu fir, funiile și noi am fost cei care ne-am dat drumul în jos, pe stânci, noi cei care l-am omorât pe pretor și pe soldații lui!

Rânjește.

– N-am văzut mâinile lui Dionysos, nu l-am văzut tăind gâtlejul nici unui roman!

Arată cu degetul către Spartacus, așezat pe marginea impluviului și care, din când în când, cu un gest ușor și distrat atinge cu unghiile apa din bazinul pătrat.

– Dar tu, tu nu vrei decât să fii prințul nostru, stăpânul nostru...

Se îndreaptă cu un pas iute până într-un colț al atriumului, apucă brațul lui Curius. Maestrul de arme al *ludus*-ului din Capua se împotrivește și respinge cu o mișcare mâna lui Crixos, își trage spada, pune un picior înainte, proptindu-se în celălalt.

– Iată ce vrei să fii, Spartacus, reia Crixos: un nou stăpân, la fel ca ăsta!

Cu o mișcare iute, Crixos scoate spada și, înainte ca maestrul de arme, Curius, să se poată apăra, îi pune lama în gât.

– O să-l omor! strigă Crixos.

Îl dezarmează pe Curius, îl trage de păr, îl face să dea capul pe spate. Gâtul maestrului de arme se curbează, pare să iasă înainte.

– Pe urmă te omor eu pe tine, începe tracul cu o voce calmă.

Continuă să mângâie cu vârful degetelor apa din impluviu.

– Jurasem să nu mai ucid niciodată pe vreunul din frații mei, continuă el, dar tu, Crixos, dacă îl omori, n-o să mai apuci să-i vezi sângele uscându-se.

Œnomaus și Vindex s-au dat înapoi până la coloane și au încrucișat brațele în semn că nu au de gând să ia partea cuiva, ci vor să se țină departe de luptă.

Jair Evreul se desprinde de lângă perete, iese din umbră, intră în lumina însângerată a apusului care continuă s-o aureoleze pe Apollonia.

Înaintează până ajunge între Spartacus și Crixos Galul. Acesta nu i-a dat drumul părului lui Curius și ține tăișul lamei lipit de gâtul maestrului de arme.

– Cine va striga: „*Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!?" întreabă Jair Evreul. Cine se va bucura de acest spectacol? Curius mort, Crixos sau Spartacus, unul ucis, celălalt rănit? Cine va întoarce spre pământ degetul mare? Îl cunoașteți: este Cnaeus Lentulus Balatius și pretorii romani, soldații centuriilor lor, care sunt deja în drum ca să-l răzbune pe pretorul Claudius Glaber, vor striga: *Jugula! Jugula!* Și o să le oferiți această luptă? Corpurile voastre? Cum să nu se bucure? Începeau să se teamă de voi; erați mai multe mii, sclavii, gladiatorii fugiți venind să vi se alăture. Și voi vă omorâți între voi! Nu știu dacă zeii voștri vă orbesc, dacă vor înfrângerea voastră, sau chiar au considerat că nu sunteți demni să trăiți ca niște oameni liberi; dar știu că romanii, stăpânii voștri, vă aplaudă dinainte și strigă: *Jugula! Jugula!*

Jair Evreul se întoarce în umbră.

Cu o mișcare, Crixos Galul îi dă drumul lui Curius, care se clatină, cade între două coloane.

Crixos își retrage spada, ezită, apoi se duce să se așeze lângă Spartacus.

29

Spartacus stă întins, gol, cu braţele depărtate, pe dalele de marmură rece din camerele care dau spre atriumul din *villa.*

Apollonia este deasupra lui.

El îi simte greutatea pe vintre. Ea îi zdrobeşte sexul, îşi lipeşte genunchii şi coapsele de coastele lui. I se agaţă de umeri. Apoi se cambrează, cu mâinile întinse, înaite de a se îndoi, de a-l acoperi cu părul, de a-i săruta pieptul, de a i-l linge.

Nu vrea s-o îmbrăţişeze, s-o lipească de el, s-o ţină, ca să nu înceteze această plăcere pe care i-o provoacă, la fel de ascuţită şi de sfâşietoare ca o durere.

Ea îi vorbeşte muşcându-i urechea, culcată peste el, aşa cum te lipeşti de coama unui cal lansat la galop, pe care îl încurajezi cu un murmur.

– Dionysos te îndrumă, spune Apollonia. Lasă-te dus de el, condus de el. Nu i te opune.

Îşi înfige unghiile în spatele şi în ceafa tracului.

– Dacă nu, o să te doboare şi vei fi învins.

Se cabrează din nou, gâfâie. Respiraţia ei aspră umple camera, creşte, se accelerează.

– I-ai auzit: gali, celţi, frigieni, germani, gladiatori şi sclavi, ciobani şi bouari, toţi te urmează şi ţi se supun. Dionysos ţi-a dat puterea să fii conducătorul lor, prinţul sclavilor. Visul şi prezicerea se împlinesc, Spartacus!

El nu mișcă, nu-i răspunde Apolloniei care acum îl sâcâie, îi repetă că în fruntea acelei mulțimi de mai multe mii de sclavi el trebuie acum să se îndrepte spre orașe. Crixos Galul a spus-o și are dreptate: toamna și iarna se apropie, vor veni ploile, copacii se vor defrunzi, strugurii culeși vor putrezi, grânele vor fi secerate; trebuie deci să se ducă acolo unde este vin, grâne, fructe uscate. În pivnițe și grânare.

– Poruncește-le! Și Crixos o vrea. Toți ți se supun pentru că Dionysos și zeii vorbesc prin gura ta, adaugă ea.

Rămâne sprijinită de el lingându-l pe gât, apoi pe buze și cuvintele trec dintr-o gură în alta așa cum limbile se amestecă.

– Biciuiește-i, omoară-i ca pe niște cai care refuză să ți se supună! spune ea.

El întoarce capul ca să fugă de acele buze, de acea limbă insistentă.

Ar vrea să fie singur sub copacii cu ramurile încărcate de zăpadă. S-ar afunda până la brâu în albul gros și în tăcerea profundă care, iarna, îmbracă într-un cer transparent pământul Traciei.

– Nu se vor revolta dacă tu însuți te supui lui Dionysos, reia Apollonia. Omoară-i înainte ca gândul fugii sau al faptelor după bunul plac să pună stăpânire pe ei!

El își închide ochii. Se simte slab.

A încercat același sentiment, în atrium, înainte ca ploile să-i oblige pe Crixos, Vindex, Œnomaus, Curius și Jair Evreul să se adăpostească în camere.

Le-au lăsat lui Spartacus și Apolloniei pe cele mai spațioase. Dar, înainte ca Spartacus să se poată întinde, gol, în umbră, a trebuit să-i asculte.

Crixos Galul a urlat că voia chiar să fie centurionul unei legiuni de sclavi dacă Spartacus va fi tribun.

– Consulul, consulul! l-a corectat Œnomaus Germanul.

Cu condiția, a reluat Crixos, ca el să comande, numai el, tuturor galilor; și Vindex a adăugat că el voia să fie conducătorul frigienilor, iar Œnomaus a pretins comanda germanilor și a celților.

Crixos și-a tras din nou spada și spune că celții trebuiau să intre în rândurile centuriei galeze. Că germanii trebuie să se alăture frigienilor, iar tracii, dacilor!

Ținându-se la distanță, neîndrăznind să se apropie de bazin pentru că se temea ca Crixos să nu-l apuce încă o dată de păr, amenințându-l că-i taie gâtul, Curius a intervenit și el:

– Bouarii și ciobanii sunt iuți. Ciobanii aleargă mai repede decât câinii lor, bouarii culcă boul la pământ, dar trebuie învățați să se bată contra unei legiuni, contra cohortelor, a centuriilor care înaintează scut lângă scut.

– Noi n-o să ne luptăm ca legiunile, a răspuns Spartacus. Romanii vor fi turma și noi vom fi lupii. Noi nu vom avea nici zi, nici noapte; vom ataca atunci când câinii și ciobanii turmei vor ațipi.

Spartacus se apleacă peste bazin și toți s-au apropiat.

A tras o dâră adâncă cu o mișcare înceată, cu toată mâna scufundată în apă.

– Nu trebuie să lăsăm o urmă mai adâncă decât lasă mâna mea, a spus el scoțând-o din apă. Romanii nu trebuie să aibă în fața lor decât o întindere dreaptă, neatinsă.

Și-a cufundat din nou mâna în apă.

– O să țâșnim pe neașteptate, o să le spargem rândurile, apoi o să dispărem.

Crixos Galul a rămas aplecat peste impluviu. Apoi a subliniat că după victorii oamenii liberi sau sclavii, gladiatorii sau bouarii aveau nevoie de vin, de femei, de pradă, de covoare pe care să se întindă, de foc la care să se încălzească. Că era nevoie, mai ales dacă rămâneau în viaţă când vor veni anotimpul ploilor şi vântului, apoi cel al gerului şi zăpezii, de un acoperiş de ţiglă ca să se apere, de grânare şi pivniţe, de staule ca să existe acolo ce trebuie pentru petreceri. Pentru că un om care a supravieţuit unei lupte trebuie să-şi satisfacă trupul, să-i mulţumească pentru că s-a dovedit cel mai puternic, că nu s-a pierdut în faţa duşmanului.

– Trebuie să ajungem în oraşe!

Œnomaus a râs.

– Cetăţenii romani o să ne servească, şi noi o să organizăm jocuri. Ei o să fie sclavii noştri, gladiatorii noştri, iar noi – stăpânii lor!

Aceasta este clipa când s-a simţit Spartacus slab şi când s-a gândit că a comanda oamenilor era tot un fel de sclavie. Că, poate, nu era om liber decât atunci când mergea singur prin pădure, sub cerul copilăriei.

Picături mari au început să se spargă de pietrele din pardoseala atriumului, apoi să plesnească, lovind, din ce în ce mai des, apa din impluviu.

Crixos, Œnomaus, Vindex, Curius şi Jair nu se mişcaseră. Ploaia rece le şiroia pe feţe şi pe trupuri.

– Trebuie să ajungem în oraşe, a repetat Crixos, privind spre cer.

– Mai întâi trebuie să învingem, a murmurat Spartacus, îndreptându-se.

Şi-a strâns pumnul, agitându-l deasupra capului.

– O armă e ca un pumn strâns. Degetele, unele lângă altele, îndoite, gata să lovească împreună.

A făcut câțiva pași spre galeria mărginită de coloane de profir. Apollonia stătea sprijinită de una dintre ele. Ușile casei dădeau în această galerie.

– Fără degete nu există pumn! a spus Crixos Galul, apropiindu-se de Spartacus. Uite, deja au venit ploile. Mâine o să se facă frig. Dacă nu mergem în orașe, o să putrezim.

– Mai întâi trebuie să învingem, a ripostat Spartacus.

Apoi a părăsit atriumul.

– Ia camera stăpânului, a spus răspicat Crixos, râzând. Ești consulul nostru!

– Victorie! s-a mulțumit să repete Spartacus.

A intrat în cameră și Apollonia l-a urmat, agățându-se de el și dezbrăcându-l. El s-a întins pe marmură și a tremurat lipit de dalele înghețate.

Apoi și-a depărtat brațele și, când Apollonia l-a încălecat, când i-a murmurat că trebuia să-l urmeze pe Dionysos, că, dacă nu făcea pe voia zeilor, o să fie doborât, învins, și-a căutat pe pipăite armele.

Spada era în dreapta, sulița în stânga.

Le-a strâns, nu le-a mai dat drumul.

Numai atunci s-a abandonat „cavalcadei“ în care îl atrăgea Apollonia.

30

Acei oameni care, când se lasă noaptea, privesc focurile pe care sclavii revoltați le aprind în câmpie, au trupul și ținuta celor puternici.

Unul dintre ei este pretorul Publius Varinius.

În picioare, cu brațele încrucișate, cu pieptul acoperit de cuirasa sculptată și mulată, stă la trei pași mai în față decât ceilalți, la marginea meterezelor acropolei din Cumae, care domină întregul peisaj, de la gurile fluviului Volturnus, spre nord, până la muntele Vezuviu, în sud.

Uneori pretorul își ridică fruntea. Urmărește zborul păsărilor care, venite de pe mare, din insulele unde își au cuibul, se lasă în picaj la pământ, ca să se ducă, cu ciocurile lor galben cu negru, să sfâșie cadavrele cetățenilor romani pe care hoarda de animale sălbatice – bouarii, ciobanii, gladiatorii fugiți, toate animalele mizerabile, o adunătură de sclavi sălbatici – i-a masacrat. Și, printre morți, Claudius Glaber, pretor al Republicii, căruia i-au găsit trupul răstignit printre rămășițele din tabăra armatei sale, devastată, acoperită de sute de soldați cu gâturile retezat în somn.

Varinius întinde brațul și, cu un gest moale, mătură orizontul, între orașele Capua și Nola, care seamănă cu o grămadă de cuburi înroșite de lumina amurgului. Între ele, flăcările țes un imens jăratic, ca și cum toate vetrele s-ar fi

unit într-o clipă. Încet-încet, fumul acoperea cerul, precedând și totodată anunțând noaptea.

– Ard câmpurile de orz și de grâu, constată Publius Varinius.

Se întoarce.

– Trebuie să le scoatem mațele tuturor șobolanilor ăstora!

Face o mișcare nerăbdăror, aruncând spre spate pulpanele mantilei.

– I-au lăsat să se înmulțească. Șobolanii fac zece, douăzeci de pui, fată zi de zi. Sclavii sunt din aceeași specie. Când lași să trăiască un fugar, o întreagă gloată se adună în jurul lui, și, dacă n-o zdrobești, se face din ce în ce mai mare. Cine nu-și amintește de războaiele sclavilor din Sicilia? A fost nevoie să fie omorât un milon de sclavi pentru ca legile Romei să poată pune din nou stăpânire pe insulă și grâul să fie din nou cules. Se întrerupe, își recapătă suflul: Roma are nevoie de grâu; plebea – de pâine. N-o să-i lăsăm pe acești șobolani să sfideze Republica.

Dă ordine continuând să meargă de-a lungul meterezelor, privind când spre marea ale cărei valuri scurte lovesc cheiurile, zidurile portului și ale fortăreței din Cumae, când întorcându-și fața spre câmpia pe care noaptea o înghite, dar unde ard încă și mai vii focurile.

Vrea, spune el, ca legatul Furius să ia a doua zi, în zori, conducerea unei armate de două mii de oameni, să-i atace și să-i împrăștie pe șobolani.

Furius iese din grup.

Este un bărbat tânăr, cu trupul încă puțin cam necopt. Se înclină, se îndepărtează și, puțin mai târziu, i se aude vocea care, în noapte, răsună la picioarele meterezelor unde s-a

stabilit, în afara oraşului fortificat, tabăra romană. Trompetele sună adunarea centurionilor care vor trebui să pregătească marşul spre Nola şi Capua.

– Vreau să fie curăţată câmpia, reia Publius Varinius.

Sarcina pretorului Martial Cossinius este să meargă, cu o mie de oameni, mâine, la căderea nopţii, pe urmele centuriilor lui Furius, şi să-i prindă pe toţi cei care ar fi scăpat legatului.

– Vreau ca întreaga câmpie să devină o capcană, o groapă pentru sclavi. Să fie hăituiţi şi să se pună mâna pe toţi cei care nu sunt plecaţi împreună cu stăpânii lor. Toţi ochii care au văzut revolta să fie scoşi! Toate limbile care ar putea povesti despre ea să fie smulse!

Pretorul Martial Cossinius, un bărbat corpolent, cu degetele pline de inele, rămâne cu gura căscată.

– E destul să li se taie beregata, spune el. De fapt, ce vrei Varinius: să fie omorâţi ca şobolanii sau chiar...

Publius Varinius îl întrerupe, îl ia de braţ şi îl trage după el, mergând în sus şi în jos de-a lungul meterezelor.

– Unii trebuie lăsaţi în viaţă, răspunde el, dar cu ochii scoşi, cu mâinile tăiate, cu limba ciuntită. Trupurile lor mutilate, Cossinius, vor rămâne singura amintire a revoltei.

Arată înspre focul care luminează orizontul, oraşele Nola şi Capua – acum stacojii.

– Din flăcările astea n-o să mai rămână nimic, nici măcar puţină cenuşă. Dar şobolanii fără limbă, cu ochii scoşi, şobolanii rătăcitori, nu vor putea fi uitaţi de nici un sclav.

– Câţi vrei să fie, Puiblius Varinius?

Pretorul ridică din umeri.

– Înţelege-te cu legatul. Furius să ia vreo câteva zeci de prizonieri pe care o să ţi-i predea. Te cunosc, Martial Cossinius, eşti abil, eşti pretor, războiul ţi-e familiar, o să

scoţi din bârlog mai multe sute din şobolani ăştia, care vor scăpa din plasele lui Furius. E tânăr, n-a luptat niciodată. Este impulsiv şi va vrea o victorie strălucită. Vânătoarea ta va avea succes. O să poţi alege dintre aceste animale sălbatice pe cei mai tineri, pe cei mai feroce. Pe ăştia vreau să-i laşi în viaţă, ca martori.

Publius Varinius se opreşte, cuprinde cu braţul umerii lui Martial Cossinius.

– Ordonă să li se zdrobească picioarele celor mai puternici, dar trebuie să rămână în viaţă, pricepi, să se târască multă vreme, orbi, muţi, căţărându-se cu cioturile lor.

Râde în hohote:

– De asemenea, pune să li se spargă dinţii, ca să nu poată nici să muşte, ci doar să-şi lipăie mâncarea ca nişte animale ce sunt!

– Eşti plin de inventivitate şi de fantezie, în seara asta, Varinius, aprobă Martial Cossinus îndepărtându-se.

Dintr-odată vântul se ridică şi aduce cu el, până la meterezele de pe acropolele din Cumae, mirosul focului şi rămurele calde, încă înroşite.

31

Posidionos Grecul face un pas înapoi şi lasă capul în jos.

Faţa lui, luminată până atunci de flăcările focului care devoră noaptea şi acoperă orizontul, este ascunsă în umbră.

– Cei doi îţi aparţin, nu-i aşa? îl întrebă Publius Varinius.

Pretorul este aşezat în faţa lui Posidionos, care întoarce puţin capul spre stânga, fără să-l privească pe Varinius.

Scorpus şi Alcius, cei doi tineri sclavi care îl însoţesc de când i-a cumpărat de la Roma, stau mereu în acelaşi loc, unul lângă altul, lipiţi cu spatele de zidul fortăreţei din Cumae.

– Să fi devenit oare iubiţii tăi acum stăpânii tăi? continuă Varinius.

Vocea pretorului este răguşită, încărcată dintr-odată de accente dure şi ameninţătoare.

– Ţine-i cât mai aproape de tine, Posidionos! Dacă sunt surprinşi în afara incintei din Cumae...

Intonaţia este brutală şi disprețuitoare.

– Şi chiar pe prundiş...

Varinius se apleacă, arată malul care, într-o curbă largă, ajunge la baza colinei stâncoase pe care este construit acropolele.

– Le-ai promis că-i eliberezi? Dar nu eşti chiar tu un libert? Toţi grecii sunt!

Râneşte.

– Ai auzit ce-au spus legatul Furius şi pretorul Martial Cossinius? Tu şi epilaţii tăi, nu vă duceţi nici pe câmp, nici pe plajă, o să riscaţi să rămâneţi fără ochi şi urechi, fără mâini şi picioare! Ce vrei, retore, trebuie să terminăm cu aceste animale sălbatice! Eşti de acord cu asta?

Îşi pune mâna pe umărul lui Posidionos.

– Priveşte şi tu ce fac şobolanii ăştia! Dau foc oraşelor şi recoltelor. Priveşte!

Posidionos îşi ridică încet capul, în timp ce Varinius îl târăşte după el de-a lungul meterezelor.

Merg aşa până la capătul zidului.

Se aud, venind din tabăra romană, zornăitul armelor, vocile răguşite ale centurionilor.

– La Roma şi la Capua mi s-a vorbit despre tine, spune Varinius. Tribunul Legiunii a VII-a, Calvicius Sabinus, pretinde că ai vizitat toate provinciile Republicii şi că ai scris mult, predând de la Roma până în Rodos! Îl ironizează: Un scriitor, un filosof, un retor grec! Se pare că ştii totul despre modul în care trebuie trataţi sclavii. Îi iubeşti, în orice caz. Lanistul din Capua, Lentulus Balatius, mi-a spus că erai gata să-l cumperi scump pe trac, gladiatorul care conduce, se zice, această hoardă de şobolani. Îl găseai pe gustul tău?

Varinius se aşază pe marginea zidului.

– Faptul că eşti aici dovedeşte că zeii-mi sunt aproape. O să-mi vorbeşti despre trac! Ce ştii despre el? Nu-mi spune că se epilează ca iubiţii tăi! Te ascult.

Posidionos tace, cu ochii îndreptaţi spre orizontul înroşit.

– Te întreb, Posidionos! Pretorul Romei aşteaptă răspunsul tău.

– Se numește Spartacus, începe cu voce înceată retorul. M-a atacat pe unul din drumurile Traciei. Mi-a ucis sclavii. Legionarii Legiunii a VII-a l-au capturat. L-am văzut apărându-se, luptând.

Varinius ridică din umeri.

– Luptând! Șobolanii mușcă, nu luptă.

– Întreabă-i pe tribunul Amillus, care comanda miliția din Capua, și pe pedestrașii lui Claudius Glaber!

Varinius se ridică brusc, îl împinge pe Posidionos, face câțiva pași, apoi se răzgândește și se întoarce spre retor.

– Milițienii lui Amillus! Soldații lui Glaber!

O strâmbătură de dispreț.

– Niște lași, nu soldați ai Romei! Au fugit fără să opună rezistență. Oamenii lui Glaber au alergat de la Vezuviu până aici, la Cumae, ca oile hăituite de lupi. Tremurau. Dacă nu i-aș fi oprit cu lovituri de bici, s-ar fi cărat până la Roma!

– Teama asta pe care o inspiră, murmură Posidionos, nu e provocată de Dionysos? Are alături de el o preoteasă, o ghicitoare...

– Ești grec, crezi toate poveștile, constată Varinius. Balatius și Calvicius Sabinius m-au avertizat. Dar voiam s-o aud din gura ta. Nu uita niciodată că zeii ne-au dat puterea. Ei ne-au ales ca să conducem popoarele. Azi-dimineață am tăiat gâtul unui taur. Sângele lui m-a stropit. Șobolanii ăștia n-au nici o putere asupra mea, nici asupra oamenilor pe care-i comand. Furius și Martial Cossinius vor zdrobi acele animale sălbatice. Și te invit să asiști la pedepsirea lor!

Împunge cu vârful arătătorului în pieptul retorului.

– Cei doi iubiți ai tăi, cei doi epilați, îi vreau ca gaj al fidelității tale față de Roma. Au văzut focul. Cer să-l uite.

Distrează-te cu ei până la întoarcerea lui Furius. Răspunzi de ei cu capul, Posidionos!

Pretorul se îndepărtează, se înfășoară cu mantia fluturată de vântul încărcat de mirosul iute al scoarței și ierburilor arse.

32

Spartacus înaintează prin fumul fierbinte și roșu al focului spre un bărbat îngenuncheat pe terasa locuinței.

– Este grec, spune Crixos Galul. Pretinde că te cunoaște. Dorește să-ți vorbească.

Cu fruntea plecată, omul nu s-a mișcat. Spartacus descoperă încet-încet smocurile de păr ciufulit care înconjoară o căpățână chelă. Omul are trupul greoi, pare prăbușit. Crixos îi apasă ceafa cu latul spadei lui.

– N-a venit singur, reia el.

Arată spre doi tineri bărbați care sunt încadrați de Œnomaus și de Vindex.

– Sunt ai lui. Erau la Cumae. Au fost în tabăra romană. Pretorul Publius Varinius și-a însărcinat legatul și pe un alt pretor să ne taie mâinile și picioarele, urechile și să ne scoată ochii.

Crixos râde în hohote, scapă o lovitură de picior în coastele omului îngenuncheat.

– O să-i trimitem grecul înapoi cu mâinile tăiate.

Cei doi tineri nu scot un cuvânt.

Unul este blond cu pielea albă și fină, ca a unei femei din Dacia. Celălalt are tenul unui spaniol, aproape numid. Au părul ras, sprâncenele smulse, corpul delicat. Cel blond se numește Scorpus; cel brunet, Alcius.

Se clatină pe picioare, încercând să se apropie de Spartacus, apoi, când Œnomaus şi Vindex îi apucă de ceafă, îi forţează să îngenuncheze, gem şi încep să trăncănească. Sunt sclavi, dar grecul, stăpânul lor Posidionos, le-a promis că-i eliberează. Vor să fie oameni liberi şi să lupte; au fugit de la Cumae cu stăpânul lor ca să se alăture armatei sclavilor, cohortei oamenilor liberi.

– Le e frică. Pretorul i-a cerul grecului să-i predea lui. Dar grecii ţin la iubiţii lor.

Cu un gest, Spartacus le cere lui Œnomaus şi lui Vindex să se îndepărteze cu cei doi sclavi.

În clipa când părăsesc terasa, învăluiţi deja de fum, Spartacus strigă să fie încredinţaţi lui Curius, maestrul de arme, ca să-i iniţieze.

Apoi tracul apucă mâna lui Crixos, o ridică, îndepărtează astfel lama de pe ceafa bărbatului îngenuncheat, care îşi ridică fruntea. Şi Spartacus recunoaşte chipul călătorului grec din Tracia, pe care l-a atacat ca să-l jefuiască, apoi l-a revăzut în piaţa de sclavi din Roma. Acolo, grecul voise să-l cumpere, dar fusese Lentulus Balatius cel care, pentru cincizeci de talanţi, îl cumpărase.

Spartacus se apleacă spre Posidionos.

– Vrei să mă vezi, să-mi vorbeşti? Iată-mă.

Întoarce privirea. Nu-i place privirea grecului, la fel de umilă ca a unui câine care îşi aşteaptă osul.

– Dă o explicaţie, continuă el pe un ton brutal, ca şi cum ar da o lovitură de picior ca să alunge un animal. Eşti un om liber, un cetăţean al Romei, ai sclavi. Ce cauţi aici? Eşti ochii şi urechile pretorului? O să rămâi şi fără ochi, şi fără urechi.

Au intrat în *villa*. Atriumul este plin de un fum gros, ca și cum s-ar fi adunat tot acolo, presărat cu scântei roșietice.

Spartacus se apleacă, își bagă capul în impluviu. Posidionos face la fel.

– Legatul Furius, cu două mii de oameni, a părăsit, ieri, tabăra din Cumae ca să te atace, spune el. Pretorul Varinius a fost însărcinat de Senat să nu lase nici un sclav în viață, de la Vezuviu până la apele fluviului Volturnus, de la Nola până la Capua și Cumae.

– Ții la iubiții tăi, observă Spartacus. Și te temi și pentru viața ta. Ești cetățean roman, dar totuși rămâi grec: un învins.

– Nu vreau ca tu să fii învins, murmură Posidionos.

Coboară ochii, ca și cum mărturisirea îl deranja.

– Vreau să trăiești! continuă el cu voce și mai puternică.

Ridică fruntea.

– Victoria ta va fi cea a tuturor celor pe care romanii îi disprețuiesc, a tuturor popoarelor pe care le-au învins. Vreau să rămân alături de tine, ca să scriu povestea războiului tău. Am citit-o pe cea a lui Diodor din Sicilia despre războaiele sclavilor din insula lui. Eu o s-o povestesc pe a ta.

– Grecul ăsta! mormăie Crixos Galul agitând pumnalul. Fii atent, te îngroapă în cuvinte, Spartacus! Așa sunt grecii. Vorbesc, te leagă de mâni și de picioare cu discursurile lor. Dar rămân în tabăra stăpânilor. Mereu sunt aliații și servitorii romanilor. Teme-te de el! O să te trădeze. Lasă-mă să-l ucid, sau să-i smulg limba.

– Cine îl amenință, cine se atinge de el sau îl umilește va avea de-a face cu mine! decretează Spartacus. Posidionos Grecul este alături de mine. Este liber să plece sau să facă cum vrea.

– Zeii te orbesc, spune răspicat Crixos și se îndepărtează.

Spartacus se așază pe marginea impluviului și îl invită pe Posidionos să ia loc lângă el.

– Focul le-a luat romanilor mințile, începe grecul. Sunt ca animalele pe care focul le înfurie și le îngrozesc. Au nevoie de recolte. Îi ruinezi. Sunt conștienți că Roma are nevoie de grâne pentru plebe. Se tem de o revoltă a celor mai săraci cetățeni.

Posidionos se întrerupe, îl fixează pe Spartacus, și privirea lui este atât de blândă, atât de insistentă, că tracul întoarce ochii.

– Dacă oamenii liberi, cei mai nenorociți, ți se alătură ție și sclavilor, reia Posidionos, atunci întreaga Romă se va clătina.

Grecul pune mâna pe coapsa lui Spartacus.

– Ai puterea în mâinile tale.

Spartacus, întorcându-se, se îndepărtează, își afundă fața în apă.

– Cine cunoaște viitorul? murmură el. Zeii poate, dar ei sunt tăcuți. Spune-mi ce știi despre pretorii Varinius și Martial Cossinius, despre legatul Furius.

– Trupele acestuia sunt pe drum, îi răspunde Posidionos. Vin spre tine, spre foc, sigure de victorie.

Spartacus se ridică și traversează cu pași mari atriumul.

33

Eu, Posidionos, am mers alături de Spartacus în toate aceste zile de toamnă, primele din războiul lui, când zeii nu au încetat niciodată să vegheze asupra lui.

Dimpotrivă, s-au străduit să-i piardă pe legatul Furius și pe pretorii Varinius și Cossinius, care se aventuraseră în câmpie cu îndrăzneala insolentă și disprețul vânătorilor care hăituiesc vânatul mic.

Furius fu primul care-și pierdu mințile și viața.

Îi pândim, culcați în lanurile de grâu pe care incendiul încă nu le înghițise, sau chiar în livezi și vii.

El călărea în fruntea centuriilor lui atât de numeroase, încât coloana se întindea de la Cumae până la marginea orașului Nola. Înainta spre fumul și flăcările incendiului, convins că acolo era tabăra noastră.

Dar Spartacus, după ce m-a ascultat raportându-i ce știam despre ordinele pe care Varinius le-a dat legatului său, le ceruse gladiatorilor să părăsească tabăra și să se ascundă în lanuri și păduri. În privința oamenilor răniți, le-a cerut să meargă spre înălțimile Campaniei și acolo să-l aștepte.

Stăteam la pândă. Spartacus aprecia că romanii erau prea numeroși, poate două mii – Crixos Galul zicea chiar trei mii –, ca să poată fi atacați.

În fiecare clipă trebuia să-i convingă pe Crixos, Œnomaus sau Vindex, pe bouari şi ciobani, că n-a venit încă momentul să îi ia cu asalt. Curius, maestrul de arme, era unul dintre gladiatorii care erau de acord cu el. Şi eu eram îngrijorat simţind spiritul de revoltă şi de dezbinare care duc la dispariţia armatelor şi a popoarelor.

Seara, când stăteam ghemuiţi, uneori cu spatele îndoit sub primele ploi, fără să fie aprins nici un foc ca să nu atragem atenţia romanilor care se aflau doar la câteva sute de paşi, Spartacus îmi punea întrebări despre motivele care făceau ca atâtea popoare – mai întâi al meu, grec –, ale căror oraşe au stăpânit lumea şi au învins imperii, au fost cucerite de romani.

În vocea lui, în atenţia cu care asculta răspunsurile mele, bănuiam că voia să tragă învăţăminte dintr-un trecut întunecat, pentru războiul pe care se pregătea să-l conducă.

Îi explicam că popoarele şi oraşele, în loc să rămână unite, se dezbinaseră. Romanii îi atacaseră şi le învinseseră unele după altele, uneori aliindu-se cu unele dintre ele ca să le zdrobească definitiv pe cele mai ostile.

Adăugam că fondatorii Romei, Romulus şi Remus, fuseseră hrăniţi de o lupoaică. Poporul care i-a moştenit pe aceşti doi fraţi era un popor de carnasieri vorace, de o cruzime de neînduplecat, îndărătnic şi viclean; membrii lui vânau în haită, supunându-i pe cei mai slabi dintre ei.

Vorbeam, dormeam, scăldaţi de mirosul de fructe putrezite, pentru că pe nici unul din domenii nu se mai putea culege recolta, sclavii fiind fugiţi sau plecaţi cu stăpânii lor în oraşe.

Într-o dimineață, când după zilele întregi de ploaie soarele începea în sfârșit să usuce pământul, am auzit pașii unei trupe. Dacă bocănitul nu era foarte sonor, era din cauză că legatul Furius decisese să împartă armata, fiecare grupă de centurii ocupând un colț al câmpiei.

În acea dimineață am înțeles că Dionysos, pe care Apollonia îl invoca în fiecare clipă, sau oricare alt zeu al Greciei sau Traciei, deciseseră să-i piardă pe romani și să ne asigure victoria în fața trupelor legatului.

Ne-am aruncat asupra centuriilor izolate. De fiecare dată, eram mai numeroși decât romanii.

Spartacus îmi dăduse un mic scut rotund și o sabie cu lama curbată și dințată, așa cum poartă războinicii traci. Dar eram deja un om bătrân, cu trupul greoi și neîndemânatic, și deci mai mult am observat decât am particpat la aceste scurte bătălii.

Lupta nu era cu totul încheiată în clipa când bouarii și ciobanii, sclavii de pe câmpuri se grăbeau spre corpurile legionarilor căzuți. Îi omorau pe cei care încă mai trăiau, apoi le smulgeau cuirasele, căștile, armele, sandalele, pungile și scuturile.

Locurile luptelor deveneau astfel, la sfârșitul bătăliilor, un pământ secătuit, acoperit de leșuri goale.

În a șaptea zi, unul din aceste trupuri fu cel al lui Furius.

L-am văzut pe legat înaintând în fruntea ultimei sale centurii. Nu putea ignora faptul că sângele tuturor celorlalți – aproape o mie de oameni de-acum – stropise pământul câmpiei dintre apele fluviului Volturnus și muntele Vezuviu,

acolo unde pretorul Publius Varinius îl trimisese să atace, să ucidă şi să-i mutileze pe cei pe care-i numea şobolani.

Dar şobolanii îi masacraseră oamenii. Şi Furius ştia că nenorocirea era alături de el în cavalcada sa.

Era departe, în fruntea primei linii a legionarilor săi, al cărei mers mi s-a părut atât de încet, atât de greori, de parcă voiau să întârzie clipa în care vor întâlni moartea.

Eram lungiţi la umbra merilor, pe un strat gros de fructe putrede. Îi priveam pe gladiatori, pe bouari, pe ciobani, pe sclavi, pe cei mai nenorociţi dintre oamenii liberi care ni se alăturaseră. Toţi purtau arme sau căşti, scuturi, cuirasele de care deposedaseră cadavrele romanilor omorâţi în zilele dinainte.

Le auzeam respiraţia gâfâită. Le ghiceam nerăbdarea.

Spartacus era lângă mine, cu trupul încordat, gata să sară.

A şoptit:

– O să-l omor pe legat.

Târându-se, Crixos s-a apropiat de noi.

– De ce tu? a spus el.

– Pentru că eu sunt Spartacus şi pentru că aşa vreau eu!

– Lasă-i pe zei să decidă.

– Au ales, Crixos. Uită de legat, ucide centurionii şi legionarii.

– Cui o să-i revină calul legatului? a mai întrebat Crixos.

– Calul o să fie primul pe care-l omor, a murmurat Spartacus, ridicându-se.

Oamenii din jurul lui au făcut la fel. S-a aruncat urlând, şi, din gropi, din tufişuri, din livezi şi de pe câmpuri gladiatorii, bouarii, ciobanii, sclavii şi toţi ceilalţi au sărit, au urlat, lovindu-i pe legionari aşa cum o furtună cu grindină culcă la pământ grâul copt.

Am văzut calul legatului prăbușindu-se și un șuvoi de sânge îi țâșnea din greabăn. Legatul avea piciorul prins sub coastele calului. Spartacus și-a pus vârful spadei la gâtul lui Furius, care încerca să se ridice în picioare.

Tracul a făcut un pas înapoi, lăsându-l pe Furius să se ridice și să-și apuce spada, ca să-i țină piept.

Dar, într-o clipă, în spatele lui Furius a răsărit Crixos Galul, care a strigat:

– Întoarce-te, legat!

Furius s-a clătinat pe picioare voind să-l înfrunte pe acest nou atacator, iar Crixos i-a înfipt sabia în piept.

Sângele lui, ca și cel al calului, a clocotit, Furius strângând între mâini lama care îl ucidea.

Am înaintat ca să mă postez între Crixos și Spartacus, care se înfruntau.

Apoi, acesta din urmă, i-a întors spatele galului și a început să umble printre cadavrele deja prădate și dezgolite.

Cadavrele, care începeau să fie sfâșiate de păsările răpitoare cu ciocul lung, galben cu negru, venite de pe mare, și pe care lupii, cu ochii lor verzi scânteietori strălucind în noapte, le rupeau cu o furie tăcută, erau tot ce mai rămăsese din armata lui Furius, după șapte zile de lupte.

Seara, pentru prima oară de la începutul bătăliei, ciobanii au aprins focurile mari, ale căror flăcări se vedeau de pe acropolele din Cumae.

Crixos Galul umbla cu pași mari de la un jăratic la altul, smulgând bucăți de carne din sferturile de bou și din oile trase în frigare, a căror carne grasă sfârâia, mirosul ei acoperindu-l încet-încet pe cel dulceag al fructelor trecute.

Purta cuirasă și agita deasupra capului sabia lui Furius, strigând că romanii nu vor mai fi niciodată stăpânii Campaniei, că trebuia mers spre Roma, așa cum o făcuseră cândva galii care cuceriseră orașul.

Gesticula și se fălea în fața lui Spartacus care, așezat mai la distanță, rămânea tăcut.

Crixos a ezitat, apoi s-a îndepărtat lovind aerul cu spada, urlând că îl omorâse pe legat, că nici unul dintre romani nu-l vor face să-și plece genunchii, că-i va învinge așa cum o făcuse în arenă, punând la pământ uriași, urși și lei, apoi, dintr-odată, el s-a prăbușit și a adormit cu capul în noroi.

M-am alăturat lui Spartacus. Apollonia îi adusese o bucată de carne de oaie din care mușca fără grabă, cu ochii pe jumătate închiși.

– L-am lăsat pe Crixos să-l omoare pe legat, a murmurat el. Mi-ai spus, Posidionos, că orașele grecești se luptaseră între ele, că popoarele se dezbinaseră și că din cauza asta romanii îi cuceriseră.

A rămas multă vreme tăcut, după care a mai adăugat:

– N-o să mă lupt cu Crixos.

S-a întors spre mare, spre Cumae.

– După legat, a murmurat, o să urmeze pretorii, apoi consulii și legiunile.

Clătinând din cap a repetat:

– Roma, Roma, ce vor zeii?

S-a lăsat pe spate și, stând sprijinit în coate, cu gâtul la vedere, a cercetat cerul.

S-au arătat zorii și, când jarul încă lucea roșu în cenușa focurilor noastre, strigătele gărzilor au sfâșiat liniștea și ceața.

Spartacus s-a ridicat primul, şi, pe măsură ce strigătele se apropiau, părând să devină tot mai ascuţite, vocile şi mai gâfâite, oamenii s-au ridicat unii după alţii, s-au apropiat de Spartacus, strângându-se umăr lângă umăr, Crixos Galul fiind în primul rând.

În sfârşit, alergând printre viile şi pomii din livezi, au apărut gărzile, s-au agăţat de umerii gladiatorilor, de cei ai lui Spartacus, ca să nu se prăbuşească, ca să-şi recapete suflul spunând în acelaşi timp fraze fără rost.

O armată romană, spuseră ei, părăsise Cumae. Se îndrepta spre noi, mergând cu pas întins, pasul răzbunării. Era precedată de cercetaşi şi condusă de un fost gladiator din *ludus*-ul din Capua, un bărbat care cunoştea Campania, un taur furios şi negru.

Curius a spus că era vorba despre Vacerra, omul din care Lentulus Balatius făcuse maestrul lui de arme.

Cercetaşii romani surprinseseră adormite două din gărzile noastre. Se auzise pocnetul bicelor cu bile de fier şi urletele celor doi bărbaţi tineri.

Gărzile s-au întors spre mine. Aşa am aflat că Scorpus şi Alcius, a căror tinereţe şi râsete, flecăreala lor, corpurile subţiri şi delicate, pielea albă şi brună îmi copleşiseră nopţile şi zilele, fuseseră torturaţi, biciuiţi, bătuţi în cuie de vii pe crengile merilor mari, printre fructele pe care le plăcea păsărilor să le ciugulească.

– Vacerra o să fie jupuit de viu, a murmurat Crixos Galul la urechea mea.

Şi-a ridicat spada, a spus că trebuie să meargă în întâmpinarea acestei armate, să-i omoare căpetenia, legat sau pretor, şi să-l facă să aibă aceeaşi soartă precum centuriile lui Furius.

Cu un gest a reamintit cum şi-a înfipt spada în pieptul legatului.

– O să fac acelaşi lucru şi cu ăsta! a strigat el.

– Fiecare zi e diferită de celelalte, a afirmat Spartacus cu voce puternică. Le-a vorbit mult. Romanii, a spus el, au văzut trupurile goale, mutilate, devorate ale tovarăşilor lor; sunt orbiţi de ură şi nerăbdare. Trebuie să-i facem să creadă că ne chinuie frica pe care ne-o inspiră. Trebuie să creadă că fugim.

S-a întors spre Curius.

– Curius, tu ne-ai învăţat să ne ferim. E bine să ne ascundem. Trebuie ca vânătoarea zadarnică, loviturile date în gol să-i enerveze, să-i istovească. Atunci, numai atunci o să lovim. Nu atacăm din faţă, ci din laturi, din spatele trupelor.

– Nu lupţi ca un gal! s-a ambalat Crixos.

– Sunt trac, a replicat Spartacus, fixându-l pe galul care se legăna de pe un picior pe altul.

Apoi, Spartacus s-a întors şi a pornit la drum, şi cu toţii i-au urmat paşii.

Am ajuns din nou pe pantele Vezuviului, departe de drumurile pe care le urma armata romană.

Vântul purta uneori până la noi răpăitul surd ale tobelor, sunetele ascuţite ale flautelor.

Ghiceam locurile de oprire după praful care se ridica deasupra câmpiei şi după focurile care, noaptea, marcau limitele şi mijlocul taberei.

Aceste opriri deveneau din ce în ce mai lungi, ca şi cum, deja, după câteva zile de vânătoare fără succes, oboseala şi

supărarea înlocuiseră în sufletul romanilor voința, ura și înflăcărarea.

Într-o noapte, gărzile noastre se întoarseră, împingând înainte doi soldați tineri pe care îi găsiseră rătăcind pe câmp. Îi capturaseră fără ca aceștia să încerce să opună rezistență sau să fugă. Pe față li se citea frica și inocența.

Îmi aminteau de Scorpus și Alcius, mai neciopliți. Dar aș fi știut, încredințându-le trupul îngrijirilor unui maseur, să-i șlefuiesc și m-aș fi delectat mângâindu-le mușchii proeminenți, părul ras.

Crixos a spus că trebuiau să fie uciși, că era vorba despre două iscoade, iar dintre gladiatorii care deja se adunaseră, înconjurându-i, unii strigau că trebuiau să fie obligați să se lupte între ei; poate învingătorul – și nesiguranța asta stârnise râsete zgomotoase – și-ar fi salvat viața.

Atunci am propus să le cumpăr viețile de la ciobanii care-i luaseră prizonieri.

Am fost amenințat, acuzat că mă port ca unul din acei stăpâni pe care voiau să-l radă de pe fața pământului.

Am crezut că voi fi lapidat. Apoi, Spartacus a înaintat, i-a cercetat pe cei doi soldați, legați unul de celălalt de gât, cu picioarele și brațele împilate.

A început să-i interogheze.

Erau țărani din Galia Cisalpină, gali, deci, dar nu aveau pământ deloc și s-au înrolat pentru că burta trebuie umplută. Văzuseră cadavrele tovarășilor lor plecați alături de legatul Furius; asistaseră la flagelarea și la răstignirea a doi tineri sclavi, nu mă îndoiam că erau Scorpus și Alcius.

Li se făcuse frică.

Pretorul care îi comanda, Martial Cossinius, amenința cu biciul orice soldat din armata lui. Nimeni n-a supraviețuit pedepsei de o sută de lovituri pe care i-o aplica.

Așa că fugiseră, profitând de dezordinea pe care o provocase plecarea pretorului Cossinius. Acesta decisese să părăsească tabăra ca să se ducă la băi, la Salinae, pe coastă, între Pompei și Herculaneum. Legații lui și centurionii încercaseră să-l convingă să renunțe, dar pretorul își alesese deja escorta, își încărcase bagajele în două care și o luase la drum. Cei doi tineri recruți se gândiseră că, în liniștea care a urmat plecării lui, n-o să li se descopere fuga decât la întoarcerea sa.

– Salinae? a repetat Spartacus.

Paznicii noștri, ciobani care își abandonaseră stăpânii și turmele ca să se înroleze în armata lui Spartacus, cunoșteau fiecare ridicătură de pământ, fiecare tufă de iarbă din Campania.

– Salinae? a întrebat încă o dată Spartacus.

Erau câteva *villa* construite între coasta nisipoasă, dreaptă, și primele contraforturi de pe muntele Vezuviu. Marea părea verde și limpede; izvoarele de apă caldă țâșneau la câțiva pași de mal.

– Stăpânii se îmbăiază acolo, a spus unul dintre ciobabni. Izvoarele calde vin din străfundul pământului. Ele aduc putere.

– O să aducă moarte! a spus tare Spartacus.

– I-a adunat pe gladiatori.

– Ne ducem să-l omorâm pe pretorul Cossinius, a spus el. Armata lui nu va mai fi decât un puișor căruia o să-i tăiem capul. Mai poate țopăi de câteva ori, dar este aproape mort.

Am mers toată noaptea, coborând și urcând văile care, ca niște brazde adânci, sapă coastele muntelui Vezuviu.

În zori, am văzut marea, malul lung și drept.

Carele cu lucrurile pretorului Cossinius erau așezate unul lângă altul, pe plajă, unde fuseseră ridicate corturile mari.

Ne-am apropiat, ascunși de tufișurile care acoperă pantele Vezuviului, al cărui pământ cenușiu se pierde sub nisipul alb al malului.

Apoi am așteptat.

Când soarele a fost sus, pretorul s-a îndreptat spre marea strălucitoare ca o tavă de argint.

Spartacus și Crixos Galul, urmați de sute de oameni, au sărit.

Și nisipul, și marea au devenit roșii.

Œnomaus Germanul i-a tăiat capul pretorului și l-a agitat deasupra capului, înfipt în vârful suliței.

În zilele care au urmat, de fiecare dată când atacam armata romană, devenită prada noastră, el se aventura primul, arătând capul ca pe un steag, și primele rânduri de centurioni dădeau înapoi, în timp ce Œnomaus repeta numele pretorului așa cum lași să scape un strigăt de război.

Soldații își aruncau armele și o luau la fugă din fața acestei haite care purta căștile, scuturile și tunicile morților. Cei care au rămas cedau și, în cele din urmă, îngenuncheau, dând capul pe spate, cu ochii închiși, așteptând o lovitură de lamă în gât.

Pe cei care mureau astfel îi iubeau zeii.

Dar ceilalți deveneau prada sclavilor care, din ce în ce mai numeroși, ieșeau din păduri, din livezi și din tufișiri, se aruncau în luptă, înarmați cu țăruși, despicând trupurile încă vii.

Așa a murit Vacerra, recunoscut de sclavii care fugiseră de pe domeniul lui Lentulus Balatius și care îl făcură să plătească cruzimea stăpânului lor.

Eu stăteam deoparte, adesea așezat alături de Jair Evreul a cărui față exprima dezinteres, resemnare și chiar dezgust.

– Tu ești grec, retore, îmi spune el în seara ultimei bătălii. Cunoști istoria oamenilor. Ai predat înțelepciunea de la Rodos până la Roma. Ai străbătut provinciile Republicii. Te-ai învârtit printre magistrații romani. Te-au venerat. Ce crezi despre toate astea?

În jurul focului, oamenii chefuiau. Flăcările luminau câmpul unde avusese loc lupta. Oameni și lupi mișunau, își disputau cadavrele.

– Eu sunt evreu, reia Jair. Ascult de cuvântul Dumnezeului Unic. L-am urmat pe Stăpânul Dreptății în deșert. Tu – a pus mâna pe genunchiul meu –, eu, noi suntem oameni liberi, chiar dacă romanii au vrut să facă din mine un sclav, chiar dacă te tratează ca pe un servitor și chiar dacă te disprețuiesc așa cum fac cu toți cei care nu sunt decât niște liberți. Dar ei...

În fața noastră, sclavii se băteau pentru o bucată de carne, o amforă de vin, o tunică de soldat roman.

– Ei, Posidionos, ei sunt încă niște animale, chiar dacă acum cred că au devenit oameni liberi.

– Vorbești ca un pretor roman, răspund eu.

I-am reprodus cuvintele lui Publius Varinius: pentru el sclavii și gladiatorii care își rupseseră lanțurile nu erau decât niște șobolani.

– Privește-i, a murmurat Jair.

Printre strigăte, sclavii se rostogoliseră pe pământ, încercând să se sugrume.

– Crezi că se poartă ca niște oameni liberi? Crezi că Spartacus poate face din acestă hoardă o armată?

Am răspuns că Spartacus învinsese deja centuriile pretorului Claudius Glaber, pe ale legatului Furius și pe ale pretorului Martial Cossinius.

Jair și-a plecat capul.

– Mâine, a murmurat el, va trebui să înfrunte armata lui Varinius, să învingă din nou și deci să ucidă. Un om, a adăugat el, nu poate fi liber atunci când ucide.

– Atunci trebuie să se supună Romei și să accepte supliciul? Să se lase ucis ca un șobolan?

– Dumnezeu vede și hotărăște, Posidionos.

M-am gândit la toamna aceea, care a fost cea a victoriilor, când Dumnezeul Unic al lui Jair Evreul și toate divinitățile se aliaseră pentru a-l apăra și inspira pe Spartacus.

Tracul mergea de la un grup la altul. Îl asculta pe Jair care îi vorbea despre Stăpânul Dreptății și despre Dumnezeul lui. Se amesteca printre germani și gali, daci și celți, frigieni și samniți care sacrificau tauri și oi, țapi și pui, și încercau să ghicească, în măruntaiele calde încă ale acestor animale, intențiile zeilor. O asculta pe Apollonia care invoca oracolele Cibelei și voința lui Dionysos. Și nu mă contrazicea atunci când îi spuneam că muntele Vezuviu semăna cu Olimpul, unde fusese primit și sfătuit de zei.

Oamenii îl urmau, îl înconjurau, îl observau când participa la ritualuri, când cobora în groapa deasupra căreia înjunghia un taur în onoarea zeului Mithra, drag lui Vindex Frigianul.

Vorbea puţin, chiar şi cei mai rebeli dintre sclavi şi gladiatori, cei care aveau privirea fixă de animal, cei care înaintau cocoşaţi, cu mâinile atingând pământul, cu trupul deformat de muncile care-i copleşiseră din copilărie, îi executau ordinele, fie şi strâmbându-se, pentru că zeii îi dăruiseră autoritate şi abilitate, cu care îi învinsese deja pe romani şi era singurul care putea distruge armata în fruntea căreia se afla acum Publius Varinius.

Armata părăsise Cumae când peste mare se aşterneau furtunile de toamnă.

Ploile înecau pământul Campaniei, devenită noroioasă, în care se împotmoleau, biciuiţi de ploaie şi împinşi de vânt şi furtunile groaznice care rupeau pomii fructiferi şi culcau la pământ viile.

Fluviul Volturnus era în creştere, ducând cu el copacii smulşi, iar pretorul Varinius îşi stabilise tabăra departe de mal, aşteptând să se retragă apele ca să poată traversa.

Armata lui Spartacus era şi ea în creştere. Sclavii curgeau din Samniu, şi Apulia, din Bruttium şi Calabria, din munţii Abruzi şi chiar din Galia Cisalpină. Unii reuşiseră să ajungă la mare şi evocau războaiele sclavilor care devastaseră Sicilia, frica aceea ce-i cuprinsese acolo pe stăpâni, magistraţi şi consuli.

Toţi povesteau că zvonul s-a răspândit dincolo de Rubicon, până la capătul ţării, în Bruttium şi chiar dincolo de mare, că un zeu venit din Tracia îi elibera pe sclavi şi avea să

pună mâna pe Roma şi s-o jefuiască. Şi că sclavii, înainte de a fugi, îşi omorâseră stăpânii, jefuiseră casele şi furaseră recoltele, visând în acelaşi timp la bogăţiile Romei, acest mare oraş cu putere de neînvins, pe care-l vor distruge.

Dar, când gloata lacomă de libertate şi de pradă văzuse focurile, palisadele şi turnurile de pază ale taberei romane conduse de Varinius dăduse înapoi.

Şi Spartacus strigase la gladiatori:

– Instruiţi-i! Fiţi maeştri de arme, centurioni! Faceţi ca aceşti oameni să vi se supună! Instruiţi-i, sau Varinius va învinge!

Prăjinele sulițelor se ridicaseră şi căzuseră pe spinările sclavilor pe care Crixos Galul şi Œnomaus Germanul, Curius şi Vindex Frigianul îi obligaseră să sape şanţuri, să înfigă ţăruşi, să ridice tabăra armatei lui Spartacus în faţa celei a lui Varinius, pe celălalt mal al fluviului Volturnus.

– Nu poţi învinge armata romană luptând de la egal la egal cu ea, spusese Jair Evreul. Tabăra ta, cohortele tale, centuriile, miile de recruţi nu vor avea niciodată calitatea celor cu care să i te opui lui Varinius.

Spartacus îl ascultase, apoi ripostase:

– Cine ţi-a spus că vreau să lupt de la egal la egal cu Varinius?

Totuşi, aşa părea. Pusese să se ridice palisade. Patrulele plecau să le hărţuiască pe cele ale lui Varinius şi se întorceau târând cadavrele Spartacus punea să fie legate cadavrele de ţăruşi cu care apoi înconjura tabăra, ai fi zis că este astfel păzită de santinele atente.

Când apele fluviului Volturnus au început să scadă, puse să se aprindă focuri mari pe câmp, să bată toba, să cânte

flautele și trompetele, și s-ar fi putut crede că întreaga armată a sclavilor se pregătea de bătălie, chiar în momentul când Spartacus îi porunci să părăsească tabăra în liniște, profitând de noaptea cu furtună, să urce de-a lungul fluviului, până vor fi găsit un vad de trecere, în aval de Capua.

Traversară fluviul, în pofida apelor încă mari și a malurilor alunecoase. Astfel, după un marș lung, se aflară în spatele taberei romane. Zăream tabăra noastră, unde câțiva oameni continuau să ațâte focurile, să bată tobele, să cânte din trompetă și flaute, făcând credibilă prezența noastră acolo, dovedită și de acele santinele cărora noaptea și distanța le dădeau viață.

Trebuia doar să așteptăm ca armata lui Varinius să se pregătească să treacă fluviul ca să-i surprindem în tabăra noastră. Țâșnirăm atunci peste flancuri și în spatele ei, ca o uriașă surpare de pământ care urlă, îngropând centuriile, iar apa noroioasă a fluviului Volturnus, ca și nisipul și marea de la Salinae, s-a înroșit.

L-am zărit pe pretorul Publius Varinius care, călare, încerca să urce pe celălalt mal, înconjurat de lictori.

Cădeau unul după altul, străpunși de sulițele aruncate de germani și de frigieni.

Curând, Varinius nu mai avu lângă el, pe malul noroios, decât câțiva soldați care aruncau în fluviu corpurile lictorilor, amandonau steagurile, căutau să se apere sub scuturi.

Dintr-odată, cu un nechezat care semăna cu un imens strigăt de durere, calul lui Varinius s-a prăbușit.

Am crezut că pretorul avea să cunoască soarta legatului său, Furius. Dar, plin de noroi, se ridică și, abandonându-și arma, încerca să ajungă cât mai repede la Cumae, unde să se ascundă ca un șobolan vânat, care se refugiază în gaură.

Partea a cincea

34

Varinius stă lungit, singur, în bazinul mare din porfir, plin cu apă fierbinte.

Închide ochii. Muşcătura căldurii este intensă şi adâncă. Depărtează braţele, îşi sprijină palmele de pereţii bazinului.

Apa nu doar topeşte noroiul lipit de corpul lui, ci pare să-i smulgă pielea, să-i roadă carnea. Pătrunde ca vârfurile de lance sau ca sulițele care, când urcau malul fluviului Volturnus, i-au lovit pe lictori, din care nici unul n-a supraviețuit.

Varinius simte încă pe coapsa stângă greutatea calului care s-a prăbuşit. Şi, din fericire, noroiul l-a înghiţit. Varinius s-a cufundat în el, s-a cățărat înlăturând leşul calului, respingând rămăşiţele lictorilor, ale soldaților, agățându-se de ele ca să înainteze cu câțiva paşi, ajungând în sfârşit pe mal, reuşind să fugă împreună cu o mână de oameni, tot ce rămânea dintr-o armată, şi să se închidă în fortăreaţa din Cumae.

Şobolanii veniseră să se arunce pe ziduri, să încerce să le escaladeze, să forţeze porţile. Trebuise să-i respingă cu avalanşe de pietre şi de săgeţi, fără măcar să aibă timp să-şi curețe trupul, să râcâie noroiul uscat, înroşit de sângele lictorilor.

Varinius deschide din nou ochii.

Sala mare a *caldarariumului,* care se află în mijlocul termelor, este plină de un abur lipicios şi cenuşiu.

Abia dacă distinge prin el siluetele sclavilor.

La început, aude lipăitul picioarelor lor pe dalele de marmură. De fiecare dată înțepenește, își bagă capul între umeri, ca și cum și-ar apăra gâtul. Mâinile pipăie marginile bazinului. Degetele îi alunecă pe piatra udă, se sperie. Își amintește că și-a lăsat armele în timp ce se dezbrăca.

Este gol, ca acele cadavre ale centuriilor lui Furius și Martial Cossinius, pe care le-a găsit mutilate, sfâșiate de animalele sălbatice, de acele zeci de mii de șobolani.

Își lasă spatele să alunece de-a lungul peretelui de porfir al bazinului. Este tentat să-și bage capul sub apă, să dispară, să scape astfel de sclavii care se apropie, deveniți și ei poate niște șobolani furioși, care vor să-i ia gâtul. Nu mai sunt acele animale docile care se târăsc cu privirea moartă. Nu mai coboară ochii decât dacă sunt amenințați că sunt biciuiți, răstigniți, dar se supun cu rea-voință, și sunt plini de ură.

Trimisul Senatului i-a confirmat lui Varinius.

Tribunul Legiunii a VII-a, Calvicius Sabinius, care este însoțit de centurionul său primipil, Nomius Castricus, a raportat că, de-a lungul drumului dintre Roma și Cumae, bântuie bande de sclavi care își părăsiseră domeniile, jefuiseră orașele, își omorâseră stăpânii, spintecaseră femeile după ce le violaseră. Nici un patrician nu se simțea în siguranță acasă, toți chemau milițiile ca să-i apere de sclavii lor, să le apere bunurile, viețile.

Și Senatul cerea să se termine cu acest război umilitor pentru Republică.

Și periculos: de fapt, Roma avea nevoie de recoltele din Campania și Lucania. Trebuia asigurată distribuirea grâului pentru plebea romană, sub amenințarea izbucnirii un război social, care va risca să repete războiul sclavilor.

Tribunul Calvicius Sabinius l-a interogat îndelung pe Varinius, părând că nici măcar nu observă că pretorul era plin de noroi, că șchiopăta, că piciorul stâng putea fi rupt, că avea coastele dureroase de la umăr până în picior, și că umilința pe care a suportat-o era încă prea vie pentru a putea răspunde senin la întrebările trimise de Senat.

– Se spune, a strigat el, înaintând spre tribunul Sabinius, că tu ești cel care, în Tracia, l-ai lăsat în viață pe Spartacus, care acum jefuiește Italia. Ce vrei să știi? Îl cunoști! Îl țineai în cușcă, mi s-a spus, și i-ai deschis ușa! Și mii, zeci de mii de sclavi, de gladiatori fugiți, de dezertori, da, propriii noștri soldați, și maestrul de arme din *ludus*-ul din Capua, și un retor grec, Posidionos, pe care și pe el îl cunoști, i s-au alăturat. Este abil. Știe totul despre arta războiului. Poate acel Posidionos este cel care-l învață. I-am văzut opera de aproape: cadavrele soldaților noștri, miile de trupuri goale!

Varinius a explicat țipând că picase în capcana pe care Spartacus i-o întinsese. Tracul a luat-o pe furiș, părăsindu-și tabăra, care nu era decât o momeală, apoi îl atacase de pe flancuri și din spate.

– E nevoie de legiuni, de multe legiuni! a urlat Varinius. Dacă nu, o să pună mâna pe orașe. La Cumae, șobolanii au venit să ne sfideze urlând sub zidurile noastre. De ce n-ar ataca Roma? Ar fi destul – a întins brațele spre Calvicius Sabinius – ca sclavii, acele zeci de mii de sclavi care dorm în casele noastre, să devină niște nebuni furioși, la fel ca șobolanii flămânzi.

Șchiopătând, Varinius s-a îndepărtat. Fiecare pas îl durea. Noroiul uscat îi strângea pielea. Mirosul de putreziciune care îi umplea tunica îl umilea.

A intrat în terme poruncind să fie lăsat singur, ca toţi ceilalţi cetăţeni să părăsească locul.

A alungat sclavii care, parfumaţi, îmbrăcaţi în pânză albă, cu pielea fină, înaintau cu un aer sfidător – şi poate chiar ţineau la spate un pumnal.

Varinius a ajuns gol în *caldararium;* în primele clipe când s-a cufundat în apă, a încercat pentru prima oară, după zile întregi, o senzaţie de bine. Muşchii i s-au relaxat.

Dar n-a durat mult. Căldura îl pătrundea, îl rănea. A zărit, prin aburi, siluetele sclavilor care se apropiau, ivindu-se dintr-o-dată lângă bazin, cu braţele încărcate de prosoape sau cu coşuri pline de flacoane de parfum şi ulei, de bureţi şi de piatră ponce, dar, poate, şi cu o lamă, pentru a-i tăia gâtul, ascunsă la fundul coşurilor.

35

Spartacus stă în picioare, cu braţele încrucişate, la capătul acestui promontoriu stâncos, care domină câmpia Campaniei, livezile Lucaniei şi pare să se îndrepte spre Vezuviu, care se înalţă la orizont.

Tracul priveşte înainte.

După zile de ploaie, cerul este ca spălat şi soarele arzător ca un foc care se întinde.

Zidurile caselor ies încet-încet din ceaţă, acea respiraţie cenuşie care se ridică din pământ şi se întinde peste văile fluviilor Silarus şi Volturnus, înainte ca briza mării să se împrăştie.

Atunci se zăreşte mulţimea printre copaci, pe pantele colinelor şi pe platoul care duce la ele. Sunt mai multe zeci de mii de sclavi care şi-au părăsit domeniile, locuinţele, după ce şi-au omorât administratorii, supraveghetorii, stăpânii.

Se ghicesc corpurile înlănţuite, siluetele bărbaţilor şi ale femeilor care forfotesc în jurul focurilor. Un zgomot ca de hulă loveşte promontoriul, acoperă platoul. Voci mai ascuţite sunt purtate de valurile mai puternice, încoronate de spumă şi care urlă: „Liberi, suntem liberi!“

Dar se sting repede, înăbuşite de răpăitul tobelor.

Spartacus se apleacă. Într-un luminiş, încurajaţi de strigăte, bărbaţi goi se înfruntă, sar, se împing, se rostogolesc pe pământul încă noroios.

– Nu știu să se lupte, spune Curius, maestrul de arme.

Stă la câțiva pași în spatele lui Spartacus, în compania lui Jair Evreul și a lui Posidionos. Înaintează.

– Sunt animale de povară, continuă el. Lovesc cu coarnele, îți sparg capul dintr-o mișcare, dar nu cunosc disciplina și regulile luptei. Nici oameni liberi, nici gladiatori: sclavi.

Spartacus se întoarce.

Platoul, care urcă în pantă lină spre promontoriu, a devenit o tabără imensă. S-au ridicat estrade. Acolo dansau femei cu pieptul gol. Mâinile se întind spre ele. Se strigă. Se sare pe estrade. Se bat ca să le atingă, să le atragă.

Mai departe, ghemuiți, niște bărbați joacă zaruri, schimbă arme, bucăți de carne, fructe, amfore cu vin.

– Nu visează decât să jefuiască și să omoare, reia Curius. S-au aruncat pe zidurile din Cumae și câțiva soldați care i-au mai rămas lui Varinius au fost destui ca să-i respingă. Acum, Roma va ridica legiunile. Trimișii Senatului au ajuns la Cumae.

Curius își depărtează brațele, arătă spre mulțime și suspină.

– Omoară. Beau. Se regulează. Ce vrei să faci cu ei?

– Vor să omoare, îi ține isonul Jair Evreul, înaintând. Ai dreptate, Curius. Nu știu să se lupte ca gladiatorii sau soldații Romei. Și totuși, au învins centuriile pretorilor, cele ale unui legat. Și știi motivul? Își urăsc nu numai stăpânii, dar și propria viață. De asta nu se tem de moarte.

Spartacus a început să măsoare cu pasul marginea promontoriului.

La orizont, soarele luminează zidurile orașului Cumae, care se înalță ca o stâncă neagră deasupra malului. Orașele Nola, Nuceria, Abellinum, și altele încă, pe jumătate ascunse

în ceață, sunt tot atâtea insule pe care câmpia forfotind de sclavii răsculați le încercuiește. Orașele izolate și târgurile fără apărare deja au fost jefuite, secătuite, incendiate.

Spartacus se oprește, lasă capul în jos.

A încercat să-i împiedice, acum câteva zile, pe galii lui Crixos să dea foc orășelului Nares, din Lucania. S-a așezat în fața porților cetății. Auzea țipetele de groază ale femeilor și copiilor care se ascunseseră acolo. Bărbații fuseseră fără îndoială deja masacrați sau fugiseră, cunoscând soarta pe care le-o rezervau revoltații.

Spartacus, cu brațele întinse, spusese că trebuia să ia grâul, rezervele de orz, carnea, peștele sărat, legumele și fructele uscate, dar să nu ucidă, să nu distrugă. Galii se opriseră pentru o clipă.

Apoi, Crixos înaintase. Arătase spre mulțimea de oameni care se îngrămădeau în spatele lui, și care era dominată de un gal, căruia ceilalți îi ajungeau până la umăr.

– Tadix a venit din Galia Cisalpină cu o trupă de mai mult de o sută de oameni care și-au ucis stăpânii și milițiile ca să-l urmeze. Este căpetenia lor. Nimic nu-l va putea opri. Nici chiar tu, Spartacus. Vrea femei. Vrea foc. Vrea moarte. Este liber. Face tot ce vrea. Lasă-i să treacă! Dacă nu, o să mă ucidă și apoi te vor ucide și pe tine.

Totuși, Tadix nu-l amenințase pe Spartacus.

Înaintase, urmat, împins de gloată, și tracul fusese împins, târât, ignorat.

Țipetele femeilor deveniseră mai stridente, în vreme ce sângele cursese printre pietrele străduțelor. Apoi focul devorase trupurile spintecate.

Spartacus închide ochii ca și cum nu voia să mai vadă această gloată imensă.

Chipul lui exprimă amărăciune. Pare să n-o audă pe Apollonia care s-a apropiat, care i-a înconjurat picioarele cu coapsele, apoi i-a șoptit, mușcându-i lobul urechii, că este prințul tuturor acestor sclavi.

– Zeii te-au ales, murmură ea, tu ești cel care le redai libertatea!

El îi desface brațele Apolloniei din jurul lui, o respinge, își ridică privirea și contemplă mulțimea, un val uman care amestecă și poartă oameni de toate rasele, veniți din Apulia sau Galia Cisalpină, din Frigia sau Hispania. Se întoarce spre Jair Evreul, așezat alături de Posidionos, pe marginea promontoriului stâncos.

– Nici un oraș, nici chiar Roma nu va putea rezista urii.

– Se tem, adaugă Posidionos. Își amintesc de războaiele sclavilor din Sicilia.

Arată spre mulțimea atât de numeroasă, că nu se mai disting nici stâncile platoului, nici pământul câmpiei, nici grohotișul versanților și al pantelor.

Spartacus face un pas spre Curius, îl apucă de braț, îl trage spre el.

– Ești maestru de arme, îi spune. Ai îmblânzit gladiatorii din Capua. Învață-i pe acești sclavi să se bată ca niște oameni liberi!

Curius clatină din cap și apoi scuipă violent.

– Nu mai vor stăpân, răspunde el. Nu mai sunt niște câini buni de dresat. Au redevenit sălbatici, dar nu vei face niciodată din ei niște lupi.

– Vreau o armată! replică Spartacus.

Îl obligă pe Curius să se întoarcă repede cu fața spre mulțime.

– Alege oameni dintre cei mai puternici, cei de care toți ceilalți se tem. Numește-i centurioni. Promite-le, în numele meu, cea mai mare parte din pradă. Pune-i să croiască piei. Nu mai vreau bărbați goi ca animalele. Dă-i fiecăruia un scut, scoate fundurile coșurilor ca să le faci. Poruncește să-și ascută țepușele, să le întărească în foc. Nimeni să nu se mai bată cu mâinile goale. Să învețe să arunce țepușele ca pe niște sulițe.

Spartacus se îndepărtează de Curius și agită pumnul deasupra capului.

– Dacă știu să se lupte și dacă ura le insuflă dorința de a ucide și îi face să uite de moarte, atunci vom învinge legiunile!

Jair Evreul se ridică, se apropie și murmură:

– Ce-o să faci cu victoria ta, Spartacus?

Tracul încrucișează din nou brațele peste piept, fără să răspundă și privește spre orizont.

36

Spartacus se apleacă încet, fără să-şi ia ochii de la bărbaţii care formează un cerc în jurul lui.

Rămâne o clipă nemişcat, cu braţele pe jumătate îndoite, cu armele puse indiferent pe palmele întinse, ca şi cum îşi oferea sabia, sulița, pumnalele bărbaţilor care îl înconjurau, în picioare, la câţiva paşi de el. Majoritatea erau echipaţi cu cuirase, scuturi şi căşti romane.

Era acolo Tadix, cel mai înalt, cu părul blond căzându-i pe umeri. Lângă el, Crixos Galul şi Œneomaus Germanul. Mai departe, Vindex Frigianul şi alţii, un spaniol, un celt, un gal din Galia Cisalpină, un trac, un dac şi, umăr lângă umăr, Curius, maestrul de arme din *ludus*-ul din Capua, Jair Evreul şi Posidionos. Apollonia se învârteşte în jurul acestor bărbaţi, sărind, cu braţele ridicate, cambrată, ca şi cum prin figurile de dans voia să-i prindă în vrăjile ei.

Spartacus îşi încrucişează picioarele, se aşază şi, aplecându-se, pune în faţa lui armele, apoi îşi pune mâinile pe coapse.

Crixos Galul îl imită primul, apoi toţi ceilalţi fac la fel. Tadix este ultimul. Majoritatea îşi pun armele în scobitura scutului întors cu faţa în sus. Îşi scot căştile.

– Noi suntem păstorii acestei turme, spune Spartacus.

Are capul uşor întors spre platou, în direcţia mulţimii şi a zgomotului care creşte.

– Până în ziua de azi, zeii ne-au fost binevoitori, continuă el.

Dintr-odată, se ridică și începe să meargă în interiorul cercului, oprindu-se adesea în fața unuia sau a altuia dintre bărbații care îl înconjoară.

– Dar cine poate crede că vor lăsa de izbeliște Roma căreia i-au dat totul, pământul Italiei și pământurile noastre, marea și popoarele noastre? Zeii vor din când în când să amintească Romei că ei sunt stăpânii. Noi suntem biciul de care se folosesc ca să pedepsească acest oraș orgolios, să-l înspăimânte, să-l oblige să-i respecte, să-i venereze, să înalțe sanctuare și temple în onoarea lor, să aducă sacrificii pentru a le mulțumi.

Spartacus coboară vocea, cu bărbia în piept:

– Dar nu ne-au ales ca să le schimbăm orașul.

– Vorbești ca un retor grec! exclamă Crixos Galul. Ce vrei să spui? Scoate cuvintele din înveliș, lasă numai miezul!

Spartacus se îndreaptă spre Crixos Galul și se ghemuiește în fața lui.

– Roma nu va fi niciodată învinsă: iată ce spun. Poate ridica zeci de legiuni. Are mașini de asediu și flote, grâul din Sicilia și cel din Africa. Noi nu suntem decât un spin pe care zeii l-au înfipt în talpa piciorului ei. Roma o să-l smulgă, chiar dacă este greu, chiar dacă facem din acești câini sălbatici o armată!

Crixos ascultă, cu fruntea plecată, apoi, brusc, se îndreaptă, și spune răspicat:

– Dar cine vrea să învingă Roma?

Își umflă pieptul, privește cerul, cu brațele întinse și spune.

– Mi-e de-ajuns să-i bat pe legații ei, pe pretori, centuriile ei, continuă Crixos. Să beau vinul și să mănânc grânele, carnea și peștele păstrat în pivnițe și grânarele acestui oraș, ale cărui porți le vom forța când vom dori. Într-o zi, Roma va fi

ca un frunct putred; sclavii care colcăie cu zecile de mii vor îndrăzni să-şi ucidă stăpânii şi să pună mâna pe ea. Dar noi? Campania, Lucania sunt pline de oraşe. Putem lua unul în fiecare zi, Nola, Nuceria, Cumae, Abellinum, Nares... Şi toate celelalte! Se spune că cele care sunt pe cealaltă coastă, în Apulia, în Calabria, sau chiar cele care privesc spre Sicilia, în Bruttium, sunt şi mai bogate. Grânarele lor dau pe-afară. Cheiurile sunt încărcate de butoaie cu vin. Femeile sunt acolo atât de numeroase, că fiecare poate să aibă mai multe, şi să le schimbe în fiecare zi. Cine se gândeşte la Roma? Lasă-ne să ne bucurăm aici, pe pământurile care acum ne aparţin şi să ni se trimită încă un legat, pretori, consuli! O să le fluturăm capetele în vârful sulițelor, iar legionarii pe care nu-i vom omorî o să dezerteze!

– Alte legiuni vor veni, obiectează Jair Evreul. O să vă surprindă când o să fiţi adormiţi, beţi, în braţele femeilor voastre. Voi veţi fi cei care veţi fi omorâţi!

Tadix îl ameninţă pe Jair cu pumnul, alţii îl înjură. „Nu e decât un fricos, urlă ei. Nu l-am văzut niciodată luptând. Ce stăpâni romani au ucis el şi retorul grec? Cine poate spune că nu sunt ochii şi urechile Romei?“

Tadix vrea să se ridice, dar Crixos Galul îl reţine, îi apasă umărul. Spartacus se întoarce să se aşeze în mijlocul cercului, în faţa armelor lui.

– Ce vreţi să spuneţi? Că într-o zi o să fim învinşi de Roma?

Ridică din umeri.

– Orice războinic moare, şi retorii greci la fel! Tu ai fost gladiator. Ai intrat în arenă. Nu eşti omul care să se teamă de moarte. Atunci, ce vrei? Un gladiator ştie: trebuie să te bucuri de fiecare zi. Pentru că mâine poţi să mori. Lasă-ne să ne

bucurăm, Spartacus, nu ne mai vorbi de Roma. Când legiunile vor fi aici, o să le înfruntăm ca niște gladiatori care țin piept fiarelor în arenă. Și dacă mor...

Mai întâi își depărtează și apoi ridică brațele.

– Ziua aceea trebuia să vină, nici un gladiator nu se teme de ea.

Se apleacă, îi privește pe Posidionos și pe Jair.

– Ăștia doi, poate...

– Aș vrea... începe Spartacus.

Se ridică, face încă o dată înconjurul cercului, dar fără să arunce vreo privire oamenilor așezați.

–... Aș vrea să vă vorbesc despre râuri, reia el.

Întinde mâinile spre câmpie, arată spre văile fluviilor Volturnus și Silaros care șerpuiesc, strălucesc, apoi se varsă în mare.

– Apa merge spre apă. Fiecare om trebuie să meargă spre țara lui, spre propriul pământ. Vreau să mă întorc în Tracia, să merg liber prin pădurile mele. Tu nu vrei să regăsești mormintele alor tăi, galule? Să-ți vezi din nou țara?

Ridică vocea:

– Fiecare dintre noi are o țară unde trebuie să poată trăi liber. Romanii ne-au smuls din pământurile noastre, din pădurile noastre, de sub cerul nostru. Suntem o gloată imensă de zeci de mii de oameni. Dacă devenim o armată, nimeni nu ne va putea opri. O să distrugem legiunile. O să mergem spre nord, spre munții care despart Italia de țările noastre. O să ajungem în trecători. În sfîrșit, vom pune piciorul pe pământul nostru: unii în Galia, alții în Hispania, în Frigia sau Tracia. O să fim liberi printre ai noștri. Roma nu va avea forța să ne urmărească. N-o să mai fim sclavi. Ne vom [illegible] popoarele să se bată ca să rămână libere.

Spartacus se întoarce, se așază în mijlocul cercului. Apleacă fruntea și rămâne multă vreme tăcut ca și cum, dintr-o-dată, sila îl copleșea, convins că nu va reuși să-i convingă pe acești oameni care îl sfredeleau cu privirea, păreau că așteaptă. În fine, se ridică.

– Voi conduce această armată spre nord.

Ezită și adăugă cu voce mai joasă:

– Dar nu putem fi siguri de victorie decât dacă rămânem uniți.

Crixos Galul se ridică; apoi Tadix, Œneomaus Germanul și majoritatea celorlalți bărbați îi imită.

– Țara mea, începe Crixos, este cea de unde mănânc, unde beau, unde sparg porțile orașelor care au pivnițele și grânarele pline, unde desfac coapsele femeilor. Nu cunosc altă țară. Nu voi merge cu tine spre nord. După ce vom cuceri orașele din Campania și Lucania, vom merge spre Apulia.

Arată spre orizont.

– Toți cei care vin de acolo și din Calabria ne spun că e destul să o iei pe drumul pavat, că milițiile au luat-o la fugă, că nici o legiune nu și-a înfipt steagurile în pământurile acelor provincii. Acolo totul se poate cuceri: porturile din Sipontum și Barium, și cel mai mare, Brundisium; orașele din interiorul țării, Canusium, Vuceria, Ausculum, Verusia sunt lipsite de apărare.

Crixos se apropie de Spartacus și se apleacă spre el.

– E nevoie doar de câteva zile de mers. Sclavii din Apulia și Calabria ne așteaptă. Mergi cu noi, Spartacus! Tu și cu mine suntem oameni liberi. Toate țările unde trăim și unde luptăm sunt ale noastre.

Lovește pământul cu călcâiul și repetă:

– Eu sunt din țara unde sunt liber!

Spartacus se ridică.

– Te vor prinde, murmură el.

– Să mă prindă?

Crixos rânjește:

– Să mă ucidă! Da, într-o zi moartea o să mă ia. Dar romanii, niciodată, Spartacus!

Se apropie, își întinde brațele ca și cum ar vrea să-l îmbrățișeze pe trac. Dar acesta se trage înapoi.

37

Cu braţele încrucişate, cu picioarele depărtate, Spartacus s-a postat în mijlocul drumului care, de pe platou, duce la câmpie.

Priveşte spre promontoriul stâncos, spre oamenii care ies din noapte pe măsură ce orizontul se luminează, în timp ce, un rest de întuneric se agaţă de versanţii văii, de copacii din livezi.

În primul rând, în fruntea mulţimii care înaintează, îl zăreşte pe Crixos Galul, apoi la câţiva paşi în urmă, Œnomaus Germanul, Vindex Frigianul şi, dominând mulţimea de umeri şi de capete, pe Tadix, galul din Galia Cisalpină.

Merg încet, cu sulița, lancea sau ţepuşa pe umărul drept şi scutul atârnat de braţul stâng.

Mulţimea de sclavi s-a adunat pe marginea drumului, femeile pe laturi, bărbaţii mai în spate.

Nu se aude decât tropăitul grupului care se apropie de Spartacus şi bocăne surd, făcând şi mai adâncă tăcerea care apasă platoul.

Crixos ridică mâna şi turma se apropie.

Înaintează spre trac şi rămâne nemişcat, la un pas.

– Ei sunt cei care mă urmează, spune el.

– Îi conduci la moarte, Crixos.

– Dă-te la o parte! Lasă-ne să trecem!

– Vreau ca fiecare din aceşti oameni să mă privească. Vreau să le văd feţele tuturor!

– Mă sfidezi, Spartacus?

Crixos apucă sabia, începe s-o tragă din teacă, apoi, violent, o pune la loc.

Se întoarce cu faţa la oamenii care, în zorii care se ivesc, alcătuiesc un bloc negru dominat de sclipirea strălucitoare a armelor.

– Spartacus vă salută! spune răspicat Crixos.

Scoate spada, o învârteşte; oamenii ridică armele, apoi cineva strigă, şi toţi, agitându-şi sulițele, lăncile, ţepuşele, spadele, urlă, şi avalanşa se rostogoleşte, antrenează mulţimea care urlă la rândul ei. Femeile dansează. Cățăraţi pe bolovanii care mărginesc drumul, oamenii salută ceata.

Grupul porneşte la drum, la un semn al lui Crixos, care stă lângă Spartacus. Acesta, nemişcat, priveşte drept înainte, la oamenii care se apropie şi care, odată aflaţi în faţa lui, ezită, apoi, ca un val care se loveşte de un obstacol, se depărtează şi torentul se desparte în două.

Majoritatea lasă capul în jos sau întorc privirea, iar când apar strigând şi gesticulând tac imediat ce se apropie la câţiva paşi de Spartacus şi de Crixos. Încet-încet, tăcerea se aşterne din nou peste mulţime, pe când ceata continuă să se înşire – mai multe mii de oameni, unii îmbrăcaţi cu ce a rămas de la soldaţii romani, alţii pe jumătate goi.

După ce trec ultimii, Crixos Galul apucă din nou spada, pe care a ţinut-o de-a lungul corpului, cu lama scoasă, gata să lovească.

– I-ai văzut, spune el. Sunt alături de mine ca niște oameni liberi.

Se îndepărtează, se alătură ultimelor rânduri ale turmei.

– Am văzut niște morți, murmură Spartacus.

Dar singurii rămași să-l audă sunt Posidionos Grecul, Jair Evreul și Curius, maestrul de arme.

38

– Acum e momentul să-i lovim, să-i zdrobim, spune pretorul Varinius.

Stă așezat la capătul unei mese lungi și joase, care ocupă mijlocul camerei. Lângă el, cu pieptul sprijinit de marginea mesei, tribunul Legiunii a VII-a, Calvicius Sabinius, întinde mâna spre una din tăvile pe care sclavii tocmai le aduc. Ezită, degetele pipăie sturzii grași, pulpele de iepure, peștii plini de mirodenii, salata și ciupercile.

– S-au împărțit, continuă Varinius. O bandă merge spre Apulia, alta se îndreaptă spre nord.

Întoarce capul, așteaptă ca sclavii să pună pe masă celelalte tăvi încărcate cu fructe uscate și cu urcioare cu vin, și, cu un semn, le poruncește să iasă.

Se apleacă. La celălalt capăt al mesei stau cei doi consuli, Gellius Publicola și Cornelius Claudius, iar în fața lor, de fiecare parte a mesei, cei doi pretori, Cneius Manlius și Quintus Arrius.

– Știu... reia Varinius.

Se întrerupe și, ca și cum alungă niște animale dezagreabile, poruncește ultimilor doi sclavi să iasă din cameră.

–... Chiar aici, la Roma, mă tem, explică el. Ne ascultă. Ne pândesc. Mâine, unul dintre ei o să fugă, o să se alăture acelor bande, o să povestească ce a auzit. Ar trebui, consule, să dai

vreo doi pe mâna călăului. Ceilalți o să-și amintească faptul că nu reprezintă nimic. Înseamnă mai puțin decât câinii noștri!

– Spui că știi? îl întreabă Gellius Publicola.

Consulul a vorbit cu voce pierită, de om bătrân. Își șterge încet buzele cu dosul mâinii și doar acest gest pare că l-a epuizat. Închide ochii. Șoptește.

– Deci, ce știi? insistă el.

– Că gladiatorul trac, acest Spartacus care mi-a ucis toți lictorii, este cel care conduce turma în marșul spre nord, răspunde Varinius.

Bea, întinde cupa tribunului Sabinius, care bea și el la rândul lui.

– Spartacus le-a promis celor care îl urmează că vor trece Alpii și îi va conduce spre locul de unde i-am luat, în Tracia, Galia, Germania.

– Încetează să mai crezi asemenea prostii! spune răspicat Quintus Arrius.

Se ambalează, spune că e ridicol să tremure în fața câtorva mii de sclavi care nu sunt puternici și amenințători decât datorită slăbiciunii sau a neputinței celor care îi înfruntă.

Se înclină spre Varinius.

– Nu vorbesc de tine, Varinius. Dar ceilalți – pretorul Glaber, legatul Furius și pretorul ăla, Cossinius –, crezi că și-au condus legiunile, centuriile cum trebuia? Soldații s-au dezorganizat, au dezertat. Conducătorii lor n-au știut să-i facă să se teamă, să se supună. Senatul tocmai a decis să ridice șase legiuni. Crede-mă, Varinius, Publicola și cu mine, Claudius și Manlius suntem hotărâți.

Ridică cupa, o întinde spre Sabinius, apoi spre Varinius.

– Alăturați-vă nouă. O să hăituim animalele astea ca să ne hrănim fiarele din arene. Tu pe cine ai vâna mai întâi, Varinius?

– Banda care jefuiește Apulia, răspunde Varinius după o ezitare. Sunt vreo zece mii. Sunt mai ales gali și celți, însoțiți de câțiva germani și frigieni, și mai ales de o ceată de femei. Se aruncă precum niște animale turbate, dar n-au nimic în cap și nu caută victoria, ci numai jaful. Între două lupte sunt beți, dorm, digeră, se bat între ei ca să-și împartă femeile.

– N-o să lăsăm nici unul în viață, spune Quintus Arrius.

– Și acest Spartacus? întreabă consulul Claudius.

– Acela știe să se bată, mormăie Varinius.

– Șase legiuni, șase legiuni! Chiar crezi că poate să ne scape?! exclamă Quintus Arrius.

Varinius își ia cupa cu amândouă mâinile și bea încet, cu capul dat pe spate.

39

Publius Varinius înaintează încet printre cadavre.

Sunt atât de multe, încât acoperă tot malul nisipos din câmpia Apuliei.

Unele sunt luate și aruncate de valuri.

Altele se îngrămădesc pe pantele muntelui Gargan, unde s-au dat primele bătălii.

Acolo au murit galii. Varinius se oprește și contemplă vârful muntelui.

Își amintește de uriașul care își învârtea spada, care urla, care dintr-o singură lovitură trimitea în zbor capul unuia dintre soldații care îl încercuiau, aruncându-și sulițele, încercând să-i evite tăișul.

Varinius strigase: „Îl vreau viu!"

Și-l imaginase pe acest animal sălbatic oferit senatorilor, aruncat într-o arenă, sacrificat zeilor pentru a le mulțumi pentru victorie.

Dar uriașul dispăruse dintr-odată. Varinius se apropiase, îi întrebase pe soldații care își pansau rănile, se agățau de mânerele sulițelor ca să nu se prăbușească.

Se făceau treizeci de zile de când părăsiseră Roma, mergând spre Via Appia până la Capua, apoi pe drumul care duce în Apulia, străbătând masivele care domină văile fluviilor Volturnus și Silanus.

În fața lor, jefuind și dând foc domeniilor și locuințelor, livezilor și orașelor, fugea turma condusă de Crixos Galul, Œnomaus Germanul, Tadix cel uriaș, Vindex Frigianul.

Cercetașii legiunilor reușiseră să captureze câțiva oameni care mergeau în urma acestei cohorte. După ce-i biciuiseră și îi mutilaseră, predaseră aceste creaturi așa cum arunci o provocare, să fie decapitați cât mai repede. Dar nu li se acordase această grație, lăsându-i să agonizeze, dați în seama lupilor și a păsărilor răpitoare.

Și luptele începuseră.

Trebuise să ucidă fiecare dintre aceste animale, masculi sau femele, dar nici unul nu ceruse îndurare; unii, înainte de a fi doborâți, își străpunseseră piepturile cu propria sabie, majoritatea se aruncaseră în lănci, sulițe, în tăișurile soldaților, încercând să le smulgă, căutându-și singuri moartea.

Consulul Gellius Publicola dăduse ordin să fie omorâți toți supraviețuitorii, bărbați, femei, copii – pentru că erau și copii în această turmă pe care legiunile o urmăreau în Apulia și pe care o încolțiseră, în sfârșit, în această peninsulă, la o mie de pași sub muntele Gargan.

În vârf, Varinius continuase să caute trupul uriașului, în timp ce soldații îl abandonau deja, ca îngroziți de norul alb și negru al zburătoarelor cu aripi imense, care acopereau cerul, și al căror cioc subțire și gheare ascuțite începeau să sfâșie cadavrele.

Varinius nu-l găsise pe uriaș, poate era îngropat sub alte corpuri, sau chiar se rostogolise de-a lungul falezei, care plonja direct în mare.

Sau dacă îl luase o pasăre? Dacă sărise, primit de Neptun?

Cine poate cunoaște planurile zeilor?

Varinius coboară din nou panta muntelui Gargan.

Se oprește de fiecare dată când un cadavru îi atrage privirea.

Varinius se apleacă. Cu vârful spadei, desface brațele mortului, lipite de ochi. Sau, cu piciorul drept, ținând încordat piciorul stâng, întoarce cadavrul, îl răstoarnă ca să-l pună pe spate. Uneori, ca să reușească, se ghemuiește, împinge corpul cu mâinile, apoi, când în sfârșit reușește, fixează trăsăturile mortului.

Aceste animale sălbatice, acești sclavi au figură umană.

Se ridică, face câțiva pași, se oprește din nou, o ia de la capăt cu un soi de furie, cu gesturi bruște.

Nici una din aceste fețe înțepenite, unele mutilate, altele acoperite de sângele uscat, nu este deformată de rictusul fricii, de acea frică vecină cu groaza care știe că l-a desfigurat pe el când urcase, împreună cu lictorii, malul fluviului Volturnus, urmărit de sclavi și când coastele calului l-au zdrobit, când crezuse, pentru o clipă, că nu se va putea elibera, nu va putea fugi – și păstrase această frică în suflet și când ajunsese la Cumae.

De fiecare dată când un sclav se apropiase, în *caldarium-ul* din terme, sau chiar în *villa* consulului Gellius Publicola, se temuse ca unul dintre servitori, bărbat sau femeie, să nu se arunce asupra lui, înarmat cu un pumnal.

Acum Varinius merge de-a lungul malului. Valurile au spălat cadavrele și rănile nu mai sunt decât niște dâre întunecate care brăzdează pielea.

Se apleacă.

Feţele umane ale acestor animale sălbatice sunt liniştite, ca şi cum primiseră moartea cu curajul şi înţelepciunea unui retor care se supune voinţei zeilor.

Varinius îşi apucă spada cu amândouă mâinile, o ridică drept deasupra capului şi începe să lovească orbeşte cadavrele, cu lovituri ample.

Sângele ţâşneşte, spuma valurilor devine din nou un clocot roşu, dar câteva valuri sunt de ajuns să şteargă totul, şi feţele, chiar tăiate de lamă, continuă să exprime acea linişte care îl sfidează pe Varinius.

Merge pe nisipul ud cu paşi mari, loveşte în dreapta, loveşte în stânga. Păsările cu ciocul galben şi negru, cu aripi mari, par să-l încurajeze cu ţipetele lor pătrunzătoare.

40

Așezat pe o stâncă la marginea pădurii de pini care încoronează masivul, unde sclavii care l-au urmat s-au adunat, Spartacus privește focurile ce se aprind în depărtare, în câmpia din Apulia, spre masivul negru al muntelui Gargan, care se înalță la marginea mării.

Se apleacă în față. Cu brațele îndoite, cu coatele pe coapse, cu pumnii sub bărbie, cu ochii mijiți, întins, lasă impresia că vrea să ghicească, printre vetrele cu jar, care scânteiază în umbra sfârșitului de zi, alinierea corturilor, aleile și palisadele, turnurile de pază ale taberelor romane.

Își imaginează drumul rondului care merge de la un foc la altul, înconjurând acest pătrat în mijlocul căruia arde al cincilea foc, mai puternic, în fața corturilor tribunului, al pretorului, al legatului și al consulului.

În apropierea acestui prim pătrat, focurile conturează alte două.

– Trei tabere, murmură Spartacus întorcându-se spre Jair Evreul, în picioare, alături de Posidionos Grecul și de Curius, maestrul de arme din *ludus*-ul din Capua. Trei legiuni, adaugă el. Ele aprind focurile. Sunt sigure pe ele. Deja l-au învins pe Crixos.

Își pleacă privirea. Pumnii îi strivesc obrajii.

– Privește! strigă Curius.

Întinde braţele, arată înspre alte focuri care strălucesc în câmpia Campaniei, de cealaltă parte a masivului, spre Capua, Cumae, Nola, Abellium şi Nuceria.

– Alte trei legiuni! conchide Curius.

– Aceste armate sunt ca nişte fălci ale Romei, constată Jair. Se vor strânge ca să ne zdrobească. Au avut timp să bată ceata lui Crixos. Se pregătesc să se arunce asupra noastră.

Spartacus se ridică, merge spre marginea pădurii.

La câteva sute de paşi mai jos, pe un platou, s-a înălţat tabăra sclavilor. Încet-încet, acoperite de noapte, se disting colibele făcute din crengi şi corturile din piele.

Spartacus a interzis să se cânte, să se strige, să se aprindă focuri.

Oamenii au protestat, au spus că atunci când Crixos Galul, Œnomaus Germanul şi Vindex Frigianul erau printre ei nu se ascundeau; se dădea foc grânelor, livezilor, domeniilor, oraşelor şi chiar pădurilor. Tot orizontul era în flăcări.

Un bărbat înaintează, acuzându-l pe Spartacus că nu vrea, că nu ştie chiar să se bată, că nu visează decât să fugă, în loc să-i înfrunte şi să-i învingă pe romani. Alături de Crixos, omorâseră totuşi un pretor şi un legat, le luaseră lucrurile şi steagurile, jefuiseră oraşele.

Spartacus a sărit, l-a apucat pe bărbat de gât, l-a obligat să lase capul în jos, dar nu i-a dat drumul, strigând către mulţimea care îl înconjura că toţi cei care voiau să li se alăture lui Crixos, Œnomaus şi cetei lor erau liberi s-o facă, dar la capătul drumului nu-şi vor găsi decât moartea. El, Spartacus, o ştia. Zeii l-au avertizat.

A slăbit strânsoarea şi omul a rămas un lung moment îndoit, recăpătându-şi cu greu răsuflarea, clătinându-se.

– Cei care mă vor urma vor rămâne în viaţă, a continuat Spartacus. Dar vor trebui să se supună ordinelor mele.

A repetat că-l va ucide pe cel care va încerca să aprindă focurile, căci singura forţă de care romanii se temeau era cea care îi lua prin surprindere. Şi dacă renunţau la asta, dacă le arătau romanilor locul unde se găseau, drumul pe care o luau, atunci la fel de bine puteau arunca armele, puteau îngenunchea şi-şi puteau oferi gâtul sabiei soldaţilor.

– Cei care vor să mă părăsească, să plece! a adăugat el.

Nimeni n-a mişcat. Atunci Spartacus a arătat spre platou şi pădure, spunând că o să petreacă acolo câteva zile, apoi vor merge spre nord şi îi vor ataca pe romani pe neşteptate.

– Făcliile astea... spune Jair arătând focurile.

– Plecăm mâine, înainte să fie stinse, răspunde Spartacus.

– Şase legiuni! reia Jair.

– Doi consuli, doi pretori! adaugă Curius.

– Şi tribunul Legiunii a VII-a, Sabinius, şi Publius Varinius, adaugă Posidionos. Roma nu acceptă niciodată refuzul de a se supune legilor. Trebuie să-i omoare pe cei care o sfidează sau o învinge. Tu ai făcut-o, Spartacus. Dezertorii spun că aceşti consuli au primit de la Senat ordin să-i masacreze pe toţi cei care te urmează sau care, pur şi simplu, au aflat că existai şi că ai omorât doi pretori şi un legat. Se tem că ne vei face să credem că se poate trăi fără Roma, scăpând puterii ei, refuzându-i legile. Nu ne pot lăsa în viaţă.

Dintr-odată, Apollonia iese din pădure şi se apropie. La început, nu i se distinge decât silueta. Se întoarce, deschide braţele şi spune:

– Zeii vor ca oamenii să-şi amintească.

Se îndepărtează, şi, printre trunchiuri, în umbră, se zăreşte silueta unui bărbat înalt căruia ea îi întinde mâna, şi îl conduce până la Spartacus.

Bărbatul iese din umbră, pătrunde în lumina slabă a nopţii care se lasă.

Îl recunosc pe Tadix uriaşul.

El pune mâinile pe umerii lui Spartacus faţă de care e mai înalt cu un cap.

I se văd rănile; o cicatrice lungă îi străbate pieptul de la pântec până la gât; altele îi brăzdează coapsele. Ochiul stâng nu mai este decât o bilă mare, neagră.

– Am fost douăzeci de mii, spune el. O ştii. Œnomaus a căzut printre primii. Crixos ne-a arătat muntele Gargan şi noi ne-am grăbit spre pante, spre vârf. Crixos repeta că muntele va fi Vezuviul nostru. Spunea că va face ce ai făcut tu. Cei care fuseseră cu tine urcau alergând, căutând trecătoarea îngustă pe unde să se strecoare, de unde să le fie apoi uşor să se apere.

Tadix ia mâinile de pe umerii lui Spartacus şi lasă braţele să cadă grele.

– Majoritatea au murit pe pante, înainte să ajungă în vârf. L-am văzut pe Crixos bătându-se ca un gal, ţinând spada cu amândouă mâinile. A continuat să se apere şi când era în genunchi, cu o suliţă înfiptă în coapsă. Erau zece, douăzeci contra lui. Au făcut din trupul lui un trunchi fără membre şi fără cap. Am rămas ultimul din aceste douăzeci de mii pe care le-ai văzut plecând. Aminteşte-ţi de toate acele feţe pe care ai ţinut să le vezi una câte una pe drum, îţi aminteşti, Spartacus? M-am dat înapoi până la marginea falezei şi am sărit ca să mor aşa cum am vrut. Dar nu m-am oprit pe fundul mării şi m-au

luat curenţii. Apoi am ajuns pe mal şi am mers. Am văzut numai morţi pe care lupii şi păsările şi-i împărţeau. M-am îndreptat spre nord, pe creste. În pădurea asta, am zărit-o pe Apollonia. Acolo unde este ea, eşti şi tu.

Se clatină. Spartacus îl susţine, îi apucă mâinile, îl trage spre el ca să-l sprijine. Dar Tadix uriaşul îşi revine şi se depărtează.

– Sunt alături de tine, Spartacus! Am forţa lui Œnomaus, a lui Vindex, a lui Crixos şi a celor douăzeci de mii care sunt morţi.

Strânge şi ridică pumnul.

– Dă-mi o armă.

Spartacus îi întinde propria spadă.

41

Cu spada pe jumătate ridicată, Tadix uriașul pășește încet printre romanii îngenuncheați, ghemuiți umăr lângă umăr.

Vârful și tăișul lamei le ating fețele.

Cu o lovitură de picior își face cărare printre ei și adesea, cu pumnul, doboară și lovește pe unul dintre prizonieri în tâmplă. Omul se clatină, uneori se prăbușește, dar, cel mai adesea, se îndreaptă, susținut de cei care îl înconjoară.

Toți pleacă în jos capetele, ca și cum se așteptau ca lama să le atingă ceafa, să le taie gâtul. Dar, întotdeauna cu mâna stângă, Tadix îi apucă de păr și îi obligă să ridice capul.

Se apleacă, le cercetează trăsăturile, apoi îi respinge cu o palmă violentă, și adesea sângele țâșnește din buzele plesnite și din nasul zdrobit.

Atunci, din rândurile mulțimii de sclavi se ridică strigăte care fac înconjurul taberei unde romanii supraviețuitori au fost adunați după bătălia pe care a condus-o Spartacus.

– Să fie păstrați în viață! a spus răspicat tracul, zărindu-i pe prizonieri, soldați ai Legiunii a VII-a, pe care gladiatorii începeau să-i omoare după ce îi deposedaseră de arme, de cască și de tunică.

Mai mulți sclavi păreau că nu-l aud, spadele și pumnalele lor continuând să lovească.

Erau mai mult de două săptămâni de când se temea că o să vină o zi când să îngenuncheze, oferindu-şi propriul gât romanilor.

Îl urmaseră pe Spartacus, dar nu crezuseră în promisiunea lui: victoria asupra celor şase legiuni care vor fi atacate, pe neaşteptate, una după alta.

Voiseră să fugă, să-şi petreacă noaptea pe creste, să se ascundă ziua în păduri sau în grote, să urce de-a lungul torentelor, să se cufunde în noroi, când la câteva sute de paşi răsunau tobele legiunilor care mărşăluiau spre nord, convinse că aceea era direcţia în care mergea Spartacus.

Dar încotro se îndreptau?

Turma îl urma, crezând, privind stelele, că se îndreaptă spre Galia Cisalpină, dar, noaptea următoare, o luau din nou spre Campania, spre Capua şi Cumae. Intrau în Apulia. Ajungeau din nou în pădurile pe care le părăsiseră cu mai multe zile în urmă.

Cum legiunile o luaseră spre nord, imaginându-şi că acolo se găsea turma lui Spartacus, câmpiile Campaniei şi Apuliei erau goale. Acum se zăreau carele ariergărzii legiunilor conduse de consuli, pretori, legaţi şi tribuni care credeau că ne urmăresc. Îşi puneau trupele să forţeze pasul, lăsându-şi carele fără apărare.

Şi atunci, în inima nopţii, Spartacus a dat semnalul de asalt.

Au fost învinse legiunile comandate de consulul Claudius şi pretorul lui, Manlius. Supravieţuitorii fugiseră, iar puţinii prizonieri fuseseră omorâţi de femei.

Apoi din nou se cufundaseră în păduri, mergând în acelaşi pas cu legiunile consulului Publicola, ale pretorilor Quintus

Arrius şi Publis Varinius care înaintau în câmpie, sigure că sclavii lui Spartacus fugeau, când de fapt ei aşteptau momentul potrivit, cel în care romanii îşi lăsau flancurile şi arier-gărzile fără apărare.

Aşa se întâmplase şi în noaptea aceea. Mai multe centurii de soldaţi n-au mai putut nici să fugă, nici să moară, iar Spartacus strigase:

– Să fie păstraţi în viaţă!

Oameni înarmaţi împiedicau gloata să pătrundă în tabăra unde Tadix uriaşul trecea printre prizonierii îngenuncheaţi.

De fiecare dată când lovea pe unul dintre ei, gloata urla:

– Omorâţi-i! *Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!

Unele femei începeau să arunce cu pietre, altele încercau să pătrundă în tabără. Dintr-odată, vocea lui Spartacus cere linişte:

– De mâna mea moare cel care-l ucide pe vreunul dintre aceşti romani! spune răspicat.

Ridică mâinile, cu degetele răsfirate, deasupra capului.

– Sunt ai noştri! ripostează o voce.

– Nu uita de Crixos, răzbună-l, răzbună-l pe Œnomaus.

– Răzbunarea înseamnă dreptate! strigă o alta.

– Oamenii liberi şi zeii se răzbună. Suntem liberi, lasă-ne să ne răzbunăm!

Mulţimea sclavilor scandează din nou: „*Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!“

Spartacus intră în tabără. Trece printre prizonieri fără să-i atingă. Se îndreaptă spre Tadix uriaşul, care, apucând tot cu mâna stângă pe unul dintre romani, l-a ridicat de ceafă şi astfel îl ţinea în picoare.

Tadix se întoarce spre Spartacus.

– L-am văzut pe muntele Gargan, spune Tadix. Purta cuirasa aurită a pretorilor. Călca peste morți. Îl recunosc. L-am văzut înaintând în timp ce purtam o bătălie în vârful muntelui. Am știut că, dacă voi cădea în mâinile lui, mă va jupui de viu.

Omul nu se zbate, își ține capul plecat.

– Este pretorul Varinius, spune Posidionos Grecul, care s-a apropiat.

Câțiva dintre prizonierii îngenuncheați au ridicat capul. Unul dintre ei strigă că tribunul Calvicius Sabinius și centurionul Nomius Castricus se află printre prizonieri, că ei, împreună cu consulul, sunt cei care i-au obligat să se lupte, în timp ce ei, soldații, ei îi respectă pe gladiatori. De altfel, adesea, ei sunt aceia care i-au învățat să lupte.

– Îți oferim viața noastră, Spartacus! Lasă-ne să ne răzbunăm pe cei care ne tratează ca pe sclavii lor!

Spartacus rămâne tăcut. Pare să ezite, apoi se apropie de Varinius, pe care Tadix continuă să-l țină de ceafă.

– Pretor... murmură Spartacus.

Repetă acest nume ca și cum aruncă o insultă, fața lui exprimă dezgustul, ridurile îi înconjoară gura.

– Pretor, vei trăi ceea i-ai obligat pe alții să trăiască.

42

Eram mai mult de patru sute, dezarmați, îngenuncheați, goi.

Moartea pe care o căutasem din nou pe câmpul de luptă mă refuzase. Sperasem ca aceste animale sălbatice, care ne capuraseră de vii și care îmi smulseseră spada înainte să fi putut să mi-o înfig în coaste, să mă ucidă imediat.

Am întins gâtul.

Dar uitasem că sclavii nu sunt oameni, că nu se luptă ca soldații legiunilor noastre. Nu ne-au omorât.

Ne-au lovit, insultat, umilit.

Pe unii dintre noi i-au dat pe mâinile femeilor lor care urlau. Și-au înfipt colții și unghiile în trupurile care le-au fost abandonate. Au scos ochii, au tăiat sexele, au sfâșiat, au jupuit.

Din cetățenii romani au lăsat doar o mână de carne sângerândă.

După care, gurile lor avide de sânge au continuat să vocifereze.

Ne-au condus și ne-au adunat într-o tabără.

Mi-a fost rușine că am fost obligat să mă dezbrac, să mă așez în genunchi, în postura de învins.

Un gal uriaș a înaintat și a început să desfunde fețele cu pumnii. Gloata, stăpânită de oameni înarmați, urla, cerând trupurile noastre ca să le răstignească, să le sfâșie.

„Sunt ai noştri, noi suntem stăpânii! scandau aceste animale vorbitoare. Noi suntem liberi!“

Uriaşul l-a recunoscut pe pretorul Publius Varinius, îngenuncheat lângă mine. Am crezut că o să-i zdrobească ceafa cu pumnul.

Dar gladiatorul trac numit Spartacus, care îi conduce pe sclavi, a dat ordin să fim păstraţi în viaţă.

Uriaşul l-a lăsat să cadă la loc pe Varinius, care s-a prăbuşit lângă mine.

Apoi, Spartacus s-a apropiat de uriaş, mi-a dat capul pe spate, m-a obligat să-i arăt faţa.

– Tu eşti Nomius Castricus, centurionul Legiunii a VII-a, a spus conducătorul sclavilor. Te cunosc. Erai în Tracia. Tu eşti cel care m-ai băgat în cuşcă.

Am crezut că o să-mi taie gâtul. Am sperat c-o să se întâmple asta închizând ochii, aşteptând ca lama să se afunde.

– Mai târziu! a decretat Spartacus.

S-a îndepărtat şi l-a recunoscut pe Calvicius Sabinius, tribunul.

L-a împins spre mine şi Varinius.

Am rămas astfel unul lângă altul, în genunchi, în timp ce tracul străbătea tabăra, oprindu-se în faţa fiecărui prizonier şi obligându-l să se ridice.

Când l-am văzut pe Spartacus grupând oamenii pe perechi, i-am ghicit intenţiile. Mi-am amintit cuvintele pe care le pronunţase, adresându-i-se lui Publius Varinius: „Vei trăi ceea ce i-ai obligat pe alţii să trăiască“.

Le-am şoptit lui Sabinius şi Varinius:

– Gladiatorul vrea să ne vadă murind ca nişte gladiatori.

Şi unul, şi celălalt m-au privit cu groază.

– O să ne ucidem între noi pentru ei, am continuat.

Mulțimea de sclavi pricepuse și ea. Fremăta. Urla: *„Jugula! Jugula!“*

L-am cunoscut pe Curius, maestrul de arme de la *ludus*-ul din Capua, care fugise cândva cu Spartacus. Obliga gloata sclavilor să se îndepărtaze, ca să lărgească locul rezervat luptelor. Porunci să fie scoasă din tabără, sub escortă, o parte din prizonieri, iar la fața locului să rămână doar zece perechi. Apoi comandă ca într-un colț al terenului să fie îngrămădite spadele, țepușele, lăncile și pumnalele.

Mulțimea râdea, mormăia, striga.

Dintr-odată a răsunat vocea lui Spartacus, cerând liniște:

– Se vor bate și vor muri. Cei care ne-au împins în arenă, cu mâinile goale, care ne-au dat la fiare, ei pentru care nu eram decât niște animale, se vor ucide între ei. Sângele lor va curge în amintirea lui Crixos Galul, Œnomaus Germanul, Vindex Frigianul, în amintirea celor douăzeci de mii dintr-ai noștri pe care i-au masacrat și a tuturor gladiatorilor pe care i-au pus să se lupte pentru distracția lor! Astăzi e vremea să ne distrăm noi. Dedicăm aceste lupte fraților noștri morți, gladiatori și sclavi ai Romei, deveniți oameni liberi. Toți ăștia vor muri pentru ei și pentru noi. Este *munus*, cadoul pe care eu, Spartacus, îl ofer în amintirea morților, și pe care vi-l ofer vouă, celor care v-ați alăturat mie și m-ați urmat!

L-am privit pe Spartacus. Purta cuirasa aurită a tribunului Sabinius și o capă scurtă, de culoare roșie. Alături de el stătea retorul grec, Posidionos, pe care l-am cunoscut în Tracia și care trăise câteva zile în tabăra Legiunii a VII-a. Am zărit-o, așezată la picioarele lui Spartacus, pe preoteasa lui Dionysos, cu părul blond care îi acoperea umerii și care fusese și ea

capturată în Tracia, în acelaşi timp cu Spartacus, aşa cum a fost şi vindecătorul evreu, cel care stătea la câţiva paşi mai în spate.

Curius s-a îndreptat spre noi.

– Îi veţi privi luptând şi murind. De douăzeci de ori, douăzeci de perechi. O să fiţi ultimii.

– Nu mă lupt, a replicat Sabinius.

– Atunci o să fii dat pe mâna femeilor. Au dinţii şi unghiile mai ascuţite decât cele ale leilor.

– Cine va supravieţui? a întrebat Varinius.

Curius a rânjit.

– N-ai asistat niciodată la un *munus* al gladiatorilor? N-ai oferit niciodată unul, tu, pretore, care ai venit atât de des la Capua? Nu-l cunoşti pe Cnaeus Lentulus Blatius? Te-am văzut, în ajunul unui *munus*, când se alegeau gladiatorii care aveau să înfrunte fiarele. Ştii foarte bine că nu cel care se luptă este cel care alege să trăiască sau să moară, ci cel care ridică sau coboară degetul mare! Acum, Spartacus este cel care va alege! El este pretorul nostru, tribunul nostru, consulul nostru, prinţul scalvilor! El va decide viaţa sau moartea ta, Varinius!

Am spus:

– Nimeni nu va supravieţui.

– Zeii şi Spartacus vor decide, a răspuns Curius.

Am supravieţuit acelei zile şi acelei nopţi înroşite de sângele a patru sute de romani.

La început, s-au bătut ca să pună mâna pe una din armele îngrămădite în colţul arenei, şi mulţi au murit în aceste prime clipe, trupurile lor căzând peste spade, lănci, ţepuşe şi

pumnale, împinşi de ceilalţi care voiau să pună mâna pe armele rămase.

N-a fost nici o clipă o luptă organizată de gladiatori, ci o învălmăşeală încrâncenată, aşa cum îşi imaginau sclavii.

Gloata urla, arunca cu pietre, în timp ce combatanţii uitau că erau oameni şi deveneau animale.

Fiecare căuta să omoare, fără să-i pese dacă lovea în adversarul indicat de Curius. Se arunca de mai multe ori asupra aceluiaşi om, apoi se întorcea şi lupta se dădea împotriva celui care îl ajutase să ucidă.

Când nu mai rămânea decât un om în picioare, gloata cerea să intre în luptă următoarele douăzeci de perechi. Şi, supravieţuitorul din prima serie, deja acoperit de sânge, epuizat şi rănit, era primul doborât. Apoi carnagiul reîncepea.

Când luptătorii au fost învăluiţi de umbra amurgului, Spartacus a poruncit ca marginile taberei să fie luminate cu focuri mari. Mulţimea agita torţe pe care uneori le arunca asupra grupurilor de luptători.

Unii dintre ei au încercat să fugă, să-şi taie drum printre sclavi. N-au reuşit să facă decât câţiva paşi, corpurile străpunse fiind repede îngropate sub cele ale sclavilor care se înverşunau împotriva lor, alungându-l pe cel care rămânea în viaţă în mijlocul taberei.

În bătaia lor care uneori se transforma în urmărire, luptătorii fuseseră aruncaţi în flăcări şi erau văzuţi gesticulând, se auzeau urlând câteva secunde.

În sfârşit, când zorii albăstreau cerul, un singur om a rămas printre cadavre. Spartacus s-a aproiat de noi şi l-a împins pe Sabinius spre supravieţuitor.

– E rândul tău, Sabinius, arată-ne ce înseamnă curajul unui tribun!

Calvicius Sabinius – de ce zeii închid ochii și nu l-au zdrobit, de ce cetățenii Romei îl uită pe acest tribun pe care l-am văzut de atâtea ori aruncându-se primul în luptă în fruntea Legiunii a VII-a – în dimineața aceea, s-a purtat ca o oaie speriată, luând-o la fugă prin tabără, printre morți, ca o oaie înnebunită, în mirosul fad al sângelui împrăștiat; oamenii înarmați, care stăpâneau mulțimea de sclavi, l-au respins cu vârful sulițelor sau al spadelor.

Oare era mort când femeile furioase au reușit să pună mâna pe trupul lui, să se arunce pe el, să-l jupoaie, să-l sfâșie, să-i arunce în aer membrele, capul, trunchiul?

Apoi, întorcându-se spre Spartacus, au început să strige: „Pretorul! Pretorul!"

Varinius a apucat o spadă, apoi s-a îndreptat spre omul plin de sânge care stătea în picioare în mijlocul câmpului.

S-a oprit la câțiva pași de el și, apucând arma cu amândouă mâinile, și-a spintecat pieptul și a căzut în genunchi.

Tăcerea a durat mult, apoi supraviețuitorul acelei zile și acelei nopți de luptă s-a apropiat de pretorul Varinius și, după o clipă, s-a sinucis și el, prăbușindu-se în fața lui Varinius, căzând peste el ca și cum cei doi bărbați voiseră se se susțină, să se îmbrățișeze.

Am rămas singur în mijlocul liniștii de moarte, așteptând să mi se taie gâtul.

Spartacus a strigat atunci că-l va ucide cu mâinile lui pe acela care mă va lovi.

A ridicat mâinile.

Apoi s-a întors spre mine, mi-a spus să mă îndepărtez cât mai repede, adăugând:

– Să povesteşti ce ai văzut.

Am plecat, tăind-o prin mulţimea de sclavi care s-a deschis în faţa mea.

Am traversat gloata printre răgetele furioase.

Apoi am mers mai multe zile şi, în cele din urmă, am întâlnit oameni, cetăţeni ai Romei.

43

– Trebuia să-i tai beregata lui Castricus, centurionul, spuse Curius. A văzut ce ne poate pielea.

Curius se întoarce, întinde braţele, îi arată lui Spartacus, care merge alături de el, gloata care, cu excepţia primelor rânduri, se pierdea în ceaţă, se auzea doar zgomotul, bocănitul paşilor, şi, uneori, izbucnea câte o voce.

– O turmă de sclavi, reia Curius.

Scuipă violent în timp ce răsfiră cele zece degete în semn de neputinţă.

– O sută de mii de animale, poate mai mult. Dar câţi bărbaţi în stare să lupte în linie, să reziste la asaltul unei centurii, câte coloane se pot arunca asupra duşmanului ca o suliţă?

Ridică din umeri.

– Ţi-am mai spus, Spartacus, Posidionos şi chiar Jair Evreul, toţi ţi-au spus-o: dacă nu-i loveşti pe aceşti câini vagabonzi cărora nu le pasă decât de vin, de carne şi de pradă, atunci nu ne vom putea lupta niciodată cu adevărat ca o armată contra unei armate.

Îl apucă pe Spartacus de braţ.

– Nomius Castricus, centurionul, a înţeles asta, a spus-o senatorilor, consulilor, legaţilor. Aşadar oraşele rezistă. Nici unul nu şi-a deschis porţile şi nu s-a predat de când mergem spre Galia Cisalpină. Nici un soldat din cele două legiuni ale

proconsulului Cassius Longinus nu ni s-a alăturat. Suntem dezorganizaţi, dar nu putem învinge decât prin şi în ordine!

Îl obligă pe Spartacus să se oprească, să stea faţă în faţă cu el.

– Loveşte aceşti câini cărora libertatea le-a luat minţile! Oamenii nu se supun decât dacă frica de cei care îi conduc le întoarce pe dos măruntaiele.

Spartacus se eliberează şi porneşte din nou la drum, cu fruntea plecată.

– Vrei ca aceşti oameni liberi să redevină sclavi? Ei mi s-au alăturat şi tu vrei ca eu să fiu cel care-i tratează cum îi tratau stăpânii lor?

– Dacă vrei să învingi, trebuie. Dar mâna ta ezită, Spartacus. N-ai vrut să-l omori pe Castricus. Deja ţi-a înfipt pumnalul în spate. Fiecare cuvânt pe care l-a pronunţat te-a slăbit.

– Zei au vrut să supravieţuiască, murmură Spartacus. Dar eşti sigur că l-au ascultat? Nu putea să vorbească decât despre înfrângerea şi despre umilirea consulilor şi a legiunilor lor, de soldaţii care au îngenuncheat, pe care i-am tratat ca pe nişte sclavi, ca pe nişte gladiatori nenorociţi.

Spartacus arată cu degetul spre Curius.

– Poate chiar l-au omorât ca să tacă.

– Dar noi, spune Curius după o lungă tăcere, noi ne aflăm în drum spre Galia Cisalpină. Gata cu fructele din livezi, gata cu grâul de pe câmpuri. Animalele au intrat în staule, grâul este în grânarele apărate de zidurile oraşelor. Cum vrei să le cucereşti cu o haită de câini beţi, pe care refuzi să-i obligi să se supună?

– Sunt liberi, spune Spartacus.

– Vrei să moară? Sângele unui sclav este la fel de roşu ca acela al unui cetăţean roman.

Curius scuipă din nou.

– Nu vom trece dincolo de trecătorile Alpilor şi, dacă rămânem în Galia Cisalpină, vor muri de foame cu miile, iar ceilalţi vor muri de sabia romanilor.

Spartacus s-a oprit încrucişându-şi braţele.

– Roma este fiica zeilor. Cine o poate învinge astăzi?

Închide ochii ca pentru a-şi aminti mai bine.

– Cetăţenii Romei ştiu să moară, continuă el. La un tribun care fuge, câţi preferă moartea înfrângerii şi umilirii? L-ai văzut pe pretorul Varinius? Şi pe acel soldat care a supravieţuit tuturor luptelor? Şi unul, şi celălalt au preferat să moară decât să se lupte între ei.

– Oameni liberi, dar oameni ai ordinii! replică Curius.

Spartacus porneşte din nou la drum. Se întoarce des ca să privească mulţimea care îl urmează şi căreia, uneori, atunci când vântul împrăştie ceaţa, îi poate aprecia dimensiunile enorme.

– Sunt aici, Curius. Au avut puterea, curajul să fugă. Nu le cere ce încă nu pot face. Abia încep să trăiască liberi. Dacă zeii şi oamenii din viitor îşi vor aminti de ei, atunci vor învinge Roma, chiar dacă ea îi masacrează; fiii lor vor învăţa să se lupte.

– Noi o să fim morţi, mormăie Curius.

– Şi vii! protestează Spartacus.

44

Numele lui Spartacus răsună în sala cu ferestre înguste, vecină cu amfiteatrul Senatului din Roma.

Coloanele și statuile zeilor îi copleșesc, cu umbrele lor, pe magistrații ale căror togi, în semiîntuneric, par cenușii.

Senatorii, pretorii, legații sunt așezați pe scaune cu spătar înalt, din piele, care înconjoară o scenă în mijlocul căreia doi bărbați stau în picioare.

Unul, corpolent, este proconsulul Cisalpiniei, Cassius Longinus. Celălalt, Manlius, comandantul unei legiuni din Picenum, la est de Roma, la malul mării, între Ancona și Ausculum. E scund și slab și totuși își șterge fără încetare fruntea, ca și cum era unul din acei magistrați grași, cu obrajii umflați, care îl interogau cu voce sufocată.

– Manlius, trebuia să-l împiedici pe Spartacus să intre în Picenum, spune unul dintre ei, a cărui față nu se distinge. Și acum se apropie de Roma cu hoarda lui, ca un nou Hannibal.

Manlius nu răspunde, ridică brațele. Proconsulul Cisalpiniei face un pas înainte. Vorbește cu voce înăbușită și nervoasă.

– Roma i-a învins pe cartaginezi și noi o să-l zdrobin pe Spartacus, spune el. Dar ce puteam face? Am avut două legiuni în Galia Cisalpină. M-a atacat cu mai mult de o sută de mii de oameni. Era ca un val de noroi care ne acoperea. Am fost închiși în orașe. L-am împiedicat să pună mâna pe ele, să

jefuiască grânarele. Şi asta este o victorie, căci s-a repliat, renunţând să ajungă la Alpi. A luat-o pe drumul spre sud.

– Drumul spre Roma! spune tare o voce. Şi, dacă ne atacă, dacă sclavii care sunt cu zecile de mii în oraşul nostru se revoltă şi li se alătură, crezi, Longinus, că n-o să fie mai rău decât o armată cartagineză? Manlius trebuia să-i oprească.

Se aud murmure.

– Stai aici, Manlius, în faţa noastră, cu explicaţiile tale, continuă un înalt magistrat. Şi, în acest timp, o sută de mii de hoţi, o sută de mii de asasini, o sută de mii de fiare devastează Picenum şi din nou Apulia, Campania, Lucania. Cu ce grâu, cu ce orz vom hrăni plebea? Dacă pământurile cele mai bogate, domeniile noastre, oraşele sunt abandonate jefuitorilor, ce va deveni Roma? Dacă nici unul din drumurile noastre, Via Flaminia, Via Appia, Via Latina, Via Valeria nu mai sunt sigure, dacă nici un călător, nici un car şi chiar nici o legiune nu pot să meargă pe ele fără să fie imediat atacaţi, ce se va alege din bogăţia noastră, din puterea noastră? Roma va fi şi ea prada jefuitorilor! Trebuie zdrobiţi, sunt nişte animale dăunătoare, ca lăcustele din Africa sau Hispania, care nu lasă nimic în urma lor! E posibil ca un gladiator trac să pună Roma în pericol? Ne amintim de toate războaiele sclavilor din Sicilia. Strămoşii noştri le-au îndurat, dar le-au învins. Or, astăzi, aceşti sclavi ne umilesc, ne jefuiesc toate bogăţiile. Revolta asta este o boală care se răspândeşte mai repede decât un flagel. Ce aveţi de spus? Eşti pretor, Manlius, şi tu, Cassius Longinus, proconsul!

– Două legiuni, mormăie Longinus, şi gloata asta furioasă de o sută de mii de oameni care se năspusteşte...

– Când îi văd înaintând şi urlând, soldaţii încep să tremure, adaugă Manlius; primele rânduri ale cohortelor

cedează, unii legionari o iau la fugă, își aruncă armele ca să alerge mai repede.

– Rușine acestor oameni! repetă mai multe voci. Fie ca pedeapsa Romei să se abată asupra lor, nemiloasă!

– Trebuie conducători noi, declară unul dintre magistrați. Cei care au cunoscut înfrângerea nu mai pot comanda legiunile. Ce soldat îi va urma?

– Oamenilor le este frică de fiarele astea, reia Manlius. Toți știu ce fac sclavii cu cei pe care îi capturează. Nu vor să moară ca niște gladiatori obligați să se bată între ei, nici să fie dați pe mâna femeilor turbate.

Un bărbat tânăr înaintează în cerc.

– Sunt Gaius Fuscus Salinator, legatul pretorului Licinius Crassus, spune el. Îl cunoașteți pe Crassus. Vorbesc în numele lui. Crassus, dacă îl onorați cu încrederea voastră, jură să-l omoare pe Spartacus și pe toți cei care îl urmează.

Partea a șasea

45

– Licinius Crassus este un șacal, murmură bărbatul așezat în fața lui Spartacus.

Întoarce încet capul și îi descoperă de Curius, Posidionos Grecul, Jair Evreul și Tadix uriașul, care stau sprijiniți de peretele acestei încăperi devastate, în mijlocul căreia ard, direct pe mozaicul galben și albăstrui, resturi de mobilă.

Apollonia este ghemuită lângă foc, cu palmele întinse deasupra flăcărilor.

– Și tu cine ești? întreabă ea fără să-l privească pe bărbat. Vii printre noi, pretinzi că ai fugit din locuința lui Crassus, ești sclav, spui tu. Și dacă nu ești decât un șarpe, un câine, o hienă a lui Crassus, însărcinat să-i duci o bucată din carnea noastră?

Se ridică, merge spre bărbat și se apleacă, îl apucă de umeri, îl zgâlțâie.

– Dacă minți o să te jupoi, spune ea. Să știi că Dionysos mă luminează, că știu ce gândești, ce simți. Or, ți-e frică, încerci să nu tremuri, dar regreți deja de a fi venit aici. De ce? Pentru că o să-ți smulg masca, minciunile, așa cum se jupoaie pielea!

Cu un gest violent, omul înlătură brațele Apolloniei.

– Sunt Pythias, atenianul, arhitect, sclav al pretorului Lucinius Crassus, și am venit aici ca să vă avertizez că

Senatul i-a încredințat puteri de proconsul ca să ridice legiunile; s-a înconjurat de toți cei pe care Roma îi consideră tineri ambițioși, care vor să țopăie pe cadavrele voastre: legatul lui, Gaius Fuscus Salinator, tribunul militar Caius Iulius Caesar, și atâția alții pe care Crassus poate să-i cumpere dacă i se năzare, pentru că este omul cel mai bogat din Roma.

– Vorbești de un șacal, îl întrerupe Spartacus, dar care oameni nu sunt niște hrăpăreți?

Pythias clatină din cap.

– Nu-l cunoști pe Licinius Crassus. Se hrănește cu măruntaiele stârvurilor. Se hrănește cu moarte. Lacom, nimic nu-l satură. Este gata de orice crimă ca să se umfle cu noi bogății. Știi care este rolul meu? Să reconstruiesc casele cărora le-a dat foc, el cumpără ruinele sau terenurile pe care au fost. Uneori sunt mai multe zeci de oameni care ard în aceste incendii, iar alții sunt alungați din casele lor în flăcări. Eu aștept cu zidarii mei și, când cenușa este încă fierbinte și trupurile nu sunt toate ridicate dintre dărâmături, începem să reconstruim. Licinius Crassus ne atacă, ne amenință, ne lovește. Miroase a moarte. Averea lui e făcută din sânge și din cadavrele celor pe care i-a denunțat în timpul războiului civil. L-a slujit pe Sylla, a dat pe mâna dictatorului sute de cetățeni, ca să-și însușească bunurile lor. Este un șacal, un mâncător de mortăciuni. Cel care îi întâlnește privirea n-o poate uita. Ochii lui se înfig în tine ca vârfurile sulițelor. Dar mai ales gura de carnasier te înspăimântă. Da, mi-e frică de Licinius Crassus. Nu are buze. Două cute adânci îi sapă obrajii. Adoră să pedepsească și se delectează cu torturile pe care le aplică. Pune să se taie mâinile sclavilor care au găsit, în ruinele unei case incendiate, câteva monede, flacoane de parfum și pe care le-au păstrat. Pune să fie însemnați pe obraz cu fierul înroșit

și îi vinde lanistului din Capua, ca să fie dați la fiare, în deschiderea unuia din *munus*.

Pythias se întrerupe, lasă capul în piept, ca și cum era copleșit de ceea ce tocmai spusese sau chiar regreta să vorbise, poate chiar că fugise.

– A jurat să te ucidă, Spartacus, pe tine și pe toți cei care te urmează, reia el. Ai prădat pământurile și mai multe din domeniile lui. Te-ai atins de averea și de câștigurile lui. Devine feroce când i se opune rezistență și când se atinge cineva de ce e al lui. Și apoi vrea să se folosească de acest război împotriva ta, ca să obțină și mai multă putere la Roma. Averea nu-i mai ajunge, vrea glorie, onoruri supreme. Este gelos pe Pompei căruia senatorii i-au dat titlul de *imperator* pentru victoriile lui în Hispania. Visează să fie egalul lui.

– Încă nu ne-a învins! exclamă Spartacus ridicându-se.

– Licinius Crassus n-a cunoscut niciodată înfrângerea, continuă Pythias. Obsedat, încăpățânat, nu se teme de nimic și de nimeni. L-am văzut intrând într-o casă în flăcări, ca să-i alunge pe ultimii oameni rămași care se încăpățânau să se lupte cu focul.

– Când eram soldat, intervine Curius, în Hispania, în Africa, se vorbea despre curajul lui Crassus.

– Dacă trebuie să ne învingă, spune Spartacus, de ce ai venit, Pythias? Dacă te prinde vreodată...

–... O să-mi facă pielea fâșii și o să mă dea la murene sau la câini, având grijă să rămân o halcă de carne vie, capabilă să sufere.

Spartacus se spropie de Pythias, care se ridică și el.

– De ce ai venit, Pythias? repetă Spartacus cu o voce stinsă, care exprimă tristețe.

– De când ai fugit din *ludus*-ul de la Capua, de când armata ta de sclavi a învins pretori, legați, consuli, de când a ars recolte, domenii, orașe, și de când te-ai apropiat de Roma, frica îi roade pe stăpâni. Când ne îndreptăm spre ei noi, sclavii, își apucă pumnalele. Dacă intrăm de mai multe ori în camerele lor, își pierd mințile. Se tem și să bea, și să mănânce ce le pregătesc servitorii. Pe noi, teama lor ne bucură și ne face să fim mândri. Ca să-ți mulțumesc, Spartacus, pentru ce m-ai făcut să trăiesc, pentru amintirea libertății mele și a orgoliului meu de atenian, pe care l-ai readus la viață, de asta sunt aici și te avertizez de amenințarea și promisiunea lui Crassus. O să ridice legiunile. O să te hărțuiască. Fii atent, nimic nu-l va opri! Îți vrea moartea pentru că el este un nobil roman, iar tu nu ești decât un sclav străin. Pentru că îl faci să tremure și pentru că are nevoie de moartea ta.

Spartacus pune mâna pe umărul lui Pythias.

– Toți oamenii mor, murmură el. Crassus o să moară și el, chiar dacă mă ucide. Tu vei ști să mori, Pythias?

Pythias își pleacă privirea.

Jair Evreul se apropie.

– Cel care știe să moară știe să nu mai fie sclav, spune el răspicat.

46

– Vreau să moară toţi! strigă Licinius Crassus.

Aplecat, cu mâinile înnodate la spate, proconsulul merge cu paşi înceţi de-a lungul colonadei care înconjoară bazinul în care murenele lasă urme argintii.

Se opreşte, aşteaptă să-l ajungă din urmă Caius Iulius Caesar şi legaţii Mummius şi Gaius Fuscus Salinator.

– Nimeni să nu-şi mai amintească decât de supliciul lor, adaugă el, cu maxilarele strânse, cu un rid care îi taie fruntea până la baza nasului.

– Cei care au luptat cu ei, spune Caesar, afirmă că moartea nu-i îngrozeşte. Toate animalele mor fără teamă.

Crassus ridică din umeri, face o grimasă de dispreţ.

– O să se uite că nu s-au temut, replică el. Dar vreau să rămână treaz în memorie felul în care au murit. O să tremure amintindu-şi de torturile la care o să-i supun. Astfel frica va pune stăpânire pe orice sclav în vecii vecilor. Nici unul nu va mai îndrăzni să se revolte.

Urmăreşte cu ochii dârele argintii care taie apa din bazinul locuinţei sale.

– Pe câţiva o să-i dau la murene, ca hrană.

Râneşte.

– Pe centurionul ăla, Nomius Castricus, l-am burdușit cu carne bună şi vin rece. N-a încetat să-mi povestească de acel *munus*, de acea ticăloşie: centurioni, cetăţeni romani obligaţi

de sclavi să se bată ca niște sclavi, ca niște animale. Spartacus l-a lăsat în viață numai ca să ne descrie spectacolul și ca să ne simțim terorizați. Știți ce a devenit flecarul care nu înceta să repete: „M-au lăsat în viață?“ Când, în cele din urmă a adormit, am pus să fie aruncat acolo.

Cu o mișcare a capului arată spre bazin.

– Murenele s-au aruncat pe el. Un clocot imens s-a iscat, iar apa s-a făcut roșie. Sclavii mei tremurau. S-au culcat la picioarele mele ca niște câini.

Începe din nou să meargă.

– A mai poruncit, spune el, să li se taie gâtul tuturor sclavilor care lucrează cu Pythias, un arhitect grec.

– Ăla a fugit. Nu mi-a plăcut niciodată cum își ferea privirea. Trebuie să se fi alăturat lui Spartacus. Dar o să-l găsesc și o să-i las destul timp ca să regrete că m-a trădat. Știi, Iulius, cât aș vrea să pun mâna pe el...?

Ezită, mormăie.

– L-am cumpărat la Delos. M-a păcălit cu talentul lui. Este în stare, în câteva zile, să construiască o *insula* cu șapte etaje. Și mai e și zvonul ăsta care ajunge până aici, în *villa* mea, pe Palatin. Dacă-i dai ascultare, Spartacus este prințul sclavilor, un nou Hannibal, merge să cucerească Roma!

Strigă:

– Auziți: să cucerească Roma! Un gladiator, un mizerabil, un sclav trac! Puterea lui stă însă doar în slăbiciunea consulilor noștri, a pretorilor și legaților noștri!

Îl apucă de braț pe Caius Iulius Caesar.

– Ești tribun militar, Caesar. Te-ai luptat în Asia, i-ai învins și pedepsit pe pirați. Te vreau alături de mine în această vânătoare de animale sălbatice, pe care o s-o începem. Îmi datorezi asta, o datorezi Romei!

Zâmbește.

– Ți-am dat mulți bani, Caesar. Îmi datorezi mult. Când o să ne întoarcem învingători, Roma o să fie la picioarele noastre. O să avem glorie, putere și deci avere. O să fii bogat, Caesar! O să-mi dai înapoi datoria și o să oferim plebei jocuri care o s-o uimească. Va fi cucerită!

Se îndepărtează de Caesar și se apropie de legați.

– O să ridic șase legiuni pe banii mei. Senatul va plăti patru. Cu zece legiuni, nici un sclav n-o să ne scape.

Arată cu degetul spre Mummius.

– Tu, Mummius, vei comanda avangarda a două legiuni. Vei împiedica hoarda de jefuitori și asasini să intre în Lucania.

Se întoarce spre Caesar.

– Tracul e viclean și abil. Vrea să pună mâna pe porturi, să încerce să treacă în Sicilia, cu complicitatea piraților cilicieni. Știe că, pe insulă, sclavii își amintesc de războaiele sclavilor. Speră să reaprindă focul.

Crassus ridică fruntea, cu ochii pe jumătate închiși.

– Strămoșii noștri au zdrobit revolta din Sicilia, dar nu i-au șters amintirea. Asta a fost slăbiciunea lor. Eu, eu n-o să las în amintire decât teroarea, suferința și sângele!

47

– Sângele ăsta este sângele nostru, murmură Apollonia.

Stă îngenuncheată în faţa unei pietre plate, un fel de masă uriaşă, pe care zace o oaie cu gâtul tăiat şi maţele scoase.

Apollonia îşi scoate încet mâinile cufundate în mărunţaiele animalului.

Le agită deasupra capului şi sângele îi curge de-a lungul braţelor, în timp ce, ţâşnind din gâtul oii, se răspândeşte pe piatră.

Păsări cu ciocul negru şi galben se învârteau în cerc deasupra resturilor, pe cerul roşu al amurgului.

Apollonia se întoarce spre Spartacus, aflat la câţiva paşi în tovărăşia lui Jair Evreul şi Posidionos Grecul. În spatele lor, pe creasta stâncoasă care domină câmpia Lucaniei, stau în picioare Tadix uriaşul, Pythias şi Curius. Mai jos, pe versanţii şi terasele care, în trepte, duc în câmpie, este adunată mulţimea de sclavi.

– Zeii au ales, spune Apollonia.

Îşi ascunde faţa în mâini şi, când le ridică, sângele îi păteazăfruntea, obrajii, gura.

– Ne avertizează, adaugă ea.

Mereu în genunchi, începe să se legene, părul lung, blond, îi atinge pământul, face un cerc, replică a celui făcut de păsările care zboară din ce în ce mai jos.

– Zeii sunt muți, constată Spartacus, ridicându-se.

Merge până la masa din piatră, și, cu spada, împinge leșul oii care se rostogolește pe pământ; apoi se cațără pe piatră.

– Sângele, spune el cu voce tare, sângele nostru este cel care trebuie vărsat pentru a învinge. Zeii asistă la luptele oamenilor și îi încoronează pe învingători.

Arată orizontul.

– Două legiuni înaintează. Pythias a recunoscut în fruntea lor pe unul din legații proconsulului Licinius Crassus. Legiunile înaintează pe Via Appia. Sunt mândre. Legatul Mummuius călărește ca la paradă. Probabil că încrederea îi orbește pe romani. Vor cunoaște ceea ce Glaber, Cossinius, Varinius, legații, pretorii, consulii deja au trăit: înfrângerea! O să punem mâna pe carele lor, pe lucrurile legatului. O să împărțim prada în părți egale între toți cei care vor lupta. Fiecare om să o știe! Dar, mai întâi, trebuie ca Mummius să creadă că fugim. Trebuie să-i atragem acolo unde îi vom putea ataca din toate părțile, înainte să-și fi ridicat tabăra. Trebuie să creadă într-o victorie ușoară. Pentru el, pentru Crassus, nu suntem decât niște animale. Vrea să uite ce le-am făcut cohortelor lor. Vom învinge, vom distruge legiunile lui Mummius și pe cele ale lui Crassus. Atunci vom fi liberi: vom urca spre nord sau chiar vom traversa marea.

Coboară de pe piatră.

– Dar sângele nostru o să curgă, adaugă el. El este prețul libertății noastre.

Spartacus îi privește pe Pythias, Tadix și Curius care se îndepărtează și se duc să se alăture oamenilor înarmați, adunați pe una din terase.

Aude vocea lui Curius care dă ordine, strigă:

– Vom învinge! Vom împărți prada celor două legiuni în părți egale!

Se aclamă. El strigă mai tare:

– O să punem mâna pe orașe, pe grânare, pivnițe și femei. Iar prada va fi împărțită în mod egal între noi toți. Așa vrea Spartacus, pentru că suntem oameni liberi!

Tracul se întoarce să se așeze lângă Jair Evreul și Podsidionos Grecul, care nu s-au mișcat.

Apollonia este lungită pe pământul pietros, cu brațele încrucișate, cu părul blond care parcă formează în jurul capului ei o aureolă.

– Proconsulul Licinius Crassus, ți-a spus-o Pythias și o știu și eu, așa cum o știe și Curius, este un om încăpățânat, începe Posidionos. Poți învinge cele două legiuni ale legatului său, Mummius. Poți chiar să-l înfrângi o dată. Nu va ceda. Dispune de zece legiuni. Și Senatul l-a învestit cu puteri absolute. Ar trebui să-l omori. Dar atunci va fi desemnat un alt proconsul. Zeii nu se înșală, Spartacus; Apollonia a înțeles bine ce spun: sângele nostru este cel care va curge. Noi suntem cei care vom fi învinși și torturați!

Spartacus lasă capul în jos.

– Ce-ai vrea să spun?

– Viitorul omului nu e niciodată scris, spune Jair Evreul. Ai spus ce trebuia. Dumnezeul Dreptății ne observă și ne judecă. Cel care este drept, cel care I se supune este învingătorul. Noi suntem de partea Dumnezeului Dreptății. Sângele nostru va curge din plin, Dumnezeu ne va salva.

Posidionos se ridică, merge pe creastă, privește îndelung cum soarele roșu se cufundă în ceturile albăstrii. Apoi se întoarce spre Spartacus.

– Dacă ai vrea, câțiva dintre noi am putea ajunge pe coastă, ca să ne îmbarcăm pe o navă pirat. Cilicienii sunt oamenii banului. Noi avem aur. Vom avea și mai mulți dacă batem legiunile lui Mummius. Vom putea atunci ajunge în Cilicia, în Grecia sau Tracia, să ne pierdem în țările astea îndepărtate. Le cunosc. Cine ne-ar mai putea găsi acolo?

Apollonia se ridică, înconjoară cu brațele picioarele lui Spartacus.

– Zeii ne-au avertizat, adaugă ea. Ascultă-l pe Posidionos!

Spartacus o alungă.

– Și ei? întrebă el arătând mulțimea sclavilor.

– Tu nu ești ca ei, spune Apollonia. Tu ești prințul lor.

– Sunt unul dintre ei, răspunde Spartacus.

48

– L-ai văzut pe Spartacus? întreabă proconsulul Licinius Crassus.

Stă pe un dâmb, cu brațele încrucișate. Vântul face să-i fluture capa roșie. Cuirasa din aur și argint pare mulată pe pieptul lui.

La picioarele dâmbului, legatul Mummius rămâne nemișcat, cu fruntea plecată. Este îmbrăcat cu o tunică simplă. Casca, cuirasa, centura și spada sunt așezate în fața lui.

La o sută de pași mai departe stau adunați cinci sute de soldați, cu capul gol, fără arme. Și ei, ca și legatul, au fruntea plecată. Brațele le atârnă de-a lungul corpului, părând să-i tragă în jos. Sunt plini de praf și de noroi. Legionarii cărora vârfurile sulițelor, lamele spadelor, căștile și cuirasele le strălucesc în soarele acestui sfârșit de dimineață îi înconjoară pe oamenii dezarmați.

– Spartacus se afla printre cei care te-au atacat și învins, continuă Licinius Crassus. L-ai văzut, sunt sigur!

Lângă el stau legatul Gaius Fuscus Salinator și tribunul militar Caius Iulius Caesar.

– Te ascult, legat! urlă proconsulul înaintând cu un pas.

Ajunge astfel la marginea dâmbului, dominându-l pe Mummius și câmpia.

Legiunile sunt aliniate, trasând limitele unei scene în semicerc, în mijlocul căreia se află movila, legatul Mummius și cele cinci sute de bărbați dezarmați.

– L-am văzut, răspunde legatul ridicând capul o clipă, apoi coborându-l imediat, ca și cum nu putea înfrunta privirea lui Licinius Crassus, nici să-i distingă măcar silueta, orbit de reflectarea soarelui pe cuirasa și casca lui.

– Era pe cal, înconjurat de un mic grup de oameni. Am crezut...

Se întrerupe.

– Continuă, legat! strigă Licinius Crassus.

Vocea revine, preluată de ecou, ca și cum miile de oameni din cele șase legiuni îi repetau cuvintele.

– Credeam că l-am surprins. Pentru că fugise și pornisem în urmărirea lui.

Licinius Crassus rânjește, se întoarce spre tribunul Iulius Caesar, apoi spre legatul Fuscus Salinator.

– Se oferă ca momeală, apoi dispare.

Crassus se apleacă spre legatul Mummius.

– Și tu, orbit de lăcomie, de dorința ta de glorie, te-ai grăbit, nu te-ai gândit nici la capcană, nici la păcăleală. Ți-ai imaginat cum o să capturezi fiara asta vicleană, o s-o târăști în fața mea, în fața Senatului, în lanțuri, și cum *comices* o să te aleagă pretor și, de ce nu, consul: Mummius imperator, victoriosul!

Proconsulul scuipă în direcția legatului învins, care face câțiva pași înapoi.

– Nu mișca! urlă Licinius Crassus.

Celălalt își reia locul.

– Continuă, Mummius! Povestește cum ai lăsat tu primele linii să-și arunce armele, să fugă ca niște oi, ca niște sclavi! Și

cum ai pierdut astfel două legiuni a căror comandă ți-am încredințat-o. Spune-mi cum ai reușit, legat!

Crassus face câțiva pași spre marginea movilei, apoi revine, ca să rămână nemișcat în fața lui Mummius.

– Te ascult!

– Erau zeci de mii, povestește legatul. Erau culcați în șanțuri, ghemuiți în spatele tufișurilor, ascunși în păduri. Unii erau cățărați până și în vârful copacilor.

Legatul ridică fruntea.

– Era o mulțime care urla. Ne-au acoperit din toate părțile. Ne-a lovit o ploaie de pietre aruncate cu praștia din copaci și, în același timp, am fost încercuiți, îngropați sub trupurile lor. Fiecare dintre noi trebuia să țină piept mai multor asemenea animale feroce.

– Și ei? vociferează proconsul Licinius Crassus întinzându-și brațul spre cei cinci sute de oameni dezarmați. Vrei să mă faci să cred că s-au bătut cum trebuie s-o facă niște soldați ai Romei, soldați ai legiunilor pe care le-am ridicat, plătite cu banii mei, legiuni cărora eu, Licinius Crassus, le sunt proconsul și care trebuie să învingă? Crezi tu că ei au luptat singuri contra mai multor animale sălbatice ca acelea? Nu s-au gândit decât să-și salveze pielea!

Legatul lasă din nou capul în jos.

– Fiarele erau goale, reia el, cu corpul mânjit cu noroi, ulei, uneori cu sânge. Aveau fețele pictate, înnegrite. Vocile nu erau de oameni, ci de animale. Erau insensibili la loviturile pe care le primeau. Eu am rănit mai mulți, dar, cu corpul crestat de spada mea, cu brațul trăiat, se luptau mai departe, se agățau de mine, încercau să-mi sfâșie gâtul cu dinții. Printre ei erau și femei, goale, cele mai furioase...

– Vocea încă îți tremură, Mummius! N-ai dat exemplu de curaj, ci de frică. Soldații tăi nu s-au gândit decât să-și apere viețile și au aruncat armele. Au fugit, la fel de lași, la fel de proști ca niște oi. Nu s-au oprit din fugă decât atunci când mi-au întâlnit legiunile. Și, văzându-i cu capetele goale, fără arme, fără scuturi, am crezut că vărs de scârbă. Valorează mai puțin decât cel mai abject dintre sclavi!

Legatul face un pas înainte.

– Omoară-mă, Licinius Crassus! spune el.

Proconsulul îl privește. Fața i se strâmbă de dispreț. Strigă, apăsând fiecare cuvânt, cu brațele întinse spre bărbații dezarmați:

– Centurioni, să fie adunați fugarii, lașii ăștia, în grupuri de câte zece, și, tot la al zecelea, fie ca soarta să-l aleagă pe unul dintre ei.

49

Unul după altul – un om din zece –, cei pe care soarta și zeii i-au desemnat, se aliniază umăr la umăr în fața legiunilor înarmate.

Sunt cincizeci, având fruntea plecată, ca și cum așteptau deja lovitura de topor.

Nu mai întorc capul ca să-i vadă pe cei pe care soarta și zeii i-au salvat, cei patru sute cincizeci care au fugit ca și ei, care și-au aruncat armele, ca și ei, dar care vor scăpa de moarte.

Strânși unii în alții, cei care au scăpat îi privesc pe cei sacrificați, pe care au început să-i dezbrace, pentru că trebuie să moară goi, ca animalele, ca niște lași ce sunt.

Crassus ridică brațul.

Soldații încep să-și lovească scuturile cu spadele. Este o bătaie scurtă și rară, care încet-încet umple câmpia, ca și cum ar fi vorba despre bătăile unei inimi imense, care se strânge de neliniște.

– Pedeapsa dă curaj! strigă Licinius Crassus. O să decimez orice cohortă, orice centurie, orice legiune care va da înapoi în fața hoardei de sclavi!

Acum, cei cincizeci de oameni sunt goi.

Crassus face din nou un semn.

Soldații încep să-i biciuiască pe sacrificați cu vergi lungi, ghintuite, pe care le țin cu amândouă mâinile.

Biciuesc fiecare parte a trupului, umerii și spatele, coapsele și pulpele, coastele și pieptul.

Cele cincizeci de trupuri sunt curând brăzdate, acoperite de sânge, sfâșiate.

În același timp, bătăile tobelor continuă în același ritm.

Soldații înaintează, cu barda pe umăr.

Dintr-o mișcare, îi obligă pe cei sacrificați să se întindă pe pământ. Unii se prăbușesc întâi în genunchi, alții se lasă să cadă în față.

Călăii îl privesc pe Licinius Crassus.

Și-a încrucișat brațele. Se întoarce spre cei cărora li s-a lăsat viața. Îi măsoară cu privirea din cap până-n picioare. Ridurile care îi sapă obrajii, în jurul gurii, vorbesc despre intensitatea disprețului său.

– Soarta v-a ferit, începe el. Dar lașitatea voastră v-a marcat viața cu pecetea infamiei. Veți dormi în afara taberei. Veți fi sclavii soldaților. Fără grâu, fără nici un fel de respect. Orz și sarcini de sclavi. Veți muta din loc rahatul și pământul. Nu veți purta din nou armele decât dacă jurați să nu vă mai despărțiți de ele. Prețul lor o să vi se rețină din soldă. Dacă le abandonați din nou, nici un zeu, nici o tragere la sorți nu va putea să vă scape nici de torturi, nici de moarte.

Arată spre cele cincizeci de trupuri culcate.

– Priviți-i pe aceștia, pe care soarta i-a ales, dar care n-au fost mai lași decât voi. Plătesc pentru voi!

Crasus trage spada din teacă, o agită deasupra capului și, brusc, cu un gest iute, o coboară.

Securile cad și ele, retezând cefele și gâturile.

Apoi, soldații înhață trupurile decapitate și capetele cu ajutorul cârligelor.

Le târăsc în fața legiunilor, în fața celor patru sute cincizeci de fugari cruțați, în fața legatului Mummius, care își ține capul plecat.

– De acum înainte, aceste legiuni vor prefera sacrificiul în locul fugii, îi spune răspicat Crassus lui Iulius Caesar. Frica alungă frica. Trebuie ca fiecare soldat să se teamă de mine mai mult decât se teme de Spartacus!

Loviturile au încetat. Cele cincizeci de trupuri și cincizeci de capete alcătuiesc două piramide în jurul cărora încep să se agite fugarii pe care soarta i-a iertat.

Din ordinul centurionilor care îi înjură și îi lovesc, sapă gropi, ridică ruguri. Apoi iau fiecare cadavru de membre și îl pun peste lemnele adunate.

Legiunile au rămas aliniate, iar pe colină Licinius Crassus, Iulius Caesar și Fuscus Salinator, precum și centurionii primipili care li s-au alăturat, așteaptă să izbucnească primele flăcări.

Dintr-odată, ascuțit și puternic, o voce strigă:

– Licinius Crasus, legatul tău, Mummius, înainte de a muri, te salută!

La poalele colinei, Mummius este în genunchi. Și-a apucat spada cu amândouă mâinile, și-a înfipt-o cu toată puterea în piept, apoi s-a prăbușit cu fața la pământ.

În aceeași clipă, flăcările rugului țâșnesc și fumul iute care purta mirosul de carne arsă se răspândește, învăluind legiunile.

Bătăile spadelor în scuturi se reiau, mai rapid, până când se aude o răpăială surdă.

Licinius Crassus se apleacă, examinează corpul lui Mummius.

– Să fie ars împreună cu ceilalți! spune răspicat.

Apoi, întorcându-se spre Iulius Caesar și Salinator, murmură:

– O să-i răzbunăm pe romani. N-o să-i mai las lui Spartacus și hoardei sale nici o zi de răgaz.

Ridică spada în fața legiunilor.

50

„Am văzut fumurile rugurilor aprinse de romani“, scrie Posidionos Grecul.

Eram încă adunați pe înălțimile Campaniei. După mai multe zile de ploaie, era o dimineață senină. Cerul era de un albastru atât de spălăcit, încât la orizont părea aproape alb. Și apoi, dintr-odată, acel fum pe care vântul îl alunga spre noi și al cărui miros de carne arsă îți făcea greață.

Puțin mai târziu, mi-au aruncat la picioare un tânăr soldat al Romei, pe care tocmai l-au capturat. Tremura și avea ochii plini de groază. Era de origine greacă. Născut nu departe de Atena, sclav și apoi eliberat, fusese înrolat într-o legiune pe care Crassus tocmai o constituia.

Când pronunța numele proconsulului, privea în jurul lui ca și cum se temea că este auzit. Nu întârzie, arătând spre fumul care mânjea orizontul, să povestească cum procedase Crassus la decimarea legiunilor pe care noi le învinseserăm și cum s-a sinucis legatul Mummius, oferindu-și moartea lui Crassus.

Tânărul soldat vorbea cu voce sugrumată, adăugând că proconsulul urlase că destinul unui soldat al Romei era să învingă sau să piară. Viața nu era posibilă pentru învins, nici pentru cei care erau prinși de dușman. Dacă acesta i-o lăsa, Roma era cea care era datoare să-l pedepsească.

Mi-am întors privirea de la soldat. N-am vrut să știu ce s-a întâmplat cu el. Trebuie să-l fi pus în lanțuri alături de alți câțiva captivi pe care gloata de sclavi îi umilea și martiriza înainte de a-i bate până îi omorau, sau de a-i obliga să se omoare între ei.

M-am dus lângă Spartacus.

I-am povestit cele pe care le aflasem.

Cruzimea lui Crassus, care repunea în uz o pedeapsă abandonată de ani, sinuciderea lui Mummius – și, ceva mai înainte a lui Varinius – arătau că zeii alungaseră nehotărârea și teama romanilor. Aveau deci să-și arate toată puterea. Începea pentru ei vremea nemiloasei și ineluctabilei răzbunări.

I-am repetat lui Spartacus că nu putea spera să salveze hoarda imensă care se strânsese în jurul lui și din care numai o mică parte accepta disciplina necesară în război.

Trebuia să cearnă grăunța bună de neghină și, cu o mică armată, eliberată de restul turmei, să încerce să treacă printre legiunile lui Crassus, să ajungă în Lucania și, de acolo, la un port unde va putea – deja îi sugerasem asta în mai multe rânduri – să-i plătească pe piraţii cilicieni și să ajungă pe pământul de pe cealaltă parte a mării.

Spartacus s-a îndepărtat, cu aerul de a nu mă fi auzit, dar, la venirea serii, i-a chemat la el pe Tadix uriașul și pe Curius.

Decisese să încredințeze fiecăruia comanda celor care voiau să-l urmeze, cu sarcina de a-i organiza, și de a se îndrepta spre sud, spre Lucania, Bruttium, Mataponte, Patelia, Regium.

El o să ajungă în Lucania cu ce rămânea din mulțimea sclavilor pe care va încerca să-i transforme într-o armată.

Tadix uriașul a ezitat: de ce să divizeze această mulțime capabilă să copleșească legiunile romane? Nu așa fuseseră învinse cele două legiuni ale lui Mummius?

– Mummius s-a sinucis, a răspuns Spartacus. Iar Licinius Crassus este făcut din alt aluat.

Spartacus l-a convins pe Tadix că noi nu puteam decât să umblăm cu șiretlicuri și să fugim separat, în grupuri mici de câteva mii de oameni, care-i vor putea surprinde pe romani și vor putea pune mâna pe carele lor, pe grâul și orzul lor. Căci foamea ne dădea târcoale. Grânarele orașelor fuseseră jefuite, pivnițele erau goale, livezile și câmpurile – devastate, animalele de multă vreme ucise și devorate. Trebuia deci ca Tadix uriașul și Curius să-și caute norocul.

Am văzut îndepărtându-se bandele de câteva mii de sclavi, una după alta.

Cea a cărei conducere fusese luată de Curius semăna cu o armată. Primele linii erau alcătuite din foști gladiatori, care purtau cuirase, arme și căști romane. Apoi veneau sclavii care cărau pe umeri țepușele subțiri, întărite în foc. Pe lături mergeau cei cu praștia și, în ultimele rânduri, se amestecau femei despletite și bărbați cu fețe de animale, cu mâini mari, înarmate cu cuțite.

Trupa lui Tadix uriașul era o gloată împrăștiată de gali și de germani însoțiți de femeile lor. Mai mult alergau decât mergeau, agitând topoarele.

Spartacus a privit trecând cele două coloane, fără să schițeze cel mai mic gest, cu chipul încremenit, cu ochii ficși, ca și cum nu-i vedea pe oamenii care-și ridicau armele ca să-l salute.

Când ultimii sclavi au dispărut, Spartacus a murmurat:

– I-am trimis la moarte.

– Orice om are întâlnire cu ea, a spus Jair Evreul.

– Ar fi trebuit să fiu primul care s-o sfidez.

– Trebuie să rămâi în viaţă până la ultima bătălie, a continuat Jair. Ăsta este destinul unui rege.

– Nu eu am ales să fiu.

– Tu eşti, Dumnezeu Unicul te-a ales. Asta este şi misiunea şi gloria şi sacrificiul tău.

Apollonia l-a alungat pe Jair. M-a respins şi pe mine, apoi s-a agăţat de gâtul lui Spartacus, s-a lipit de el, l-a muşcat de ureche, şoptindu-i vorbe din care nu auzeam decât frânturi.

Am înţeles că-l punea în gardă contra Dumnezeului Unic al Evreului. Trebuiau celebraţi zeii Olimpului, a repetat ea, şi nu acest Stăpân al Dreptăţii despre care nu se ştia dacă era om sau zeu. Trăia în deşert fără ca vreodată să dea vreun semn şi ea nu cunoştea nici un preot care să-i fi putut face cunoscute oracolele.

Spartacus trebuia să rămână fidel şi supus lui Dionysos.

Zeul, a adăugat ea cu voce tare, a vizitat-o în noaptea aceea, a asigurat-o că tracul trebuia să părăsească turma sclavilor, împreună cu câţiva dintre cei mai apropiaţi tovarăşi.

Apollonia s-a întors spre noi, invitându-ne să ne apropiem de ea şi de Spartacus.

Trebuia să fugim, să ne supunem poruncilor lui Dionysos, a spus ea.

– Tu, Posidionos, a adăugat, punând mâna pe pieptul meu, n-ai spus şi tu acelaşi lucru?

De fapt eu invocasem posibilitatea de a ajunge în porturi cu un mic grup şi de a ne îmbarca pe navele piraţilor.

– Dionysos nu vrea să salveze decât o mână de oameni. Nu vrea mai mult de o trupă, a reluat Apollonia.

A înșirat câteva nume, printre care și pe al meu, pe cel al lui Pythias și, cu un oarecare regret, pe cel al lui Jair Evreul.

– Jair a spus până la ultima bătălie, a murmurat Spartacus. Nu voi alege altceva.

– Poți ajunge la strâmtoarea Siciliei, zic eu, și să reînvii pe insulă jarul războaielor sclavilor.

Spartacus m-a privit îndelung, fără să-mi răspundă.

Era adevărat că marea era departe.

Am părăsit și noi Campania, la rândul nostru, pătrunzând în Lucania. Mergeam noaptea străbătând pădurile, ascultând tobele legiunilor romane. Crassus conducea personal atacurile, fără să acorde nici un răgaz legiunilor.

În drumul nostru am întâlnit mai întâi șapte supraviețuitori ai cetei lui Tadix uriașul. Erau buimaci, plini de sânge. Fuseseră încercuiți de trei legiuni. Îl văzuseră pe proconsul mergând călare în fața primelor linii ale soldaților și lovind cu o frenezie care îi făcea să dea înapoi și pe cei mai curajoși. La sfârșit, calul lui era plin de sânge până pe piept și trebuia să sară peste cadavre. Cel al lui Tadix se număra printre ele.

Curius, el supraviețuise cu vreo zece gladiatori, reușind să scape de legiunile conduse de tribunul militar Iulius Caesar și de legatul Fuscus Salinator.

Mai multe mii de bărbați și de femei fuseseră astfel masacrate. Și se auziseră urlând sclavii pe care romanii reușiseră să-i captureze. Erau aproape o mie și puteau fi imaginate torturile la care erau supuși. Răstigniți? Aruncați de vii pe jăratic? Dați la câinii înfometați? Obligați să se lupte între ei

cu mâinile goale? Mutilaţi şi lăsaţi, cu cioturile sângerânde în mijlocul pădurii, la mila lupilor şi a păsărilor răpitoare?

Spartacus a ascultat povestea supravieţuitorilor.

L-a strâns pe Curius la piept cu un gest de prietenie atât de neaşteptat, încât fostul maestru de arme s-a clătinat de emoţie.

– Mergem să luăm prin surprindere Roma şi pe zei! a spus el.

51

„Nu am fost surprins de cuvintele și deciziile lui Spartacus", avea să povestească mai târziu Jair Evreul. Tracul era unul din acei puțini oameni pe care Dumnezeu Unicul i-a ales ca să-și împlinească până la capăt destinul.

Cel al lui Spartacus era să lupte cu Roma, în fruntea unei turme de sclavi, care voiau să trăiască la fel ca oamenii liberi.

De acum Spartacus știa că Roma era de neînduplecat, că proconsulul Licinius Crassus era pe cât de crud pe atât de încăpățânat – un șacal, așa îl numea Pythias, sclavul căruia tracul nu înceta să-i pună întrebări. Spartacus voia să cunoască în profunzime caracterul și perversitatea acestui adversar, omul cel mai bogat din Roma, care masacrase și torturase – numai cu câțiva oameni – pe toți cei care îi urmaseră pe Curius și pe Tadix uriașul.

Pentru că alesese să înfrunte legiunile lui Crassus, trebuia, decisese el, să se arate la fel de nemilos ca proconsulul în persoană.

L-am văzut cum se transforma în drumul nostru spre mare, pe pământul uscat și pietros al Lucaniei plină de măslini.

El, care de obicei mergea în mijlocul turmei de sclavi, ca pentru a arăta că este unul dintre ei, călărea acum în frunte, înconjurat de o gardă pe care o comanda Curius.

Foarte des o lua pe lângă coloana mereu gata să se împrăștie. Împingea oamenii cu pieptul calului, îi lovea peste

umeri cu mânerul suliței. Îi amenința cu spada ca să intre mai repede în rând.

Citeam în ochii lui mirarea și teama, uneori un fulger de mânie și chiar de furie. Unii îi aruncau amenințări, mormăind că nu s-au alăturat armatei sclavilor, că n-au luptat cu legiunile ca să fie tratați ca niște animale de turmă.

Când ne opream, mult după cădearea nopții, Spartacus bătea cu piciorul tabăra, înconjurat de oamenii gărzii sale.

Cerea să se pună santinele, să se trimită cercetași. Punea să fie bătuți bărbații beți, despărțea cu spada cuplurile înlănțuite.

Acționa fără să scoată un cuvânt, cu dinții strânși, aruncându-mi uneori o privire. Dar eu întorceam ochii.

Nu puteam fi de acord cu duritatea – din zi în zi mai aprigă – cu care îi trata pe cei care îi fuseseră tovarăși, unii chiar imediat după fuga noastră din *ludus*-ul din Capua.

Acei oameni se strecuraseră pe crestele Vezuviului și îl învinseseră pe pretorul Claudius Glaber. Crezuseră că niciodată n-o să mai fie bătuți, nici constrânși. Și iată că omul pe care îl veneraseră, protejatul lui Dionysos, prințul sclavilor, îi lovea ca și cum deveniseră din nou sclavi.

Gărzile lui Spartacus, încurajate de Curius, își răsuceau sulițele, urlau că vor face din această turmă o cohortă romană. Și atunci vor putea învinge, vor putea trece strâmtoarea Siciliei, vor putea cuceri câmpurile de grâu din insulă și vor putea înfometa Roma al cărei rege va ajunge Spartacus.

Într-o zi, am zărit marea, coastele golfului Tarentum și, nu departe de mal, zidurile orașului Thurii, dominate de un turn

înalt. Nici o legiune nu-și stabilise tabăra în apropierea acestui oraș, care părea astfel că le stă la dispoziție.

Turma de animale lacome, însetate, înfometate, simți imediat mirosul prăzii, al grâului și al orzului, al peștelui uscat, parfumul de femeie. Tresăriră, mormăiră, iuțiră pasul, ajungând alături de Spartacus și de gărzile sale.

Tracul trase de hățurile calului care se cabră; ridică spada, strigă la gărzi să oprească animalele cu fețe de oameni, să-i facă să intre la loc în rând.

S-au zbătut, au scos strigăte de împotrivire.

L-am auzit pe Spartacus spunându-i lui Curius:

– Trebuie să se supună. Prefer să omor câțiva dintre ei decât să-i văd masacrați de Crassus.

L-am oprit pe Curius care se lansa cu oamenii lui, a căror spadă era deja scoasă din teacă.

– Vorbește-le, îi strig lui Spartacus. Dacă le spui cuvinte drepte o să te asculte.

A ezitat.

În fața noastră, turma se risipea, unii sclavi părăsind drumul pe care am luat-o noi, aruncându-se peste câmp, spre oraș. Urlau.

Spartacus i-a urmărit cu oamenii lui Curius și, cu lovituri puternice de lamă, înfigând în spate și picioare vârfurile lăncilor și ale sulițelor, i-au obligat pe sclavi să reintre în rânduri.

Turma mormăia.

Spartacus s-a apropiat de mine.

– În război, când vrei să învingi, trupurile însângerate sunt cele care vorbesc. Vreau ca turma asta să fie la fel de disciplinată ca o legiune romană. Și, dacă trebuie o s-o pedepsesc,

o s-o decimez, așa cum Crassus a făcut cu supraviețuitorii și fugarii legiunilor.

– Și atunci cine vei fi?

– Zeii vor decide în numele meu.

Apoi s-a întors spre turmă.

– Poruncesc să nu fie jefuit acest oraș, a spus el. Poruncesc să se așeze tabăra în afara zidurilor, până când unii dintre noi vor întreba dacă ni se deschid porțile, dacă ni se dau grâu și carne, pește, precum și aur, cu care să-i plătim pe pirați. Ei o să ne ajute să trecem marea până în Sicilia. Acolo, în insula grâului, o să stabilim Republica oamenilor liberi, și va fi ghinionul Romei dacă vine să ne atace!

Turma a ascultat în tăcere.

Câțiva sclavi au agitat țepușele, lăncile, spadele și au strigat că îl aprobau pe Spartacus.

Dar majoritatea bombăneau. Dintr-odată, o voce a strigat:

– Să luăm ce se poate lua astăzi! Să luăm tot! Să ardem ce nu se poate lua. Nu există mâine!

Mulțimea l-a aclamat pe omul cu vocea puternică și sigură.

– Cine ești, tu cel care vorbești ca și cum ai comanda? l-a întrebat Spartacus.

– Aici, nimeni nu comandă, i-a replicat vocea. Suntem oameni liberi. Nimeni, nici chiar tu, Spartacus, nu ne va impune legea lui. Nu i-am omorât pe cetățenii Romei ca un gladiator trac să ne ceară să ne supunem din nou ei. Dacă voiam să fim sclavi n-am fi fugit, nu ne-am fi luptat. Am fi putut aștepta ca stăpânii noștri să facă din noi niște liberți. Și, păstrând capul plecat, asta am fi devenit. Dar noi am vrut să mergem cu capul sus și drept. Lasă-ne să trecem, Spartacus, o

să punem stăpânire pe oraș și o să ne săturăm cu ce găsim în grânare, în pivnițe, în case și cu femei.

Mulțimea s-a prăvălit, împingând, doborându-i la pământ pe oamenii lui Curius, înconjurând calul lui Spartacus, aruncându-se spre oraș în timp ce tracul, cu spada ridicată, rămânea cu gărzile în mijlocul drumului pe care turma îl părăsise.

Am văzut orașul Thurii arzând.

Am mers pe străzile pline de cadavrele locuitorilor lui.

Am auzit țipetele femeilor pe care le violau.

M-am luat după un bărbat care ducea doi saci despre care bănuiam că sunt plini cu aur.

A urcat până în vârful turnului.

Spartacus era așezat pe zidul scund, privind marea în depărtare.

– Voiai să știi cine sunt, a spus omul aruncând sacii la picioarele lui Spartacus. Sunt Calixt, un gal. Cu aurul ăsta – a atins sacii cu vârful piciorului –, o să poți să-i plătești pe piraţi, așa cum ai spus.

Spartacus nu a făcut nimic, nici nu s-a mișcat. Galul a părăsit turnul cu spatele, ca și cum se temea.

M-am apropiat de Spartacus.

S-a întors spre mine.

– Nu-mi vorbi despre Dumnezeul tău, despre Stăpânul Dreptății, a spus el, ridicându-se. Voiam să cuceresc orașul fără să-l distrug, fără să omor. I-aș fi primit aici pe căpeteniile piraților. Am fi rezistat legiunilor lui Crassus. Am fi putut să ne unim cu alte orașe. Am fi putut astfel pregăti trecerea în

Sicilia. Avem o grămadă de aur, dar și ruine, și cadavre pe străzi.

I s-a schimonosit fața și gura îi arăta dezgustul.

– Nu sunt oameni liberi, a murmurat. Au rămas animale. Trebuie tratați ca atare, dresați, așa cum se face cu caii și chiar cu fiarele.

– Atunci nu vei mai fi Spartacus, spun eu.

– Spartacus va supraviețui numai dacă mă lupt și dacă și sunt încă victorios. Învinșii sunt uitați. Rămâne doar amintirea celor care rezistă ca oameni liberi și care nu se bat ca niște animale.

A strâns mânerul spadei.

Aș fi vrut să nu aud cuvintele pe care le-a pronunțat atunci.

– Trebuie să-l ucid pe gal, a spus el. Poate că frica o să le determine pe aceste animale să sfârșească prin a lupta ca niște oameni.

Spartacus și-a adunat turma la picioarele meterezelor orașului mort.

Oamenii ghiftuiți ațipeau, în picioare, sprijinindu-se de arme.

A înaintat spre primele rânduri.

– Ați ars și ați jefuit orașul, a strigat el. Ați omorât, ați băut, ați violat. Nu voiam asta!

Oamenii din turmă se îndreaptă încet-încet, ca și cum fiecare cuvânt aruncat de Spartacus îi biciuia.

– Sunt prințul vostru, și totuși ați refuzat să mă ascultați. L-ați urmat pe Calixt Galul, ca și cum era conducătorul vostru. Calixt, înaintează până la mine!

Rândurile s-au rupt. Galul s-a apropiat cu pași rari. S-a oprit la câțiva pași de Spartacus și a strigat:

– Ți-am dat aurul pe care îl doreai, iar noi am luat ce voiam noi. Este drept!

– Ai spus: nu există mâine.

– Ți-am spus că trebuia luat tot ce se putea lua.

– Ai luat.

Spartacus a făcut doi pași înainte.

Am fost orbit de strălucirea lamei care țâșnea din teacă.

Capul galului s-a rostogolit.

În același timp, Spartacus a strigat:

– Nu există mâine pentru cel care nu i se supune lui Spartacus.

52

Trupul galului și capul lui tăiat se uscau pe pământul pietros care se întindea de la zidurile orașului Thurii până la malul golfului Tarentum.

N-am văzut, continuă Jair Evreul, nici un sclav care să vrea să îngroape rămășițele omului pe care l-au aclamat și urmat.

Îi observam.

Stăteam așezat în fața cortului pe care Spartacus pusese să fie ridicat pe o culme de unde se zărea în același timp orașul, împrejurimile lui și toată întinderea golfului. Aștepta sosirea vaselor piraților cilicieni.

Nu-și putea ascunde nerăbdarea, măsurând cu pași mari colina de nisip de care se agățau câteva tufe de ierburi culcate de vânt.

Se oprea în fața mea, mă cerceta, ca și cum nu știa dacă să-mi vorbească, apoi întorcea capul, privea siluetele sclavilor care păzeau trupul galului.

Adesea, oamenii gesticulau, aruncau pietre din parașiile lor, strigau, agitau armele deasupra capetelor, reușind astfel să alunge de lângă cadavru păsările răpitoare care se învârteau deasupra lui și uneori se repezeau de mai multe ori la rând, încercând să-l sfîșie.

Sclavii doborâseră de mai multe ori păsările, pe care le alungaseră departe, în direcția cortului lui Spartacus.

Zăceau la o sută de pași, pete albe și negre pe pământul gălbui.

– Nu vor uita, îi zic eu într-o zi lui Spartacus.

El s-a îndepărtat, părând că nu m-a auzit, vorbindu-i tare lui Curius, întrebându-l ce spuneau pândarii despre drumul legiunilor lui Crassus, care se apropiau, venind din Campania și Lucania, și cu răspunsurile pe care piraţii cilicieni le dăduseră trimișilor lui, Pythias și Posidionos.

Oamenii lui Curius îi escortaseră pe cei doi greci până la marginea Bruttium-ului, vârful cizmei italice, care pare că se înfige în largul Siciliei. Acolo se aflau navele piraţilor.

Pythias și Posidionos făcuseră mai multe drumuri. Apoi le făcuseră cunoscut oamenilor lui Curius că ei se îmbarcau alături de piraţi și că se îndreptau spre golful Tarentum, ca să trateze direct cu Spartacus.

Erau aşteptaţi.

Spartacus poruncise turmei sale de sclavi să învețe să formeze rândurile, să meargă la pas, să lupte în linie, să dea astfel impresia unei armate adevărate.

Căci piraţii nu vor accepta să transporte mai multe mii de dușmani ai romanilor, decât dacă erau convinși că această turmă de sclavi, pe care probabil că-i disprețuiau, puteau ține în șah legiunile lui Crassus și pe cele ale lui Verres, propretor al Siciliei, care începuse să fortifice coastele strâmtorii, ca să se opună oricărei debarcări.

Aşadar, în fiecare zi, asistam la exerciţiile pe care Curius şi oamenii lui le impuneau sclavilor.

Majoritatea se supunea, se luptau între ei, pornind la asalt, având grijă să alcătuiască un zid continuu de scuturi şi un zid de netrecut de sulițe.

Dar unii se ţineau la distanţă, paznici care vegheau rămăşiţele galului decapitat, interzicând răpitoarelor să se apropie, fără ca totuşi să îndrăznească să acopere cadavrul cu pietre, să înalţe un tumul, temându-se, fără îndoială, că, făcând-o, îl sfidează pe Spartacus.

Căci de acum se temeau de el.

Se supuneau oamenilor lui Curius, lăsând capul în jos când îl întâlneau pe trac. Cei care acum trebuiau să-l slujească, înlăturau nisipul pe care vântul îl îngrămădea în faţa cortului lui, sau chiar îi aduceau amfore cu apă şi vin, sau frigeau pentru el carne sau peşte, revenind la atitudinea umilă pe care o avuseseră înainte de fuga şi revolta lor.

Ei care până la moartea galului avuseseră o privire plină de mândrie, de arţag şi chiar de nebunie, întorceau capul ca să nu le vadă ochii.

I-am repetat lui Spartacus că acei oameni, care se doriseră liberi, nu vor uita niciodată că îl tratase pe unul de-al lor cu cruzimea nemiloasă a unui stăpân roman.

Să se teamă: îl pedepsise pe gal aşa cum faci cu un sclav, dar ce stăpân poate avea încredere într-un sclav?

Teama stăpâneşte animalele, dar sclavii – şi Spartacus o ştia, pentru că fusese unul dintre ei –, chiar dacă romanii îi tratau ca pe animale de povară sau ca pe fiarele sălbatice, erau oameni; şi vine o zi, când oamenii se revoltă contra celor care îi asupresc.

O făcuseră toţi cei de acolo, galul, şi Spartacus fusese primul.

Ce se alege deci din cei care îi păzesc: animalele se supun, se crede că sunt ascultătoare, şi, într-o bună zi, cu o lovitură de labă zdrobesc capul dresorului sau fug.

– Nu vor uita că i-ai retezat capul unuia de-al lor.

Spartacus s-a aplecat spre mine.

– Nimeni nu uită, a răspuns el cu voce aspră, cu fălcile strânse. Eu cu atât mai mult nu uit. Dar priveşte-i!

S-a îndreptat.

În faţa zidurilor din Thurii, sclavii apăraţi de scuturile lor şi înarmaţi cu bâte se luptau, încurajaţi de strigătele oamenilor lui Curius.

– Acum se supun, a constatat Spartacus.

Dintr-odată, s-au auzit strigăte. Pândarii zăriseră pânzele corăbiilor piraţilor cilicieni care treceau de cap şi intrau în golful Tarentum.

– O să trecem în Sicilia, a spus Spartacus. Şi, cu turma asta, o să cuceresc insula. O să îi eliberez pe toţi sclavii. Vom lua în stăpânire grâul şi vom ţine Roma cu burta goală. Plebea, cetăţenii săraci se vor alătura peste tot sclavilor. Revolta va cuprinde Roma şi toate provinciile Republicii. Crezi că toate astea nu valorează cât capul unui gal?

Îmi amintisem de învăţătura Stăpânului Dreptăţii: „Nimic nu face cât viaţa unui om“, repetase El.

Dar am tăcut.

Spartacus va descoperi singur cât va trebui să plătească, în vârtejul tulburărilor, viaţa pe care o luase.

Asta este legea Dumnezeului Dreptăţii.

53

Nu-l mai văzusem pe Spartacus de când părăsisem orașul Thurii în tovărășia lui Pythias, acest fost sclav al lui Crassus, grec ca și mine, povestește Posdidionos.

Escortați de oamenii lui Curius, merseserăm mai multe zile prin pădurile care acopereau munții Silas. Vârfurile lor abrupte se întind ca o șiră care separă în două peninsula Bruttium, această margine ascuțită a Italiei, pe care o strâmtoare bătută de vânturi o separă de Sicilia.

Spartacus ne însărcinase să ne întâlnim cu piraţii cilicieni, ale căror nave fac adesea ecală într-una din radele portului Regium. Spera că una dintre căpeteniile lor, un grec numit Axios, va accepta, dacă i se promitea aur, să îi traverseze strâmtoarea pe cele câteva mii de sclavi.

Văzusem sacii cu monede și obiecte de preț.

Spartacus îi repetase că trebuie să le vorbim piraților de o armată, și nu de sclavi.

– Curând voi face din aceste animale niște soldați, adăugase el.

Și ca să stăpânească ceea ce nu fusese niciodată și încă nu era decât o hoardă nedisciplinată, îl omorâse cu mâna lui pe galul care îl sfidase.

Spre deosebire de Jair Evreul, a cărei minte era întunecată de preceptele Dumnezeului său, eu încuviințasem acest act. Herodot și Tucidide, între mulți alți retori și istorici greci,

scriseseră: numai frica de pedeapsă îi face să se supună pe oamenii care trebuie să lupte și să înfrunte moartea.

Cum am sosit la Regium, am fost conduși de pescari până la cea mai mare navă ciliciană.

Încercarăm, Pythias și cu mine, să ne ascundem teama.

Piraţii, cu piepturile brăzdate de tăieturi, cu feţele pline de cicatrici, ne primiră cu rânjete, bătându-și joc de aroganța noastră. Pretindeam, spuneau ei, că învingem legiunile romane câtă vreme nu eram decât o turmă de sclavi? Înțelegeau de ce încercam să fugim în Sicilia. Dar știam oare că Verres, propretorul roman al insulei își masase legiunile pe coastele strâmtorii? Pusese să fie construite forturi, un zid, turnuri de pază. Unul dintre acei piraţi chiar spuse: „Întoarceţi-vă la stăpânii voștri, implorați-i să vă ierte! Poate se vor mulțumi să vă biciuiască, dar veţi supraviețui. De ce să ne luăm noi riscul unei alianțe cu niște sclavi? Am fost liberi dintotdeauna, iar Roma se teme de noi."

Eu nu le răspunsesem, cerând doar să-l întâlnesc pe șeful lor, Axios.

În sfârșit, am fost conduși la el.

Ploua. Axios se adăpostea de ploaie sub o pânză roșie pe care vântul o făcea să pocnească.

Semăna cu o felină. Corpul îi era înfășurat într-o tunică roșie, brodată cu nenumărate fire de aur. Ochii nu erau decât două despicături pe o față brăzdată de riduri adânci. Urmele unei cicatrici îi împărțea pe din două craniul ras.

I-am spus că eram retor, om liber, că predasem filosofia la Rodos, că trăisem ca partician la Roma, că străbătusem toate

provinciile Republicii și vizitasem majoritatea insulelor Mediteranei.

– Și el? întrebă arătând spre Pythias cu o mișcare din bărbie.

– Grec, arhitect. L-am servit pe pretorul Crassus, devenit proconsul, omul cel mai bogat din Roma.

Axios a întredeschis, preț de o clipă, ochii.

– Ce căutați voi cu animalele alea care ard orașele, distrug și ucid, în loc să profite de cuceririle lor?

– Cunoști războinicii, îi răspund eu. Spartacus a făcut din turma asta o armată. I-a învins pe pretori, pe legați, pe consuli și legiunile lor. Suntem alături de el pentru că suntem greci și pentru că îi disprețuim pe romani.

– Roma își amintește întotdeauna de dușmanii ei.

– Avem aur, mult aur.

Deschise ochii mari.

– Ce vreți?

– Să trecem în Sicilia. Vei primi aur și toată prada noastră.

Redeveni felina concentrată asupra propriei persoane, cu labele mari încrucișate pe piept.

Făcu un gest ca să ne arate că a auzit destul.

În momentul când părăseam nava, un pirat ne strigă că Axios ne aștepta a doua zi.

Îl văzurăm de mai multe ori în zilele care au urmat. Voia să-i vorbesc despre aur. Câte monede, câte vase, câte bijuterii? Le văzusem? După răspunsurile mele, se închidea în tăcere și părea că doarme. Apoi, după un lung moment, ne invita să ne întoarcem.

Îmi imaginam că trimisese pe uscat câțiva dintre oamenii lui ca să afle vești și că aștepta să se întoarcă. Voia, fără

îndoială, să cunoască puterile noastre și pe cele ale proconsulului Crassus, să evalueze șansele pe care le avea de a scăpa de răzbunarea Romei dacă ne ajuta, și dacă aurul și prada pe care le propuneam valorau atât cât să merite să-și asume riscul de a-i stârni mânia.

Într-o zi, în sfârșit, ne-a spus că-și pregătea de drum vasele pentru a doua zi și se îndrepta spre golful Tarentum. Eram invitați să rămânem la bord.

Îi averizarăm pe oamenii lui Curius și, după câteva zile pe mare, zărirăm zidurile și turnul orașului Thurii și, pe o înălțime care domina malul, cortul lui Spartacus.

Axios puse să se coboare pânzele și cele cinci nave din mica lui flotă au ancorat la adăpostul capului care, la sud, închide golful Tarentum.

Ne târî până la proră, ne arătă praful care se ridica și ascundea orizontul, în depărtare, dincolo de Thurii, pe uscat.

– Sunt legiunile lui Crassus, spune el. Trebuie acționat repede. Spune-i lui Spartacus că voi lua pe vasele mele două mii de oameni și îi voi duce în Sicilia. Nici unul mai mult.

– Vrei să-l vezi pe Spartacus?

– Știu totul despre el. Puse mâna pe umărul meu. Dar vreau să văd aurul și bijuteriile. Îmi ghici nedumerirea. Zeii mă văd, reluă el, mă angajez să transport, jur că două mii de oameni vor debarca în Sicilia pe o coastă sigură. Dar mă aștept ca Spartacus să-mi acorde încredere. Vreau aurul la bord înaintea oamenilor.

Se întoarse, îl chemă pe unul dintre piraţi.

– I-l las drept gaj pe Kolaios, cel mai bun dintre șefii mei de echipaj. Ezită, apoi se întoarse spre Pythias. Și tu, tu o să rămâi pe navă cu aurul. Jurământ contra jurământ. Încredere

contra încredere. Eu sunt pirat, dar Spartacus este sclav. Om cotra om. Aur contra traversare!

Arătă spre orizont.

– Legiunuile lui Crassus nu sunt departe.

Am ajuns pe uscat, însoțiți de Kolaios și l-am revăzut pe Spartacus.

Nu trecuseră decât câteva zile, dar îl găseam îmbătrânit, cocoșat, deși cu fața și trupul slăbite impresiona încă. Privirea lui, în schimb, era pierdută și mohorâtă.

– Vrea aurul, a repetat de mai multe ori privindu-l pe Kolaios care se așezase în fața cortului și mesteca fire de iarbă.

Apoi, tracul l-a cercetat îndelung pe Pythias.

– Pentru o monedă de aur se omoară un om, a spus el. Pentru doi saci de monede, de bijuterii, de vase prețioase, crezi tu că un pirat te va lăsa în viață, Pythias? O să vrea aurul fără să-și asume riscul de a ne lăsa să urcăm la bord. Dacă poate căpăta aurul contra vieții tale și cea a omului de acolo – a arătat spre Kolaios –, crezi că o să stea pe gânduri?

– I-a invocat pe zei! a murmurat Pythias. A jurat.

– Jurămintele și zeii! a rânjit Spartacus.

A ieșit din cort și a început să meargă încoace și încolo în vârful colinei, privind navele, sclavii adunați în fața meterezelor din Thurii, și, în depărtare, praful ridicat de marșul legiunilor lui Crassus.

Se auzea din ce în ce mai des răpăitul tobelor legiunii.

Spartacus s-a întors în cort.

– Ia aurul, i-a spus lui Pythias. Spune-i lui Axios că, dacă mă trădează, o să-l găsesc și în iad. Să se apropie de mal. Vreau să fim îmbarcați înainte de căderea nopții.

Apollonia a gemut.

– Zeii vor decide, a adăugat Spartacus.

Curius a înaintat, mormăind că nu se putea avea încredere în niște piraţi în stare să-și omoare mamele pentru a le fura o monedă de bronz.

– Și tu le dai toată prada noastră!

– Ascultă bătăile tobei, a spus Spartacus. Crezi că avem de ales?

S-a apropiat de Jair Evreul.

– Tu, Jair, tu ce zici?

Acesta a desfăcut brațele spunând:

– Dumnezeu știe, Dumnezeu judecă, a murmurat el.

S-au auzit strigătele Apolloniei, brațele ei care se agitau ca șerpii în jurul feței, apoi smulgându-și părul.

– Spartacus, urcă pe navă cu aurul! urla ea.

Apoi s-a prăbușit dintr-odată, cu capul între coapse, cu șuvițele părului ca un văl larg curgându-i pe umeri și pe spate.

Pânzele purpurii ale vaselor piraților s-au ridicat imediat ce Pythias a urcat cu sacii pe scara navei lui Axios.

Și, cum vântul sufla cu putere, n-a fost nevoie decât de câteva secunde ca mica flotă să dispară în spatele capului.

Și noi nu l-am mai revăzut pe Pythias.

Și Curius i-a tăiat gâtul piratului Kolaios.

54

Vântul care a alungat atât de repede, departe de privirile noastre, navele cu pânzele purpurii, era suflul Dumnezeului Unic!

Așa zice Jair Evreul.

El își amintește de momentele și zilele care au urmat trădării lui Axios piratul.

– Spartacus, continuă el, a contemplat îndelung marea goală.

Era așezat la intrarea în cort. Vedeam și auzeam.

Kolaios a scos un țipăt, zbătându-se, în momentul când Curius l-a apucat de păr, i-a dat capul pe spate și șeful echipajului îl blestema pe căpitanul care îl predase. Se jura că o să-l urmărească pe Axios cu ura lui, că o să se ducă să-l urmărească până în cele mai îndepărtate golfuri, până la coloanele lui Hercule, că va fi un aliat valoros căci cunoștea toate cotloanele în care ancorează piraţii.

Dar vocea lui s-a înecat în gâlgâitul sângelui care-i țâșnea din gâtul spintecat.

Spartacus nu s-a întors.

I-am zărit spatele aplecat, ca și cum o greutate enormă îl apăsa.

M-am gândit că știa că va muri fără să traverseze marea și fără să revadă Tracia.

Părea să nu audă gemetele Apolloniei. Ghemuită, cu capul în nisip, se ridica de fiecare dată ce duruitul tobei legiunilor lui Crassus se rostogoleau peste noi. Atunci îl invoca pe Dionysos. Vocea ei exaltată devenea aproape veselă când bubuitul se estompa, când numai un freamăt, o boare de zgomot se mai auzea, pe care uneori vântul chiar o ştergea.

Atunci Apollonia striga că Dionysos nu-l abandonase pe Spartacus, că o să-i scape de romani, chiar, cine ştie, o să-i învingă.

Apoi vântul purta din nou, mai tare bubuitul tobei şi Apollonia chema cu o voce ascuţită numele lui Dionysos.

Spartacus nu mişca.

Totuşi, alte strigăte urcau din câmpie, de pe marginile zidurilor oraşului Thurii. Sclavii erau adunaţi acolo, şi rândurile lor erau cuprinse de tumult. Priveau spre uscat la norul de praf care devenea tot mai întunecat; se întorceau, căutau din priviri navele pe care, le spuseseră oamenii lui Curius, trebuiau să se îmbarce, ca să ajungă în Sicilia şi să fondeze acolo, împreună cu sclavii din insulă, o Republică invincibilă a oamenilor liberi.

Zăream siluetele oamenilor lui Curius. Sclavii îi înconjurau, începeau să-i ameninţe.

Alţi sclavi se grupaseră în jurul cadavrului galului Calixt. Se aduceau blocuri de piatră şi, încet-încet, am văzut ridicându-se un *tumulus*. Nici unul dintre oamenii lui Curius nu îndrăzniră să-i împiedice să veneraze astfel amintirea celui pe care Spartacus l-a pedepsit.

– Nu se vor supune dacă taci, a strigat Curius apropiindu-se de Spartacus, care era în tovărăşia lui Posidionos.

Retorul grec îl aprobă. Trebuia să dea ordine, să părăsească cât mai repede locurile pe care legiunile lui Crassus aveau să le ocupe. Erau foarte aproape. Spartacus nu le auzea toba? Nu vedea praful pe care îl ridicau pașii soldaților și ai cailor cavaleriei? Nu putea să-i înfrunte cu o turmă de sclavi. Trebuia să meargă spre Regium, unde navele piraților făceau escală. Se putea, cu viclenie, să pună mâna pe unul din ele și să treacă strâmtoarea.

Posidionos și Curius cunoșteau drumurile care duceau până la Regium; șerpuiau prin pădurile de pini și de fagi de pe muntele Silas. Pantele erau atât de abrupte, încât caii legiunilor și chiar pedestrașii greu încărcați nu le puteau urca. O să se ascundă în frunziș, în grote, pe platouri, la picioarele stâncilor, așteptând să pună mâna pe un vas sau să-l cumpere pe căpitan.

Apoi, Posidionos, cu o voce lugubră, a amintit soarta lui Pythias.

– L-ai trimis la moarte, Spartacus, a spus el.

Spartacus s-a întors, cu mâna strânsă pe mânerul spadei, iar eu am strigat să nu-l ucidă și pe Posidionos Grecul, așa cum l-a ucis pe Calixt Galul, făcând să-i zboare capul dintr-o mișcare a lamei.

Dar el s-a oprit și, cu un gest brutal al mâinii stângi, l-a alungat pe Posidionos. Și Curius a dat înapoi.

Spartacus s-a apropiat de mine.

Avea pasul iute, vocea, cu care-i dădea ordine lui Curius, sigură. Trebuia, spunea el, să asculte părerea lui Posidionos, să pornească la drum spre Regium, să-și așeze tabăra în pădurile și munții Silas.

– Munții ăștia vor fi noul nostru Vezuviu și îl vom omorî pe Crassus așa cum l-am omorât pe Glaber, legații și pretorii.

Curius s-a repezit alergând spre zidurile din Thurii, urlând la oameni să pornească la drum.

Am văzut încet-încet turma organizându-se, îndreptându-se spre muntele Silas care se zărea, de pe colina unde ne aflam, cu crestele pe jumătate acoperite de nori.

Căci vremea era mohorâtă.

Spartacus s-a oprit în fața mea și eu m-am ridicat.

Atunci i-am descoperit privirea care era în total contrast cu energia și forța trupului, cu fermitatea vocii.

Avea ochii voalați, privirea îi fugea, ca atrasă de orizont sau de norii aflați aproape de pământ.

Totuși m-a fixat și, cu toate că nu mi-a pus nici o întrebare, am murmurat ceea ce îi mai spusesem:

– Dumnezeu știe, Dumnezeu judecă.

– Nu voiam să jefuiesc orașul, a spus el. Nu voiam să fur aurul. Voiam să mă aliez cu locuitorii din Thurii. Dar galul...

– Tu l-ai ucis pe gal. Ai luat aurul. Și piratul ți l-a luat.

Am repetat:

– Dumnezeu știe. Dumnezeu judecă.

I-am văzut degetele crispându-se pe mânerul spadei. Și lama a început să alunece afară din teacă. Apoi a pus-o la loc, cu o lovitură seacă.

– Pentru Dumnezeul tău, pentru tine, piratul este deci mai drept decât mine? Poate să-mi ia aurul și să-l omoare pe Pythias? a mormăit el apucându-mă de umeri și începând să mă zgâlțâie.

– Nimeni nu cunoaște judecata lui Dumnezeu. Rătăcim într-un labirint, am spus eu.

M-a împins violent.

– Ești sclavul Dumnezeului tău! a strigat el. Eu vreau să fiu un om liber.

S-a îndepărtat, cu mantila ridicată de vând bătându-i pulpele. A încălecat calul, a ridicat spada și am pornit la drum spre Regium.

Întorcându-mă, am văzut la picioarele zidurilor tumulul înalt pe care sclavii îl ridicaseră în amintirea galului.

Și mi s-a părut că din trupul acelui om sângele continua să curgă, cerând de la Dumnezeu Unicul dreptate și răzbunare.

Partea a șaptea

55

Proconsulul Licinius Crassus mi-a poruncit să răscolesc și să distrug tumulul care se ridica la picioarele zidurilor din orașul Thurii.

Eram legatul lui. Tocmai străbăteam alături de vreo zece oameni străzile din Thurii, în timp ce legiunile așteptau, aliniate, în câmpie.

În oraș n-am găsit decât cadavre ciopârțite, case jefuite și apoi arse. Câinii și șobolanii ghiftuiți cu carne de om nici măcar n-au fugit când ne-am apropiat, continuând să sfâșie corpurile sau să scotocească prin măruntaie chițăind.

Mirosul morții mi-a strâns gâtul.

Unele leșuri se uscaseră, dar altele, la umbra străduțelor, erau o grămadă de carne purulentă și viermuitoare pe care câinii și șobolanii se băteau, pândiți de răpitoarele care stăteau pe pervazul ferestrelor și cârâiau, ridicându-se într-un zbor greoi când înaintam.

Nici un cadavru nu era al unui sclav din hoarda lui Spartacus, ca și cum locuitorii din Thurii renunțaseră să se apere sau fuseseră sufocați de greutatea acestui val care urla, pe care îl urmăream din Campania și care acoperise deja legiunile lui Mummius. Asistasem la decimarea fugarilor și auzisem ultimele cuvinte ale lui Mummius, stând în genunchi, oferindu-și moartea proconsulului.

Astfel, putusem aprecia implacabila voinţă a lui Crassus, indiferenţa cu care poruncise moartea şi asistase la flagelarea, apoi la decapitarea a cincizeci de romani. Prin dispreţul lui, prin cuvintele nemiloase, îl obligase pe Mummius să se sinucidă. Privise cadavrul legatului ca şi cum nu era vorba decât de cel al unui sclav.

Atunci am înţeles că nu puteai decât să te supui ordinelor lui Crassus, că trebuia împlinit fără abatere ceea ce cerea de la tine.

I-am raportat ceea ce văzusem pe străzile din Thurii.

Îi simţeam privirea asupra mea; îi bănuiam furia.

Legiunile noastre nu ajunseseră la timp ca să salveze oraşul Thurii şi locuitorii lui, din care nu mai rămăsese decât o mână de supravieţuitori. Aceştia reuşiseră să fugă şi să se ascundă în iazurile cu apă sălcie, care se întindeau de-a lungul malului.

Ne înconjurau înfometaţi, ne povesteau că zăriseră, din ascunzătorile lor, pânzele purpurii ale mai multor vase de piraţi, dintr-acelea care adesea veneau să atace oraşul.

Asistaseră şi la înfruntările dintre scalvi. Spartacus ucisese cu mâinile lui un gal pe care ai săi păreau să-l venereze ca pe unul dintre conducătorii lor.

Vegheaseră asupra cadavrului zi şi noapte, nu l-au îngropat decât în momentul plecării.

Au arătat spre tumul, apoi spre muntele Silas, în direcţia în care se îndreptase hoarda de sclavi.

N-am avut decât un moment de ezitare înainte de a ordona soldaţilor să răscolească şi să distrugă tumulul, aşa cum îmi poruncise Crassus. Dar asta a fost destul ca să mă simt împins de calul lui Crassus.

I-am auzit vocea batjocoritoare spunându-i tribunului militar Iulius Caesar că mă temeam ca un zeu să nu iasă din acel mormânt şi să mă tragă după el.

– Deci, Gaius Fuscus Salinator, aştept! a strigat el.

Era aplecat pe coama calului al cărui piept mă împingea spre tumul.

Am sărit într-o parte. Am dat ordin, şi soldaţii au început să înlăture pietrele.

A apărut un leş, cu pielea uscată şi neagră, ca tăbăcită.

Degetele, de schelet, strângeau capul pe care i-l puseseră pe piept.

Supravieţuitorii ne spuseseră că Spartacus îl decapitase dintr-o singură lovitură de tăiş.

Crassus s-a aplecat.

– Arde-l alături de ceilalţi, a spus el.

M-am alăturat lui Crassus după ce rugurile ridicate la picioarele zidurilor din Thurii se stinseseră şi cadavrele se transformaseră într-o cenuşă pe care vântul o ridica şi o amesteca laolaltă cu nisipul alb.

Proconsulul se aşezase în fotoliul din piele instalat pe o colină care domina malul, golful Tarentum, şi permitea astfel să cuprinzi orizontul marin.

Acolo, pusese să se ridice cortul mare în care se agitau sclavii. Soldaţii ridicaseră o palisadă ca să apere locul de vânt. Dar pânza cortului pocnea.

Urcând colina, i-am văzut pe soldaţii care îngropau cadavrul unui bărbat găsit în vârf.

Omului i se tăiase gâtul. Şi, cu toate că fusese ciopârţit, i se ghiceau trăsăturile feţei şi culoarea negricioasă a pielii.

Imediat m-am gândit că trebuia să fie vorba de unul din acei pirați ale căror vase le zăriseră supraviețuitorii în golf.

Caesar stătea alături de Crassus care vorbea singur, urmărindu-mă cu coada ochiului. Am aplecat capul ca să-i arăt că sarcina pe care mi-o încredințase fusese îndeplinită.

– Știi, Fuscus, câinele de Spartacus își ridicase cortul aici?

Crassus a lovit pământul cu piciorul.

– Se joacă de-a consulul sclavilor. Își imaginează că va face din turma lui o armată doar pentru că l-a decapitat pe gal! Dar nu se schimbă în câteva zile sclavii în soldați! Trebuie ani și ani! Este ca și cum ai lua o bucată de fier, ai pune-o în foc, ai lovi-o cu ciocanul, ai curba-o, ai ascuți-o pentru a face din ea o lamă care să taie. N-o să-i lăsăm timp s-o prelucreze!

S-a ridicat, s-a îndreptat dincolo de palisadă, iar Caesar și cu mine l-am urmat.

– Trebuia să încercăm să aflăm dacă piraţii cilicieni i-au trecut pe el și hoarda lui în Sicilia. L-ai văzut pe mort, Fuscus Salinator? Este un pirat. Spartacus trebuie să fi fost păcălit de cilicieni. Îl cunosc pe Axios și ticăloșiile lui. Nu e omul care să ajute un învins. Trebuie să-l fi cântărit pe Spartacus, să-i fi întins o capcană, să-i ia totul și apoi să ridice pânzele. Axios se teme de mine. Cândva am încheiat niște înțelegeri. Apoi ne-am luptat. Axios a știut întotdeauna să se oprească înainte ca Roma să decidă să cureţe marea. Uneori ne ajută ca un câine vagabond care alungă lupii.

S-a pornit vântul, suflând în rafale. Un punct negru alerga de-a lungul orizontului și se vedeau dârele ploii care țeseau între mare și cer o perdea întunecată.

– Spartacus merge spre Regium, a spus Crassus intrând în cort. Încă speră să treacă în Sicilia, dacă nu, de ce s-ar înfunda în capcană, în capătul ăla de pământ unde o să-l prindem strângând sacul pe care nu va trebui decât să-l lovim înzecit?

Cu vârful sandalei, Licinius Crassus a tras trei linii paralele. Cea din mijloc reprezenta muntele Silas. Era drumul pe care trebuia s-o fi luat sclavii.

– Trec prin zăpadă și frig. Sunt vlăguiți, a comentat Crassus.

Legiunile vor merge de-a lungul coastelor pe care le reprezentau celelalte două linii.

– O să-i împingem până la capătul peninsulei Bruttium, până în fundul sacului. Apoi...

Crassus s-a aplecat și, cu o mișcare iute a mâinii, a trasat o linie care tăia cele trei drepte paralele.

–... O să săpăm un șanț. O să ridicăm o palisadă. Și o să fie prins, închis. Și, dacă putem, o să-i capturăm pe toți vii.

S-a îndreptat.

– V-am spus, nu vreau să rămână decât amintirea morții lor.

Eram legatul lui, dar tonul vocii sale, expresia feței m-au făcut să tremur.

56

– Legatul se numea Gaius Fuscus Salinator.

Oamenii lui Curius îl capturaseră în timp ce călărea, escortat de doi centurioni, de-a lungul palisadei şi a şanţului pe care proconsulul Licinius Crassus pusese să fie ridicat şi săpat, de la marea Ionică până la marea Tireniană, ca să-l închidă pe Spartacus şi pe ai săi în peninsula Bruttium. Ceea ce ar fi trebuit să fie refugiul nostru devenise astfel o capcană unde aveam să murim de foame şi de frig înainte chiar ca legiunuile să vină să ne masacreze.

Curius îl aruncase pe legat aşa cum faci cu un sac, lângă focul în jurul căruia Posidionos Grecul, Spartacus, Apollonia şi cu mine, Jair Evreul, eram aşezaţi, încercând să ne încălzim în timp ce vântul sufla în rafale şi când, din timp în timp, zăpada viscolită ne biciuia.

Cu un gest, Spartacus l-a alungat pe Curius şi pe oamenii lui, şi astfel am rămas singuri pe platoul care domina stânca.

Sub noi se întindeau pădurile de fagi şi de pini care acopereau muntele Silas. Merseserăm pe creste de când părăsiserăm Thurii, ne îndreptam spre portul şi rada din Regium, la capătul peninsulei.

Dar, de-a lungul malului pe care ne pregăteam să coborâm, văzuserăm focurile pe care romanii le aprinseseră. Legiunile ne-o luaseră înainte, mergând de o parte şi de alta a muntelui Silas.

Astfel murea speranţa lui Spartacus de a pune mâna pe o navă de piraţi şi să ajungă în Sicilia.

Mi s-a părut înflăcărat de ceea ce îl condamna.

A vorbit pompos de sfârşitul său apropiat, de înfrângerea inevitabilă. Şi cum Apollonia se lamenta, repeta că o să învingă legiunile lui Crassus, că Dionysos o asigurase, că ghicea intenţiile zeului a cărui preoteasă era, el îi amintea de acel vis de demult, când el nu era decât un sclav scos la vânzare la Roma: atunci ea îi prezisese că o să fie prinţul sclavilor, dar că victoria şi gloria vor fi urmate de înfrângere, de nenorocire şi de moarte.

Ea a gemut fără să găsească un cuvânt de răspuns, bând şi dansând, încercând să se îmbete, vinul scurgându-i-se din gură pe piept.

Apoi Curius şi oamenii lui au aruncat corpul legatului la picioarele noastre, povestindu-se cum au tăiat gâtul santinelelor romane care păzeau şanţul şi palisada, ca şi celor doi centurioni care îl escortau pe Gaius Fuscus Salinator.

Odată plecaţi Curius şi oamenii lui, Spartacus s-a apropiat de legat. Şi-a scos spada şi, cu vârful lamei, i-a înţepat gâtul romanului.

Legatul, un bărbat tânăr, n-a coborât ochii, sfidându-l pe trac. Dădea dovadă de curaj, dar ştiu să citesc pe chipul şi în privirea oamenilor. Legatul căuta să-şi ascundă teama care îl stăpânea. Holba ochii, înţepenit, ca şi cum se temea că până şi cea mai mică mişcare a sa îl va face pe Spartacus să-i ia gâtul.

Şi eu mă temeam. Văzusem, în faţa oraşului Thurii, zburând capul galului Calixt, tăiat de Spartacus cu o singură mişcare a spadei.

– Priveşte-l pe Spartacus înainte de a muri, i-a spus.

Dar, brusc, s-a îndepărtat, punând la loc spada în teacă, şi a început să meargă în jurul focului, oprindu-se uneori în faţa legatului, punându-i întrebări, iar romanul, pe un ton plin de dispreţ, a răspuns că se numea Gaius Fuscus Salinator, că aparţinea unei familii de aristocraţi spanioli, familia Pedianus, cetăţeni romani, care luptaseră pentru Roma şi ocupaseră cele mai înalte funcţii în Republică.

Spartacus s-a aplecat, a luat un pumn de pământ şi l-a lăsat să i se scurgă încet printre degete.

– Tu, strămoşii tăi, viaţa ta valorează mai puţin decât atât, i-a spus. Puţin nisip şi pietriş.

Am fost uimit de tonul senin şi detaşat al lui Spartacus.

Nu mai era omul pe care îl văzusem la Thurii, decis să-şi transforme turma în armată, apoi asumându-şi riscul de a fi trădat de piraţi, atât de mare era dorinţa lui de a trece în Sicilia şi de a reaprinde acolo focul războiului sclavilor.

Cu voce calmă, întors spre Posidionos, Apollonia şi spre mine a spus:

– Crassus va învinge mâine sau în câteva zile. Zeii au vrut puterea Romei. Aşa au hotărât ei. Eu o să mor. Zeii au fost generoşi cu mine. Am adunat sclavii. Au fost mândri să lupte şi să moară ca oameni liberi. Acum, zeii îmi cer viaţa. O să le-o dau.

Am surprins privirea uimită a legatului Fuscus Salinator, pe care am cercetat-o îndelung, în timp ce Spartacus i-a precizat că Posidionos Grecul era un retor care a predat în Rodos şi la Roma, a citit *Istoriile* lui Herodot şi Tucidide, iar că eu eram Jair, un evreu din Iudeea, care cunoşteam Cartea care cuprindea întreaga istorie a poporului meu. În ce-o privea pe Apollonia, ea înţelegea semnele pe care le dădeau zeii, era

preoteasa lui Dionysos şi ghicitoare, fiica poporului din Tracia, al cărui fiu era şi el, Spartacus.

Legatul a avut un moment de ezitare şi a spus cu o voce pe care o voia sigură, dar în care ghiceam tremurul:

– Greci, evrei, traci... Roma a învins toate aceste popoare. Şi tu ai spus-o, Spartacus, o ştii: nu poţi învinge legiunile lui Crassus, a strâns laţul în jurul tău şi alor tăi. O să mori aici, fără să poţi să ajungi nici la şanţ, nici la palisadă.

Apollonia a scos un ţipăt de furie şi s-a aruncat asupra legatului, zgâriindu-i faţa.

Spartacus a alungat-o cu un gest violent, apoi şi-a înnodat degetele în jurul gâtului legatului.

Am întors capul crezând că o să-l sugrume, dar el a început să vorbească, propunându-i lui Fuscus Salinator să-l lase în viaţă dacă promitea să salveze vieţile lui Posidionos, Apollonia şi pe a mea.

– Santinelele romane te vor recunoaşte, a spus el. O să le explici că cei trei te-au ajutat să scapi şi că eu îi ţineam captivi. Tu i-ai eliberat şi ei te-au ajutat să fugi. Romanii te vor crede.

S-a oprit. Am auzit tusea înăbuşită a legatului. Spartacus începuse din nou să-l strângă de gât.

– Alege viaţa, legat! Vreau ca Posidionos, Jair şi Apollonia să-ţi povestească într-o zi viaţa mea, luptele pe care le-am dat, să-ţi vorbească despre miile de sclavi care mi s-au alăturat şi cum am făcut Roma să tremure. Dacă alegi să trăieşti, o să fi cel care vei aminti de cele întâmplate. Astfel nu vom fi numai nişte trupuri torturate de Crassus.

M-a privit. Am avut convingerea că mi se adresa în primul rând mie.

– Cei despre care îţi aminteşti nu mor, a adăugat el.

Cuvintele acestea mi s-au părut familiare. Stăpânul Dreptății, în țara mea, Iudeea, ar fi putut să le rostească, și eram uimit și emoționat că Spartacus le alesese.

În noaptea aceea, mi s-a părut stăpânit de o forță nouă. Era hotărât, preocupat numai de ce va supraviețui din revolta sa, din acest război al sclavilor care fusese încununat de succes, dar care, repeta, era acum pierdut.

– Dacă vrei să trăiești, îi repetă legatului, trebuie să juri în fața zeilor că Jair, Apollonia și Posidionos vor trăi. În ce mă privește pe mine și pe ai mei, o să trăim prin cele ce vor povesti ei.

Era aplecat asupra legatului, care ezita.

Dintr-odată, Spartacus a urlat:

– Nu mai e timp, legat!

A strâns atât de tare gâtul romanului, că trupul acestuia a fost cuprins de spasme, ca acela al unui pește aruncat pe uscat.

Eu m-am ridicat.

Am spus:

– O să aleagă să trăiască.

Spartacus și-a slăbit stânsoarea și legatul a respirat zgomotos, cu fruntea ridicată spre cer, cu gura larg dechisă. Apoi, când Spartacus s-a aplecat asupra lui, cu mâinile apropiindu-i-se de gât, și când a murmurat: „O să-ți smulg capul", el a acceptat.

A trebuit s-o convingă pe Apollonia.

Se rostogolea pe pământ, își răsucea brațele, agita un pumnal, spunea că o să-și ofere trupul zeilor ca să-l salveze pe Spartacus, că nu voia să-l părăsească.

Nu s-a liniștit decât în clipa când acesta a obiectat că nu face altceva decât să se supună zeilor. L-a văzut pe Dionysos în vis. Acesta i-l trimisese pe roman ca să-l ajute să traverseze

fluviul care separa viața de moarte și să-l conducă în țara unde oamenii continuă să existe în amintirea celor vii.

Dar pentru asta trebuia ca Apollonia, Posidionos și cu mine să-l părăsim, să-l urmăm pe legat. Eram martorii celor întâmplate. Noi păstram prada bogată a vieții lui Spartacus, amintirea acelor sclavi de toate originile, care se adunaseră în jurul lui.

– Trebuie să i te supui lui Dionysos, a repetat el.

Apollonia s-a apropiat de legat pe fața căruia se vedeau urmele zgîrieturilor făcute de ea.

– Dacă îl minți pe Spartacus, a spus ea, dacă trădezi jurământul, dacă ne predai, atunci o să te urmăresc și zeii o să-ți pedepsească urmașii până ce nici măcar unul n-o să mai rămână în viață.

Ceva mai târziu, când zăpada începuse să cadă din nou, ne-am strecurat printre focurile aprinse de sclavi. Am ajuns la șanț și la palisadă.

Spartacus a îmbrățișat-o pe Apollonia, apoi ne-a strâns unul după altul la pieptul lui.

– Fie ca viața mea, revolta noastră să își găsească locul într-o carte, așa cum a fost cu viața poporului evreu și cea a poporului grec, a spus el.

– Așa o să fie, am răspuns eu.

Și această convingere trăia în mine la fel de limpede cum cred în Dumnezeu Unicul.

Fuscus Salinator s-a recomandat santinelelor romane, și, cu ajutorul lor, când furtuna de zăpadă s-a întețit, am reușit să ajungem la șanț și la palisadă.

Legatul ne-a încredinţat soldaţilor, iar noi am părăsit păziţi de ei peninsula Bruttium, în timp ce el însuşi se întorcea alături de proconsulul Licinius Crassus.

După mai multe zile de mers, am văzut ridicându-se la orizont coastele uriaşe şi cenuşii ale Vezuviului, desenându-se pe un cer care, pentru prima oară de la despărţirea noastră de Spartacus, era de un albastru intens.

Câmpul era liniştit, încă adormit de iarnă.

Între pomii din livezi şi pe câmpuri se zăreau siluetele sclavilor aplecaţi deasupra pământului.

Ordinea se restabilise. Animalele vorbitoare îşi reluaseră locul.

Când ajunserăm la Capua, unde legatul Fuscus Salinator avea un domeniu, văzurăm mulţimea îndreptându-se, zgomotoasă şi veselă, spre arenele unde lanistul Lentulus Balatius, aşa cum o repetau crainicii, oferea poporului, ca să celebreze victoriile proconsulului Crassus, lupte de patruzeci de perechi de gladiatori, ai căror supravieţuitori vor trebui să înfrunte fiarele din Libia.

Nu i-am privit nici pe Posidionos Grecul, nici pe Apollonia. Am lăsat capul în jos.

Era oare posibil ca Spartacus să fi murit deja?

N-am aflat decât mai târziu, când el nu mai era, şi Curius, unul din puţinii supravieţuitori ai marii noastre turme, mi-a povestit ultimele lupte ale tracului.

Am fost şi martorul pedepsei pe care proconsulul Crassus decisese s-o aplice sclavilor învinşi şi prizonierilor.

„Cei de care îţi aduci aminte nu mor", spusese Spartacus.

Aşa că am scris la Capua, nu departe de *ludus*-ul de unde am fugit, povestea ultimelor lupte date în războiul pe care l-a purtat.

57

– Hotărâsem să-l omor pe Spartacus, mi-a mărturisit Curius, pe care îl primisem și îl ascunsesem în *villa* legatului Fuscus Salinator, la Capua.

Se temea să nu fie recunoscut dacă se aventura pe străzile orașului unde lanistul Lentulus Balatius, al cărui maestru de arme fusese Curius, în *ludus*-ului gladiatorilor, era încă un om puternic.

Rămânea deci închis într-o cămăruță unde sclavii își țineau uneltele și care se afla în capătul domeniului, pe jumătate ascunsă de gardul viu, de tufișuri și de mărăciniș.

Mă duceam să-l întâlnesc noaptea, iar el îmi povestea ce se întâmplase după plecare noastră din tabăra sclavilor de pe muntele Silas, în peninsula Bruttium.

– V-am văzut îndreptându-vă în tovărășia legatului spre șanț și palisadă, și am crezut că Spartacus ne va abandona, că o să se ducă să trateze cu romanii, să o să ne lase pradă răzbunării lor, în schimbul salvării vieții lui și a apropiaților, printre care nu mă aflam.

Atunci furia și turbarea m-au orbit și m-am luat după voi, apoi, asistând la despărțirea voastră, am înțeles că Spartacus rămânea printre noi. Dar de ce organiza fuga voastră și a acelui legat?

Am sărit, l-am amenințat cu spada înfiptă în piept. Părea să nu se teamă de mine. Și atitudinea asta m-a dezarmat.

Mi-a pus brațul pe după umeri.

– Curius, a început el, cei trei nu sunt nici soldați, nici gladiatori. Nu se vor lupta. Nu e destul loc printre noi pentru cei care nu știu sau nu vor să se bată. Crassus este mai crud decât o fiară sălbatică. Un șacal, spunea Pythias, îți amintești?

Am mers prin zăpadă, în sus și în jos pe platou, pe pantele împădurite, unde se adunase ce a mai rămas din turma noastră mare: un pumn de bărbați înarmați, totuși câteva mii de oameni. Dar cine ar fi putut ști cu exactitate numărul lor?

– Legatul, mi-a explicat Spartacus, s-a angajat să-i apere în schimbul vieții sale.

Am rânjit. Spartacus mai avusese încredere în Axios piratul căruia i-a dat tot aurul nostru, prada noastră și l-a abandonat pe Pythias.

– Credeam că Apollonia, Jair și Posidionos îți erau dragi și tu i-ai dat pe mâna legatului lui Crassus!

A lăsat capul în jos.

– Am încredere în zei. Ei nu mă trădează. Nu le cer victoria, ci numai ca oamenii să păstreze amintirea celor pe care le-am înfăptuit, sperat, visat. Posidionos, Jair și Apollonia o să povestească. Legatul știe că, dacă scrie istoria noastră, va fi egalul grecilor. O să i se păstreze amintirea.

S-a oprit, s-a așezat în fața mea.

– Le cer puțin zeilor. Și le dau viața mea fără regrete.

Mi-a întrezărit dezamăgirea.

– Dar o să-i fac pe romani să plătească scump! Și vreau ca unii dintre noi – tu, poate, Curius – să scape de moarte. Pentru

asta trebuie să ieşim din capcana asta, să ajungem la şanţ şi la palisadă.

– Tu ai trecut de ele, Jair, mi-a spus Curius continuându-şi povestirea. Am văzut santinelele aruncându-vă scări şi corzi, apoi ridicându-vă. Dar noi, noi trebuia să trecem fără să fim văzuţi. Şi palisada era mai înaltă decât doi oameni voinici; în ce priveşte şanţul, avea mai mult de cinci paşi lăţime şi trei paşi adâncime...

Curius vorbeşte mergând încontinuu, aplecat, în cămăruţa cu tavanul jos, de care sunt atârnaţi saci şi câteva frânghii.

– Legiunile lui Crassus erau în dispozitiv. Aşteptau ca noi să încercăm să forţăm trecerea. Şi în fiecare zi sclavii se adunau în jurul lui Spartacus reproşându-i că nu atacă. Trebuia să ajungă la şanţ, să spulbere palisada, aşa cum ar fi făcut o avalanşă. Strigau: „Mai bine să murim cu armele în mâini, într-o luptă căreia noi să-i alegem locul şi ziua, decât să crăpăm aici, înfometaţi, înghеţaţi, incapabili să ne apărăm, în timp ce legiunile ne vor ataca. Nu vor avea decât să ne taie beregata. Nu vom avea nici măcar puterea să cădem în genunchi. O să ne calce trupurile în picioare. Poate chiar o să ne ardă pe toţi de vii“.

Spartacus îi asculta. Părea că renunţase să le mai impună ordinea şi disciplina. Cohorta noastră, care se asemănase puţină vreme cu o armată, redevenise o turmă.

Tracul încerca să-i oprească, explicând că trebuia să aştepte o noapte când zăpada viscolită te împiedică să vezi la mai mult de un pas. Atunci vor năvăli peste şanţ. Unii vor escalada palisada, surprinzând santinelele, omorându-le; atunci va trece numai grosul trupei, iar noi vom coborî spre mal,

unde vom găsi o climă mai blândă și hrană, pentru că nici unul din acele mici porturi nu fuseseră încă jefuite.

Iată ce-i sfătuia el și i se răspundea după câteva minute de tăcere prin murmure, refuzuri, strigăte de nerăbdare.

Într-o dimineață, când cerul era senin, pământul-întărit de ger, mai multe mii dintre ei s-au aruncat, sărind șanțul, escaladând palisada.

Am vrut să mă alătur lor, dar Spartacus m-a oprit. Era sigur că legiunile vor ataca mulțimea derutată cu lovituri zdravene de tăiș, și că vor pieri cu toții.

– Ține-ți oamenii lângă tine, mi-a spus el. Nu-i lăsa să acționeze ca oile. Va trebui să ducem lupte adevărate. Vreau să fii acolo cu ai tăi.

M-am așezat lângă el, în fața focurilor care continuau să ardă pe platou, și oamenii mei ni s-au alăturat.

Am auzit țipete, uruitul tobei, apoi se făcu liniște, în timp ce soarele dispărea dintr-odată, acoperit de nori negri și joși, care se agățau de vârfuri și de pante, de vârfurile pinilor și ale fagilor. Noaptea s-a lăsat repede, fără să-l mai revedem pe vreunul dintre cei care se aruncaseră. Apoi platoul a fost măturat de zăpada viscolită.

Spartacus s-a ridicat.

– În noaptea asta o să scăpăm din capcana lui Crassus, a spus el. Romanii nu-și imaginează că, după un asemenea masacru, o să încercăm să trecem. Dar zăpada care cade este semnul pe care ni-l dau zeii.

Noaptea era atât de adâncă, încât ne țineam aproape ca să nu ne rătăcim.

Am tăiat beregatele puținelor animale de povară pe care le mai aveam și le-am aruncat în șanțul în parte acoperit de trupurile luptătorilor de dimineață. Am ucis și prizonierii, apoi am acoperit cadavrele cu crengi, și am traversat astfel șanțul, unii după alții, ajungând la palisadă, după ce am ucis santinelele ghemuite în zăpadă și adormite după luptă.

Spartacus a trecut primul, dar a rămas la picioarele palisadei până ce ultimul dintre noi a escaladat-o.

Zăpada, acest dar al zeilor, învăluia cu o liniște apăsătoare marșul nostru spre mal și ne ascundea trupurile în noaptea adâncă.

58

Eram legatul Gaius Fuscus Salinator.

Mie îmi revenea sarcina să anunț vestea rea proconsulului Licinius Crassus.

Centurionii, care mergeau călare alături de mine încă de pe vârful muntelui Silas și cu care în zadar încercasem să dau de urmele lui Spartacus și ale bandei sale –, s-au îndepărtat și am intrat singur în cortul proconsulului.

Aţipise, cu bărbia în piept, dar fața nemișcată părea și mai crudă. Ridurile din jurul gurii se conturau într-un rictus amar, răzbunător. O dâră adâncă îi tăia fruntea în două. Mâinile groase, pline de inele, i se odihneau pe coapse.

Spada era așezată pe o masă joasă, la dreapta scaunului din piele în care Crassus era prăbușit, acoperit cu o mantie lungă și largă, cu marginile roșii.

Eram un legat și m-am gândit la soarta legatului Mummius care, îngenuncheat, în ziua decimării, își oferise moartea proconsulului care-l umilise.

Am tușit de mai multe ori.

Crassus s-a îndreptat, mâna lui a apucat imediat mânerul spadei, apoi, când m-a recunoscut, degetele i s-au relaxat. M-a privit cu o uimire lipsită de bunăvoință, căutându-mi privirea cu ochii, cufundându-se în ea.

– Ce-mi comunici, Fuscus Salinator?

Am început să evoc zăpada care cădea atât de deasă pe crestele muntelui Silas, că nu se vedea la un pas.

S-a ridicat, a înaintat spre mine, cu fața ca un șarpe căruia nu i se vede decât capul ridicat, îndreptat spre pradă, iute, ca o săgeată, cu limba plină de venin.

– Ce-mi spui, legat? a repetat proconsulul.

– Santinelele au fost luate prin surprindere și omorâte. Spartacus și bandele lui...

A ridicat mâna.

– Îmi spui, legat, mă anunți, Fuscus Salinator, că Spartacus și câinii lui au reușit să treacă de șanț și de palisadă în noaptea asta? Că centuriile i-au lăsat să treacă pentru că ningea și că victoria noastră, numai de o zi, e călcată în picoare, îngropată, anulată? Că Spartacus a rupt lațul nostru?

Mi-a întors spatele și s-a îndepărtat, mergând de la un capăt la altul al cortului, strigând la centurionul de gardă că voia să se ducă să-l caute pe tribunul militar Caius Iulius Caesar.

S-a întors spre mine.

– Au trecut de șanț și de palisadă? a repetat el. Unde sunt? Știi măcar asta, legat?

Am clătinat din cap, am mormăit că am bătut versanții cu mai mulți călăreți, cu toată zăpada și întunericul, în zadar.

Crassus s-a apropiat, cu palma pe mânerul spadei, privindu-mă cu atâta dispreț și ură, că nu m-am putut uita în ochii lui, cu toate că nu mă plecasem în fața lui Spartacus.

În clipa aceea, am știut că gladiatorul trac era mai puțin crud decât proconsulul roman. Și am fost fericit că acceptasem târgul pe care Spartacus mi-l oferise, de a-mi salva propria viață și pe cea a grecului, a evreului și a acelei femei trace. Într-o zi, dacă o să supraviețuiesc, o să adun toate

povestirile lor, o să scriu o istorie a acestui război al cărui martor și participant am fost.

Tribunul militar Caius Iulius Caesar a intrat în cort. Am ridicat capul. Caesar mă întreba din priviri.

– Explică-i, legat, a spus proconsulul lăsându-se să cadă în fotoliu.

A rânjit și a continuat:

– Când ai părăsit cortul ăsta, ieri, Iulius Caesar, sărbătoream o victorie. Te întorci aici în dimineața asta și avem o înfrângere. Spartacus și câinii lui au trecut șanțul!

S-a ridicat și a adăugat, fără să mă lase deloc să vorbesc:

– Nu sunt mai mult de câteva mii, dar sigur cei mai călițI. Aceia dintre ei care au supraviețuit până astăzi știind să se lupte. Vor trebui omorâți unul câte unul, până la ultimul. Nu vor mai cădea în altă capcană! Șanțul, palisada, s-a terminat!

S-a întors spre mine.

– Poruncesc, legat, ca toate legiunile care erau desfășurate de-a lungul șanțului să se adune și să aștepte să se afle unde se află câinii.

– Pot merge spre nord, spre Lucania, a sugerat Iulius Caesar.

– Spre Roma! a exclamat Crassus.

Acum fața lui exprima îngrijorare.

– Toate legiunile sunt aici, cu mine. Nu există trupe între Brittium și Roma. Dacă Spartacus – și este viclean – ajunge în Nord, în Lucania, Campania, poate intra când poftește în Latium și, de ce nu să atace Roma și să pună mâna pe ea. Acolo e o masă de mii de sclavi care, dacă se apropie, se vor ridica.

– N-a făcut-o când adunase în jurul lui zeci de mii de sclavi, a observat Caesar. Or, nu mai sunt...

– Am spus-o, l-a întrerupt Crassus, aceia sunt războinici. Nu numai jefuitori, ci și animale furioase. Dacă se îndreaptă spre Roma...

Licinius Crassus a început să vorbească de unul singur.

Senatul îi încredințase sarcina să pună capăt războiului lui Spartacus, să curețe Italia de aceste bande de asasini. Crezuse că este în ajunul reușitei, dar fuga tracului, care a știut să scape din capcană, pusese totul sub semnul întrebării.

Trebuia să avertizeze Senatul de pericolele care amenințau Roma și deci Republica. Trebuia ca legiunile lui Pompei, care învinseseră în Hispania armatele rebele ale lui Sertorius, și care erau pe drumul de întoarcere, să se angajeze în urmărirea lui Spartacus. Nu se putea tolera fără amenințarea unui mare pericol ca bandele de câini turbați să continue încă să terorizeze provinciile Italiei câteva luni, distrugând recoltele, ruinând domeniile. Deci trebuia ca proconsulului de Tracia, Marcus Varro Lucullus, să debarce cu legiunile în Calabria, la Brundisium, și să se alăture vânătorii pentru a-i pune capăt.

Caius Iulius Caesar l-a aprobat pe Licinius Crassus.

Mesagerii, a spus el, trebuiau să plece imediat spre Roma pentru ca Senatul să-i cheme pe Pompei și pe Varro Lucullus.

Eu am tăcut.

Nu eram decât un legat al proconsulului Crassus. Dar, în satisfacția pe care o citeam pe fața lui Caius Caesar, am ghicit că era fericit să-l vadă obligat să facă apel la Pompei și Lucullus.

Crassus visase să obțină singur victoria asupra lui Spartacus. Se și văzuse triumfând la Roma. Nu va mai fi

singurul învingător. Alţii – şi mai ales Pompei – vor cere partea lor de glorie.

Crassus sperase să câştige toată miza. Jocul rămânea, dimpotrivă, deschis. Şi Caesar avea arzătoarea dorinţă – eram sigur de asta, observându-l – de a fi unul dintre jucători şi unul dintre câştigători.

Eu, eu nu eram decât legatul Gaius Fuscus Salinator, căruia proconsulul îi dădea ordine să preia conducerea a două legiuni şi să-l găsească pe Spartacus şi bandele lui.

59

Mergeam călare în fața legiunilor, înconjurat de lictorii și consulii mei.

De mai multe zile, zăpada încetase să mai cadă. Vântul sufla din sud. Mătura cerul, făcea să înmugurească copacii din livezi, iar câmpurile pe care le traversam să înflorească.

Urmăream doar niște haite încrâncenate, fiecare acționând fără să-i pese de celelalte. Una se îndrepta spre portul din Patelia, o alta spre Brundisium și ultima spre Lucania.

O atacasem pe aceasta la marginea unul lac pe malurile căruia își stabilise tabăra.

Niciodată nu văzusem o luptă atât de sălbatică.

Sulițele se înfigeau în labele acestor câini, spada le tăia urechile, lăncile le scoteau ochii, și ei continuau să muște, omorându-ne legionarii, luptând în genunchi, apoi se aruncau în lac, preferând să se înece, decât să fie prinși. Malurile erau acoperite de leșuri pe care le loveau valurile înroșite. Am pus să se numere cadavrele și am trimis un mesager proconsulului Licinius Crassus, spunându-i că am omorât douăsprezece mii trei sute de sclavi, că doar doi au murit de o rană în spate, fără ca restul să încerce să fugă, luptându-se cu țepușele contra scuturilor, sulițelor, lăncilor, spadelor și pumnalelor noastre.

Când horărâsem să facem pauză mai multe zile, înainte de a ne relua vânătoarea, iar lucrările de instalare a taberei

noastre tocmai începeau, proconsulul a debarcat cu escorta și steagurile lui.

Vru să vadă câmpul de luptă, cadavrele ciopârțite, apele înroșite ale lacului. Mi-a pus întrebări. Eu am repetat ceea ce îi scrisesem deja: că acești sclavi, cum de altfel prevăzuse, erau puternici, turbați, că era nevoie de mai mulți romani ca să vină de hac unuia singur dintre ei. Dar că nu mai exista o turmă mare, o hoardă, o armată a lui Spartacus, erau numai niște bande împrăștiate. Va lua ceva timp ca să le distrugă, dar nu vor putea niciodată amenința Roma, nici să pună Republica în pericol.

– Am la dispoziție doar câteva zile ca să reușesc! a exclamat Licinius Crassus.

M-a apucat de braț și a început să meargă cu pas iute de-a lungul malului, împingând cu piciorul sau călcând peste cadavre.

– Vreau – pricepi, legat? – să termin cu Spartacus înainte ca legiunile lui Pompei și cele venite din Tracia cu Marcus Varro Lucullus în fruntea lor să intre în acest război. Eu sunt el care am făcut praf armata lui Spartacus! Vreau să culeg roadele faptelor mele.

S-a oprit, s-a așezat în fața mea.

– Ceea ce ai făcut tu aici, Fuscus Salinator – arăta spre maluri, spre cadavre –, îmi demonstrează cât de repede putem să zdrobim aceste bande. Am crezut că Spartacus putea să amenințe Roma...

A ridicat din umeri.

– Când m-ai trezit în zori, în dimineața aceea, ca să-mi anunți fuga lui, a fost ca un coșmar. Credeam că niciodată nu voi putea să-l vânez singur.

A dat o lovitură puternică de picior într-un cadavru.

– Și, firește, Caius Iulius Caesar m-a sfătuit să scriu Senatului, să cer trimiterea legiunilor lui Pompei și ale lui Varro Lucullus. E în interesul lui să-mi minimalizeze gloria. Dar tu, Fuscus Salinator, soarta ta este legată de a mea. Deci, pornește din nou la vânătoare neîntârziat! Soldații sunt ca fierul care trebuie bătut când e cald. Nici o odihnă, nici o pauză după o victorie care nu pune capăt unui război, Fuscus! Spune centurionilor și soldaților că le voi da pământuri când îl vor ucide sau captura pe Spartacus.

– Du-te, legat, încă o victorie ca asta și o să mergi alături de mine, la triumful meu, la Roma.

60

M-am supus proconsulului Licinius Crassus.

Am comandat legiunilor să pornească la drum și nici unul dintre soldați n-a mârâit, cu toată oboseala care îi copleșea. Toți, în schimb, își aminteau de decimare. Iar eu nu uitam absolut deloc soarta legatului Mummius.

Voiam deci să prind altă victorie și s-o târăsc până la picioarele lui Crassus, ca pe un sclav capturat pe care i l-aș fi oferit.

De mai multe ori am crezut că-mi era de ajuns să întind mâna, să cer cohortelor și centuriilor să iuțească pasul, să lansez cavaleria în galop. Călăream în frunte, ținând să-i ajung pe câinii care se îndreptau spre Brundisium, fără îndoială ca să încerce să se îmbarce, să traverseze marea Adriatică și să ajungă în Tracia.

Vedeam praful care se ridica spre cerul senin și care le semnala marșul.

Am trimis cercetași.

Se întoarseră bâiguind: haita dispăruse, împrăștiindu-se prin livezi și păduri, iar puțin mai târziu, întâlnirăm avangarda legiunilor proconsulului Traciei, Marcus Varro Lucullus, care tocmai debarca la Brundisium.

Drumul era deci închis pentru sclavii lui Spartacus.

L-am avertizat pe Crassus. Răspunsurile lui au fost imperioase: trebuia să o iau înaintea legiunilor lui Lucullus. El,

Crassus, era cel care o să câştige victoria. Trebuia să mă îndrept cu legiunile mele spre portul din Petelia, la marea Ionică, acolo unde Spartacus îşi adunase forţele.

Trebuia să fug spre ei, scria proconsulul. Nu-l lăsa în viaţă decât pe Spartacus. Vreau să-l bag în cuşcă şi să-l arăt senatorilor şi poporului din Roma în ziua triumfului meu.

Legat, spune legiunilor tale că nu voi accepta decât victoria lor sau moartea lor!

Am mărşăluit deci spre Petelia şi acea mare pe care o zăream adesea din înaltul colinelor, la fel de albastră precum cerul.

Apoi drumul pe care l-am urmat s-a înfundat între doi versanţi înalţi şi marea a dispărut. Eram în trecătoarea Bruttium.

Am văzut, la câteva sute de paşi în faţa noastră, ultimele rânduri ale turmei sclavilor, şi am ordonat poziţie de atac. Centurionii au bătut tobele în ritm rapid. Trompetele au sunat. Câinii păreau la o aruncătură de suliţă.

Dar n-am pus mâna decât pe neant.

Fugarii dispăruseră. Poate escaladaseră versanţii trecătorii şi se refugiaseră pe înălţimi.

Căldura, în acest defileu stâncos, era sufocantă, aerul-stătut. Auzeam respiraţia gâfâită a soldaţilor care, după atâta alergătură, se târau, cu capetele plecate. Zăream alături de mine feţele împurpurate ale lictorilor mei.

Mi-am stăpânit calul ca să meargă la pas.

Şi, dintr-odată, ţâşnind ca un val de noroi, sclavii s-au prăbuşit peste noi rostogolindu-se, condusă de acel călăreţ a cărui capă zbura şi în care l-am recunoscut pe Spartacus.

Lătrăturile acestor câini turbaţi ne împresurau. Ecoul strigătelor lor, ca refluxul unul val, ne-a prins pe picior greşit. Şi

de pe versanți rostogoleau blocuri, în timp ce pietrele din praștii țâșneau de peste tot, grindină ucigașă care lovea căștile, cuirasele centurionilor, doborând la pământ oamenii care, în mare parte, erau deja plini de sânge.

Lictorii mei nu mai erau decât niște trupuri întinse în jurul calului meu și am văzut prăbușindu-se asupra mea zeci de câini urlând: „Legatul! Legatul!"

Calul meu s-a prăbușit. Am reușit să mă ridic în picioare, să resping cu spada câinii care nu se temeau de moarte și când îi omoram apăreau imediat alții ca să le ia locul.

O țepușă m-a lovit în umăr și am simțit căldura sângelui sub cuirasă, pe piept.

Am dat înapoi. Centurionii și soldații se întorceau. O lovitură de spadă mi-a spintecat coapsa și am căzut.

Clipa morții venise.

Am văzut o umbră uriașă acoperind cerul.

Calul era deasupra mea, cu picioarele ridicate. Aplecat pe grumaz, Spartacus mă țintea cu sulița.

– Îți salvez pentru a doua oară viața, a strigat Spartacus. Respectă-ți jurământul!

Cu pieptul calului i-a alungat pe sclavii care se pregăteau să mă omoare.

Unul dintre ei a aruncat sulița căreia i-am simțit vârful care îmi sfâșia gâtul. Și, din nou, căldura sângelui mi s-a răspândit pe piele.

Cu o lovitură de spadă, Spartacus l-a lovit pe bărbat.

Am simțit mâinile care mă apucau. Am recunoscut vocea centurionilor care mă ridicau, mă duceau.

Țipetele și loviturile armelor s-au estompat și n-am mai văzut cerul.

61

– L-am văzut pe Spartacus salvându-i viața legatului pentru a doua oară, a murmurat Curius.

Vorbea rar, cu voce înăbușită, cu bustul aplecat înainte, cu capul lăsat, dând impresia că o să se prăbușească dintr-o clipă în alta, atât de mare îi era oboseala și atât era de copleșit.

De mai multe ori întinsesem mâna spre umărul lui, dar își revenea chiar înainte să-l ating, ca pentru a-și arăta neîncrederea, poate chiar disprețul pe care mi-l purta.

Și totuși, eu sunt cel care l-am primit și l-am ascuns în cămara de unelte, pe domeniul aceluiași Gaius Fuscus Salinator despre care îmi vorbea.

– Pe legat, spune el, l-am recunoscut, este tot cel pe care l-am capturat cu oamenii mei, de-a lungul șanțului și al palisadei, pe platoul muntelui Silas, și căruia Spartacus i-a pus la cale fuga alături de tine, Jair, împreună cu Posidionos și Apollonia. Și tot el este cel în care își pusese speranța că ne va ieși în față, în fruntea legiunilor, în trecătoarea de la Bruttium! Dar, în momentul când unul dintre ai noștri de pregătea să-l omoare, Spartacus l-a salvat încă o dată împiedicând urmărirea centurionilor care îl duceau rănit!

M-a privit cu furie, cu bărbia înainte, cu ochii dintr-odată scânteietori.

– Și Spartacus a dat o lovitură de spadă aceluia dintre ai noștri care își aruncase sulița asupra legatului!

Curius s-a ghemuit din nou, cu brațele atârnându-i de-a lungul coapselor, ca și cum i le trăgea pământul.

– Și tu trăiești aici, la legat, cu Posidionos și Apollonia, iar Spartacus este mort, și ai noștri la fel. În ce-i privește pe supraviețuitori, mai multe mii, Crassus le-a pregătit tortura. Știu, am văzut.

– Povestește-mi, i-am cerut.

Eu, Jair, am asistat la întoarcerea legatului. Era lungit într-un car, cu coapsele sfâșiate, cu umărul străpuns, cu o rană la baza gâtului.

De-a lungul drumului prin trecătoarea din Bruttium și pe domeniul lui din Capua, pierduse atâta sânge, că nu mai avea destulă putere nici să deschidă ochii. Soldații care îl escortau l-au pus pe o masă așezată în mijlocul *tablinum*-ului, ca și cum deja era vorba despre un cadavru care nu mai aștepta decât să i se aducă onoruri.

Una din libertele lui Gaius Fuscus Salinator, care îl îndrăgea, a venit să mă caute.

Știa că mi se spunea Jair Vindecătorul.

M-a implorat, m-a condus lângă corp. Eu, nici atât, nu voiam să moară. El era cel care trebuia să adune amintirile despre acest război, el care până în clipa aceea își respectase jurământul. Ne oferise ocrotire, câtă vreme ar fi putut să ne predea proconsulului. Posidionos, Apollonia și cu mine trăiam în *villa* lui..

I-am spălat trupul, am smuls crustele de sânge uscat, l-am acoperit cu unguent de plante în locurile unde colcăiau viermii respingători, dar folositori, care se hrăneau din carnea putrezită, din umorile galbene care se scurgeau din ea.

Într-o zi, Fuscus Salinator a ridicat mâna, înainte de a o lăsa să cadă la loc.

Am văzut acest gest și am știut că trăia, că jurământul pe care i-l făcuse lui Spartacus în fața zeilor va fi respectat.

Dumnezeu Unicul, mi-a permis să-l smulg pe Gaius Fuscus Salinator din ghearele morții. Voia deci ca dorința lui Spartacus să fie împlinită. Ca războiul sclavilor să rămână viu în amintirea oamenilor.

Dar Spartacus era mort și eu i-am cerut lui Curius să-mi povestească ultima lui bătălie.

– În strâmtorile din Bruttium, nu departe de portul din Petelia, am pus în încurcătură legiunile comandate de legatul Gaius Fuscus Salinator.

Era prima noastră victorie după multe săptămâni. Semăna cu cea pe care o repurtasem la începutul războiului nostru pe pantele Vezuviului, în câmpia Campaniei și Lucaniei.

Centurionii fugiseră din fața noastră.

Omorâserăm lictorii, puseserăm mâna pe steaguri, pe steme, pe fascii.

Sclavii erau ca beți.

Mergeau de la un cadavru roman la altul. Îi dezbrăcau, agitau căștile, spadele, sulițele, cuirasele, scuturile.

Scotoceau în traiste, sorbeau vinul, înghițeau plăcintele de grâu și peștele uscat.

Voiau să-i urmărească pe romani. Începeau să cârtească, să se depărteze de Spartacus, iar unii, aflând că l-a rănit pe

unul dintre ai lor, lăsând astfel mână liberă centurionilor care l-au luat pe legat, își agitau pumnul spre el.

Dar, când Spartacus se apropia de ei, lăsau capul în jos și îl ascultau în continuare.

L-am observat pe Spartacus. Le vorbea cu detașare, spunând că alte legiuni, cele ale lui Crassus, poate opt în total, se pregăteau să atace. Trebuiau să le evite asalturile, refugiindu-se în păduri. Legiunilor le-ar fi fost greu să ne găsească. Într-o zi, vom putea trece în Sicilia.

Au refuzat, urlând toți odată..

Abia repurtaseră o victorie. Băuseră, erau ghiftuiți. Spuneau că nu vor să fugă, voiau să ajungă în livezi, la semănături, în câmpiile din Campania, să se sature de jaf și pradă. Unul a strigat:

– Legiunile sunt aici, toate legiunile Republicii și chiar cele din Tracia. Roma este fără apărare! Roma este goală! Sclavii, săracii se vor revolta când vom fi sub zidurile ei. Atunci vom intra în oraș, vom fi, în Roma, frați!

Nu l-au ascultat pe Spartacus care îi implora să nu meargă spre nord, spre Lucania, Campania și Roma. Legiunile îi vor urmări, îi vor masacra. Niciodată nu vor putea să cucerească orașul. El însuși a renunțat la asta încă de pe vremea când era înconjurat de o mare de oameni.

Un altul a spus răspicat:

– Deja ne-ai trădat, Spartacus!

Eram în picioare, lângă el. A șoptit:

– Salvează-ți viața, Curius, abandonează-i. Zeii au ales să-i orbească.

Mi-a întins un sac plin cu monede de aur.

– O să te duci la Regium. O să cumpri un vas. Și, cu câțiva oameni, o să ajungi pe mare. Poate numai piraţii pot fi oameni liberi.

– Și tu? Nu ți se mai supun, Spartacus. Se știe că ai salvat viața legatului. Te acuză. O să te omoare.

– Sunt alături de ei, s-a mulţumit să răspundă.

Și eu, Curius, eram alături de el.

Am luat-o deci spre Lucania. În urma noastră nu mai mergeau oameni, ci o turmă care se răspândea pe câmpuri, omora animalele, ardea oraşele, dobora pomii fructiferi, fura și ucidea tot ce nu era sclav, sau care, dintre aceştia, refuzau să li se alăture.

Astfel am ajuns la malurile râului Silarus, acest râu impetuos al Lucaniei.

Era cald. Pădurile de stejari pitici și măslini acopereau pantele masivelor care dominau valea și câmpia.

Spartacus a încercat încă o dată să-și pună oamenii în gardă. Se aflau în câmp deschis, le-a explicat, la discreţia unui atac din partea legiunilor. Trebuiau să meargă pe versanţii muntelui Alburn, înalt de o mie șapte sute de paşi, ne spusese un sclav, și unde se puteau ascunde în pădurea de stejari sau în grote și să se hrănească cu vânat.

Unii l-au acuzat din nou pe Spartacus de trădare.

Căuta, i s-a strigat, să împiedice lupta cu legiunile, refuza să pătrundă în Roma. Nu voise să fie ucis legatul. Nu voia nici să pună mâna pe capitală.

Dar Roma era ca o femeie. Își deschidea coapsele. Trebuia doar s-o cucereşti și s-o pătrunzi.

Iată ce spuneau, la ce visau.

Într-o dimineață, am auzit răpăitul tobei legiunilor. Apoi i-am văzut formând o linie neagră la orizont.

Iar oamenii, în loc să-l asculte pe Spartacus, și-au urlat bucuria, au agitat armele. De-acum aveau spade bune, romane, căști, scuturi. Se duceau, spuneau ei, să scoată mațele, să taie beregatele centuriilor, și romanii vor fugi.

O să-i omoare pe legați, pe pretorii și pe consuli. O să păstreze în viață câteva sute de prizonieri, pe care o să-i târască până la Roma, o să-i oblige să se lupte în arenă oferind jocurile plebei și sclavilor orașului.

Spartacus a încercat să-i împiedice să se arunce în luptă.

S-a așezat în fața lor, cu brațele deschise. Dar cine putea opri un asemena val?

Turma întreagă a pornit la atac.

Zeii îi îmbătaseră.

Spartacus s-a întors spre mine.

– Du-te spre pădure, Curius, salvează-ți viața! mi-a spus.

Apoi s-a apropiat de calul lui și, cu o lovitură violentă de spadă i-a spintecat gâtul.

Sângele animalului a țâșnit, acoperindu-ne corpurile.

– Nu mai am nevoie de cal, a murmurat el. Zeii mă vor îndruma.

L-am urmat.

Se îndrepta spre bătălia care începuse să se dea pe malurile râului Silarus.

Dintr-odată, a început să alerge, cu spada ridicată, strigând:

– Luptă-te, Crassus!

Am văzut în fața lui, înconjurată de centurioni, de lictori, de purtătorii de drapele, silueta unui roman cu cuirasă aurită și lucrată.

Dar Spartacus nu s-a putut apropia niciodată de proconsul.

A ucis mai mulți soldați, precum și doi centurioni din escorta lui Crassus, care înaintase.

Apoi l-am văzut căzând în genunchi. Fără îndoială, una din sulițe, una din săgețile pe care romanii le trimiteau înspre el, l-a rănit în coapsă.

Nimeni, nici măcar un zeu, nu-l mai putea smulge din ghearele morții.

Am început să dau înapoi pas cu pas.

Îl vedeam pe Spartacus luptând în genunchi, singur în mijlocul acestui nor care se abătea asupra lui, apoi se depărata. În jurul lui, soldații ridicau spadele însângerate.

Am alergat până la pantele muntelui Alburn.

M-am cufundat în pădurea de stejari pitici și de măslini. Am ajuns pe stâncile din vârf.

Am văzut câmpia acoperită de morți și râul Silarus care căra sute de cadavre.

Am văzut turma de mii de oameni care nu muriseră și pe care romanii îi legaseră unii de alții, îi împingeau așa cum faci cu animalele, cu lovituri de nuiele sau cu latul spadei.

Acum, că războiul lui Spartacus se sfârșise, redeveniseră animale.

Curius s-a ghemuit. A rămas multă vreme tăcut, apoi s-a ridicat:

– Jair, a șoptit el, trebuie să rămână amintirea că am fost liberi, învinși, dar liberi!

M-a lăsat să-i pun mâna pe umăr.

Epilog

O zi de primăvară a anului 71 î. Hr.

Dumnezeu Unicul, Stăpânul Dreptății, Tu ai vrut ca eu să văd și să-mi amintesc de torturile aplicate sclavilor revoltați, învinși și capturați – mai mult de șase mii –, de proconsulul Licinius Crassus, și tratați, sub un cer de un albastru intens, în lumina vie a acestor zile de primăvară, cum niciodată n-au fost tratate nici măcar animalele.

În chilia cu unelte, situată în capătul domeniului legatului Fuscus Salinator, Curius mi-a spus că romanii, în loc să-i omoare sau să-i mutileze pe prizonieri pe câmpul de luptă, îi legaseră unii de alții.

Din vârful muntelui Alburn, văzuse această turmă docilă pornind la drum, sub loviturile de vargă și de lamă, spre Via Appia și Capua.

Apoi, după ce trecuse de pădurile de stejari și de măslini de pe versanți și mersese prin câmpie, Curius se ținuse departe de Via Appia și ocolise orașul Capua, luând-o direct spre domeniul lui Gaius Fuscus Salinator, unde credea că mă găsește.

Dar pe toate drumurile care duceau la Capua văzuse sclavi doborând copaci, tăind trunchiuri, făcând scânduri lungi și începând să le dea unora formă de cruce.

Văzuse căruțele cu saci plini cu cuie lungi, ascuțite. Cunoștea soarta mizerabilă care le era rezervată sclavilor care fug de la stăpâni.

Nu le-am dezvăluit nici Apolloniei, nici lui Posidionos prezența lui Curius, nici cele pe care mi le-a mărturisit. Trăiau închiși în încăperile de pe domeniu care erau rezervate liberților.

Posidionos citea, scria, îi învăța pe unii liberți, cum făcea un retor grec liniștit.

Apollonia îl venera pe Dionysos și zeii.

L-am vindecat pe legatul Fuscus Salinator și primele lui cuvinte fuseseră că mă eliberează, că deveneam vindecătorul lui oficial, că eram deci liber să plec și să vin după bunul plac, să mă duc la Capua dacă voiam, că puteam să cumpăr de acolo plante, sucuri, veninul de care aveam nevoie pentru mixturile și leacurile mele.

Eram sub protecția lui. Și mi-a oferit un baston al cărui mâner purta litera „S". Într-una din diminețile acelei luni de primăvară, am ajuns deci la Capua, pe drumurile care se răsfirau ca ramurile unui trunchi, imaginat de Via Appia.

Am văzut crucile ridicate de o parte și de alta a drumului.

Am auzit loviturile de ciocan și țipetele.

Am văzut soldații bătându-i pe prizonieri ca să se întindă fără să opună rezistență pe piciorul crucii, apoi să desfacă brațele.

Atunci le țintuiau în cuie gleznele și încheieturile.

Apoi, cu funii, ridicau și așezau crucile una lângă alta, care arătau ca un gard dublu, de-o parte și de alta a Viei Appia. Se pierdea la orizont, spre Roma.

Turma mergea legată, împiedicată, în spatele călăului.

În fiecare zi, cei din față – poate câteva sute de sclavi – erau răstigniți, în timp ce alții așteptau să le vină rândul a doua zi sau după câteva zile.

Mai târziu am aflat că unii încercau să se strecoare în primele rânduri, că-i implorau pe soldați să le taie gâtul după ce-i țintuiseră, pentru a le scurta agonia, în timp ce alții dădeau înapoi, amânând momentul când soldații îi prindeau și îi culcau pe cruce.

Aceștia credeau, fără îndoială, că proconsulul Licinius Crassus va renunța la ideea sa de a-i tortura pe toți prizonierii, de a ridica cruci de la Capua până la Roma, și de a-și face astfel aleea triumfului său.

Învățasem, ascultându-l pe Pythias, care trăise în preajma lui, că acest om era un șacal încăpățânat și că nimic nu-l determina să cedeze. Voia cu orice preț să-l facă să vadă, să audă și să-l facă să-i simtă triumful pe rivalul său Pompei, care urmărise și masacrase o ultimă bandă de sclavi, și care repeta: „Crassus a învins răul, eu l-am smuls din rădăcină!"

Crucile mărgineau Via Appia, o închideau cu brațele lor de durere.

Țipetele nu încetau, căci cei care se stingeau erau înlocuiți cu alții și astfel, de la Capua la Roma, nu se auzea decât un lung geamăt.

Gemetele nu erau acopetite decât de croncănitul păsărilor de pradă care veneau să dea roată deasupra crucilor, sau chiar de lătratul câinilor vagabonzi care, sărind, încercau să ajungă la trupuri, carne însângerată din care se scurgeau umorile care îi atrăgeau. Lupii coborau și ei din munții învecinați, înnebuniți, stârniți de mirosul morții, care se răspândea de la miile de cruci.

Mi se părea că aceste cruci mă apăsau atât de tare, încât mergeam cocoşat ca un bătrân. Şi în primăvara aceea, oamenii mi s-au părut împărţiţi între cei care se încovoiau şi cei care, veseli, continuau să meargă drept şi mândru.

Nici un sclav, nici chiar un libert care să meargă fără să plece privirea spre pământ.

Dar asta nu era destul ca să-i scutească de glumele deşănţate, de injuriile, de loviturile cu care cetăţenii Romei, şi mai ales soldaţii, mândri şi, în fine, siguri de puterea lor, îi copleşeau.

Nu m-am mai întors la Capua. N-am mai luat-o pe drumul de unde se zărea pădurea de cruci, de-a lungul Viei Appia.

M-am închis în celula care îmi fusese dată, la intrarea clădirii rezervate liberţilor.

Era linişte, în timp ce, ca de obicei, aplecam urechea la zgomotul vieţii, la cântece, la râsete precum şi la strigătele de mânie.

Dar toţi simţeau că umbra crucilor le întuneca propria viaţă, că fiecare lovitură de ciocan în trupul unui torturat era ca o plagă în propria fiinţă.

Frica sugruma gâturile ca o presimţire de revoltă.

Voiam, trebuia să spun ceea ce se întâmplase.

Pentru ca oamenii să-şi amintească nu numai de ţipetele de durere, de crucile ridicate, de războiul pierdut al lui Spartacus, ci şi de bucuria de a fi liber, de a scăpa de soarta de animal, pentru a cunoaşte speranţa chiar îndoielnică a oamenilor.

O, Dumnezeule Unicul, o, Stăpâne al Dreptăţii, Tu care ştii şi vezi, fă în aşa fel ca, din crucea suferinţei, crucea speranţei să se nască!

La editura RAO

va apărea

Max Gallo

seria

ROMANII

volumul 2

NERO

Nero, spuseseră creștinii, era Antihristul, Fiara, Răul.

Cine a fost de fapt acest tânăr împărat care se înfățișa ca bufon, cântăreț, poet în fața plebei? Cum a izbândit el, care ordonat moartea mamei sale Agrippina, a fratelui său Britannicus, a soției sale și a atâtor mulți alții! A fost Antihristul care, după incendierea Romei, a pus masacrul în cârca creștinilor, arzându-i pe rug pentru a lumina una din sărbătorile imperiale? A fost omul care și-a torturat și ucis fără milă rivalii, apoi cânta și recita, și mulțimea îl aclama în amfiteatre.

Fiecare volum din seria ROMANII aduce în prim-plan o perioadă legendară, un moment cheie din istoria Romei.

Spartacus, un nume care a străbătut mileniile.

Max Gallo ne înfățișează destinul acestui trac, care a refuzat să se supună stăpânirii romane, devenind astfel sclav și mai apoi gladiator. Fuge împreună cu câțiva tovarăși trimiși, ca și el de altfel, la moarte, în arenă. Înfrânge legiunile romane trimise pe urma lui.

Mii de sclavi i se alătură, căci setea de libertate îi însuflețește, îi îndeamnă să rupă lanțurile sclaviei.

Roma tremură.

Spartacus trebuie zdrobit. Proconsulul Crassus are nevoie de această victorie, pentru a triumfa la Roma. De-a lungul *Via* Appia, pe 6 000 de cruci, vor fi răstigniți sclavii lui Spartacus. Războiul și victoriile lor trebuie uitate, singura care va dăinui va fi pedeapsa primită.

Cruzimea unei epoci prinde viață în paginile romanelor lui Max Gallo, istoria devenind, parcă, palpabilă: prin personajele, pasiunile și glasurile care îi dau culoare.

rao international publishing company

ISBN 978-973-103-988-6

9 789731 039886

www.rao.ro
www.raobooks.com